

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว

และชุมชนใน อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

THE ROLE OF MONKS IN ENCHANCING STRENGTH TO THE FAMILY
AND COMMUNITY IN KHOA YOI DISTRICT,
PHETCHABURI PROVINCE

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชนใน อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Role of Monks in Enchancing Strength to the Family and
Community in Khao Yoi District, Phetchaburi Province

Phrakhrubaidikaaudomsak Abhinando (Insab)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)
Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ข้อเสนอแนะ** : บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี
- ผู้วิจัย** : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินันโท (อินทร์ทรัพย์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)
- กรรมการควบคุมสารนิพนธ์**
- : พระครูวาทีวรัณ, ดร., ศศ.บ. (การพัฒนาชุมชน),
ค.ม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี่, พธ.บ.
(การสอนสังคม), พธ.ม. (ปรัชญา), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชากรทั้งหมด ๓๖,๒๗๗ คน ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๙๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี ๒ ค่า และทดสอบค่าเอฟ หรือความแปรปรวนทางเดียว สำหรับตัวแปรที่มี ๓ ค่าขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างหลายคู่โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

ผลการวิจัย พบว่า

ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.11$) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.11$) ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 4.10$) ด้านหลักประกันสังคม พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = ๔.๐๙$) ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = ๔.๑๓$)

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า ควรมีการปลูกฝังให้เข้าใจถึงโทษของการเบียดเบียนผู้อื่นไม่ทำร้ายกันมีทั้งโทษทางอาญาและโทษทางศีลธรรมตั้งแต่เด็กๆ เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า ควรจัดกิจกรรมประกอบการศึกษาและปฏิบัติเพื่อฟังแล้วเข้าใจในหลักธรรมคำสอนมากขึ้น ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า ควรแนะนำให้เห็นถึงโทษของความทุกข์ของการผิดลูกผิดเมียผู้อื่นรวมทั้งส่งเสริมเยาวชนให้มีความรักในครอบครัวมากขึ้นและการด้านหลักประกันสังคม พบว่า คำมั่นสัญญาเป็นสิ่งสำคัญ การไม่รักษาคำพูดอาจทำให้เสียมิตรที่กลายเป็นศัตรูได้ คำพูดเป็นนิยายที่ควรฝึกฝนให้ติดตัวเพราะเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงความสำเร็จที่มั่นคงในชีวิตได้ และด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า ปัญหาจากการดื่มสุรานั้นเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทและผลกระทบต่อสุขภาพตนเองส่งผลถึงความมั่นคงภายในครอบครัวและอาจก่อให้เกิดการใช้รุนแรงเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

ผู้วิจัย

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

Research paper Title : The Role of Monks in Enhancing Strength to the Family and Community in Khao Yoi District, Phetchaburi Province

Researcher : Phrakhrubaidikaaudomsak Apinundo (Insab)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research paper Supervisory Committee

: Phrakhruwateeworawat, Dr., B.A. (Community Development),
M.A. Educational Administration, Ph.D. (Buddhist Management)

: Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee, B.A. (Social Teaching),
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 15, 2018

Abstract

The objective of this research were 1.) to study the roles of the monks in the enhancing of the family institution and the community in Khao Yoi District, Phetchaburi Province, 2.) to compare the roles of the monks in the enhancing of the family institution and the community in Khao Yoi District, Phetchaburi Province, and 3.) To study the problem barriers and recommendations to the roles of the monks in the enhancing the family institution and community in Khao Yoi District, Phetchaburi Province. The samples in the study were 36,277 people and 396 people were samples. The tools for data collection were questionnaires and interviews. The tools for collect data analysis obtained by frequency, percentage, average, standard deviation. The hypotheses were tested by t test (T-Test) for variable with the second test and the FBT or anova for the three variables that can go up to discover that there is a distinction to be made to compare the different multi. by significant difference.

The findings of this research were as following:

The life insurance aspect found that the respondents had opinions at high level with an average to ($\bar{x} = 4.11$.) The collateral property aspect, the respondents had the opinions at high level with an average to ($\bar{x} = 4.11$.) The collateral family life aspect which the respondents had opinions at high level with an average

to ($\bar{x} = 4.10$.) The social welfare aspect, found that the respondents had opinions at high level with an average to ($\bar{x} = 4.09$.) The public health insurance aspect found that the respondents were overall at a high level with an average to ($\bar{x} = 4.13$.)

Problems, obstacles and suggestions on the roles of the monks in the enhancing of the family institution and the community such as life insurance aspect found that , should be cultivated to understand the danger of hurting others, not hurt each other, with both criminal penalties moral punishment from children to adults, as well as tomorrow's .The collateral property insurance aspect found that, should study and practice to listen and understand the Dhamma more. The collateral family life aspect found that , should suggest that the suffering of sexual misconduct and to support the children love the family. The social welfare found that no keeping the words that it can destroy the relationship and become an enemy. The word as habit that should practice keeping the words because it becomes the main factor of failure and success of life. The public health insurance aspect found that problem of drinking alcohol is the cause of quarrel and impacts on own health that effect on security of family and cause of more violence at the present.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีก็ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของหลายฝ่ายซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามเพื่อเป็นการแสดงความขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย พระครูปริยัติกิตติธำรง ผศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ทั้ง ๕ ท่าน ซึ่งได้แก่ พระครูวิสุทธธานันทคุณ,ดร.,พระมหากังวาล ธีรธมโม ดร.,พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.,พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ดร.และ,ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณพระครูวาทีวรัณน.ดร ประธานกรรมการในการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ธิดาวิมล หมั่นมี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และควบคุมสารนิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า แนะนำการทำสารนิพนธ์พร้อมตรวจแก้ไขสารนิพนธ์ด้วยความเมตตาเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ คณาจารย์ทุกท่าน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่ได้เมตตาประสิทธิ์ประสาท ถ่ายทอดความรู้ ความดี ประสพการณ์และวิทยาการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษามาโดยตลอด

ขอขอบคุณพุทธศาสนิกชนชาวอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและกรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์ในภาควิชาที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทางในการศึกษาตลอดถึงในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนกำลังใจในการทำสารนิพนธ์

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดข้าพเจ้าในทางโลก ตลอดทั้งครูอุปัชฌาย์และคณาจารย์ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินันโท (อินทร์ทรัพย์)

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๕)
สารบัญตาราง	(๘)
สารบัญแผนภาพ	(๑๑)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๒)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์	๑๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับศีล	๒๐
๒.๔ ลักษณะของศีล ๕	๒๔
๒.๕ ประเภทของศีล	๓๕
๒.๖ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๕๙
๒.๗ ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ในการวิจัย	๘๔
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙๒
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๐๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๑๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๑
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๑๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๗
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๑๑๗
 บทที่ ๔ ผลการวิจัย	 ๑๑๘
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๑๙
๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	๑๒๑
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	๑๒๗
๔.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	๑๓๗
๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๔๑
๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย (Body of knowledge)	๑๕๑
 บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อมูลเสนอแนะ	 ๑๕๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๕๖
๕.๒ อภิปรายผล	๑๖๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๖๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๗๑
ภาคผนวก	๑๘๐
ภาคผนวก ก.	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
ภาคผนวก ข.	ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ
ภาคผนวก ค.	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ของแบบสอบถาม
ภาคผนวก ง.	ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)
ภาคผนวก จ.	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
ภาคผนวก ฉ.	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
ภาคผนวก ช.	หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่องานวิจัย
ภาคผนวก ซ.	แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย
ภาคผนวก ฌ.	ประมวลภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์งานวิจัย
ประวัติผู้วิจัย	๒๓๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑	สรุปเบญจศีลในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก
๒.๒	หลักธรรมที่เกื้อหนุนในการปฏิบัติศีล ๕
๒.๓	กรอบแนวคิดการวิจัย
๓.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๔.๑	จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีโดยภาพรวม
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิฉฉา จารา เวรมณี)
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม (มูสาวาทา เวรมณี)

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ (สุราเมธมัชชปาตักฏฐานา เวมณี)	๑๒๖
๔.๘	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามเพศ	๑๒๗
๔.๙	เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ	๑๒๘
๔.๑๐	เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๒๙
๔.๑๑	เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอาชีพ	๑๓๑
๔.๑๒	เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๓๒
๔.๑๓	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกปัจจัยบุคคลตามสมมุติฐานที่ ๑ – ๕	๑๓๔
๔.๑๔	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต	๑๓๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๕	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต ๑๓๗
๔.๑๖	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๑๓๘
๔.๑๗	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๑๓๘
๔.๑๘	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว ๑๓๙
๔.๑๙	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว ๑๓๙
๔.๒๐	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม ๑๓๙
๔.๒๑	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม ๑๔๐
๔.๒๒	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ ๑๔๐
๔.๒๓	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ ๑๔๐

สารบัญแผนภาพ

ตารางที่		หน้า
๒.๒	แสดงภาพหลักธรรมที่เกื้อหนุนในการปฏิบัติศีล ๕	๓๒
๒.๓	กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๑๐
๔.๑	แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๕๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขได้นั้น จำเป็นต้องมีกฎ กติกา หรือข้อกำหนด กฎหมายเพื่อควบคุมกำกับความประพฤติของคนในสังคมให้มีแนวทางปฏิบัติที่ดีงามและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ภายใต้มาตรฐานเดียวกันสำหรับสังคมชาวพุทธเรียกหลักหรือระเบียบที่ควบคุมความประพฤติของคน และกิจการของชุมชนให้เรียบร้อยดีงามนั้นว่า ศีล^๑ จุดมุ่งหมายก็เพื่อการฝึกให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่แท้ คือ การไม่เบียดเบียนกัน การอยู่ร่วมกันอย่างเป็น ปกติสุข^๒ และศีลขั้นต่ำสุดที่อุบาสกอุบาสิกาควรมีคือ ศีล ๕ ซึ่งสังคมไทยในอดีตมีความสงบสุขน่าอยู่ก็เพราะคนส่วนใหญ่รักษาศีล จากบันทึกของสังฆราช ปาล เลกซ์ ได้กล่าวยกย่องถึงเมืองไทยว่า “มีความสงบร่มเย็น เพราะผู้คนต่างก็อยู่ในศีลในธรรม”^๓ แต่ปัจจุบันศีลธรรมของคนในสังคมไทยกลับเสื่อมถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดศีล ๕ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ

การที่สังคมไทยปัจจุบันมีความวุ่นวาย ไม่ค่อยสงบสุขและมีปัญหาการใช้ความรุนแรงมากขึ้นหากพิจารณาจนถึงต้นเหตุของปัญหาจะพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่แล้วมาจากการละเมิดศีล ๕ แทบทั้งสิ้น ผลการสำรวจชี้ให้เห็นถึงจำนวนผู้ติดยาของคนไทยมีถึง ๔.๓ ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๖) และ อัตราหย่าร้างที่นับวันก็จะสูงขึ้น อันมีสาเหตุจากปัญหาการประพฤตินอกใจกันที่นำเศร้าสลดใจที่สุดคือ สถิติคดี “ข่มขืน” ในประเทศไทยติดอันดับโลก^๔ และยังพบว่าประเทศไทยมีปัญหาคอร์รัปชันอันดับที่ ๒ ของเอเชีย^๕ ทั้งๆ ที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา

ปัญหาเกี่ยวกับการเบียดเบียน ประทุษร้ายร่างกายชีวิตของกันและกันเพิ่มขึ้นทุกวัน มีการทรมานและฆ่ากันตายในรูปแบบต่างๆ ทั้งประชาชนธรรมดา นักการเมืองท้องถิ่น และทั้งนักการเมืองระดับชาติ ฆ่ากันตายอย่างทารุณโหดร้ายไม่เคยมีมาก่อน มองเห็นร่างกายและชีวิตของคนเหมือนผัก

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๖๓.

^๒ ศีลปาโล, **ศีลห้าฉบับคู่มือรักษาใจ**, ISBN ๙๗๔๙๙๓๓๑๑๔: สำนักพิมพ์อมรินทร์, เดือน ปี ที่พิมพ์ : (๗/๒๕๕๘), หน้า ๔๒

^๓ พระไพศาล วิสาโล, **การเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมในสังคมไทย**, (สืบค้นเมื่อ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙), จาก www.visalo.org

^๔ ไทยรัฐ, **ไทยฉาวสถิติคดี "ข่มขืน" พุ่งติดอันดับโลก**, (สืบค้นเมื่อ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐), จาก www.hilight.kapook.com

^๕ WorkpointNews, **ไทยติดอันดับ ๙๖ ได้ ๓๗ คะแนน ดัชนีคอร์รัปชันโลก**, (สืบค้นเมื่อ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐), จาก www.workpointnews.com

ปลา มีข่าวทางสื่อมวลชนทุกวันขึ้นดังที่เห็นๆ อยู่แล้ว ทีนี้ถ้าคนในสังคมทุกคนมีศีลห้าหรือถือศีลห้าข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวระมะณี มีจิตเมตตาต่อกันและกัน เรารักหวงแหนร่างกายชีวิตฉันใด คนอื่นเขารักร่างกายชีวิตฉันนั้น คิดได้อย่างนี้ปัญหาเกี่ยวกับการเบียดเบียนหรือประทุษร้ายร่างกายชีวิตของกันและกัน ก็จะไม่มีหรือหมดไป ที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายมาตรา ก็ไม่จำเป็นต้องไปจดจำ

ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดในทรัพย์สินของกันและกัน เช่น การลักขโมย การปล้นจี้ การฉกชิงวิ่งราว การหลอกลวงต้มตุ๋น การยักยอก การฉ้อราษฎร์บังหลวง การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการเพิ่มมากขึ้น มีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาลมากมาย และถ้าคนในสังคมทุกคนมีศีลห้าหรือถือศีลห้าข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวระมะณี เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการละเมิดทรัพย์สินของคนอื่น ประกอบสัมมาอาชีวะ ปัญหาสังคมเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็จะไม่มีหรือหมดไป ความผิดอาญาเกี่ยวกับการละเมิดต่อทรัพย์สินก็ไม่มี ความหมาย

ปัญหาเกี่ยวกับการทำผิดทางเพศมากขึ้น เช่น การคบชู้สาว การทำลามกอนาจาร การพรากผู้เยาว์ การข่มขืนแล้วฆ่า การค้าโสเภณีข้ามชาติ พ่อข่มขืนในไส้ ครูอาจารย์ข่มขืนลูกศิษย์ เป็นต้น ทีนี้ถ้าคนในสังคมทุกคนมีศีลห้าหรือถือศีลห้าข้อที่ ๓ กาเมสุ มิจฉาราวา เวระมะณี เว้นจากการประพฤติดนินาได้ การทำผิดเรื่องเพศจะไม่มีหรือหมดไป กามโรคและโรคเอดส์จะไม่ระบาด ความผิดอาญาเกี่ยวกับเรื่องเพศก็ไม่ต้องพูดถึง

ปัญหาเกี่ยวกับการไม่ซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน การกล่าวหาโจมตีซึ่งกันและกัน การเขียนหนังสือหรือการออกข่าวเป็นเท็จ การทำหนังสือสัญญาแบบกลฉ้อฉล การต่อว่าด่ากันด้วยคำหยาบคาย การพูดเสียดสีนินทาซึ่งกันและกัน เป็นต้น ถ้าอย่างนั้นคนในสังคมทุกคนมีศีลห้าหรือถือศีลห้าข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวระมะณี เว้นจากการกล่าวเท็จต่อกันและกัน ปัญหาดังกล่าวจะไม่มีหรือหมดไป ทุกคนจะมีความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุและก่อการทะเลาะวิวาททุกวัน คือ อุบัติเหตุทางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ อันเกิดจากความประมาทเพราะดื่มเหล้าเมาสุรา การทะเลาะวิวาทถึงกับตีรันฟันแทงและฆ่ากันตาย ส่วนมากเกิดจากการดื่มน้ำเมาประเภทต่างๆ ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ความยังคิด ทีนี้ถ้าทุกคนคนในสังคมทุกคนมีศีลห้าหรือถือศีลห้าข้อที่ ๕ สุราเมระยะมัชฌมาทัญญานา เวระมะณี เว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย อุบัติเหตุต่างๆ การทะเลาะวิวาทกันจะไม่มีหรือหมดไป ปัญหาเรื่องการเสพติดยาให้โทษต่างๆ ก็จะหมดไปด้วย

แม้ว่าปัจจุบันมีผู้เข้าวัดปฏิบัติศาสนกิจจำนวนมากขึ้น แต่มีเพียง ร้อยละ ๕.๔ เท่านั้นของจำนวนผู้เข้าวัดที่รักษาศีล ๕ เป็นประจำทุกวัน จากการรวบรวมผลงานวิจัย สามารถสรุปสาเหตุที่คนส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษาศีล ๕ ได้นั้นเป็นเพราะ (๑) มองว่าศีล ๕ เป็นเรื่องอุดมคติ ยากที่จะใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน^๖ (๒) การไม่สามารถเอาชนะใจต่อสิ่ง ยั่วยุได้ (๓) การตกอยู่ใต้อิทธิพลของลัทธิ

^๖ ธนิต อยู่โพธิ์, **อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕.(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๐ – ๑๗๒,

บริโภคนิยม เห็นความสุขทาง กายเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต” (๔) มีทัศนคติว่า หากรักษาศีลแล้วเสียประโยชน์ก็ไม่อยากทำ” (๕) การตั้งอยู่บนความประมาททำให้ขาดสติ และ ขาดความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว” ด้วยทัศนคติดังกล่าวนี้นี้ จึงทำให้แรงจูงใจในการรักษาศีล ๕ ของคนไทยน้อยลง แม้ว่าจะมีการเข้าวัดปฏิบัติศาสนกิจมากขึ้น

ดังนั้น การสมათานรักษาศีลไม่น่าจะเพียงพอที่จะชักจูงให้อยากนำมา ปฏิบัติเพราะยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของศีล ๕ อย่างแท้จริง การไม่เข้าใจแก่นแท้ของคำสอนจึงเป็นเรื่องที่ควรจะทำให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก^{๙๐} จะเห็นได้จากในสมัยพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม ทำให้ผู้ฟังธรรมเกิดศรัทธาอันนำไปปฏิบัติ และมีอุบาสกอุบาสิกาจำนวนมากแม้แต่เพียงรักษาศีล ๕ ก็นำไปสู่เส้นทางแห่งอริยธรรมได้ ด้วยเหตุนี้การทำให้สังคมไทยหันมาปฏิบัติรักษาศีล ๕ สมดังที่สมเด็จพระราชสังฆราชเจ้ากรมวิธานนันทมุนีแห่งวัดปากน้ำทรงอยากเห็นหมู่บ้านศีล ๕ ปรากฏในสังคมไทยควรศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนาและถอดบทเรียนพุทธวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สร้างแรงจูงใจให้คนหันมารักษาศีล ๕ อย่างตั้งใจ ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างจูงใจให้คนไทยหันมารักษาศีล ๕ อย่างจริงจังอันจะเป็นหนทางที่จะนำสันติสุขกลับคืนสู่ประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกายจิตใจและสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดีจิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการทำงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{๙๑} ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขพระพุทธศาสนามีหลักศีล ๕ ที่เรียกว่า เบญจศีลเป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อมีคุณธรรมจึงจะสามารถขัดเกลานิสัยใจคอให้มนุษย์มีความประณีตยิ่งขึ้นมีความประพฤติ และการกระทำที่ดียิ่งขึ้นรู้จักยับยั้งชั่งใจ จะกระทำ จะพูด จะคิด ก็ต้อง ไตร่ตรองให้รอบคอบดีเสียก่อน^{๙๒} ถ้าสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยกายบ้าง ทางทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกัน ด้วยกาย วาจาสังคมของเราจะน่าอยู่มากทีเดียว^{๙๓} ดังนั้น ศีล แปลว่า ปกติ เย็น ระเบียบวินัย เป็นต้น กล่าวคือ ผู้มีศีลต้องมีกาย วาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย ราคะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วาจาสุจริต และมโน

^{๙๐} พระโสภณ พุทฺธมฺหาเถโร, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๙-๑๑๒.

^{๙๑} พระสมณพริ้ง ดิเรกขมโม, ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมุสาวาทในพุทธปรัชญาเถรวาท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕๓.

^{๙๒} พระมหาสารวดี ญาณสวโร, การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๖.

^{๙๓} ศีลปาโล, ศีลห้าฉบับผู้มีรักหาใจ. กรุงเทพมหานคร: (ห้างหุ้นส่วน จำกัด ป.สัมพันธ์พานิช, ๒๕๕๑), หน้า ๘๖.

^{๙๔} รังสรรค์ แสงสุขและคณะ, ความรู้คู่คุณธรรม, (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๖๐) หน้า ๑๑๘.

^{๙๕} บุญมี แท่นแก้ว, พระพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ. เอ.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๗), หน้า ๕-๖.

^{๙๖} วสิน อินทสระ, พุทธจริยา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม, ๒๕๕๙), หน้า ๓๗-๓๘.

สุจริต ศิล ๕ จึงเป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจในศิลป ๕ เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรักษาเอง และเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย^{๑๔}

ปัญหาที่ผู้ศึกษาพอสรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสเพลสิ่งเสเพลติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อยๆตลอดถึงปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง ล้วนแต่เป็นการประพาศติผิดในเรื่องการละเมิดศิลป ๕ ทั้งสิ้น เพราะคนยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเป็นใหญ่ ไม่ใส่ใจผลกระทบต่อส่วนรวม ขาดความรับผิดชอบ เห็นผิดเป็นชอบ ในขณะที่สังคมเปลี่ยนไป ประกอบกับขาดความเข้าใจหลักศีลธรรม และไม่เห็นความสำคัญของศีลธรรม เพราะความโลภ โกรธ หลง เข้าครอบงำจิตใจ ความคิดอ่านและความประพฤติหลายๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ แล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้สึกระส่ำ ระสเทือน จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตมีตมตลงไป พวกเราชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ต้องยึดหลักการให้มันคงที่จะไม่ทำสิ่งใดๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรมเพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบ บังเกิด เพิ่มพูนขึ้นและคำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดหากให้กลับฟื้นคืนขึ้นได้เป็นลำดับ

จากการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้ดำเนินรวบรวมจากข้ออ้างสำคัญๆในเรื่องพฤติกรรม และปัญหาของสังคมมีทั้งด้านที่ดีมีการพัฒนา และด้านที่ยังขาดการพัฒนาจึงทำให้มีปัญหาสังคม ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาพฤติกรรมและคนในสังคมจึงเห็นว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะใช้การประยุกต์หลักศิลป ๕ ตามแนวพุทธศาสนาพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในคณะสงฆ์อำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี จึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง และปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีมีอะไรบ้าง

^{๑๔} พระเทวินทร์ เทวินโท, พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์ และจริยธรรม, (ผู้พิมพ์ คุณนงลักษณ์ คุรุสแกว, ๒๕๕๔), หน้า ๘๓.

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีจากเอกสาร นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักพุทธธรรม จะใช้หลักศีล ๕ เพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามวิถีพุทธของพระสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี และนำเสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามวิถีพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแบ่งออกตามความคิดเห็นของประชาชน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านหลักประกันสังคม ๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีจากหนังสือ นักวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักศีล ๕ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านหลักประกันสังคม ๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร (Population) ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรแต่ละตำบลในอำเภอเขาย้อยเป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓๖,๒๗๗ คน

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๒ คน ได้แก่

เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเขาย้อย ๖ รูป

ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรี กำนันประจำตำบล ๖ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เขตพื้นที่อำเภอเขาย้อยทั้ง ๑๐ ตำบล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำครอบครัว เยาวชน ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๓๖,๒๗๗ คน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ประชากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงออก พฤติกรรม หรือการกระทำที่ส่งผลถึงสิ่งรอบข้างให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมแต่ละสังคมหรือองค์กรที่ได้กำหนดไว้

พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่เป็นทั้งพระสงฆ์ทั่วไปหรือพระสังฆาธิการ ผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนด้วยหลักธรรมคำสอนโดยการนำหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในเขตปกครองอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวโดยใช้หลักศีล ๕ หมายถึง แนวทางใน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนากการใช้หลักธรรม (คุณธรรม จริยธรรม) ในการดำเนินชีวิตครอบครัว และมีความสอดคล้องกับความต้องการของ ครอบครัวและบริบทของชุมชน เป็นต้น

หลักศีล ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความ ประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกาข้อห้ามที่ใช้ แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน ๕ ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และ ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ในสังคม ประกอบด้วย

๑) **ด้านหลักประกันชีวิต** เว้นจากปาณาติปาต คือไม่ทำลายชีวิต ดำเนินชีวิตโดย ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

๒) **ด้านหลักประกันทรัพย์สิน** เว้นจากอทินนาทาน คือไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้ ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

๓) **ด้านหลักประกันครอบครัว** เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ ไม่ประพฤติผิดในกาม ทั้งหลาย ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิด ประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

๔) **ด้านหลักประกันสังคม** เว้นจากมูสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ ดำเนินชีวิตที่ปราศจาก การเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จ โกหก หลอกลวง ตัดรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

๕) **ด้านหลักประกันสุขภาพ** เว้นจากของเมา อันเป็นที่ตั้งของความประมาท คือ ไม่เสพของมึนเมา ดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลาตมัวเมา เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันกันในชุมชนหมู่บ้านในอำเภอเขาย้อยทั้ง ๑๐ ตำบล คือ

๑) ตำบลหนองชุมพลเหนือ ๒) ตำบลหนองชุมพล ๓) ตำบลห้วยโรง ๔) ตำบลห้วยท่าช้าง ๕) ตำบลหนองปรัง ๖) ตำบลหนองปลาไหล ๗) ตำบลทับคาง ๘) ตำบลเขาย้อย ๙) ตำบลสระพัง ๑๐) ตำบลบางเค็ม

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๑.๗.๔ ทำให้ทราบถึงแนวคิดในด้านองค์ความรู้พัฒนาชุมชน หลักธรรมการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาในเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยะยงจังหวัดเพชรบุรี” โดยศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมถึงงานด้านการวิจัยต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันตามลำดับต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับศีล

๒.๔ ลักษณะของศีล ๕

๒.๕ ประเภทของศีล

๒.๖ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕

๒.๗ ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ในการวิจัย

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๑ ความหมายของบทบาท

นักวิชาการ ได้กล่าวถึง ความหมายของบทบาท ไว้มากมายหลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ต้องการรับผิดชอบตามสถานภาพของบุคคล ส่วนหน้าที่ หมายถึง กิจกรรมที่ต้องกระทำบทบาทและหน้าที่มักจะใช้ควบคู่กัน^{๑๕} หรือพฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคล ส่วนหน้าที่ ผู้ที่มีสภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทแบบเดียวกัน ตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้^{๑๖} และพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติ

^{๑๕} ยนต์ ชุ่มจิต, **สังคมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๘.

^{๑๖} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๗.

อย่างไร เป็นบทบาท ที่คาดหวังโดยกลุ่มหรือสังคมเพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้^{๑๙} หน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นกับปัจจัย ๓ ประการ ดังนี้^{๒๐}

๑. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ

๒. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท

๓. บุคลิกภาพของผู้ที่แสดงบทบาท

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท ควรประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ๓ ประการคือ^{๒๑}

๑. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่งๆควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

๒. บทบาทตามที่ถูกคนเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆจะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมหรือบุคลิกภาพ และประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual / Enacted role) ได้แก่การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย

สรุปได้ว่า คำว่า บทบาท ตำแหน่ง หรือหน้าที่ และสถานภาพ นั้นเป็นสิ่งที่มาคู่กับการเกิดมาเป็นมนุษย์ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคล แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะทำตามหน้าที่หรือบทบาทของสถานภาพที่ตนกำลังเป็นอยู่ในขณะนั้นมากน้อยเพียงใดและการแสดงบทบาทใดก็จะมีคามคาดหวังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำนั้น ซึ่งอาจเป็นคามคาดหวังของตัวบุคคลเองหรือที่คาดหวังโดยกลุ่มหรือสังคมเพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ และแต่ละบุคคลก็อาจมีหลากหลายบทบาทได้ในเวลาเดียวกัน

^{๑๙} ประเสริฐ แยมกลีนฟูง และคณะ, **สังคมและวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๗๓.

^{๒๐} ประกอบมี โคตรทอง, “ บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต** สาขาไทยคดีศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕.

^{๒๑} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๖).

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

ประเภทของบทบาท ไว้มากมายหลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ซึ่งสามารถแยกประเภทของบทบาทในสังคมทั่วไปไว้ ๕ ประเภท คือ^{๒๒} ๑) บทบาทตามเพศและวัย เช่น บทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ เป็นต้น

๒) บทบาททางอาชีพ เช่น บทบาทของคนขายของ อาจารย์ ทนายความ เป็นต้น

๓) บทบาททางบ้าน เช่น ลูก พ่อ แม่ เป็นต้น

๔) บทบาทในกลุ่มเพื่อ

๕) บทบาทของกลุ่มที่มีความสนใจคล้ายกันเช่น บทบาทของสมาชิกในกลุ่มชมรมต่างๆ เป็นต้น

บทบาทในลักษณะของกระบวนการแสดงบทบาท ว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบ ๔ ประการคือ^{๒๓}

๑) บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของผู้อื่นหรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคม คาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

๒) มโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลมองเห็นบทบาทตามการรับรู้ของตนเอง (Perceived Role) ว่าตนเองจะมีบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้การรับรู้บทบาท (Role Perception) และคาดหวังต่อบทบาทของตนเอง (Role Expectation) ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน

๓) การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม (บทบาทในอุดมคติ) การรับรู้บทบาทและความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทตนเอง

๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้แสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดี

สรุปได้ว่า จากการที่นักวิชาการได้แบ่งประเภทของบทบาทออกเป็นจำนวนต่างๆ ที่ไม่เท่ากัน คือ ๕ ประเภท ๓ ประเภท หรือเพียง ๒ ประเภท ก็ล้วนแต่เป็นการแบ่งแยกตามลักษณะหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลต้องปฏิบัติและแสดงออกตามที่ได้ถูกกำหนดไว้โดยสถานภาพตำแหน่งหน้าที่ ความสัมพันธ์ สังคม และกฎหมาย เป็นต้น

^{๒๒} ไวรซ์ เจียมบรรจง, จิตสังคมวิทยา เล่ม ๒, (นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐๘.

^{๒๓} Pervin, A. L., *Personality Theory and Research 1989*, (New York : John Wiley, 1989), p. 146.

๒.๑.๓ ทฤษฎีบทบาท

เมื่อกล่าวถึงบทบาทต้องคำนึงถึงหน้าที่เพราะว่าหน้าที่กับบทบาทจะมาด้วยกันเสมอแต่แล้วในสภาพความเป็นจริงไม่ได้มาด้วยกันเสมอไป เพราะสาเหตุการขัดแย้งกันระหว่างบทบาทกับหน้าที่ อันเนื่องมาจากเจตคติที่ต่างกัน ค่านิยม หรือพื้นฐานทางสังคมที่ต่างกัน บางครั้งในคนเดียวก็มีทั้งบทบาทและหน้าที่ในขณะเดียวกันหรืออาจมีหลายบทบาทและหน้าที่ในขณะเดียวกันก็ได้ ทฤษฎีนี้มีทั้งบทบาทมองบุคคลในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมที่อาศัยบทบาทเป็นตัวเชื่อมใน การมีปฏิสัมพันธ์ ความสำเร็จหรือล้มเหลวของบุคคลของผู้ดำรงสถานภาพต่างๆ ในสังคมได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้ สามารถสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทไว้^{๒๔} คือทัศนะเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาทไว้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีย่อยของทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Thoery) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์ และลักษณะของปัจเจกชน (Individual) ผลของตัวเชื่อมระหว่างสังคมและมนุษย์คือ บทบาทนั่นเอง ทฤษฎีบทบาทมองสังคมมนุษย์เป็นโครงข่าย (Network) ของตำแหน่งทางสังคม (Positions) หรือสถานภาพ (Status) โดยมีปัจเจกชนเป็นผู้แสดงบทบาท ทั้งนี้ ไม่ว่าตำแหน่งแต่ละตำแหน่งหรือกลุ่มสังคมอันประกอบไปด้วยตำแหน่งทางสังคมจำนวน ล้วนแต่จะมีความคาดหวังจากสังคม เป็นกรอบให้ผู้ดำรงตำแหน่งแสดง หรืออาจกล่าวอีกทฤษฎีหนึ่งว่า สังคมมนุษย์ก็คือโรงละคร มนุษย์แต่ละคนก็คือตัวแสดง ที่มีบทบาทแน่ชัดสำหรับแสดง ตัวละครมีบทละครเป็นตัวกำกับ มนุษย์ในสังคมต้องเชื่อฟังผู้มีอำนาจในสังคมพร้อมปรับตัวให้เข้ากับผู้ชม ที่ต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่างๆ (Generalized Others)^{๒๕}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาท คือ การปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามสถานภาพของบุคคลที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และความสัมพันธ์ ตลอดจนความคาดหวังจากสังคมก็มีผลต่อการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย

๒.๑.๔ ความสำคัญของบทบาท

นักวิชาการ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของบทบาท ไว้พอสมควร ผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

ความสำคัญของบทบาทเป็นสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งได้รับความคาดหวังให้เขาทำบทบาทที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งบุคคลที่บุคคลนั้นครองอยู่ และหมายความรวมถึงหน้าที่ หรือเงื่อนไขที่บุคคลนั้นครองอยู่^{๒๖}

^{๒๔} กลมรัตน์ หล้าสูงษ์, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๕๐.

^{๒๕} Mead, G.H., Sociology : Themes and Perspectives, 3rd edn, (London :Unwin Hyman Limited, 1990), p.789.

^{๒๖} ภิญโญ สาร, การบริหารบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๕๙.

สรุปได้ว่า ความสำคัญของบทบาท เกิดจากบทบาทเป็นตัวกำหนดหน้าที่ของบุคคล บทบาทจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจแนวทางในการแสดงพฤติกรรมของตนเอง และสามารถเข้าใจถึงการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น และสามารถจัดระเบียบสำหรับการอยู่ร่วมกันได้

๒.๑.๕ ปัจจัยการแสดงบทบาท

ปัจจัยการแสดงบทบาท ผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทไว้ดังนี้^{๒๗}

๑) อายุ เป็นตัวกำหนดบทบาทที่สำคัญ เพราะคนที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาท ไม่เหมือนกัน เช่น คล้อยตามสังคมที่เปลี่ยนไป พอสรุปได้ ๘ ประการคือ ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ, นำปัญหาสังคมมาสอนให้รู้จักการอยู่รอดและไม่เป็นปัญหาสังคม, ต้องฝึกฝนตนเองและผู้อื่นให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี, ต้องเข้าใจและปลูกฝังค่านิยมในเอกลักษณ์ไทย, ต้องฝึกฝนทักษะในการทำงานและสร้างนิสัยที่ดีในการทำงาน, ต้องปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง, ต้องฝึกฝนการใช้ความคิดและวิจารณ์ญาณของตนเอง และจัดสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลทางการศึกษา

๒) เพศ หญิงและชายจะมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไปตามสังคมกำหนด

๓) อาชีพ คนแต่ละอาชีพจะมีบทบาทที่แตกต่างกัน พระสงฆ์มีบทบาทหนึ่ง ตำรวจมีบทบาทหนึ่ง พ่อค้ามีบทบาทหนึ่ง

๔) ฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีบทบาทต่างกัน เช่น คนรวยกับคนจน พ่อค้าที่ร่ำรวยกับขวนาที่ยากจน หรือสังคมที่แบ่งชั้นวรรณะ เป็นต้น

๕) ตำแหน่งในครอบครัว ในครอบครัวลูกมีบทบาทต่างจากพ่อแม่ พี่ที่มีบทบาทต่างจากน้อง เป็นต้น

๖) พิธีการต่างๆ ผู้ที่เข้าร่วมพิธีการจะถูกพิธีการนั้นๆ กำหนดบทบาทของตนเองไว้ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีเผาศพ พิธีทางศาสนา เป็นต้น

๗) บุคลิกภาพแต่ละบุคลิกภาพ จะมีผลต่อการแสดงบทบาทบุคคลมาก โดยบุคคลจะเลือกแสดงบทบาทตรงกับบุคลิกภาพตนเอง จะไม่แสดงบทบาทที่ตนเองไม่ถนัด

บทบาทภายในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มจะมีบทบาทแตกต่างกันไป เช่น บทบาทของผู้นำ บทบาทของเลขานุการ บทบาทของประชาสัมพันธ์ หรือบทบาทของสมาชิก เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยการแสดงบทบาท เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทบุคคลกล่าวคือ ในการแสดงบทบาทหรือการกระทำใดๆ ของบุคคล ย่อมมีเหตุผลในการเลือกแสดงบทบาทหรือเลือก

^{๒๗} กรรัช ธีระกุล, **สังคมวิทยาเบื้องต้น**, (นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕-๔๖.

กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นแฝงอยู่ด้วย และเหตุผลนั้นก็อาจมีได้เกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่อาจจะเกิดจากองค์ประกอบหลายๆ องค์ประกอบ หรือปัจจัยหลายๆ ปัจจัยร่วมกัน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการชี้นำให้คนในสังคมอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม อีกทั้งพระสงฆ์ยังส่งเสริมเด็กนักเรียนให้ได้ศึกษา ในทางธรรมและทางสายสามัญ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี และเป็นเด็กเก่งพร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดเหนี่ยวหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมสามารถเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนที่ตรงต่อปรีชาปฏิบัติยังผู้ปฏิบัติให้ซาบซึ้งในพระธรรมของพระพุทธองค์ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้

๒.๒.๑ ความหมายบทบาทพระสงฆ์

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่การอบรมศีลธรรมจริยธรรมการจัดการศึกษาในส่วนของส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนอันเป็นการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น ซึ่งได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ ดังนี้

ความหมายของบทบาทหมายถึง หน้าที่หรือสิ่งที่เราทำทั้งที่เป็นพระ หรือฆราวาส เป็น ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านพระพุทธศาสนา ด้านพุทธศาสตร์และสังคมเป็นอย่างดี ศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม^{๒๘} การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมตามลักษณะการรับรู้และตามที่แสดงจริงบทบาทเป็นผลของสิทธิ์ และหน้าที่ เช่น บุคคลที่เป็นครูก็ต้องประกอบพฤติกรรมในการสอนและอบรมเมื่อพฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม^{๒๙} บทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการศึกษา เดิมนั้นการศึกษาของไทยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาและอาศัยวัดเป็นสถานศึกษา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นแนวคิดการศึกษาแบบตะวันตก แบ่งออกเป็น พุทธการศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ในส่วนของจริยศึกษานั้นราชการไม่ได้เน้นในการนำมาสอนนักเรียน แต่เน้นพุทธศึกษา พลศึกษาและ

^{๒๘} พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), ผศ.ดร., “บทบาทพุทธศาสนบัณฑิตสังคมพึงประสงค์” ,พุทธจักร, ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^{๒๙} สงวนสุทธิ เลิศอรุณ, ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘.

หัตถศึกษา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในส่วนของ จริยศึกษาที่ว่านั้น หลักสูตรก็เป็นไป เพื่อการท่องจำ ไม่ได้ฝึกให้ผู้ศึกษานำไปปฏิบัติเพื่อขัดเกลาความประพฤติและจิตใจของตน^{๓๐}

รูปแบบแนวทางของการแสดงพฤติกรรมแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับจากสังคม เช่น ครูมีบทบาทหน้าที่การสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน^{๓๑} พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ จะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มหรือสังคม เพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อจะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ต่างๆ ของพ่อ เช่น เลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียนอบรมสั่งสอน ให้ความรักความเอ็นดูและอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เช่น ครู อาจารย์ เสนิยนการโรงต่างก็มีบทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งต่างๆ เหล่านั้น^{๓๒} บทบาท คือ พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังของบุคคลผู้ยึดครองสถานภาพ บทบาทและสถานภาพมักเกิดขึ้นด้วยกัน สถานภาพ คือ ชุดของข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และหน้าที่ บทบาทจึงหมายถึง การแสดงออกรวมถึงชุดของหน้าที่และข้อบังคับ และบทบาทยังมีความหมายบทบาท ดังต่อไปนี้ คือ หน้าที่หรือสิ่งที่เราทำ ทั้งที่เป็นพระหรือฆราวาส เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านพระพุทธศาสนา ด้านพุทธศาสตร์และสังคมเป็นอย่างดี ศึกษา พระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม^{๓๓}

สรุปได้ว่า ความหมายของบทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการศึกษา เดิมเน้นการศึกษาของไทยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาและอาศัยวัดเป็นสถานศึกษา มีภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนอกจากนี้ยังหมายรวมถึงพระสงฆ์ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำในด้านการบริหารพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองที่เรา เรียกว่า เจ้าอาวาส

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์

บทบาทพระสงฆ์ในหน้าที่บริหารงานเป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นภาระหน้าที่และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์เป็นผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่และบทบาทแตกต่างกันออกไป

^{๓๐} พุทธศาสนิกชน, **พุทธศาสนากับความสำเร็จของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๗), หน้า ๕๖

^{๓๑} เหลือ แกตะคุ, “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา” ,**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

^{๓๒} งามพิศ สัตย์สงวน, **หลักมานุษยวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรามการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๙๖-๙๗.

^{๓๓} พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร), ผศ.ดร., “**บทบาทพุทธศาสตรบัณฑิตสังคมพึงประสงค์**”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่เลื่อมในคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นพระสงฆ์ที่ได้รับการบวชอย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ประพฤติปฏิบัติชอบด้วยตนเอง ทำหน้าที่สั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ประชาสัมพันธ์ วิทยากร ครูอาจารย์ นักเทศน์ นักเขียน สังคมสงเคราะห์ เจ้าอาวาส พระธรรมทูต นักบริหาร นักวิชาการ เป็นต้น มีภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการตอบแทนสังคมช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจนไม่ทอดทิ้งสังคมเหมือนอย่างคนทั่วไปเข้าใจ ทำให้ประชาชนสังคมมองเห็นคุณค่าของพระสงฆ์มากขึ้น การที่พระสงฆ์ทำหน้าที่ช่วยเหลือคนยากจน ทำให้พวกเขาเหล่านั้นรู้สึกว่าได้ถูกสังคมทอดทิ้ง แต่การให้ความช่วยเหลือของพระสงฆ์นั้นไม่ได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบเท่าที่ควร ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนจะมีก็น้อยมาก แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์ได้เริ่มมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ทางอินเทอร์เน็ต เช่น วัดสระแก้วได้มีการทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบความเป็นไปบทบาทพระสงฆ์ การทำงานมีการวางแผน เพราะสังคมในปัจจุบันเราอยู่ในสังคมที่มีการการแข่งขันสูงในทางพระพุทธศาสนาต้องมีมิตรแท้เพื่อประโยชน์ที่จะได้จากการเป็นคนดีมีคุณธรรม สามารถผูกมิตรกับผู้อื่นนับเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจชาวพุทธ การมีคุณธรรมนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น สอนให้คนหันมาสร้างความคิด ชัดเจนจิตใจ ให้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากขึ้นด้วยการเรียนการสอนมอใช้เฉพาะปริยัติเท่านั้น แต่ยังมีสอนปฏิบัติและจะส่งผลถึงปฏิเวธใน อนาคต นอกจากนั้นยังมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ทันสมัย^{๓๔}

ความหมายของพระสงฆ์ คือ ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน และนำพระธรรมคำสอนมาสั่งสอนประชาชนและพระสงฆ์ยังเป็นผู้สืบทอดต่ออายุพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงพระสงฆ์ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำในด้านการบริหาร และพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองที่เรา เรียกว่า เจ้าอาวาส พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์ความรู้ความสามารถ บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นมีมาก พระสงฆ์ในปัจจุบันที่ผู้วิจัยจะศึกษานั้นเป็นพระสงฆ์ทำให้ได้หลายหน้าที่ในคนเดียว^{๓๕}

สรุป พระสงฆ์ คือ ที่ได้รับการอุปสมบทถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน และนำพระธรรมคำสอนมาสั่งสอนประชาชนและพระสงฆ์ยังเป็นผู้สืบทอดต่ออายุพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงพระสงฆ์ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำในด้านการบริหาร และ

^{๓๔} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๕,(กรุงเทพมหานคร : หอไตรการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๓

^{๓๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๔๗.

พระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองที่เราเรียกว่า เจ้าอาวาส เป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่และ
เป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนา

๒.๒.๓ แนวคิดบทบาทพระสงฆ์

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่เลื่อมในคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นพระสงฆ์ที่ได้รับการบวชอย่าง
ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ประพฤติปฏิบัติชอบด้วยตนเอง ทำหน้าที่สั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม
ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ประชาสัมพันธ์ วิทยากร ครูอาจารย์ นักเทศน์ นักเขียน สังคม
สงเคราะห์ เจ้าอาวาส พระธรรมทูต นักบริหาร นักวิชาการ เป็นต้น

บทบาทหน้าที่การบริหารงานเป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระ
หน้าที่และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนา
มี ๖ ประการดังนี้

- ๑) การควบคุมและส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงาม (การปกครองคณะสงฆ์)
- ๒) การศึกษาสงเคราะห์
- ๓) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ๔) การสาธารณูปการ
- ๕) การสาธารณสงเคราะห์^{๓๖}

อำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ของเจ้า คณะหนใหญ่ในเขตของตนมีอำนาจหน้าที่
ปกครองคณะสงฆ์ ดังนี้

๑. ดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระวินัย กฎหมาย กฎมหาเถร สมาคม
ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช
๒. ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาความสงบเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา
สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินการไปด้วยดี
๓. วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจ
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่น จากมหาเถรสมาคม
๔. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ
๕. ควบคุมการบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดจนถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใน
บังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตการปกครองของตน และชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ให้บังคับ
บัญชาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
๖. ตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๓๗}

^{๓๖} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการ
ศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๘๗.

บทบาทพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่าเดิมนั้นการศึกษาของไทยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาและอาศัยวัดเป็นสถานศึกษา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นแนวทางการศึกษาแบบตะวันตก แบ่งออกเป็น พุทธศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ในส่วนของจริยศึกษานั้นราชการไม่ได้เน้นในการนำมาสอนนักเรียนแต่เน้นพุทธศึกษาพลศึกษา และหัตถศึกษาจนกระทั่งถึงปัจจุบันในส่วนของจริยศึกษาที่ว่านั่นหลักสูตรก็เป็นไปเพื่อการท่องจำไม่ได้ฝึกให้ผู้ศึกษานำไปปฏิบัติเพื่อขัดเกลาความประพฤติและจิตใจของตน

๑. พัฒนาจิตวิญญานของมนุษย์ (Spiritual guide) บทบาทนี้จะเห็นทางองค์กรสงฆ์ ต่อไปนี้

๑.๑ การเกิดขึ้นของคณะธรรมทาสไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานีเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๗๕ โดยการนำของท่านพุทธทาสภิกขุก่อให้เกิดวัดป่าเพื่อปัญญาชนลักษณะสวนโมกขารามมีการผลิตหนังสือธรรมที่มีลีลาการประพันธ์แบบทันสมัยชักชวนคนยุคปัจจุบันให้เห็นคุณค่าของพระศาสนา นำพาคนไทยใฝ่การประพุดติมากขึ้น

๑.๒ การเกิดวัดป่าในสายธรรมยุติกนิกายจนถึงสมัยพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต สายภาวนาพุทธโธ มีการตั้งสำนักปฏิบัติธรรมในสายวัดหนองป่าพง อำเภอรินคำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ของพระอาจารย์ชา สุภทฺโท ซึ่งให้ชาวบ้านไทยและชาวต่างประเทศได้เห็นคุณค่าของความสงบด้านจิตใจและเห็นว่าการมีชีวิตแบบสมัยพระพุทเจ้าอยู่กับธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดี

๑.๓ การเกิดขึ้นของสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานแบบยุบหอ – พองหอ ซึ่งมีวัดมหาธาตุเป็นศูนย์กลางเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๙๓ โดยมีต้นแบบมาจากท่านมหาสิริยาตอ วัดศาสนยิสสาประเทศพม่า ทำให้ระบบการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานเจริญรุ่งเรืองและมีผู้ได้ประโยชน์จากการปฏิบัติธรรมสายนี้เป็นอย่างมาก

๑.๔ การเกิดขึ้นของการปฏิบัติธรรมแบบสัมมาอรหังของพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทโร) วัดปากน้ำภาษีเจริญกรุงเทพมหานครทำให้เกิดกัลยาณมิตรมากมายทั้งในวงพระสงฆ์และประชาชน

๒. ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนสถาบันสงฆ์ที่ทำหน้าที่มาตลอด คือ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนธรรมและบาลีตลอดทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่งคือมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย ทำให้เรามีแหล่งเพราะภูมิปัญญาแบบพุทธของประชาชนระบบการศึกษาสายเดิมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ก่อให้เกิดนักเรียน เช่น สุชีพ ปุญญานุภาพ, แสง จันทร์งาม พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตฺโต), จำนง ทองประเสริฐและวศิน อินทสระให้แก่ดวงวิชาการ

๓. ทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านพัฒนาบทพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางพัฒนาชนบทมีทั่วทุกภาคของประเทศซึ่งแยกเป็น ๒ ประเภทคือ

^{๓๗} พระครูโสภณพิทยาภรณ์, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖

๓.๑ การตั้งมูลนิธิการศึกษาและพัฒนาชนบทพระเถระที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าอุทิศตนเองเพื่อการศึกษาของชาวบ้านในชนบทมาโดยตลอดคือพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อคฺควิโร) วัดพระสิงห์จังหวัดเชียงใหม่ผู้ตั้งโรงเรียนเมตตาศึกษาที่วัดเจดีย์หลวงเชียงใหม่และมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาชนบทโดยอุดมการณ์ “มุ่งส่งเสริมกสิกรรมสอนวิทยาธำรงพระศาสนาและพัฒนาท้องถิ่น”

๓.๒ การรวมกลุ่มเพื่องานพัฒนาชุมชนในลักษณะเครือข่าย (Network) ของงานพัฒนาชุมชนชนบทมีหลายกลุ่มเช่นกลุ่มพระสังฆพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดนครราชสีมา

หน้าที่ของพระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมการศึกษาอยู่ ๒ ประการด้วยกัน คือ

๑. หน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนคือการให้การศึกษาแก่ประชาชนเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชนโดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดีงามชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพุทธศาสนาเรียกว่าหน้าที่ของครูแม้อีกสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครูซึ่งทำหน้าที่ฝึกเทศาและมนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่าเพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้กลายเป็นคนดีและกลายเป็นคนประเสริฐในระดับสูงสุดนั้นการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นหน้าที่ถาวรตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลถึงปัจจุบัน

๒. หน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องก็จะประพฤติอยู่ในศีลธรรมรู้จักอบรมจิตฝึกอบรมปัญญาให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขประพฤติดีประพฤติชอบ^{๓๘}

บทบาททางวิชาการ ที่สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติเป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

๒. บทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

๓. บทบาทที่กระทำจริงเป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำจริงตามความเชื่อความคาดหวังตลอดจนความกดดันและโอกาสที่กระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

บทบาทเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมที่บุคคลพึงแสดงออกตามสถานภาพที่ตนเป็นอยู่ในขณะนั้น บทบาทจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล และสามารถจัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน และร่วมกันพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ กล่าวคือ

^{๓๘} พุทธศาสนิกฯ, พุทธศาสนากับความสำเร็จของสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๗), หน้า ๕๖.

บทบาทมีความสำคัญในการกำหนดหน้าที่ของบุคคล ช่วยให้บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั่นเอง^{๓๙}

สรุป บทบาทพระสงฆ์ คือ ผู้ดำรงชีวิตที่ดั่งามชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพุทธศาสนา เรียกว่าหน้าที่ของครูแม่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครู จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นฐานะหน้าที่และเป็นภารกิจของพระสงฆ์การจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนาภายใต้กฎของเถรสมาคมและสามารถจัดระเบียบการอยู่รวมกัน และร่วมกันพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับศีล

สังคมที่สงบสุขย่อมก่อให้เกิดสันติภาพ อันจะส่งผลให้สมาชิกในสังคมดำรงชีวิต อย่างปกติสุข โดยความปกติสุขของสมาชิกในสังคมเริ่มจากการไม่เบียดเบียน ไม่ล่วงละเมิด และเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ทั้งจากข้อบัญญัติทางสังคมหรือกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้น และในขณะเดียวกันหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลประพฤติตนภายในกรอบศีลธรรมพื้นฐาน ซึ่งครอบคลุมถึงความประพฤติที่ไม่เบียดเบียน ไม่ล่วงละเมิด เพื่อควบคุมกาย วาจา ย่อมก่อให้เกิดความเรียบร้อยแห่งบุคคลอันจะนำพาสังคมให้เกิดสันติภาพได้

๒.๓.๑ ความหมายและลักษณะของศีล

คัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงเกี่ยวกับความหมายของศีล ไว้ดังนี้ ศีล หมายถึง ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณาติบาตเป็นต้น ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตตปฏิบัติอยู่ ดังที่พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรตะกล่าวไว้โดยละเอียด ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า เจตนาชื่อว่าศีล เจตสิกชื่อว่าศีล สังวรชื่อว่าศีล การไม่ล่วงละเมิดชื่อว่าศีล

ก. เจตนาศีล ได้แก่ เจตนาของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้นอยู่หรือเจตนาของบุคคลผู้กำลังบำเพ็ญวัตตปฏิบัติอยู่

ข. เจตสิกศีล ได้แก่ วิริตติเจตสิก (วิริตติเจตสิก ๓ ดวง คือ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะและสัมมาอาชีวะ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น อีกประการหนึ่ง เจตนา ชื่อว่าศีล ได้แก่เจตนาในกรรมบท ๗ ดวง ของบุคคลผู้ละอยู่ ซึ่งบาปธรรมทั้งหลายมีปาณาติบาตเป็นต้น เจตสิกชื่อว่าศีล ได้แก่กุศลธรรมทั้งหลาย คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ

^{๓๙} สำราญ ต้นเรื่องศรี, “ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖).

ค. สังวรศีล โดยอาการ ๕ อย่างของพระภิกษุ คือ ปาติโมกข์สังวร สติสังวร ญาณสังวร ขันติสังวร วิริยะสังวร การสังวรทั้ง ๕ ประการนี้ย่อมเป็นสังวรศีล และแม้การงดเว้นจากวัตถุที่ประจวบเข้าของเหล่ากุศลบุตรผู้กลัวบาปก็ดี ก็รวมเป็นสังวรศีลด้วย

ง. อวิตกกัมมศีล คำว่า การไม่ล่วงละเมิด ชื่อว่าศีล ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดที่เป็นไป ทางกาย และเป็นไปทางวาจาของบุคคลผู้สมทานศีลด้วย

ศีลเป็นลักษณะของความปกติ ความทรงอยู่อย่างเรียบร้อย คือ ความเป็นผู้มีกิริยา ทางกายเป็นต้นไม่เกะกะด้วยอำนาจความสุภาพเรียบร้อย หรือศีลเป็นลักษณะของ ความรองรับ หมายความว่า ภาวะที่รองรับด้วยสามารถเป็นฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลาย

เมื่อพิจารณาจากความหมายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ศีล คือเจตนาในการงดเว้นจากการ ประพฤติล่วงละเมิด พิจารณาได้ดังนี้ เจตนาเป็นศีล เพราะศีลจะเกิดขึ้น ต้องเจตนาเป็นเบื้องต้นจึงงด เว้นไม่ล่วงละเมิด เมื่อไม่ล่วงละเมิดศีลด้วยอาการงดเว้น ที่กระทำให้ยอมเกิดเจตสิกฝ่ายกุศลขึ้น เจตสิก จึงเป็นศีล ซึ่งอาการสำรวม เช่น การสำรวม ในปาติโมกข์ การเจริญสติ การนำปัญญามาพิจารณาดับ กิเลส การเป็นผู้อดทนอดกลั้น การเป็นผู้เอาชีวปาริสุทธิตี และการวิริตติจากวัตถุที่ประสบเข้าในทันที ย่อมเป็นสังวรศีล และการไม่ล่วงละเมื่อย่อมเป็นศีล ฉะนั้น ศีลจึงเป็นการรักษาความปกติ อันจะเป็น ฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลายให้เจริญงอกงามต่อไป^{๔๐}

ความหมายของศีลในเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ได้อธิบายไว้ในทำนองเดียวกัน เช่น พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้แสดงความหมายของศีลไว้ ดังนี้ ศีล หมายถึง ความ ประพฤติดีทางกายและวาจา, การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและ วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อ ปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกาย วาจาและอาชีพ มักใช้เป็นคำเรียกอย่าง ง่ายสำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา^{๔๑}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้แสดงความหมายของศีล ไว้ดังนี้ “ศีล (สัน) ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘, การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย,เป็นธรรมข้อ ๑ ใน ทศพิธราชธรรม”^{๔๒}

เอกสารทางวิชาการดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาให้ความหมายของพุทธทาส อินทปัญโญ ได้ กล่าวว่า “ศีล” คือ ศีลเป็นเจตนาในการควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาให้ตั้งอยู่ในความ

^{๔๐} พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนาพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๙-๑๑.

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๕๖, หน้า ๒๔๕.

^{๔๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖. หน้า ๑๑๐๓.

สงบเรียบร้อย รักษา ความเป็นปกติ และยังได้แสดงมุมมองของศีลในฐานะศีลเป็นวินัยสำหรับควบคุมคนในสังคม เพื่อความสงบเรียบร้อยแห่งสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ การแสดงความหมายและลักษณะของศีลในมุมมองของนักปราชญ์ ได้อธิบายไว้ในทำนองเดียวกัน เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุได้ให้ความหมายเกี่ยวกับศีลไว้ดังนี้ คำว่า ศีล สามารถแปลความหมายได้เป็น ๒ แนวทาง คือ ๑. การแปลความหมายของศีลโดยพญฺชนะ หรือแปลตามหนังสือ ศีล หมายถึง ความปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมชาติ ๒. การแปลความหมายของศีลโดยอรรถ หรือแปลตามเนื้อความมุ่งเน้นที่ข้อปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดความปกติหรือศีล หมายถึง ระเบียบที่บัญญัติขึ้นไว้ สำหรับประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความปกติทางกาย วาจา^{๔๓} “ในพุทธธรรม ศีลเป็น หลักความประพฤติที่กำหนดขึ้นตามหลักเหตุผลของกฎธรรมชาติ ในแง่ปฏิเสธ ศีลตามความหมายของพุทธธรรมเป็นหลักการฝึกอบรมตนในการงดเว้นจากความชั่ว จึงเรียกศีลที่กำหนดเป็นข้อๆ ว่า สิกขาบท (ข้อฝึกหัด – Rule of training)”^{๔๔}

๒.๓.๒ ความหมายของศีลในพระไตรปิฎก

“ศีล” (Morality) ตามความหมายในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิเทศ ดังที่พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศีลว่า “ศีล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่กำวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ และในสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา” เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวมเป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า อริศีลสิกขา ^{๔๕} ตามความหมายในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พระสารีบุตร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศีล คือ เจตนาเป็นศีล เจตสิกเป็นศีล ความสำรวมเป็นศีล ความไม่กำวล่วงเป็นศีล^{๔๖} และตาม

^{๔๓} พุทธทาส อินทปัญโญ, **หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๓๔-๓๕.

^{๔๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๖๔.

^{๔๕} จุ.ม.(ไทย) ๒๙/๔๖/๓๖.

^{๔๖} จุ.ป.(ไทย) ๓๑/๘๖/๓๔.

ความหมายใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค หมายถึง “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้เว้นจากโทษมี ปาณาติบาตก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติก็ดีเป็นศีล”^{๔๗}

๒.๓.๓ ความหมายของศีลในเชิงวิชาการ

กล่าวคือ ตามความหมายใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศีล” คือ ข้อปฏิบัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกาย วาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘ ความประพฤติที่ดี^{๔๘} และตามความหมายใน พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ หมายถึง ความประพฤติดีทางกาย และวาจา หรือการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยให้ตั้งอยู่ในความดีงาม รักษาปรกติตามระเบียบวินัยให้ปรกติ มีการทำงานที่สะอาดปราศจากโทษเป็นความสุจริตทางกาย และวาจาและอาชีพ^{๔๙} หรืออีกนัยหนึ่ง “ศีล” ตามคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ศีล คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่ว หรือทุจริต ท่านพุทธโฆสะนำเอาคำของพระสารีบุตรปฏิสัมภิทามรรคมาอธิบาย คือ เจตนา,เจตสิก,ความระวัง และการไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม แล้วอธิบายว่า การงดเว้นจากกายทุจริต ๓ วจีทุจริต ๔ ชื่อว่า เจตนาศีล การงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ ชื่อว่า เจตสิกศีล ความระวังหรือสังวร นั้น ท่านแบ่งเป็น ๕ คือ

(๑) ปาฏิโมกข์สังวร หมายถึง การสำรวมระวังในสิกขาบทตามภูมิขั้นของตน เช่น ศีล ๕ เป็นศีล ปาฏิโมกข์ของอุบาสกอุบาสิกา เป็นต้น

(๒) สติสังวร ระวังกีดกันด้วยสติ

(๓) ขันติสังวร คือ ระวังกีดกันบาปด้วย ญาณ คือ ความรู้เท่าทัน

(๔) วิริยะสังวร ระวังกีดกันบาปด้วยความเพียรพยายาม เพื่อความเข้าใจเราพอ กำหนดได้ว่า ศีล คือ เจตนาจะงดเว้นจากความชั่วและการงดเว้นจากความชั่วอย่างคำว่าศีลธรรม ศีล หมายถึง การเว้นชั่ว และธรรมหมายถึง การทำดี^{๕๐} หรือความหมายของ ศีล ๕ ประการ คือ เบญจ แปลว่า “๕” ศีลแปลว่า “ปกติ” ดังนั้น เบญจศีล จึงแปลว่า ปกติ ๕ อย่าง หรือแปลว่า ตัด ก็ได้ เพราะตัดจากความชั่วหรือมนุษย์ธรรมก็เรียก แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เป็นธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะผู้ที่จะเกิดเป็นมนุษย์ได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่

^{๔๗} พระพุทธโฆษาจารย์, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

^{๔๘} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๐๓.

^{๔๙} พระเทพเวที (ประยุตต์ ประยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๒๙๒.

^{๕๐} วสิน อินทสระ, สารสาส์นแห่งวิสุทธิมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาการ, ๒๕๕๔), หน้า ๔-๖.

สมบูรณ์ด้วยมนุษยธรรมนี้มาก่อน การเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ยากแท้ ดังพระพุทธดำรัสว่า “กิจโฉมнусสปฏิลาโก” การได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ยาก เมื่อเราได้อัตภาพเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วอย่างนี้ ไม่พยายามรักษาสภาพปกติไว้ ก็จะเป็นผู้ทำลายความเป็นปกติของตนเองผู้ที่ล่วงละเมิดศีล จึงถือว่าเป็นผู้ทำลายมนุษยธรรม ผู้ที่ทำลายมนุษยธรรมถือว่าเป็นผู้ทำลายปกติของตนเอง^{๕๑}

๒.๔ ลักษณะของศีล ๕

“ศีล” (Morality) ลักษณะของศีล ๕ หมายถึง ความสำรวมทางกายวาจา หรือแปลว่า ลักษณะความเป็นปกติ คือ การไม่ประพฤติดิตทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างจากความชั่วร้ายทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้ง และลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุข สงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล^{๕๒} ศีล จึงมีฐานะเป็นวินัยสำหรับทุกคน เพื่อไต่เต้าไปหาความดีงามสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ เป็นรากฐานของสมาธิ และปัญญา ดังนั้น^{๕๓} ลักษณะของศีล ๕ ก็คือ การประพฤติชอบที่เป็นกุศล คือการไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา มีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ปาณาติบาต เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของตน โดยไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายของผู้อื่นสัตว์อื่น แต่เป็นผู้มีใจประกอบด้วยเมตตา กรุณา มีความรักความหวังดีต่อกันเป็นพื้นฐาน

(๒) อทินนาทานา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตโดยสุจริตยุติธรรมหาเลี้ยงโดยชอบ เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

(๓) กาเมสุ มิจฉาจารา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นการประพฤติดิตในกามซึ่งเป็นความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นในทางคู่ครอง ไม่ละเมิดสิทธิ์ในบุคคลผู้เป็นที่รักของผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตนเองมีใจมั่นคงในคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้

^{๕๑} www.sil5.net (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

^{๕๒} ฐานวุฑโฒภิกขุ, มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท, (หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจคุณแม่ อาเตียง แซ่จิว ๓ มิถุนายน ๒๕๓๓), หน้า ๗.

^{๕๓} พระเทพปริยัติเมธี, หลักการพัฒนาตน,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเชียง,ม.ป.ป), หน้า ๑๗.

(๔) มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีความประพฤติหรือ การดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง อันเป็นสาเหตุตรวน หรือ ทำลายประโยชน์ของผู้อื่นแต่มีความซื่อสัตย์ มีสัจจะ รักษาสัจจะ พูดแต่คำจริง คำมีประโยชน์คำสมานฉันท์สามัคคี เป็นต้น

(๕) สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาเนา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากของมีเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม การสูบ ฉีด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือเป็นยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง เกิดความมัวเมา เสียดสีสัมผัสปัญญะ และทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้นๆ ทั้งสามารถควบคุมจิตใจ ควบคุมอารมณ์มิให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายด้วย^{๕๔}

อนึ่ง “ศีล” เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรม ซึ่งในเรื่องนี้เกิดขึ้นระหว่างกษัตริย์ชาวโยนก พระนามว่า พระยามิลินท์ เป็นผู้มีความเคลือบแคลงสงสัยในเรื่องลักษณะของศีล และได้ปฎิญาณ เป็นการตรัสถามปัญหาธรรมกับพระอรหันต์นาคเสน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“พระยามิลินท์ ตรัสถามพระนาคเสนว่า อันว่าศีลมีลักษณะอย่างไร”

“พระนาคเสน ถวายพระพรว่า อันว่าศีลมีลักษณะเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งปวงนี้ แหละศีลนั้นประเสริฐใหญ่หลวง เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งปวง คือ อินทริย์ ๕, พละ ๕, โพชฌงค์ ๗, สติปัฏฐาน ๔, สัมมปธาน ๔, อิทธิบาท ๔, ฌาน ๔, วิโมกข์ธรรม ๘, สมาธิ ๑, สมาบัติ ๘, ประการ

“วิสัยนาอีก กล่าวคือ เปรียบปานดุษฎีพิชภูตคาม พิชคาม คือ พืชอันแรงออกขึ้นและ ภูตคาม ได้แก่ ต้นไม้ใบหญ้าอันเทวดาสงสติด ได้อาศัยแผ่นดินแล้วงอกงามจำเริญแตกหน่อ กอ กิ่ง ก้าน ผลิ ดอก ออกผล ต้น ลำ ก็มีอุปมาฉันนั้น เปรียบพระโยคาวจร ก็ต้องอาศัยซึ่งพระปาฏิโมกข์ สังวรวิสุทธิศีลนั้นยังอินทริย์ กล่าวคือ สัทธินทริย์ ๑ สตินทริย์ ๑ สมาธินทริย์ ๑ ปัญญินทริย์ ๑ ให้ จำเริญไปมีอุปมาเหมือนต้นไม้ใบหญ้า พืชลดาวลย์ อันงอกร้าไป อาศัยแผ่นดิน

“ อีกประการหนึ่ง เปรียบปานบุคคลทั้งหลายอันกระทำการกสิกรรมไถการนาการค้า ล้อค้าเกวียน การสกลมารค เป็นการบดดาษ ไปทั้งพืชปฐพี ก็อาศัยแผ่นดินฉันใด ศีลก็เป็นที่ตั้งแห่ง กุศลธรรม เมื่อโยคาวจรสถิตในปาฏิโมกข์สังวรศีลนั้น ก็ยังปัญจอินทริย์ ๕ ประการนี้ มีอินทริย์แห่ง ศรัทธา เป็นต้น คือให้มีศรัทธา เป็นใหญ่ จำเริญได้ มีอุปมาอุปไมยดุษฎีบุคคลทั้งหลายอาศัยแผ่นดินฉันนี้

“ อีกประการหนึ่ง บุคคลมีวิชาการเล่นเต็นโลดรดบ่วง และวิชาเสือนั้น ย่อมขุด ดิน แผ่นดิน หิน กรวด หล็ก ต่อ ให้ราบรื่น กระทำพื้นภูมิภาคให้เสมอเป็นอันดี อาศัยพื้นแผ่นดินเป็น

^{๕๔} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และ ประชาชนผู้สนใจทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๙-๑๑๒.

ที่ตั้ง จึงได้แสดงวิชาฉันใด พระโยคาวจรเจ้า ตั้งอยู่ในพระปาฏิโมกข์สังวรศีลอาศัยศีลนั้น ก็ยัง ปัญจอินทรี ๕ กล่าวคือ สัทอินทรี วิริยอินทรี สตินทรี สมาอินทรี ปัญญินทรี ให้จำเจริญขึ้น เปรียบดุจพื้นแผ่นดินอันเป็นที่ตั้งเหมือนพวงหอกดบังหอคะเมนเด่นรอดบ่วงฉะนั้น

“ อีกประการหนึ่ง ศีลเปรียบดุจ วัชฌกีสรางพระนครราชธานี จึงถางที่ให้เตียน นำเสี้ยนหนาม หลักตอ ตัดโคนให้ราบ ปราบพื้นให้ราบดีแล้วจึงกระทำเป็นราชธานีนครฉันใด พระโยคาวจร ก็รักษาศีลสังวรให้บริสุทธิ์ ผ่องใสเป็นอันดี ยังอินทรี ๕ กล่าวคือ สัทอินทรี วิริยอินทรี สตินทรี สมาอินทรี ปัญญินทรี ให้จำเจริญอันดีเหมือนวัชฌกีสรางพระนครนั้น

“ อีกประการหนึ่ง โยคาวจรค์ อันจะเข้าสู่พิชยสงคราม รบพุ่งฆ่าฟันซึ่งปัจจามิตร อันมาที่ย่อมหาที่ชัยภูมิอันดี กระทำพื้นปฐพีให้ราบปรามให้ดี ที่จะตั้งค่ายคู ครั้นศัตรูมา โยธานั้นก็รบชนะมีชัย ฉะนั้น พระโยคาวจรก็อาศัยศีลสังวรเป็นที่ตั้งยังอินทรี ๕ คือ สัทอินทรี วิริยอินทรี สตินทรี สมาอินทรี ปัญญินทรี ให้บังเกิดเจริญในบวชสันดาน เปรียบปราบดุจทหารโยคาวจร การกระทำที่ชัยภูมิอันดีจึงมีชัยชนะนั้น^{๕๕}

สมดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การงานที่จะถึงทำด้วยกำลังที่บุคคลทำอยู่ใด งานทั้งหมดนั้นคนอาศัย แผ่นดิน ยืนอยู่บนแผ่นดินจึงทำได้ แม้ฉันใด พืชคาม และภูตคามชนิดใดชนิดหนึ่ง ที่เจริญงอกงามใหญ่โต... ทั้งหมดนั้นอาศัยแผ่นดินตั้งอยู่บนแผ่นดิน จึงถึงความเจริญงอกงามใหญ่โต...แม้ฉันใด ภิกษุอาศัยศีล ตั้งอยู่ในศีลแล้วจึงเจริญ...เพิ่มพูนอริยมรรคมงคล ๘ ฉะนั้นเหมือนกัน... ย่อมถึงความเจริญงอกงามใหญ่โตในธรรมทั้งหลาย”^{๕๖}

ส่วนในคัมภีร์วิมุตติมรรค ได้กล่าวถึงลักษณะของศีลว่า อะไรเป็นลักษณะของศีล คือ การละความเสื่อมคุณค่าด้วยความมีคุณค่า ความด้อยคุณค่าคืออะไร คือ การละเมตศีลซึ่งมี ๓ ประการ คือ การละเมตปาฏิโมกข์สังวร การละเมตปัจจยสันนิสสิตศีล และการละเมตอินทรีสังวรศีล การละเมตปาฏิโมกข์สังวรคืออะไร คือ ความสังวรศีล คือ อะไร คือ ความเสื่อมศรัทธาในพระตถาคต เนื่องจาก อหิริกะ (ไม่ละอายใจ) และอนัตตปปะ (ไม่เกรงกลัวบาป) การละเมตปัจจยสันนิสสิตศีลคืออะไร เมื่อชีวิตของบุคคลมุ่งปรนเปรอร่างกาย เขาสูญเสียความสันโดษ (ความพอใจในปัจจัยตามมีตามได้) การละเมตอินทรีสังวรคืออะไร คือการละเลยโยนิมณสิการเพราะไม่สำรวมอินทรีทั้ง ๖ ประการ ดังนั้น การละเมตศีลทั้งสามอย่างนี้สร้างความเสื่อมคุณค่า นี้เรียกว่า ลักษณะของศีล^{๕๗}

^{๕๕} วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร, ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระพุทฺธิวงศาโมณี (บุญมา อีปมโม), **คัมภีร์มิลินทปัญหาไทย-บาลี**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๕๒-๕๔.

^{๕๖} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๔๙/๗๘-๗๙.

^{๕๗} พระอุปัชฌายะ รจนา, พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของเพราะเอฮารา พระโสมเถระ และพระเขมินทเถระ, **วิมุตติมรรค**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๘), หน้า ๘.

สรุปลักษณะของศีล “ศีล”เป็นคำสอนเพื่อความประพฤติดีที่งดงาม เป็นการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ปราศจากมิถิลาชีพ เพื่อบ่มง้วนให้ยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ศีลจะมีก็อย่างก็ตาม แต่ลักษณะของศีลก็คือทรงไว้ซึ่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ เป็นปกติทางกายวาจาไม่ละเมิดทุจริต แต่ให้เป็นสุจริตพ้นจากความชั่วทั้งปวงเป็นลักษณะ

๒.๔.๑ องค์ประกอบของศีล ๕

มนุษย์ทุกคนในโลกล้วนแต่ต้องการความสุข ไม่ต้องการความทุกข์ คือ รักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น แต่การดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น คนทั้งหลายมีวิธีการดำเนินชีวิต ไปตามแนวหรือวิถีทางที่ตนคิดเห็นว่าถูกต้อง บางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียน คือ การทำตนให้ลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำของตน เช่น น้ำดื่ม น้ำเมาและเสพลิงเสพติด ให้โทษเป็นต้น บางคนดำเนินชีวิตคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้เดือดร้อน ลำบากเช่น ลักขโมย ฉ้อโกง ปล้นเขาเลี้ยงชีพ เป็นต้น หรือหากินด้วยการเบียดเบียนคนอื่น สัตว์อื่นบางคำดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนทั้งตนเอง และผู้อื่น การดำเนินชีวิตประเภทนี้ ทางพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ประเสริฐ เพราะเป็นการกระทำตน และสังคมส่วนรวมให้เดือดร้อน ส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น โดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ ชื่อว่าการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ เพราะเป็นไปเพื่อทำตนเอง และสังคมให้สงบสุข^{๕๘} ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ก็คือ การยึดหลักของมนุษย์ธรรมให้มั่นคง คือ ศีล ๕ หรือ เรียกว่า เบญจศีลหมายถึง เจตนา หรือ ตั้งใจงดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา เรียกว่า โดยทั่วไปว่า ศีล ๕ เรียกตามบทบัญญัติว่า “สิกขาบท ๕”^{๕๙} ซึ่งมีองค์ประกอบของศีล ๕ ประการ แต่ละข้อมีด้วยกันดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ปาณาติบาต ศีลข้อที่ ๑ มีองค์ประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑. สัตว์นั้นมีชีวิต
๒. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. มีจิตคิดจะฆ่า
๔. ทำความเพียรเพื่อให้ตาย
๕. สัตว์ตายลงเพราะความเพียรนั้น^{๖๐}

^{๕๘} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ), *การพัฒนาจิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

^{๕๙} ไสว มาลาทอง, *การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป*, หน้า ๑๑๙.

^{๖๐} มหาจุฬาราชวิทยาลัย, *มงคลตลทีปนิ แปล เล่ม ๒*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๕๓.

(๒) อทินนาทาน ศีลข้อที่ ๒ มีองค์ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

๑. วัตถุสิ่งของนั้นมีเจ้าของ
๒. รู้ว่าวัตถุสิ่งของนั้นมีเจ้าของ
๓. มีจิตคิดจะลักทรัพย์
๔. มีความพอใจในการประกอบมรรค ซึ่งกันและกัน^{๖๑}

(๓) กาเมสุมิฉนจารา ศีลข้อที่ ๓ มีองค์ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

๑. วัตถุที่ไม่ควรเกี่ยวข้อง
๒. จิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น
๓. ความพยายามเสพเมถุน
๔. มีความพอใจในการประกอบมรรค ซึ่งกันและกัน

(๔) มุสาวาทา ศีลข้อที่ ๔ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ

๑. สิ่งของหรือเรื่องราวที่ไม่เป็นจริง
๒. จิตคิดจะมุสา
๓. ความเพียรเพื่อมุสา
๔. คนอื่นเชื่อตามความที่มุสานั้น

(๕) สุราเมรัย ศีลข้อที่ ๕ มีองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑. ของที่ทำให้เมา มีสุราเป็นต้น
๒. มีจิตคิดที่จะดื่ม
๓. ความเพียรเพื่อมุสา
๔. คนอื่นเชื่อตามความที่มุสานั้น^{๖๒}

จึงกล่าวได้ว่า “เบญจศีล” ถือว่าเป็นข้อห้าม ดังกล่าวมานั้น จะบริสุทธิ์อยู่ได้ หรือมนุษย์จะปฏิบัติตามได้ ก็ต้องมีธรรมอื่นคอยประคับประคอง หรือคอยกระตุ้นเตือนใจของมนุษย์ให้คงไว้กับนั้นๆ ผู้มีธรรมข้อนั้นๆ ประจำใจ จะสามารถรักษาเบญจศีลอยู่ได้ตลอดเวลา ธรรม ดังกล่าวนี้นี้เรียกว่าเบญจธรรม ได้แก่ ธรรมอันดังาม ๕ ประการ^{๖๓}

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔,

^{๖๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๒.

^{๖๓} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๖.

คำว่า “เบญจธรรม” (ปัญจ+ธัมม) หรือ เบญจกัลยาณธรรม ได้แก่ธรรม ๕, ธรรมอันดีงาม ๕ อย่าง, คุณธรรม ๕ ประการ คู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีลผู้รักษาเบญจศีลควรมีไว้ประจำใจ ได้แก่

(๑) เมตตา และกรุณา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์คู่กับศีล ข้อที่ ๑

(๒) สัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต คู่กับศีล ข้อที่ ๒

(๓) กามสังวร คือ ความสังวรในกาม, ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามอาภรณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส คู่กับศีล ข้อที่ ๓

(๔) สัจจะ คือ ความสัตย์ความซื่อตรง คู่กับศีล ข้อที่ ๔

(๕) สติสัมปชัญญะ คือ การระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท คู่กับศีล ข้อที่ ๕^{๖๔}

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า เบญจศีล ถือว่า เป็นข้อห้าม ศีลจะบริสุทธิ์อยู่ได้ก็ต้องอาศัยเบญจธรรม คอยประคับประคองคอยกระตุ้นเตือนจิตใจเป็นสำคัญ เป็นธรรมที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันต้องเป็นไปร่วมกัน เพราะศีลธรรมเป็นของคู่กัน บุคคลจะถือศีลอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยเบญจธรรม คือ ความมีเมตตากรุณา มีหิริโอตตัปปะ อยู่ในจิตใจเป็นเบื้องต้น ในทางตรงกันข้าม บุคคลจะมีเบญจธรรมอยู่ได้ ก็ต้องอาศัย เบญจศีล จึงจะสามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ เพราะธรรมทั้งสองนี้เป็นไปร่วมกันไม่สามารถแยกจากกันได้ จึงจะสามารถรักษาความบริสุทธิ์ไว้ได้ การอยู่ร่วมกันในสังคมก็ต้องอาศัยเบญจศีล เบญจธรรม สังคมก็จะน่าอยู่และจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

๒.๔.๒ อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

ตามหลักของพระพุทธศาสนา “ศีล” คือ การควบคุมรักษาอาการที่แสดงออกทางกายทางวาจาให้เป็นปกติเรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง และสังคมส่วนรวม คือ ไม่ทำตัวเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นคนมีศีลธรรม หรือมนุษยธรรม มีธรรมคุณเป็นสมบัติ มีความสมบูรณ์แห่งศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิดทางกาย ความไม่ล่วงละเมิดทางวาจา ความไม่ล่วงละเมิดทางกาย และวาจา นี้เรียกว่าความสมบูรณ์แห่งศีล ศีลสังวรแม้ทั้งหมดก็เรียกว่า ความสมบูรณ์แห่งศีล^{๖๕} ศีลนั้นจึงมีคุณเป็นอันมาก มีความไม่เดือดร้อน เป็นอานิสงส์ ศีลมีความไม่เดือดร้อนเป็นผล ย่อมประสบความเย็นกาย เย็นใจ เหมือนบุรุษสตรีชำระสنانกายเรียบร้อยแล้ว ได้นั่งพัก ณ ริมไพรใหญ่ย่อมเยือกเย็นฉ่ำในไคล้นั้น

^{๖๔} ที. ปา. (บาลี) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗, อัง. ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๗๒/๒๒๗

^{๖๕} อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๓๗๐/๓๔๑.

(๑) **อานิสงส์ของการรักษาศีลข้อที่ ๑** คือ (การไม่ทำปาณาติบาต) ย่อมได้รับอานิสงส์ถึง ๒๓ ประการ มีคณานิสงส์ ล้วนแต่น่าพอใจ ล้วนแต่ทำให้สุขใจ มีดังต่อไปนี้ คือ ๑) บริบูรณ์ด้วยอวัยวะ คือไม่พิการพิการ ๒) มีกายสูง และสมส่วน ๓) สมบูรณ์ด้วยความคล่องแคล่ว ๔) เป็นผู้มิทำประติฐานลงด้วยดี ๕) เป็นผู้สดใสรุ่งเรือง ๖) เป็นคนสะอาด ๗) เป็นคนอ่อนโยน ๘) เป็นคนมีความสุข ๙) เป็นคนแก่กล้า ๑๐) เป็นคนมีกำลังมาก ๑๑) มีถ้อยคำสละสลวยเพราะพรึง ๑๒) มีบริวารมิได้พลัดพรากจากตน ๑๓) เป็นคนไม่ดุ้งตกใจกลัว ๑๔) ข้าศึกศัตรูทำร้ายมิได้ ๑๕) ไม่ตายด้วยความเพียรของผู้อื่น ๑๖) มีบริวารหาที่สุดมิได้ ๑๗) รูปสวย ๑๘) ทรวดทรงสมส่วน ๑๙) ป่วยไข้น้อย ๒๐) ไม่มีเรื่องเสียใจ ๒๑) เป็นที่รักของชาวโลก ๒๒) ไม่พลัดพรากจากสิ่งที่รัก ๒๓) มีอายุยืน

(๒) **อานิสงส์ผู้รักษาศีลข้อที่ ๒** คือ (อทินนาทาน) ผู้รักษาย่อมได้รับอานิสงส์ถึง ๑๑ ประการ คือ ๑) มีทรัพย์มาก ๒) มีทรัพย์ได้ง่าย ๓) ได้โภคทรัพย์ไม่สิ้นสุด ๔) โภคทรัพย์ที่ยังไม่ได้ก็ย่อมได้ ๕) โภคทรัพย์ที่ได้ไว้แล้วก็ยั่งยืน ๖) หาสิ่งที่ปรารถนาได้อย่างรวดเร็ว ๗) สมบัติปราศจากภัยพิบัติต่างๆ ๘) หาทรัพย์ได้โดยไม่ถูกแบ่ง ๙) ได้โลกุตรทรัพย์ ๑๐) ไม่เคยรู้ ไม่เคยได้ยินคำว่าไม่ได้ ๑๑) อยู่ที่ไหนก็เป็นสุข

(๓) **อานิสงส์ผู้รักษาศีลข้อที่ ๓** คือ (ไม่ทำชู้กับคู่ครองของผู้อื่น) ได้รับอานิสงส์ผลถึง ๒๐ ประการ คือ ๑) ไม่มีฆ่าศึกศัตรู ๒) เป็นที่รักแห่งชนทั่วไป ๓) หาเครื่องอุปโภค บริโภคได้ง่าย ๔) หลับก็เป็นสุข ๕) ตื่นก็เป็นสุข ๖) พ้นภัยในอบาย ๗) ไม่ต้องเกิดเป็นหญิงหรือกะเทยอีก ๘) ไม่โกรธง่าย ๙) ทำอะไรก็ได้ โดยเรียบร้อย ๑๐) ทำอะไรก็ทำโดยเปิดเผย ๑๑) คอไม่ตลก คือ มีสง่า ๑๒) หน้าไม่ก้ม คือ มีอำนาจ ๑๓) มีแต่เพื่อนรัก ๑๔) มีอินทรีย์ ๕ บริบูรณ์ ๑๕) มีลักษณะสมบูรณ์ ๑๖) ไม่มีใครรังเกียจ ๑๗) ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อย หากินง่าย ๑๘) อยู่ที่ไหนก็เป็นสุข ๑๙) ไม่ต้องกลัวภัยจากใคร ๒๐) ไม่ค่อยพลัดพรากจากของที่รัก

(๔) **อานิสงส์ ผู้รักษาศีลข้อที่ ๔** คือ (เว้นจากการพูดปด พูดหลอกลวง ปลิ้นปล้อน) ย่อมได้รับอานิสงส์ ๑๔ ประการ คือ ๑) มีอินทรีย์ ๕ ผ่องใส ๒) มีวาจาไพเราะสละสลวย ๓) มีไรฟันอันเสมอชิด บริสุทธิ์ ๔) ไม่อ้วนเกินไป ๕) ไม่ผอมเกินไป ๖) ไม่ดำเกินไป ๗) ได้แก้สัณผัสอันเป็นสุข ๘) ไม่สูงเกินไป ๙) ปากหอมเหมือนดอกบัว ๑๐) มีบริวารล้วนแต่ขยันขันแข็ง ๑๑) มีถ้อยคำที่บุคคลเชื่อถือได้ ๑๒) ลิ่นแดงอ่อนเป็นกลีบดอกบัว ๑๓) ใจไม่ฟุ้งซ่าน ๑๔) ไม่เป็นอ่าไม่เป็นไ้

(๕) **อานิสงส์ผู้รักษาศีล ๕** คือ (เว้นจากการเสพสุราเมรัย สารเสพติดทุกชนิด) ย่อมได้รับอานิสงส์ ๓๕ ประการ คือ ๑) รู้กิจอดีต อนาคต ปัจจุบันได้รวดเร็ว ๒) มีสติตั้งมั่นทุกเมื่อ ๓) ไม่เป็นบ้า ๔) มีความรู้มาก ๕) ไม่ห้วนไหว ๖) ไม่งุนงง ไม่เขอะ ๗) ไม่เป็นบ้าใบ้ ๘) ไม่มั่วเมา ๙) ไม่ประมาท ๑๐) ไม่หลงใหล ๑๑) ไม่หวาดสะดุ้งกลัว ๑๒) ไม่มีความร่าคาญ ๑๓) ไม่มีใครริษยา ๑๔) มีความขวนขวายน้อย ๑๕) มีแต่ความสุข ๑๖) มีแต่คนนับถือยำเกรง ๑๗) พุดแต่คำสัตย์ ๑๘) ไม่สอเสียดใคร ไม่มีใครสอเสียด ๑๙) ไม่พูดหยาบ ใครไม่พูดหยาบด้วย ๒๐) ไม่พูดเล่นโปรยประโยชน์ ๒๑) ไม่เกียจ

คร้านทุกวันคืน ๒๒) มีความกตัญญู ๒๓) มีกตเวที ๒๔) ไม่ตระหนี่ ๒๕) รู้เฉลี่ยเจือจาน ๒๖) มีศีลบริสุทธิ์ ๒๗) ซื่อตรง ๒๘) ไม่โกรธใคร ๒๙) มีใจละอายแก่บาป ๓๐) รู้จักกลัวบาป ๓๑) มีความเห็นถูกทาง ๓๒) มีปัญญามาก ๓๓) ปัญญาอรอนงค์เกิดแต่ธรรม ๓๔) เป็นปราชญ์ มีญาณคติ ๓๕) ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์^{๖๖}

อนึ่งในวิมุตติมรรคกล่าวว่า ศีลอันสงส้อย่างไร “ศีล” มีวิปฏิสารเป็นอันสงสซึ่งวิมุตติมรรคได้อธิบายตามพุทธองค์ว่า “พระอานนท์” ศีลที่เป็นกุศลมีวิปฏิสารเป็นประโยชน์ และเป็นอันสงส อนึ่ง ศีลเรียกว่าปิตี ศีลเป็นวรรณะสูงสุด เป็นอริยทรัพย์ ศีลเป็นภูมิของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นการอาบนำโดยไม่ต้องมีน้ำ เป็นการอวดด้วยเครื่องหอม เป็นเงาที่ติดตามตนเป็นเครื่องประดับ ศีระที่คนต้องสวม เป็นวรรณะที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นการฝึกอันยอดเยี่ยม เป็นวิถีแห่งพรหมจรรย์ ถ้าบุคคลรักษาศีล เพราะเหตุที่มีศีลนั้นเขาจะเป็นผู้องอาจนำเกียรติมาสู่มิตรสหาย และเป็นที่รักของคนดีทั้งหลาย ศีลเป็นอารมณ์อันประเสริฐ เป็นการควบคุมประพฤติดังปวง เป็นที่ตั้งแห่งบุญ เป็นเนืองนาบุญของท่านบริจาคนั้น เป็นพื้นที่เพราะปลูกความเป็นสหายของพระอริยะ (ผู้มีศีล) จะเป็นผู้ที่ในความดีทั้งปวงเขาจะเป็นผู้ทำซึ่งอธิฐานอันบริสุทธิ์ให้สำเร็จ เขาจะตายอย่างมีสติ เมื่อได้รับวิภังขณวิมุตติ เขาจะประสบความสุข อันสงสศีลมีมากมายอย่างนี้”^{๖๗}

“นอกจากนี้” ยังมีพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ตรัสถึงอันสงสของศีลไว้อีกมากมาย เพื่อให้เห็นประโยชน์และอันสงสของบุคคลผู้มีศีล ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสถึง “อันสงสแห่งศีลสมบัติ” ๕ ประการไว้ว่า

“คหบดีทั้งหลาย ศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล มีอันสงส ๕ ประการนี้ อันสงส ๕ ประการ คือ (๑) บุคคลผู้มีศีล มีศีลสมบัติ มีศีลสมบัติในโลกนี้ ย่อมได้โภคทรัพย์เป็นอันมากซึ่งความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นอันสงสประการที่ ๑ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๒) กิตติศัพท์อันดีงามของบุคคลผู้มีศีล มีศีลสมบัติ ย่อมขจรไป นี่เป็นอันสงสประการที่ ๒ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๓) บุคคลผู้มีศีล มีศีลสมบัติ จะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชาติตระกูลบริษัทก็ตาม พรหมณ์บริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณะบริษัทก็ตาม ย่อมแก่กล้า ไม่เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นอันสงสประการที่ ๓ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๔) บุคคลผู้มีศีล มีศีลสมบัตีย่อมไม่หลงลืมสติตาย นี่เป็นอันสงสประการที่ ๔ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๕) บุคคลผู้มีศีล มีศีลสมบัติ หลังจากตายแล้ว ย่อมเข้าไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นอันสงสประการที่ ๕ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล คหบดีทั้งหลาย ศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล มีอันสงส ๕ ประการนี้แล”^{๖๘}

^{๖๖} <http://www.sil.5.net> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

^{๖๗} พระอุปติสสเถระ, วิมุตติมรรค, หน้า ๙.

^{๖๘} ชู. อุ. (ไทย) ๒๕/๗๖/๓๓๒-๓๓๓

“อีกอย่างหนึ่งอันสงส์ของศีล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ อย่าง ย่อมขึ้นสวรรค์ เหมือนนกนำตัวไปวางไว้ ธรรม ๕ อย่าง คือ (๑) ผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ (๒) ผู้เว้นจากการลักทรัพย์ (๓) ผู้เว้นจากการประพฤติดินกาม (๔) ผู้เว้นจากการพูดเท็จ (๕) ผู้เว้นจากการตั้งอยู่ในความประมาท ด้วยการดื่มน้ำเมาหรือสุราและเมรัย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ อย่างเหล่านี้แล ย่อมขึ้นสวรรค์ เหมือนนกนำตัวไปวางไว้”^{๖๙}

สรุปอานิสงส์ของการรักษาศีล “ศีล” เป็นหลักแห่งความประพฤติเป็นพื้นฐานในการครองชีวิตให้สมบูรณ์ มีคุณค่าและคุณธรรมในการครองชีวิตดำเนินชีวิตปราศจากโทษ ผู้ใดปฏิบัติตามย่อมได้รับความดีงามความสุขเป็นอานิสงส์ ไม่เป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรเพราะภัยเวรย่อมมีความสัมพันธ์กับเรื่องกรรมโดยตรง จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแห่งกรรมคือ ผลของกรรม ดังนั้น การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดินกามทั้งหลาย การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมไม่ก่อภัยเวรเบียดเบียนตนเองบั่นทอนความก้าวหน้าในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน และอนาคต ย่อมได้รับผลเป็นสุขทั้งโลกนี้ และโลกหน้ามีพระนิพพานในเบื้องหน้าเป็นที่สุด

๒.๔.๓ โทษของการไม่รักษาศีล ๕

การพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความประพฤติที่ดีงาม ประเทศใดมีกำลังทหารอันเข้มแข็ง มีการพัฒนา มีการแพทย์ การคมนาคม และในด้านเครื่องจักรกลต่างๆ อันทันสมัย^{๗๐} ถึงแม้ประเทศนั้น ๆ จะสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรวัตถุดิบอันสะดวกสบาย ถ้าขาดเสียซึ่งศีล ก็หาความเจริญได้ไม่ เพราะสังคมนั้นๆ ไม่สามารถจะพัฒนาสู่ความเป็นอารยะชนหาซึ่งความเป็นชนบทรรมนิยมประเพณีที่ดีงามได้ไม่ ย่อมเกิด ความทุกข์ ความเดือดร้อนอันเกิดเหตุแห่งความทุกข์อยู่ร่ำไป เพราะขาดศีลธรรม เป็นเหตุแห่งความวิบัติความเสื่อมทรามให้เกิดขึ้นในสังคม เพราะการละเมิดล่วงเกินแห่งกายวาจาใจ ความประพฤติชั่ว ที่ปรากฏที่สืบเนื่องจากจิตใจเป็นเครื่องกำหนด การสำรวมระวังเจตนางดเว้นบาปอกุศลทั้งปวงเชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ย่อมได้รับอานิสงส์ ดังที่กล่าวมา โดยประการต่างๆ ดังกล่าวว่า “ศีล” นั้นเทียบเป็นความดี เป็นความดีงาม ศีล จึงเป็นร้วกันคณองทางกายและวาจา มีใจเป็นผู้รับผิดชอบ ในงานและผลของงานที่กายวาจาทำขึ้น คนที่ไม่มีศีลเป็นเครื่องกั้นความคณองอันเป็นผู้ตริ้งเกียจ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของสังคม แม้จะเป็นสังคมในวงราชการหรือสังคมใดๆ แม้แต่คนเดียวหรือสองคนแต่ที่เดียวสังคมหรือวงงานนั้นจะต้องเป็นปึกแผ่นหนาแน่นไม่ได้นานจะต้องถูกทำลายลงไป^{๗๑}

^{๖๙} อัง. ฎก. (ไทย) ๒๒/๒๘๖/๔๐๔

^{๗๐} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), การพัฒนาจิต ภาคหนึ่ง, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหาภุมราวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙.

^{๗๑} สมศักดิ์ ศัลยการ, ส่องสว่างทางชีวิต, (ห้างหุ้นส่วน จำกัด ป.สัมพันธ์พานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๘๖.

ในทางปฏิบัติตรงกันข้ามกับความดี ก็คือความชั่วเป็นบาปอกุศลชักนำไปในทางที่ตกต่ำเสื่อมถอย เป็นลักษณะของผู้มีความประพฤติเสียหาย ยินดีในธรรมอันลามก ไม่มีความละอาย มีการทำงานอันปกปิด^{๗๒} โทษของการไม่รักษาศีล ๕ เป็นบ่อเกิดแห่งเวร คำว่า “เวร” หมายถึง การประกอบอกุศลทั้งหลาย ที่เป็นไปในทางกายวาจาและใจ การละเมิดศีล ๕ จึงเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวร โดยประการต่างๆ ผู้ก่อเวรบ่อยก็เป็นเหตุให้ไม่สำรวมระวัง ประมาทในชีวิตทำผิดศีลอยู่เนืองนิตย์ และตรงกันข้าม เจตนางดเว้นที่จะกำจัดได้เรียกว่า “เวรมณี” โทษของการละเมิดศีล ๕ นั้นมีมากมายในสังคมย่อมก่อภัยเบียดเบียนตนเอง บั่นทอนความก้าวหน้าในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน และอนาคตตลอดติดตามถึงภพหน้า^{๗๓} สมดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ใน เวรสูตรอังคุตตรนิกายปัญจกนิบาตว่า

...“ดูก่อนคฤหบดี อุบาสกผู้ฆ่าสัตว์...ผู้ลักทรัพย์...ประพฤติผิดในกาม... พุดเทจ ... ตีมน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมประสบภัยเวรทั้งในปัจจุบันทั้งในสัมปรายภพ ย่อมเสวยทุกข์โศกนันทใด แม้ทางจิตเพราะเหตุฆ่าสัตว์... ผู้ลักทรัพย์...ประพฤติผิดในกาม... พุดเทจ... ตีมน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อุบาสกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต... ผู้ลักทรัพย์...ประพฤติผิดในกาม... พุดเทจ... ตีมน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมไม่ประสบภัยเวรนั้น ทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โศกนันทนั้นแม้ทางจิตภัยเวรของอุบาสกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ย่อมสงบระงับด้วยประการฉะนี้”^{๗๔}

อนึ่งในพระไตรปิฎก อังคุตตรนิกาย ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาชี้ให้เห็นโทษของการไม่รักษาศีล โดยสังเขป ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสถึงโทษของการไม่รักษาศีลไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่นรกเหมือนถูกนำตัวไปฝังไว้ ธรรม ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ (๑) เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ (๒) เป็นผู้มักลักทรัพย์ (๓) เป็นผู้มักประพฤติผิดในกาม (๔) เป็นผู้มักพุดบด (๕) เป็นผู้เสพของมีนเมาเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท “ภิกษุทั้งหลาย” อุบาสกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้”^{๗๕}

ในขุททกนิกาย ปาฏิสาธกสูตร พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “คฤหบดีทั้งหลาย บุคคลผู้ทุศีล เพราะศีลวิบัติ มีโทษ ๕ ประการนี้ โทษ ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ (๑) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัตินี้ ย่อมถึงความเสื่อมโศกทุกข์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นโทษประการที่ ๑ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๒) กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีลย่อมกระฉ่อนไป นี่เป็นโทษประการที่ ๒ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๓) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติจะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็น

^{๗๒} พระอุบล กตปุญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย” ,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตราชวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗)

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

^{๗๔} อัง. ฉก. (ไทย) ๒๒/๑๓๔/๒๐๘

^{๗๕} อัง. ฉก. (ไทย) ๒๒/๒๘/๔๐๓.

ขัดติยบริษัทก็ตาม พรหมณ์บริษัทก็ตาม สมณะบริษัทก็ตาม ย่อมไม่แก้งวล้า ก่อเงินเข้าไป นี่เป็นโทษประการที่ ๓ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๔) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย นี่เป็นโทษประการที่ ๔ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๕) บุคคลผู้ทุศีล หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกติวินิบาต นรก นี่เป็นโทษประการที่ ๕ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ คฤหบดีทั้งหลาย บุคคลผู้ทุศีลเพราะวิบัติมีโทษ ๕ ประการนี้แล”^{๗๖}

สรุปโทษของการไม่รักษาศีล การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมจะได้รับความสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลในสังคม กล่าวคือ ถ้าสังคมขาดศีล วินัย กฎเกณฑ์ หรือระเบียบ บทบัญญัติในศีล ขาดความซื่อสัตย์ สุจริต การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมปราศจากความสุขสงบสุขย่อมล่งละเมิดในชีวิต และทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นเหตุให้ประมาทในการดำเนินชีวิตเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ เพราะภัยเวรย่อมมีความสัมพันธ์กับเรื่องกรรมโดยตรงจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแห่งกรรม คือผลของกรรม ย่อมประสบทุกข์ทั้งในชาติปัจจุบัน และสัมปรายภพ บั่นทอนความก้าวหน้าความสำเร็จในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และอนาคตในที่สุด

๒.๔.๔ สรุปเรื่องศีล

“ศีล” หมายถึง เป็นความประพฤติชอบทางกาย และวาจาหรือ เรียกว่า ความเป็นปกติ คือ ความมีระเบียบวินัยทางกาย และวาจา โดยอาศัยเจตนางดเว้น จีงละบาป คือ อกุศลได้ คือ กายทุจริต วจีทุจริต “ศีล” จึงเป็นธรรมเบื้องต้นที่จะให้เกิดกุศลธรรมทั้งปวงเป็นประธานให้กุศลธรรมอื่นๆ เกิดขึ้นตามมา กล่าวคือ ความมีเมตตากรุณา หิริ โอตตปปะ และความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เพราะศีลจัดว่าเป็นฐานให้ถึงซึ่งโลกุตระธรรม คือ นิพพานสมบัติ ก็ต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ดังนั้นศีลจึงเป็นต้นแห่งการปฏิบัติให้สุจริตทางกาย วาจา และใจเป็นที่สุด

สรุปได้ว่า ความหมายและลักษณะของศีล หมายถึง ความปกติ เจตนาเพื่อรักษาความปกติของบุคคล ทั้งทางกาย ทางวาจา อันจะส่งผลให้สังคมอยู่อย่างปกติสุข ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมต้องมีการบัญญัติหลักความประพฤติ ขึ้นตามกฎหมายชาติ โดยในเบื้องต้นเป็นลักษณะของข้อปฏิบัติเพื่อการงดเว้นจากความประพฤติที่ไม่ดี นำสู่ข้อปฏิบัติ เพื่อความประพฤติที่ดีงาม ไม่ว่าด้วยวิธีหรืออุบายใดก็ตามย่อมรวมเป็นศีล เมื่อบุคคลมีศีล มีความปกติ สังคมย่อมสงบสุขเพราะอาศัยความปกติเรียบร้อยของสมาชิกในสังคม

^{๗๖} พ.อ. (ไทย) ๒๕/๓๖/๓๓๒.

๒.๕ ประเภทของศิลป์

พระพุทธโฆสเถระ ได้กล่าวว่า คัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงประเภทของศิลป์ไว้มากมายอย่าง สรุปโดยรวมเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. ศิลป์สำหรับบรรพชิต แยกย่อยเป็น

- ๑) ภิกขุศิลป์ ว่าด้วย สิกขาบททั้งหลายที่ทรงบัญญัติปรารภเฉพาะพระภิกษุและสิกขาบท เหล่าใดที่พระภิกษุเหล่านั้นจะต้องรักษานอกเหนือจากบทบัญญัติของภิกษุทั้งหลาย
- ๒) ภิกขุณีศิลป์ ว่าด้วย สิกขาบททั้งหลายที่ทรงบัญญัติปรารภเฉพาะพระภิกษุณี และสิกขาบทเหล่าใดที่พระภิกษุณีจะต้องรักษานอกเหนือจากบทบัญญัติของพระภิกษุทั้งหลาย
- ๓) อนุปสัมบันศิลป์ ว่าด้วย ๑๐ ประการของสามเณรและสามเณรี

๒ ศิลป์สำหรับฆราวาส ว่าด้วย สิกขาบท ๕ ประการ ด้วยอำนาจแห่งนิจศีล หรือสิกขาบท ๑๐ ประการ และสิกขาบท ๘ ประการ ด้วยสามารถองค์แห่งอุโบสถ สำหรับ อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย และผู้วิจัยขอนำประเภทของศิลป์ในส่วนที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเรื่องศิลป์ ได้ดียิ่งขึ้น มาแสดง ดังนี้

ศิลป์มีอย่างเดียว คือ ความปกติของตนเอง

๓. ศิลป์มี ๒ อย่าง ดังนี้

- ๑) จาริตตศิลป์ ว่าด้วย การบำเพ็ญสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ว่า สิ่งนี้ควรทำ
- ๒) วาริตตศิลป์ ว่าด้วย การไม่ฝ่าฝืนสิกขาบทที่ทรงห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควรทำ

๔. ศิลป์มี ๒ อย่าง ดังนี้

- ๑) วิรติศิลป์ ว่าด้วย ความงดเว้นจากบาปกรรมทั้งหลาย
- ๒) อวิรติศิลป์ ว่าด้วย คุณธรรมที่เหลือจากความงดเว้นมีเจตนาเป็นต้น

๕. ศิลป์มี ๒ อย่าง ดังนี้

- ๑) โลภียศิลป์ ว่าด้วย ศิลป์ที่ประกอบด้วยอาสวะแม้ทุกประเภท
- ๒) โลกุตตรศิลป์ ว่าด้วย ศิลป์ที่ไม่ประกอบด้วยอาสวะ

๖. ศิลป์มี ๒ อย่าง ดังนี้

- ๑) ปหานศิลป์ ว่าด้วย การประหานซึ่งปาณาติบาต ชื่อว่าศิลป์
- ๒) เวรมณีศิลป์ ว่าด้วย ความงดเว้นซึ่งปาณาติบาต ชื่อว่าศิลป์
- ๓) เจตนาศิลป์ ว่าด้วย ความจงใจงดเว้นซึ่งปาณาติบาต ชื่อว่าศิลป์
- ๔) สังวรศิลป์ ว่าด้วย ความระวังซึ่งปาณาติบาต ชื่อว่าศิลป์^{๗๗}

^{๗๗} พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, ๒๕๔๘, หน้า ๑๕-๗๒

ประเภทของศีลไม่ว่าจะจำแนกด้วยลักษณะใดก็ตาม ย่อมอยู่ภายใต้กรอบแห่งศีลในองค์มรรค ดังแสดงในพุทธธรรม ศีลในองค์มรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ อันประกอบด้วย เจตนา ซึ่งปราศจากความทุจริต หรือความคิดเบียดเบียน รวมความคลุมถึงสุจริตที่เป็นคู่กันด้วย สามารถแสดงได้ดังนี้

๑. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่

- ๑) ละมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ รวมถึง พูดคำจริง
- ๒) ละปิสุณาวาจา เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึง พูดคำสมานสามัคคี
- ๓) ละผรุสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึง พูดอ่อนหวานสุภาพ
- ๔) ละสัมผัปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ รวมถึง พูดคำมีประโยชน์

๒. สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่

- ๑) ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต รวมถึง การกระทำช่วยเหลือเกื้อกูล
- ๒) ละอทินนาทาน เว้นการเอาของที่เขามิได้ให้ รวมถึง ประกอบสัมมาอาชีวะ หรือทาน
- ๓) ละกาเมสุมิฉฉาจาร เว้นการประพฤติดิฉินในกาม รวมถึง สหารสันโดษ

๓. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิฉฉาชีพ เลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาอาชีพ รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ทำงานไม่คั่งค้าง (ไม่หมกหมม ไม่ผัดเพี้ยน ไม่จับจด ไม่ยุ่งเหยิงสับสน) เป็นต้น^{๗๘}

สรุปได้ว่า ศีลมีเพียงลักษณะเดียว คือ ความปกติ อันเนื่องมาจากการรักษาศีล ด้วยการประพฤติตนภายในกรอบข้อบัญญัติที่ห้ามไว้จากบาป อุกุศล และการประพฤติตนภายในกรอบข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เพื่อกุศล โดยมูลเหตุ อาจมาจากกิเลสชักนำให้รักษาศีล หรืออาจต้องการรักษาศีลเพื่อธรรม ซึ่งอาจรักษาศีลเพียงช่วงเวลาที่กำหนดไว้ หรือรักษาศีลตลอดชีวิต โดยอาการแห่งการรักษาศีลต่างๆ เช่น ปหานศีล เวรณศีล เจตนาศีล สังวรศีล อวิติกมศีล เมื่อบุคคลรักษาศีลได้บริสุทธิ์ย่อมแสดงความปกติของตนเอง สังคมย่อมเกิดสันติภาพ อันจะเป็นไปเพื่อความเจริญในธรรมที่สูงขึ้น ฉะนั้น ความปกติแห่งตนจึงเป็นศีล

๒.๕.๑ ศีลในแง่ที่เป็นทั้งธรรมและวินัย

ความหมายและลักษณะของศีล ทำให้สามารถจำแนกศีลทั้งในแง่ที่เป็นธรรมตามความหมายโดยพยัญชนะ ศีล คือ เจตนางดเว้น การงดเว้น การสำรวม และการไม่ล่วงละเมิด อันส่งผลให้เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยทั้งทางกาย และทางวาจา รักษาความปกติของตนไว้ได้ และเป็นฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลายให้เจริญงอกงามต่อไป หรือในแง่ที่เป็นวินัย ตามความหมายโดย

^{๗๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, ๒๕๔๙, หน้า ๓๖๘-๓๖๙.

อรรถ ศิล คือ ข้อปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาของสมาชิกในสังคมให้ตั้งอยู่ในความสงบเรียบร้อย รักษาความเป็นปกติของสังคมไว้ได้ อันจะส่งผลให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ด้านการจำแนกศิลปะทั้งในแง่ที่เป็นธรรมและวินัย ในเอกสารวิชาการ เช่น

๑. ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงการจำแนกศิลปะเป็น ๒ อย่าง ทั้งในแง่ที่เป็นธรรมและวินัยดังนี้

๑) จาริตตศิลปะ ว่าด้วย การบำเพ็ญสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ว่า สิ่งนี้ควรทำ คือการประพฤติให้บริบูรณ์ในศิลปะทั้งหลาย เป็นการประพฤติตามธรรมที่ควรแก่การประพฤติศิลปะจึงเป็นธรรมที่ส่งผลดีให้แก่ผู้ประพฤตินั้น

๒) วาริตตศิลปะ ว่าด้วย การไม่ฝ่าฝืนสิกขาบทที่ทรงห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควรทำ คือการป้องกันรักษาสิกขาบทที่ทรงห้ามนั้นด้วยศิลปะ การรักษาศิลปะจึงเป็นการรักษาวินัย ไม่ล่วงละเมิดศิลปะจึงเป็นวินัยเพื่อควบคุมความประพฤติ

๒. ในพุทธธรรม แบ่งศิลปะได้เป็น ๒ ระดับ ทั้งธรรมและวินัย ดังนี้

๑) ธรรมชั้นศิลปะ หรือศิลปะในแง่ที่เป็นธรรม ได้แก่ หลักความประพฤติระดับกายวาจา และอาชีวะที่นำมาแนะนำสั่งสอน โดยถือเอาภาวะที่ควรจะมีควรจะเป็นตามธรรมชาติเป็นหลัก และผู้ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืน ย่อมได้รับผลดีหรือชั่ว โดยรับผิดชอบต่อกฎธรรมตาของธรรมชาติเองโดยตรง อีกอย่างหนึ่งหมายถึง การปฏิบัติตามธรรมชั้นศิลปะที่ดี ตามวินัยที่ดี ที่กลายมาเป็นความประพฤติประจำตัวของบุคคล

๒) วินัยเป็นศิลปะ หรือศิลปะในแง่ที่เป็นวินัย ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้น เป็นบัญญัติทางสังคม เพื่อกำกับควบคุมความประพฤติของบุคคล ตามความมุ่งหมายจำเพาะชุมชนหรือชุมชนนั้น โดยมากมุ่งเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และผู้ฝ่าฝืน (มักจะ) ต้องได้รับโทษตามความรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมนั้นอีกชั้นหนึ่ง ต่างหากจากผลทางจิตใจตามกฎธรรมชาติดีกอย่างหนึ่งหมายถึง วิธีฝึกให้คนมีศิลปะ^{๗๙}

สรุปได้ว่า ศิลปะเป็นทั้งธรรมและวินัย และมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกัน ในการรักษาศิลปะเบื้องต้น ศิลปะจะเป็นวินัย เพราะศิลปะเป็นข้อปฏิบัติในเชิงปฏิเสธ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อย อันจะส่งผลให้สังคมสงบเรียบร้อย เมื่อรักษาศิลปะเป็นผู้มีศิลปะ มีความประพฤติเรียบร้อยทางกาย ทางวาจา ศิลปะย่อมกลายเป็นธรรม อันเป็นพื้นฐานของผู้รักษาศิลปะ อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมระดับที่สูงขึ้น

^{๗๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, ๒๕๔๙, หน้า ๗๖๘.

๒.๕.๒ ความสำคัญของศีล

มนุษย์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นบนโลก ย่อมต้องประสบกับสภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่ตนเองพอใจ และไม่พอใจ ดังแสดงในปฐมโลกธัมมสูตร “โลกธรรมย่อมหมุนไปตามโลก และโลกก็หมุนไปตามโลกธรรม ๘ ประการ คือ ลาม เลื่อมลาม ยศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข และทุกข์ ธรรมเหล่านี้ ในหมู่มนุษย์ล้วนไม่เที่ยง ไม่นั่นคง มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา”^{๘๐}

แม้มนุษย์จะต้องประสบกับโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ เวียนเปลี่ยนไป แต่มนุษย์ย่อมหันเหไปตามสิ่งที่มากระทบ เกิดความยินดียินร้าย แปรปรวนไปมา จากผลของโลกธรรมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป โดยภายในจิตใจส่วนลึกของมนุษย์แทบทุกคนย่อมปรารถนาสิ่งที่น่าพอใจ เช่น ลาม ยศ สรรเสริญ สุข ให้เกิดแก่ตนเอง ญาติ มิตร ดังในปตตกัมมสูตร “ธรรมอันเป็นที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก ๔ ประการ คือ ขอโผคะ จงเกิดขึ้นแก่เราพร้อมกับความชอบธรรม ขอยศจงเฟื่องฟูแก่เราพร้อมด้วยญาติ มิตร สหาย ขอเราจะมีชีวิตอยู่ยาวนาน รักษาอายุให้ยั่งยืน หลังจากตายแล้ว ขอให้เราเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”^{๘๑} ซึ่งคุณธรรมที่จะส่งผลให้สิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก สำเร็จ ดังความปรารถนา บุคคลต้องประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ ดังแสดงในปตตกัมมสูตร ดังนี้ “สัทธาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา) สีลสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) จากสมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการเสียสละ) ปัญญาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยปัญญา)”^{๘๒}

ธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ ย่อมอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คือ เมื่อบุคคลมีศรัทธา เป็นพื้นฐานย่อมสามารถรักษาศีลเว้นจากการประพฤติชอบทางกาย ทางวาจา ทำให้ศีลตั้งมั่น เมื่อศีลตั้งมั่นย่อมมีจิตใจแน่วเียงไปในการสงเคราะห์ผู้อื่น ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข จึงเกิด การเสียสละ แบ่งปัน อันจะส่งผลให้กิเลสภายในตนเองบรรเทาบางลง ย่อมก่อให้เกิดปัญญา อันเนื่องมาจากมีศีลเป็นพื้นฐาน ดังแสดงในมหาปริณิพพานสูตร ดังนี้ “สมาธิอันบุคคลอบรม โดยมีศีลเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอาณิสส่มาก ปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐาน ย่อมมี ผลมาก มีอาณิสส่มาก จิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐาน ย่อมหลุดพ้นโดยชอบ”^{๘๓} อันเป็นการดำเนินตามอริยมรรคที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระภิกษุในธรรมวินัย โดยอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน เป็นข้อบัญญัติเพื่อควบคุมความประพฤติให้ปราศจากอกุศล และส่งเสริมกุศล ให้เจริญ เมื่อองค์มรรคระดับศีล คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เจริญขึ้น เพื่อก้าวเข้าสู่องค์มรรคระดับปัญญา คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ เพื่อการบรรลุธรรมสูงสุดในพระพุทธศาสนา

^{๘๐} อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓/๕/๒๐๒-๒๐๓.

^{๘๑} อ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๑/๑๐๐-๑๐๑.

^{๘๒} อ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๑/๑๐๐-๑๐๒.

^{๘๓} ที.ท. (ไทย) ๑๐/๑๔๒/๘๘.

นอกจากศีลจะเป็นหนึ่งในหลักธรรมสำคัญที่สามารถนำพาให้บุคคลประสบกับสิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลกสำเร็จแล้ว ผู้วิจัยยังพิจารณาว่า ศีลเป็นรากฐานของปัญญา คือ เป็นรากฐานรองรับคุณธรรมในระดับสูงขึ้น อันจะนำสู่พระนิพานต่อไป ในขณะเดียวกันศีลที่บุคคลรักษาดีแล้วย่อมรักษาบุคคลนั้นไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ให้พบความสุขแม้ในโลกหน้า ดังแสดงในอัฐฐานบาลี ตติยวรรค ว่า “เป็นไปได้เลยที่บุคคลผู้ประกอบกายทุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะความประกอบกายทุจริตเป็นเหตุเป็นปัจจัย แต่เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ประกอบกายทุจริตหลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะความประกอบกายทุจริตเป็นเหตุเป็นปัจจัย. . .เป็นไปไม่ได้เลยที่บุคคลผู้ประกอบกายสุจริตหลังจากตายแล้วจะไปเกิดประกอบกายสุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์”^{๘๔}

ทำให้อาจกล่าวได้ว่า ศีลสามารถนำพาให้บุคคลประสบกับสิ่งที่น่าพอใจ รวมถึงเป็นรากฐานเพื่อความเจริญงอกงามของคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น และเป็นธรรมที่คุ้มครองรักษาผู้รักษาศีลดังอาณิสสของศีลที่แสดงไว้ในพระสูตรต่าง ๆ เช่น ในมหาปริณิพพานสูตร^{๘๕} และในศีลสูตร^{๘๖} แสดงอาณิสสแห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล ๕ ประการ คือ

๑. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ด้วยมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ

๒. กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมขจรไป ดังกาลาในคันธชาตสูตรแสดงไว้ดังนี้ “กลิ่นดอกไม้ลอยไปทวนลมไม่ได้ กลิ่นจันทน์ กลิ่นกฤษณา หรือกลิ่นกะลาฬหาลอยไปทวนลมไม่ได้ ส่วนกลิ่นของสัตว์บุรุษลอยไปทวนลมไม่ได้ เพราะสัตว์บุรุษขจรไปทั่วทุกทิศ (ด้วยกลิ่นแห่งคุณมีศีลเป็นต้น)”^{๘๗}

๓. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล จะเข้าไปยังกลุ่มชนใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ก็ตาม พราหมณ์ก็ตาม คหบดีก็ตาม สมณะก็ตาม ย่อมแก่กล้า ไม่เก้อเขินเข้าไป ดังแสดงใน สารัชชสูตร^{๘๘} อุบาสก ย่อมเป็นผู้แก่กล้า และในวิสารทสูตร^{๘๙} แสดงอุบาสกเป็นผู้แก่กล้าอยู่ครองเรือนประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ คือ ๑) เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒) เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ๓) เป็นผู้เว้นจากการประพฤติดินในกาม ๔) เป็นผู้เว้นจากการพูดเท็จ ๕) เป็นผู้เว้นจากการเสพของมีนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท

^{๘๔} อง เอกก. (ไทย) ๒๐/๒๙๐-๒๙๕/๓๖.

^{๘๕} ที.ท. (ไทย) ๑๐/๑๕๐/๙๔-๙๕.

^{๘๖} อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๑๓/๓๕๖.

^{๘๗} อง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๘๐/๓๐๓-๓๐๕.

^{๘๘} อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๑/๒๘๗-๒๘๘.

^{๘๙} อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๑/๒๘๗-๒๘๘.

๔. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย

๕. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์และดังแสดง
ในนिरยสูตรที่ ๓^{๙๐} ในนिरยสูตรที่ ๕^{๙๑} ในภิกขุณีสูตร^{๙๒} ในเวรสูตร^{๙๓} และในพาลวรรค^{๙๔}

ในขณะที่เดียวกันบุคคลผู้ทุศีล ไม่ประพฤติศีล ย่อมก่อให้เกิดโทษแก่ตนเอง คือ ต้องประสบ
พ้อเจอกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ความเจริญย่อมไม่ปรากฏแก่บุคคลนั้น รวมถึงบุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่า
เป็นผู้ไม่รักชาติตนเอง ดังแสดงในพระสูตร เช่น ในมหาปริณิพพานสูตร^{๙๕} ในสารัชชสูตร^{๙๖} ในวิสารท
สูตร^{๙๗} ในนिरยสูตรที่ ๔^{๙๘} ในนिरยสูตรที่ ๕^{๙๙} ในนिरยสูตรที่ ๓^{๑๐๐} ในภิกขุณีสูตร^{๑๐๑}
ในปฐมสูตร^{๑๐๒} ในทุติยนिरยสูตร^{๑๐๓} ในเวรสูตร^{๑๐๔} และในพาลวรรค^{๑๐๕}

จากการศึกษาอันสืบเนื่องของการรักษาศีล และโทษของผู้ไม่ประพฤติศีล ทำให้เห็นถึง
ความสำคัญในการรักษาศีล ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปความสำคัญในการรักษาศีลไว้ ดังนี้ การรักษาศีล ย่อมก่อให้เกิด
เกิดอันสงฆ์จำนวนมากแก่ผู้รักษาศีล ทั้งทำให้ประสบกับสิ่งที่น่าปรารถนา น่าพอใจ อันเป็น
ประโยชน์ชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงเป็นการทำประโยชน์ชีวิตในเบื้องหน้า ด้วยศีล ย่อมคุ้มครองผู้รักษาศีล
ไม่ให้ตกไปในที่ชั่วให้พบกับความสุขในโลกหน้า และยังประโยชน์สูงสุดแห่งชีวิตให้เกิดขึ้น ด้วยศีล
เป็นฐานรองรับคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันบุคคลผู้ทุศีล ไม่ประพฤติศีล ย่อมก่อให้เกิด
โทษแก่ตนเอง ทำให้ต้องประสบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา รวมถึงบุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่า เป็นผู้ไม่รักษา

^{๙๐} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๓/๒๘๙.

^{๙๑} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๒๔๑-๒๔๒.

^{๙๒} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๘๗-๒๙๒/๔๐๕.

^{๙๓} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๙๐-๒๙๑.

^{๙๔} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๐/๗๕.

^{๙๕} ที.ท. (ไทย) ๑๐/๑๔๙/๙๓-๙๔.

^{๙๖} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๑/๒๘๗.

^{๙๗} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๒/๒๘๘.

^{๙๘} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๔/๑๐๘.

^{๙๙} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๒๔๑.

^{๑๐๐} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๓/๒๘๙.

^{๑๐๑} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๘๗-๒๙๒/๔๐๕.

^{๑๐๒} อัง.นกก. (ไทย) ๒๒/๘๒/๖๐๕.

^{๑๐๓} อัง.นกก. (ไทย) ๒๒/๘๒/๖๐๕.

^{๑๐๔} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๙๐.

^{๑๐๕} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๐/๗๕.

ตนเอง นอกจากนี้การรักษาศีล นอกจากนี้การรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งสังคม อันจะก่อให้เกิด ภาวะเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตในทางที่พึงงามของสมาชิกในสังคม

๒.๕.๓ ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการรักษาศีล ๕

จากศีลภายใต้กรอบแห่งศีลในองค์มรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และ สัมมาอาชีวะ สามารถผ่อนเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำสำหรับฆราวาส เพื่อเป็นหลักการพื้นฐาน แห่งศีลใน การควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาของสมาชิกในสังคมให้ร่วมกัน อย่างปกติสุข อันจะ ก่อให้เกิดสันติภาพ ภายใต้กรอบของศีล ๕

๒.๕.๓.๑ การรักษาศีล ๕

ศีล ๕ นับเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ อันเป็นหลักการพื้นฐานของชาวพุทธเพื่อควบคุมความ ประพฤติของสมาชิกในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เพราะเมื่อบุคคลรักษาศีล ๕ ย่อมสามารถ ควบคุมกาย วาจา ให้สงบเรียบร้อย เว้นจากการประพฤติดังละเมิด ก่อให้เกิด ความเรียบร้อยแห่ง ปัจเจกบุคคล ดังนี้

ศีล ๕ ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่ทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน

ศีล ๕ ข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการถือเอา สิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย ที่เรียกว่า อวหาร ๑๓ อย่าง รวมไปถึง การทำมาหา เลี้ยงชีพในทางผิดกฎหมายและศีลธรรม

ศีล ๕ ข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤติ ผิดในกาม คือ ตั้งใจงดเว้นจากการเสพกามในทางผิดศีลธรรม เช่น มีเพศสัมพันธ์ กับคนที่ไม่ใช่คู่ครอง ของตนเอง ช่มชู้ หล่่วงละเมิดทางเพศเยาวชน หรือคนที่เป็นเชื้อสายของตน

ศีล ๕ ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้น จากการพูดปด คือตั้งใจ งดเว้นจากการพูดที่ไม่ตรงตามความจริง รวมไปถึงการไม่เขียน หรือการแสดงกิริยาท่าทางเช่น โบกมือ สั่นศีรษะ เพื่อให้เขาเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ศีล ๕ ข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทัฏฐานา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้น จาก การดื่มสุราเมรัยและเสพของมึนเมาทุกชนิด คือ ตั้งใจงดเว้นไม่ดื่มสุรา และไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิดซึ่ง เป็นเหตุให้เกิดความประมาทขาดความยั้งคิด ผู้ที่เมามายขาดสติ ย่อมสามารถทำความชั่วร้ายแรงได้ ทุกอย่าง แม้กระทั่งฆ่ามารดา บิดาของตน ศีล ๕ ข้อ เบื้องต้นก็ไม่อาจรักษาได้

เมื่อพิจารณาจากเจตนางดเว้นแห่งศีล ๕ หากบุคคลสามารถรักษาศีล ๕ ได้ครบทั้ง ๕ ข้อ ย่อมเป็นการควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้ตรงตาม อันจะส่งผลให้สังคม เกิดความสงบ

สุข ไม่มีการเบียดเบียน เอรัดเอาเปรียบ เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล และทรัพย์สิน ย่อมเป็น การเพียงพอแก่ภาวะปกติ สมบูรณ์ดังนิยามของศีล ก่อให้เกิดทั้งวินัยและธรรมคู่กันไป^{๑๐๖}

๒.๕.๓.๒ ความสำคัญของการรักษาศีล ๕

ด้วยการรักษาศีล ๕ เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำสำหรับชาวพุทธเพื่อควบคุมกาย วาจา ให้สงบ เรียบร้อย เว้นจากการล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน เมื่อบุคคลรักษาศีล ๕ ได้มั่งคั่ง ย่อมเกิดเป็นความสงบ เรียบร้อยแห่งปัจเจกบุคคล อันจะส่งผลโดยตรงต่อสังคมส่วนรวมที่ย่อม สงบเรียบร้อยไปด้วย ใน ขณะเดียวกันการรักษาศีล ๕ ย่อมเกิดอานิสงส์จำนวนมากแก่ผู้รักษาศีล ทั้งทำให้ผู้รักษาศีลประสบกับ สิ่งที่น่าปรารถนา อันเป็นประโยชน์ชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงเป็น การทำประโยชน์ชีวิตในเบื้องหน้า ด้วย ศีลย่อมคุ้มครองผู้รักษาศีลไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว ให้พบกับความสุขแม้ในโลกหน้า และจะยังประโยชน์ สูงสุดแห่งชีวิตให้เกิดขึ้น ด้วยศีลเป็นฐานรองรับคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น ดังอานิสงส์ของศีลที่ผู้วิจัยได้ แสดงไว้แล้ว ในขณะเดียวกันผู้ละเมิด ศีล ๕ ย่อมก่อให้เกิดโทษแก่ตนเอง ดังนี้

การกระทำปาณาติบาตอันเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๑ ย่อมก่อให้เกิดโทษ แสดงในจุฬามณีวงศ์สูตร ดังนี้

บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นฆ่าสัตว์ เป็นคนหยาบช้า มีมือ เปื้อนเลือด ฝ่าไฟในการประหัตประหาร ไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย เพราะกรรมนั้น ที่เขาให้ บริบูรณ์ ยึดมั่นไว้อย่างนั้น หลังจากตายแล้ว เขาจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกหลังความตาย แล้ว ถ้าไม่ไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาก็จะเป็นคนมีอายุ สั้น^{๑๐๗} และแสดงในทุจจติวิปากสูตร ดังนี้ “ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มาก แล้ว ย่อมอำนวยการผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยการผลให้เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยการผลให้ไปเกิดใน เปรตวิสัย วิปากแห่งปาณาติบาตรอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยการผลให้เป็น ผู้มีอายุน้อยแก่ผู้เกิดเป็น มนุษย์”^{๑๐๘}

สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำปาณาติบาตสามารถพิจารณาได้ดังแสดงใน อรรถกถา ศีลขันธวรรค ดังนี้

๑. พิจารณาจากขนาดของสัตว์ ถ้าฆ่าสัตว์ใหญ่มีคุณย่อมมีโทษมาก
๒. พิจารณาจากคุณธรรมของสัตว์ ถ้าฆ่าสัตว์มีคุณธรรมย่อมมีโทษมาก

^{๑๐๖} คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเสียง, หนังสือเรียนนักธรรมชั้นตรี ฉบับมาตรฐาน บูรณาการชีวิตวิชา ธรรมวิภาค, (กรุงเทพมหานคร : เสียงเสียง, ๒๕๔๙), หน้า ๓๘๓-๓๘๖.

^{๑๐๗} ม.อ.(ไทย) ๑๔/๒๙๐/๓๕๐

^{๑๐๘} อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

๓. พิจารณาจากความพยายามในการฆ่า ถ้าคนหรือสัตว์มีพื้นฐานและคุณธรรมเท่าเทียมกัน การฆ่าที่ใช้ความพยายามมากย่อมมีโทษมาก^{๑๐๙}

นอกจากนี้ยังกระทำปาณาติบาตที่มีโทษมาก จัดเป็นอนันตริยกรรม ๕ ประการ ดังแสดงในปัญจกนิทเทศ ดังนี้

๑. มาตุฆาต (ฆ่ามารดา)
๒. ปิตุฆาต (ฆ่าบิดา)
๓. อรหันตฆาต (ฆ่าพระอรหันต์)
๔. โลติหุปาต (มีจิตประทุษร้ายทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อด้วยจิตคิดร้าย)
๕. สังฆเภท (ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน) ^{๑๑๐}

การกระทำทินนาทานอันเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๒ ย่อมก่อให้เกิดโทษ แสดงในทุจจรีติวิปากสูตร ดังนี้ “อทินนาทาน” (การลักทรัพย์) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้เกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งอทินนาทานอย่างเบาที่สุด ย่อยอำนวยผลให้เป็นผู้เสื่อมโภคทรัพย์แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๑๑๑}

สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำทินนาทานสามารถพิจารณาได้ดังแสดง ในอรรถกถาศีลขันธวรรค ดังนี้

๑. พิจารณาจากราคาของวัตถุ ถ้าลักทรัพย์มีราคามากย่อมมีโทษมาก
๒. พิจารณาจากคุณธรรมของเจ้าของทรัพย์ ถ้าลักทรัพย์ที่เจ้าของทรัพย์เป็นผู้มีคุณธรรมย่อมมีโทษมาก^{๑๑๒}

สามารถจำแนกประเภทบุคคลผู้ทรงคุณธรรมได้ ๕ ประการ ดังแสดงใน กรรมที่ปิณี เล่ม ๒ ดังนี้

- ๑) ปุณฺณสันตกะ วัตถุสิ่งของแห่งบุคคลผู้เป็นปุณฺณ
- ๒) โสตาบันสันตกะ วัตถุสิ่งของแห่งพระโสตนอริยบุคคล
- ๓) สกิทาคามีสันตกะ วัตถุสิ่งของแห่งพระสกิทาคามีอริยบุคคล
- ๔) อนาคามีสันตกะ วัตถุสิ่งของแห่งพระอนาคามีอริยบุคคล
- ๕) อรหันตสันตกะ วัตถุสิ่งของแห่งพระอรหันตอริยบุคคล^{๑๑๓}

^{๑๐๙} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๘๖.

^{๑๑๐} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๙๔๑/๕๙๕.

^{๑๑๑} อง.อฎก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

^{๑๑๒} ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๑/๑๘๙-๑๙๐.

^{๑๑๓} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร),กรรมที่ปิณี เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมกาย, ๒๕๔๔),

การกระทำกาเมสุมิฉฉาจารย์อันเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๓ ย่อมก่อให้เกิดโทษแสดงในทุจจริตวิปากสูตร ดังนี้ “กาเมสุมิฉฉาจารย์ (การประพฤติดิฉฉา) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยการผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยการผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยการผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งกาเมสุมิฉฉาจารย์อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยการผลให้เป็น ผู้มีศัตรูและเป็นผู้มีเวรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๑๑๔}

สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำกาเมสุมิฉฉาจารย์สามารถพิจารณาได้ดังแสดง ในกรรมทีปนี เล่ม ๒ ดังนี้

๑. ประพฤติล่วงเกินผู้มีศีลธรรม และไม่ยินยอมพร้อมใจ ย่อมมีโทษมาก
๒. ประพฤติล่วงเกินด้วยการข่มขืนทำร้ายร่างกายให้ได้รับอันตราย ย่อมมีโทษมาก
๓. ประพฤติล่วงเกินแก่ปริยบุคคลย่อมมีโทษมาก

ในบางกรณีไม่สำเร็จเป็นกาเมสุมิฉฉาจารย์ แต่ประกอบด้วยเจตนาและความประพฤดิชั่วช้าลามก ย่อมมีโทษเสมอกับกาเมสุมิฉฉาจารย์^{๑๑๕}

การกระทำมุสาวาทอันเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๔ ย่อมก่อให้เกิดโทษ แสดงในทุจจริตวิปากสูตร ดังนี้ “มุสาวาท (การพูดเท็จ) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยการผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยการผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยการผลให้ไปเกิด ในเปรตวิสัย วิปากแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยการผลให้ถูกกล่าวดู ด้วยคำไม่จริง แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๑๑๖}

ได้กล่าวว่า สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำมุสาวาทสามารถพิจารณาได้ดังแสดงในกรรมทีปนี เล่ม ๒ ดังนี้

๑. พิจารณาจากความเสียหาย ถ้ามุสาวาททำให้เกิดความเสียหายมากย่อมมีโทษมาก
๒. กล่าวอนริยโวหาร^{๑๑๗} มุสาวาทของบุคคลผู้กล่าวอนริยโวหารย่อมมีโทษมาก
๓. ยุยงให้สงฆ์แตกแยก ย่อมมีโทษมากที่สุด
๔. มุสาวาทไม่ก่อความเสียหาย มีโทษน้อย เช่น การพูดเล่น การปกป้องทรัพย์สินของตนเอง^{๑๑๘}

^{๑๑๔} อัง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

^{๑๑๕} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร),กรรมทีปนี เล่ม ๒, หน้า ๑๑๔-๑๒๐.

^{๑๑๖} อัง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

^{๑๑๗} อนริยโวหาร คือ โวหารของผู้ที่ไม่ใช่พระอริยะ หรือโวหารของอรรถพาลบุคคล มีอยู่ ๘ โวหาร คือ สิ่งที่ตนมิได้เห็น แต่บอกว่าเห็น, สิ่งที่ตนมิได้ยิน แต่บอกว่าได้ยิน, สิ่งที่ตนมิได้พบ แต่บอกว่าได้พบ, สิ่งที่ตนมิรู้ แต่บอกว่ารู้, สิ่งที่ตนได้เห็น แต่บอกว่าไม่เห็น, สิ่งที่ตนได้ยิน แต่บอกว่ามิได้ยิน, สิ่งที่ตนได้พบ แต่บอกว่าได้พบ และสิ่งที่ตนรู้ แต่บอกว่าไม่รู้.

^{๑๑๘} พระพรหมโมลี (วิลาส ฐานวโร), กรรมทีปนี เล่ม ๒, ๒๕๔๔, หน้า ๑๓๐-๑๓๒.

การดื่มสุราเมรัยอันเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๕ ย่อมก่อให้เกิดโทษ แสดงในทุจจติวิปากสูตร ดังนี้ “การดื่มสุราและเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยการไปเกิดในนรก อำนวยการไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยการไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุดย่อมอำนวยการไปเป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๑๑๙}

ในกรรมที่ปิณี เล่ม ๒ แสดงการวินิจฉัยโทษหนักเบาในการดื่มสุราเมรัยไว้ ดังนี้ การดื่มสุราเมรัยย่อมก่อโทษหนักเบา อันเกิดจากการดื่มสุราเมรัยแล้วเป็นเหตุให้กระทำทุจริตทุก ๆ อย่างได้เมื่อผู้ดื่มสุราเมรัยกระทำทุจริตข้อใดลงไป ย่อมนับเป็นอกุศลกรรมบถข้อนั้นสำเร็จลงไป เช่น ดื่มสุราเมรัยแล้วกลายเป็นคนใจร้ายฆ่าสัตว์ นับเป็นปาณาติบาต ดื่มสุราแล้วกลายเป็นคนพูดเท็จ นับเป็นมุสาวาท สุราเมรัยจึงเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ออกุศลกรรมบถทั้งหลายสำเร็จลง^{๑๒๐} ฉะนั้น โทษหนักเบาของการดื่มสุราเมรัยย่อมแล้วแต่สิ่งที่กระทำในยาม ขาดสติสัมปชัญญะ ดังโทษของสุราที่แสดงในกัมมชาดก^{๑๒๑}

เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดของศีล ๕ อานิสงส์ของการรักษาศีล และโทษของการละเมิดศีล ๕ ที่ได้ศึกษามา ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ในฐานะที่เป็น หลักความประพฤติ อันแสดงถึงการไม่เบียดเบียน ไม่ล่วงละเมิด ก่อให้เกิดประโยชน์ อย่างมากแก่ผู้ประพฤติ ในขณะที่ผู้ละเมิดศีล ๕ ย่อมได้รับโทษ ทั้งหนักเบาตามแต่การกระทำนั้น บุคคลจึงควรรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ ทั้งเพื่อประโยชน์แห่งตน และสังคมที่ย่อมเกิดสันติภาพไปด้วย

๒.๕.๓.๓ จุดมุ่งหมายของการรักษาศีล ๕

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ ได้กล่าวว่า การศึกษาเรื่องการรักษาศีล ๕ และความสำคัญของศีล ๕ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การรักษาศีล ๕ ที่จะก่อให้เกิดอานิสงส์แก่ผู้รักษาศีล รวมกระทั่งสังคมที่ย่อมเกิดความสงบเรียบร้อย ต้อง

เป็นการรักษาศีล ๕ อย่างเข้าใจและเข้าถึงจนก่อเกิดเป็นศีล ๕ ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัยสำหรับการปฏิบัติภายในกรอบข้อห้าม หรือกระทั่งเป็นศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรมสำหรับปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความดีงามของตนเองให้ยิ่งขึ้นไป ซึ่งศีลสามารถ เกิดขึ้นได้จากหลายอุบาย ดังเช่น อุบายในการศึกษาศีลจากคู่มือชาวพุทธของพระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ แสดงไว้ ดังนี้

ก. การสมาทานศีลจากพระภิกษุ เมื่อบุคคลสมาทานศีลจากพระภิกษุยอมสำเร็จเป็นพิธีรับศีล ยังไม่ได้รักษาศีล ศีลยังไม่เกิดขึ้น เพราะเมื่อบุคคลสมาทานศีลแล้วต้องมีความตั้งใจ คือ มีเจตนาที่จะรักษาศีล ศีลจึงจะเกิดขึ้น

^{๑๑๙} อ.อ.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๒.

^{๑๒๐} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร),กรรมที่ปิณี เล่ม ๒, ๒๕๔๔, หน้า ๑๒๐-๑๒๔.

^{๑๒๑} ขุ.ชา.ทีสติ.(ไทย) ๒๗/๓๗-๕๘/๕๔๓-๕๔๖.

ข. การสมาทานวิริติ อาจสมาทานศีลจากพระภิกษุ หรือตั้งใจสมาทานศีล ๕ ด้วยตนเอง กำหนดรักษาศีลตามความปรารถนา และเว้นจากข้อห้ามของศีลด้วยตนเอง

ค. เจตนาวิริติ มีความมุ่งหมายเหมือนการสมาทานวิริติ แต่ไม่ต้องออกเสียงสมาทานเพียง กำหนดตามข้อศีลเท่านั้น จะรักษาศีลข้อใดก็ตั้งใจเจตนาเว้นเสียเอง ไม่ต้องมีพิธีใด ๆ

ง. สัมปัตตวิริติ เป็นศีลที่เกิดขึ้นด้วยธรรมเป็นบางครั้งบางคราวเฉพาะเมื่อมีเหตุปัจจัยมา ประจวบเหมาะเข้าพอดี ส่งผลให้บุคคลมีความคิดงดเว้นจากบาปกรรม ณ ช่วงเวลานั้น แม้ผู้นั้นจะไม่มี จักศีล ศีลย่อมสามารถเกิดขึ้นที่ใจ จึงไม่เกิดศีลพร้อมกันหลายข้อ

จ. สมุจเฉทวิริติ เป็นทั้งโลกียะและโลกุตตระ หรือเป็นได้ทั้งปุถุชนและพระอริยะ^{๑๒๒}

แม้ศีล ๕ จะมีอุปายให้เกิดศีลได้ต่างกัน ทั้งในแง่ที่เป็นธรรมและวินัย แต่โดยในสำคัญของ ศีลแล้วย่อมสมดังที่แสดงในพุทธธรรม คือ “ศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่ การไม่คิดล่วงละเมิด ทั้งไม่ล่วง ละเมิดระเบียบ กฎเกณฑ์ บทบัญญัติ วินัย หรือการไม่ล่วงละเมิด ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองเฉพาะ อาการหรือการกระทำ ศีล คือ การไม่ล่วงละเมิดและการไม่เบียดเบียน หรือมองอีกด้านหนึ่ง ศีล คือ ความสำรวมระวังคอยปิดกั้นหลักเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น และถ้ามองให้ลึกที่สุด สภาพจิตของผู้ไม่คิด ละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนใคร นั้นแหละคือศีล”^{๑๒๓}

ความสำคัญของการรักษาศีลที่ต้องประกอบด้วยเจตนาอย่างเดียวกัน คือ ความงดเว้นไม่ ล่วงละเมิด ไม่เบียดเบียน และรักษাজেতানนั้นจึงจะนับว่าเป็นการรักษาศีล ไม่ใช่การยึดติดเพียงอุปาย ในการรักษาศีล แต่ไม่ได้นำศีลมาปฏิบัติ ซึ่งในการรักษาศีล ๕ แต่ละข้อ ย่อมเป็นการรักษাজেতนาใน การเว้นจากการละเมิดตามข้อศีลนั้นๆ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

ก. การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑ เป็นการรักษাজেতนาในการเว้นจากการฆ่าสัตว์ทั้งด้วยตนเอง และไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า หรือประพฤติดนเวนจากปาณาติบาตเจตนาในการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิต ดังแสดงใน อรรถกถา สิลขันธวรรค ประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑. ปาโณ สัตว์มีชีวิต
๒. ปาณสญญати รู้ยว่สัตว์มีชีวิต
๓. วรจิตตํ จิตคิดจะฆ่า
๔. อุปกโม พยายามเพื่อจะฆ่า
๕. เตน มรณํ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น^{๑๒๔}

^{๑๒๒} พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ, **คู่มือชาวพุทธ**, (อุดรธานี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์ พาณิชย์,ม.ป.ป.), ๒๕๔๙, หน้า ๒๙-๔๑.

^{๑๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, ๒๕๔๙, หน้า ๗๖๗.

^{๑๒๔} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๘๗.

การกระทำปาณาติบาตย่อมต้องประกอบด้วยปโยคะ ความพยายามในการกระทำปาณาติบาต ดังแสดงในอรรถกถา สीलขันธวรรค^{๑๒๕} และครบองค์ทั้ง ๕ ประการ จึงจะสำเร็จ เป็นปาณาติบาต ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่า การกระทำปาณาติบาตเริ่มจากจิตที่คิดจะฆ่าเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการกระทำปาณาติบาตให้สำเร็จ ฉะนั้นการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑ ย่อมครอบคลุมการประพฤตินั้นจากปาณาติบาต ทั้งต่อมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน เพราะทุกชีวิตล้วนรักชีวิต รักสุขเกลียดทุกข์ เป็นเพื่อร่วมเกิดแก่เจ็บตายในโลกเหมือนกัน

ข. การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์หรือกรรมสิทธิ์ทั้งด้วยตัวเอง และไม่ใช้ให้ผู้อื่นทำ หรือเว้นจากอทินนาทาน ได้แก่ การลักเอาทรัพย์สิ่งของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของหวงแหนมิได้บอกอนุญาตให้โดยกาย และโดยวาจา ดังแสดงในอรรถกถา ประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑. ปรปริคคหំ ของที่เขาหวงแหน
๒. ปรปริคคหิตสญญิตา รู้ว่าของเขาหวงแหน
๓. เถยฺยจิตฺตํ พยายามเพื่อจะลักของเขา
๔. เตน หรณํ ลักของเขามาได้ด้วยความพยายามนั้น^{๑๒๖}

การกระทำอทินนาทานย่อมต้องประกอบด้วยปโยคะ ความพยายามในการกระทำอทินนาทาน ดังแสดงในอรรถกถา สीलขันธวรรค^{๑๒๗} และครบองค์ทั้ง ๕ ประการจึงจะสำเร็จเป็นอทินนาทาน ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่า การกระทำ อทินนาทานเริ่มจากจิตที่คิดจะลักเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการกระทำอทินนาทานให้สำเร็จ ฉะนั้นการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒ ย่อมประพฤตินั้นจากอทินนาทาน ทั้งต่อทรัพย์สิ่งของ สัตว์เลี้ยง และบุคคลอันเป็นที่รัก ของบุคคลอื่น เพราะทุกชีวิตล้วนหวงแหนในสิ่งอันเป็นที่รักของตนเองอย่างยิ่ง

ค. การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ เป็นเจตนาในการเว้นจากการประพฤติก่อให้เกิดความเสียหายต่อหญิงที่มีใช้ภรรยาของตนเอง หรือชายที่มีใช้สามีของตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในคู่ครอง บุคคลที่รัก หวงแหน และไม่นอกใจคู่ครองของตนเอง หรือประพฤตินั้นจากาเมสุมิฉฉาจาร อันเป็น การประพฤติดลามกในกามทั้งหลายที่บัณฑิตพึงติเตียน ดังแสดงในอนุพุทฺธิกถาที่ปณี ภาค ๒ การพรรณนาศีล ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

๑. อคมนียวตฺถุ หญิงหรือชายต้องห้าม
๒. ตสฺมี เสวนจิตฺตํ จิตคิดจะเสพ

^{๑๒๕} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๘๗.

^{๑๒๖} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๙๐.

^{๑๒๗} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๙๐.

๓. เสวนปโปโยโค พยายามเพื่อเสพ

๔. มคเคน มคคปปฏิปาทน์ มรรคถึงกัน (มีเพศสัมพันธ์)^{๑๒๘}

สำหรับอาคมเนยวัตถุ อันหมายถึงหญิงหรือชายที่มีควรเข้าถึง เป็นของต้องห้าม เพราะมีเจ้าของคุ้มครองหรือมีผู้ดูแลหวงแหน สามารถพิจารณาได้จาก หญิง ๑๐ จำพวก และภรรยา ๑๐ จำพวก ในบทภาชนีย มาติกา^{๑๒๙} การกระทำกาเมสุมิจนจารมีประโยชน์ประการเดียว คือ สหัตถ์กปิโยคะ ดังแสดงมนกรรมที่ปนี เล่ม ๒^{๑๓๐} เมื่อบุคคลกระทำกาเมสุมิจนจารด้วยตนเองย่อม ครอบงำประกอบแห่งกาเมสุมิจนจารทั้ง ๔ ประการ ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่า การกระทำ กาเมสุมิจนจารเริ่มจากจิตที่ คิดจะเสพเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายาม ในการกระทำ กาเมสุมิจนจารให้สำเร็จฉะนั้น การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ ย่อมครอบคลุมประประพัตติตนเว้นจาก กาเมสุมิจนจาร เพราะบุคคลผู้เป็นที่รักย่อมเป็นที่หวงแหนยิ่งของบุคคลทั้งหลาย และเว้นจากการ ประพัตติลามกในกาม อันเป็นที่ติเตียนของชาวโลกทั้งหลาย

ง. การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๔ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการกล่าวเรื่องไม่จริง ให้ เป็นจริง หรือประพัตติตนเว้นจากมุสาวาท อันเป็นเจตนาที่เป็นอกุศลหลอกลวงกล่าวเรื่องราว ที่ไม่ จริงให้เป็นจริง โภกหลอกลวงให้ผู้อื่นเชื่อถือตนเอง เพื่อแกล้งทำลายหรือลิดรอนประโยชน์ ดังแสดง ในอรรถกถา สิลขันธวรรค ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

๑. อดถ วตถุ เรื่องไม่จริง

๒. วิสวาทนจิตต จิตคิดจะกล่าวให้ผิด

๓. ตชโซ วายาโม พยายามกล่าวให้ผิด

๔. ประสส ตทตถวิชานน การให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องนั้น^{๑๓๑}

การกระทำมุสาวาทย่อมต้องประกอบด้วย ปโยคะ ความพยายามในการกระทำมุสาวาท ดังแสดงในอรรถกถาสิลขันธวรรค^{๑๓๒} และครองค์ทั้ง ๔ ประการ จึงจะสำเร็จเป็นมุสาวาท ทำให้ ผู้วิจัยพิจารณาว่า การกระทำมุสาวาทเริ่มจากจิตที่คิดจะกล่าวหลอกลวงเป็นตัวนำ จากนั้น จึงใช้ความ พยายามต่าง ๆ ในการกระทำมุสาวาทให้สำเร็จ ฉะนั้น การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๔ ย่อมประพัตติตนเว้น จากมุสาวาท เพราะการกล่าวเรื่องไม่จริงย่อมส่งผลเสียหายให้บุคคลอื่น

^{๑๒๘} พ.สถิตวรรณ (พิจิตร ฐิตวณโณ), อนุปปทกาทิปปนิ ภาค ๒ การพรรณนาศีล, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖-๙๐.

^{๑๒๙} วิมหา. (ไทย) ๑/๓๐๓/๓๔๕.

^{๑๓๐} พระพรหมโมลี (วิลาส ฐานวโร), กรรมที่ปนี เล่ม ๒, ๒๕๔๔, หน้า ๑๑๔-๑๑๕.

^{๑๓๑} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๙๒.

^{๑๓๒} ที.สี.อ.(ไทย) ๑/๑/๑๙๒-๑๙๓.

จ. การรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๕ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย ที่ส่งผลให้ขาดสติสัมปชัญญะสามารถกระทำในสิ่งที่ประมาทพลาดพลั้ง ประพฤติหรือดำเนินชีวิตผิดไปจากทำนองคลองธรรม หรือประพฤติดนวัณจากการดื่มสุราเมรัย ดังแสดงใน อนุพุททิกถาที่ปณี ภาค ๒ การพรรณนาศีล ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

๑. มหณียํ ของมีนเมาไม่มีสุรา เป็นต้น
๒. ปาตุกมยตาจิตตํ จิตใคร่จะดื่มกิน
๓. ตชฺโซ วายาโม พยายามจะดื่มกิน
๔. ปีตุปปเวสนํ ดื่มกินให้ล่วงลำคอเข้าไป รวมถึงเสพสิ่งเสพติด^{๑๓๓}

การดื่มสุราเมรัยอนุโลมเข้าในการกระทำอกุศลกาเมสุมิจฉาจาร ดังแสดงใน กรรมที่ปณี เล่ม ๒ “การดื่มสุราเมรัย ซึ่งยังมีได้ประกอบทุจริตแต่ละประการใด สงเคราะห์เข้าในอกุศลกรรมบถ ข้อกาเมสุมิจฉาจาร ซึ่งหมายถึงประพฤติดนวัณในกามคุณารมณ”^{๑๓๔} ฉะนั้น การดื่มสุราเมรัยย่อมมีปัจจัยประกอบเดียวเช่นกับการกระทำกาเมสุมิจฉาจาร คือ สาทตถิกปิยคะ เมื่อบุคคลดื่มสุราเมรัยด้วยตนเองย่อมครอบงำประกอบแห่งการดื่มสุราเมรัยทั้ง ๔ ประการ ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่า การดื่มสุราเมรัยเริ่มจากจิตที่คิดจะดื่มกินเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายาม ในการดื่มสุราเมรัยให้สำเร็จ ฉะนั้น การรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๕ ย่อมประพฤติดนวัณจากการดื่มสุราเมรัย ซึ่งปัจจุบันครอบคลุมถึงเครื่องดื่มที่ก่อให้เกิดอาการมึนเมา รวมถึงยาเสพติด เพราะทำให้ ขาดสติสัมปชัญญะสามารถกระทำล่วงละเมิดศีล ๕ ในข้ออื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน

พุทธทาส อินทปัญโญ ได้กล่าวว่า การศึกษาจุดมุ่งหมายของการรักษาศิล ๕ ทำให้พิจารณาว่า เหตุแห่งการเกิดศีล ๕ ย่อมเป็นเพียงอุบายในการรักษาศิล แต่หลักสำคัญในการรักษาศิล ๕ คือ ผู้รักษาศิล ต้องประกอบด้วยเจตนาและพยายามรักษาศิลให้มั่นคงตามเจตนาที่ตั้งใจ ส่วนหลักเกณฑ์ปลีกย่อยอันเป็นองค์ประกอบของศีลแต่ละข้อ ย่อมเป็นเครื่องมือตรวจสอบความบริสุทธิ์บริบูรณ์ของศีล เพื่อการสำรวจระวัง อันส่งผลให้สามารถรักษาศิล ๕ ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายสมดังเจตนา ที่ตั้งไว้ เมื่อบุคคลรักษาศิล ๕ ดีแล้ว ย่อมพัฒนากลายเป็นศีลที่สมบูรณ์พร้อมทั้งวินัยและธรรม สมดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดงถึงความมุ่งหมายของการรักษาศิลไว้ดังนี้ “จงรักษาศิล ให้สะอาดจงรักษาศิลให้เบาสบาย ให้ถูกต้อง ให้ยุติธรรม ให้เป็นไปเพื่อการดับทุกข์สิ้นเชิง”^{๑๓๕}

^{๑๓๓} พ.สถิตวรรณ (พิจิตร ฐิตวณโณ), อนุพุททิกถาที่ปณี ภาค ๒ การพรรณนาศีล, ๒๕๔๕, หน้า ๙๒-๙๓.

^{๑๓๔} พระพรหมโมลี (วิลาส ฐานวโร), กรรมที่ปณี เล่ม ๒, ๒๕๔๔, หน้า ๑๒๓.

^{๑๓๕} พุทธทาส อินทปัญโญ, หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ, หน้า ๕๐.

๒.๕.๓.๔ หลักธรรมอื่นกับการรักษาศีล ๕

จากคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุที่กล่าวไว้ว่า “การรักษาศีล เป็นการถือระเบียบปฏิบัติที่จะทำให้เกิดศีล เกิดภาวะปกติขึ้น การรักษาศีลจึงเป็นประเพณีปฏิบัติจริง ไม่ใช่เป็นแค่คำบัญญัติ”^{๑๓๖} ผู้วิจัยพิจารณาว่า ในภาวะปกติ

บุคคลย่อมสามารถประพฤติดนอยู่ภายใต้กรอบของศีล ๕ ได้เป็นอย่างดี ต่อเมื่อมีเหตุผิดปกติกระทบ อาจมีแนวโน้มที่จะละเมิดศีลได้ง่ายขึ้น ทำให้การรักษาศีล ๕ ต้องนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนและส่งเสริม ให้สามารถรักษาศีล ๕ ได้อย่างมั่นคง ดังเช่นบุคคลอาศัยกำลังในการประกอบกิจตามหน้าที่ของตนเอง กิจนั้นสามารถสำเร็จ สมความปรารถนาแสดงในปฐมพลสูตร ดังนี้ “กำลัง ๘ ประการ คือ เด็กมีการร้องไห้เป็นกำลัง, มาตุคามมีความโกรธเป็นกำลัง, โจรมีอาวุธเป็นกำลัง, พระราชามีอิสริยยศเป็นกำลัง, คนพาลมีการเพ่งโทษผู้อื่นเป็นกำลัง, บัณฑิตมีการไม่เพ่งโทษผู้อื่นเป็นกำลัง, คนผู้เป็นพหูสูตมีการพิจารณา เป็นกำลัง, สมรพราหมณ์มีขันติ เป็นกำลัง”^{๑๓๗} ซึ่งหลักธรรมที่สนับสนุนการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ จนปรากฏ “ความสะอาดทางกาย ความสะอาดทางวาจา และความสะอาดทางใจ สมดังคุณของศีลที่มีความสะอาดเป็นปัจจุภูมิตาม”^{๑๓๘} สามารถแสดงถึงได้ดังนี้

๒.๕.๓.๕ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล ๕

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล ๕ สามารถพิจารณาได้จากเอกสารทางวิชาการดังต่อไปนี้

ก. คัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงปทัฏฐานของศีล ได้ดังนี้ “hiri และ โอตตปปะเป็นปทัฏฐานของศีล เป็นเหตุใกล้ของศีล เพราะเมื่อhiri และ โอตตปปะมีอยู่ ศีลจึงเกิดขึ้นและดำรงอยู่ เมื่อhiri และ โอตตปปะไม่มี ศีลย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ตั้งอยู่ไม่ได้” และในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงธรรมอันเป็นเหตุให้ปาริสุทธิศีลสำเร็จ ๔ ประการ คือ

๑. ศรัทธาเป็นเหตุให้ปาติโมกขสังวรศีลสำเร็จ เพราะการบัญญัติสิกขาบทเป็นสิ่งที่เกิดวิสัยของพระสาวก

๒. สติเป็นเหตุให้อินทริยสังวรศีลสำเร็จ เพราะสติที่มั่นคงแล้ว ย่อมปิดกั้นระวางรักษาไม่ให้เกิดบาปกรรมทั้งหลายร่วไหลเข้าไปได้

๓. วิริยะเป็นเหตุให้อาชีวะปาริสุทธิศีลสำเร็จ เพราะวิริยะที่เป็นไปโดยชอบธรรม ย่อมเว้นจากมิจฉาอาชีวะได้

^{๑๓๖} พุทธทาส อินทปัญโญ, *หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ*, หน้า ๓๕-๓๖.

^{๑๓๗} ออง ออญก. (ไทย) ๒๓/๒๗/๒๗๒.

^{๑๓๘} มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, *วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๑ ตอน ๑*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

๔. ปัญญาเป็นเหตุให้ปัจจัยสันนิสฺสิตศีลสำเร็จ เพราะผู้มีปัญญาจึงจะสามารถมองเห็นโทษ และอานิสงส์ของปัจจัยทั้งหลายได้^{๑๓๙}

ทำให้พิจารณาว่า ศีลเกิดขึ้นด้วยhiriและโอตตปปะ เพราะเมื่อบุคคลคิดจะทำความชั่วแต่ เกิดความละอายต่อความชั่วที่จะเกิดขึ้น ย่อมงดเว้นการประพฤตชั่ว หรือบุคคล ที่กลัวบาป ย่อมงด เว้นการประพฤตชั่ว ผู้รักษาศีล ๕ ที่มีhiriและโอตตปปะย่อมละเว้นจาก การล่วงละเมิดศีล ๕ ได้ ส่วนธรรมอันเป็นเหตุให้ปาริสฺสทธิศีลสำเร็จ ผู้วิจัยพิจารณาว่า ขรवासสามารถนำธรรม ๔ ประการ ดังกล่าว มาสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ได้ ดังนี้

๑. ศรัทธา พระภิกษุต้องประกอบด้วยศรัทธาในสิกขาบทที่บัญญัติและรักษาสิกขาบทนั้น อย่างเคร่งครัด ฉะนั้นบุคคลควรมีศรัทธา และตั้งใจรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด

๒. สติ พระภิกษุต้องประกอบด้วยสติ อันตั้งมั่นเพื่อปิดกั้นรักษาอินทรีย์ไม่ให้กิเลสเกิดขึ้น ฉะนั้นบุคคลควรมีสติเพื่อไม่ให้ล่วงละเมิดข้อศีลตามเจตนาในการรักษาศีล ๕

๓. วิริยะ พระภิกษุต้องประกอบด้วยวิริยะ หาเลี้ยงชีพในทางที่ถูกต้อง ฉะนั้นบุคคลควรมี ความเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต เว้นจากอาชีพที่ไม่ชอบธรรม

๔. ปัญญา พระภิกษุต้องประกอบด้วยปัญญาพิจารณาคุณและโทษของปัจจัย เพื่อละ ความยึดมั่นถือมั่น ฉะนั้นบุคคลควรใช้ปัญญาพิจารณาคุณของการรักษาศีล ๕ และโทษ ของการ ละเมิดศีล ๕ รวมถึงสิ่งอันก่อให้เกิดโทษภัย เช่น สุรายาเสพติดทั้งหลาย และเว้นจากสิ่งที่เป็นโทษ ประพฤติแต่สิ่งดีงาม

ข. หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ แสดงหลักธรรมที่สนับสนุนการรักษาศีล ๕ ไว้ดังนี้

๑. หิริโอตตปปะ ทำให้รักษาศีลง่าย เพราะความละอายบาปความกลัวบาปไม่เปิดโอกาส ให้ทำผิดศีล

๒. สติสัมปชัญญะ ต้องใช้ทุกกรณี ทุกที่ ทุกเวลา ถ้ามีสติสัมปชัญญะการรักษาศีลย่อมง่าย เพราะไม่พลั้งเผลอและรู้ตัวในการกระทำของตนเอง ย่อมทำให้ไม่ล่วงละเมิด

๓. ขันติกับโสรัจจะ เมื่อต้องการประกอบกิจอย่างใดให้สำเร็จเป็นผลดีต้องอดทน ถ้าจะ รักษา ศีล ต้องมีขันติกับโสรัจจะ อดทนด้วยหน้าตาสงบเรียบร้อยตามภาวะปกติของศีล ผู้ที่อดได้ทนได้ ย่อมหมายความว่า ทนอยู่ในภาวะที่ปกติตามเดิมดังความหมายของคำว่า ศีล

๔. ธรรมที่เป็นอำนาจ เป็นกำลัง เป็นเครื่องมือ เป็นธรรมที่จะทำให้ศีลตั้งมั่น คือ

ก) ทมะ การรู้จักบังคับตนเอง ไม่ปล่อยยให้ตนเองกระทำตามที่กิเลสต้องการ เป็นการ ควบคุมกิเลสไว้ภายใน ทำให้ไม่ประพฤตล่วงละเมิดศีล ๕

^{๑๓๙} พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, ๒๕๔๘, หน้า ๑๒-๑๓.

ข) สังวร การสังวรระวัง เป็นการสำรวมระวังความประพฤติของตนเองให้อยู่ภายในกรอบของศีล ๕

ค) ปหานะ การละสิ่งที่ต้องละ เป็นการละบรรเทากิเลสที่เกิดขึ้นให้เบาบางจนกระทั่งละกิเลสได้หมดสิ้น ย่อมไม่ประพฤติล่วงละเมิดศีล ๕

๕. ธรรมที่เป็นกำลังหล่อเลี้ยง เปรียบเหมือนอาหารที่คอยเลี้ยงชีวิต คือ

ก) สัจจะ เมื่อรับศีลแล้วมีเจตนาที่รักษาศีล แต่ไม่รับผิดชอบต่อกำณัณสัญญา ทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น ย่อมประพฤติล่วงละเมิดศีล ๕

ข) จาคะ การรู้จักสละสิ่งที่ตนเป็นเจ้าของ ศีล ๕ ไม่ว่าจะทำบุคคล สถานที่ สิ่งของใด ๆ ที่จะทำให้ไม่สามารถรักษาศีลไว้ได้ ต้องสละทิ้งเสีย

ค) ความเคารพตนเอง ความนับถือตนเอง เคารพในการเกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งสามารถพัฒนาตนเองไปจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ คือ พระนิพพานได้

ศีลที่เป็นโลกียะตั้งมั่นอยู่ได้ต้องอาศัยธรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เมื่อเป็นศีลระดับสูงขึ้นย่อมจำเป็นต้องอาศัยธรรมเหล่านี้ ศีลย่อมเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติด้วยอำนาจปัญญา^{๑๔๐} การรักษาศีล ๕ ให้มั่นคงและพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถนำหลักธรรมต่าง ๆ มาสนับสนุนได้ ดังนี้

๑. หลักธรรมที่เป็นรากฐานในการรักษาศีล ๕ คือ หิริโอตตปปะ
๒. หลักธรรมที่สนับสนุนการรักษาศีล ๕ คือ สติสัมปชัญญะ ขันติกับโสรัจจะ
๓. หลักธรรมที่เป็นเครื่องมือในการรักษาศีล ๕ คือ ทมะ สังวร ปหานะ
๔. หลักธรรมที่กำลังหล่อเลี้ยงศีล ๕ คือ สัจจะ จาคะ ความนับถือตนเอง
๕. หลักธรรมที่ก่อให้เกิดศีล ๕ ระดับสูง คือ ปัญญา

ค. **คู่มือชาวพุทธ** แสดงหลักธรรมที่สนับสนุนการรักษาศีล ๕ ไว้ดังนี้

๑. หลักธรรมที่ตั้งไว้ก่อนศีล เรียกว่า ธรรมเป็นที่วางศีล ธรรมเป็นที่เก็บศีล มี ๔ ประการ คือ ฉันทะ ความพอใจที่จะรักษาศีล, วิริยะ ความเพียรพยายามรักษาศีลให้มั่นคง, จิตตะ ใจฝืนฝืนในศีลของตนที่มีอยู่แล้วให้ศีลมีความมั่นคง, วิมังสา หมั่นตรองด้วยปัญญา พิจารณาคุณค่าของศีล เพื่อให้จิตมีความเข้มแข็งเบิกบานและภูมิใจในศีลของตนเอง

๒. ปัญญา คุณควรนำปัญญามาพิจารณาโอกาสอันประเสริฐที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ในช่วงเวลาที่มีพระพุทธศาสนา ตลอดจนโอกาสได้พบกัลยาณมิตรทั้งหลาย จึงควรเร่งสะสมบุญสะสมทรัพย์ภายใน เมื่อศีลและธรรมเป็นหลักควรพยายามรักษาใจให้ผ่องใส พิจารณาคุณค่าของการรักษาศีล ย่อมสามารถรักษาศีลได้มั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้าในธรรมที่ยิ่งขึ้นไป^{๑๔๑}

^{๑๔๐} พุทธทาส อินทปัญโญ, **หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ**, หน้า ๖๐-๖๒.

^{๑๔๑} **เรื่องเดียวกัน**, หน้า ๒๙-๔๑.

การรักษาศีล ๕ ต้องมีฐานรองรับคือ อิทธิบาท ๔ และศีลที่เกิดจากปัญญาย่อมสามารถพัฒนาไปสู่ศีลระดับสูงได้ จากการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล ๕ ในเอกสารทางวิชาการ พบว่า หลักธรรมต่าง ๆ ล้วนสนับสนุนและส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้มั่นคง ตามแต่เหตุปัจจัย หรือสถานการณ์ที่ผู้รักษาศีลต้องเผชิญ ทำให้จำแนกหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับ การรักษาศีล ๕ เป็น ๒ กรณี ดังนี้

ก. หลักธรรมสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ พิจารณาจากการทำหน้าที่เป็นหลักธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ รวมตลอดถึงสกัดกั้นมิให้บุคคลประพฤติก่อล่วงละเมิดข้อศีล เมื่อประสบเหตุอันอาจละเมิดศีล ๕ เช่น หิริโอตตปปะ สติสัมปชัญญะ ขันติโสรัจจะ ปัญญา

ข. หลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ พิจารณาจากการทำหน้าที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถรักษาศีล ๕ ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นศีลที่งดงามทั้งในแง่ของธรรมและวินัย ด้วยลักษณะโดยธรรมชาติของธรรมทั้งหลายที่ย่อมเกื้อกูลแก่ธรรมอื่น ทำให้สามารถนำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ได้ในบริบทที่แตกต่างกัน ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอนำมาแสดงเพียง ๒ กรณี คือ

๑. หลักธรรมพื้นฐานสำหรับประพฤติดุปฏิบัติของผู้ครองเรือนส่งเสริมให้ศีล ๕ สมบูรณ์ งดงามทั้งแง่ของธรรมและวินัย คือ เบญจธรรม และฆราวาสธรรม

๒. หลักธรรมพื้นฐานเพื่อพัฒนาตนเองในระดับที่สูงยิ่งขึ้น ตามหลักการแห่งพระพุทธศาสนา คือ ทศบารมี และไตรสิกขา

๒.๕.๓.๖ หลักธรรมที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล ๕ กรณีที่ ๑ เป็นหลักธรรมที่สกัดกั้น การล่วงละเมิดศีล ๕ ซึ่งพิจารณาจากการทำหน้าที่เป็นธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ รวมถึงสกัดกั้นมิให้บุคคลประพฤติก่อล่วงละเมิดข้อศีลเมื่อประสบเหตุอันอาจละเมิดศีล ๕ สามารถแสดงได้ ดังนี้

ก. หิริโอตตปปะ ดังแสดงในจริยสูตร

ธรรมที่ว่าด้วยจริยธรรมคัมภีร์ครองโลก ธรรมฝ่ายขาว ๒ ประการย่อมคัมภีร์ครองโลก คือ หิริโอตตปปะ ธรรมฝ่ายขาว ๒ ประการนี้แล หากไม่คัมภีร์ครองโลก ชาวโลก ไม่พึงบัญญัติว่า มาตาร น้ำ ป่า ภรรยาของอาจารย์ หรือภรรยาของครู โลกจักถึงความสับสนกันเหมือนพวกแพะ แกะ ไก่ หมู สุนัข บ้าน และสุนัขจิ้งจอก ฉะนั้น แต่เพราะเหตุที่ธรรมฝ่ายขาว ๒ ประการนี้คัมภีร์ครองโลก ฉะนั้น ชาวโลกจึงบัญญัติคำว่า มาตาร น้ำ ป่า ภรรยาของอาจารย์ หรือภรรยาของครู^{๑๔๒}

เมื่อพิจารณาความหมายของหิริโอตตปปะ หิริโอตตปปะนับเป็นธรรมที่ทำหน้าที่เฝ้าเตือนบุคคลให้มีความละอายบาป เกรงกลัวบาป ย่อมไม่เปิดโอกาสบุคคลทำล่วงละเมิดศีล ๕ ในขณะเดียวกันเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากกระทบ บุคคลสามารถนำหิริโอตตปปะมา

^{๑๔๒} อ.ท. (ไทย) ๒๐/๙/๖๓.

สกัดกันการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยการพิจารณาโทษของการละเมิดศีล ๕ เพื่อจะได้เว้นจากการกระทำ อันส่งผลให้ล่วงละเมิดบุคคลอื่น เมื่อบุคคลสามารถงดเว้นการเบียดเบียนได้ย่อมทำให้รักษาความเป็น ปกติอันเป็นศีลไว้ได้

ข. สติสัมปชัญญะ

ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม และความหมายของสติสัมปชัญญะ ไว้ดังนี้ “เป็นธรรมมีอุปการะมาก ด้วยเหตุที่เกื้อกูลในการกระทำหรือทำความดีทุกอย่างประกอบด้วย สติ ความระลึกได้, นึกได้, สำนึกได้อยู่ไม่พลอ กับสัมปชัญญะ ความรู้ชัด, รู้ชัดสิ่งที่สำนึกได้,ตระหนัก, เข้าใจชัดตามความเป็นจริง”^{๑๔๓}

พระพรหมมุนี (วิชมัย ปุณฺณาราม) ได้กล่าวว่า ความหมายของสติสัมปชัญญะ พิจารณาได้ว่า การรักษาศีลที่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะย่อมทำให้บุคคลไม่พลอสติล่วงละเมิดศีล และระลึกรู้ตัวในศีลที่ตนเองรักษา รวมถึง สิ่งที่ตนเองกำลังประพฤติ ดังแสดงในอธิบายธรรมใน นวโกวาทดังนี้ “สติสัมปชัญญะนับเป็นธรรมสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นอุปการะธรรมเพราะ เป็นธรรมที่ทำให้บุคคลประกอบกิจการงานตามหน้าที่ของตนเอง เป็นผู้ตื่น ไม่มัวเมาประมาท เป็นที่ พึงได้ทั้งทางโลก และทางธรรม” ในขณะเดียวกันเมื่อมีเหตุปัจจัยอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำสติสัมปชัญญะมาสกัดกันการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยการสำนึกและระลึกรู้ตัวในการ กระทำของตนเองที่อาจล่วงละเมิดศีล ๕ ย่อมเว้นจากการกระทำล่วงละเมิดบุคคลอื่น เมื่อนั้นศีลย่อม ดำรงอยู่อย่างปกติ^{๑๔๔}

ค. ขันติโสรัจจะ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม แสดงความหมายของ ขันติโสรัจจะ ไว้ดังนี้ “ ธรรมอันทำให้งาม คือ ขันติ ความอดทน,อดได้ทนได้ เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ กับโสรัจจะ ความเสถียร อธิยาศัยงาม รักความประณีตหมั่นจดเรียบงดงาม”^{๑๔๕}

จากความหมายของขันติโสรัจจะพิจารณาได้ว่า ทั้งการรักษาศีลในแง่การละเว้นและการ ประพฤติธรรมล้วนต้องประกอบด้วยความอดทนเพื่อสู้กับกิเลส อันจะนำสู่จุดหมาย ที่ชอบธรรม ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำขันติ มาสกัดกันการล่วง ละเมิดศีล ๕ ด้วยการอดใจ หยุดในทีใครจะทำการล่วงละเมิดเพื่อเว้นจากการกระทำอันส่งผลให้ล่วง

^{๑๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, ๒๕๔๖, หน้า ๖๕.

^{๑๔๔} พระพรหมมุนี (วิชมัย ปุณฺณาราม), อธิบายธรรมในนวโกวาท (คู่มือสอนพระใหม่), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓.

^{๑๔๕} พระพรหมมุนี (วิชมัย ปุณฺณาราม), อธิบายธรรมในนวโกวาท (คู่มือสอนพระใหม่), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

ละเมิดบุคคลอื่น และรักษาความปกติทางกาย ทางวาจาให้บริบูรณ์ ด้วยอาการแห่งโสรัจจะ จึงไม่เสียความหมายของคำว่า ศิลที่หมายถึงภาวะปกติ

ง. ปัญญา

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ได้แสดงแสดงความหมายของ ปัญญาไว้ดังนี้ “ ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว, ปรินิพพานรู้เหตุผล, ความเข้าใจชัดเจน, ความรู้ความเข้าใจอย่างแยกได้ ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ, ความรอบรู้ในกองสังขารมองเห็นตามความเป็นจริง”^{๑๔๖}

จากความหมายของปัญญาพิจารณาได้ว่า ปัญญาทำให้บุคคลประกอบสัมมาทิฐิปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ถูกต้องเหมาะสมตามธรรม สามารถรักษาความสะอาดกาย ความสะอาดวาจาและความสะอาดใจ เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศีล ดังในโศกนันทสูตรแสดงเรื่องศีลและปัญญา ไว้ดังนี้ “ปัญญาต้องมีศีลช่วยชะระให้บริสุทธิ์ ศีลก็ต้องมีปัญญาช่วยชะระให้บริสุทธิ์ ปัญญาย่อมมีในที่ที่มีศีล ศีลย่อมมีในที่ที่มีปัญญา ปัญญาอย่าอมมรแก่ผู้มีศีล ศีลอย่าอมมรแก่ผู้มีปัญญา” ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำปัญญามาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ได้อย่างเด็ดขาด ด้วยการพิจารณาอานิสงส์ของการรักษาศีล ๕ หรือพิจารณาโทษและเวรภัย อันอาจเกิดขึ้นถ้ากระทำล่วงละเมิดศีล ๕ ย่อมเว้นจากการกระทำอันส่งผลให้ล่วงละเมิด บุคคลอื่นได้อย่างเด็ดขาด จึงนับว่าปัญญาเป็นธรรมที่สามารถสกัดกั้นธรรมทั้งหลาย ได้อย่างหมดสิ้น ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ว่า “ปัญญาเป็นธรรมที่ประเสริฐกว่าธรรมทั้งหลาย เพราะสามารถทำให้ธรรมทั้งหลายเกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องการศีล ปัญญาอย่าอมทำให้เกิดศีลขึ้น”^{๑๔๗}

จากการศึกษาหลักธรรมสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่าหิริโอตตปปะ สติสัมปชัญญะ ขันติโสรัจจะ และปัญญา ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้น นับเป็นหลักธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ในภาวะปกติและทำหน้าที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดมากระทบ ทั้งหิริโอตตปปะ สติสัมปชัญญะ ขันติโสรัจจะ และปัญญา ล้วนสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยหน้าที่ที่แตกต่างกัน และมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ฉะนั้น การนำหลักธรรมมาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ จึงเป็นการนำหลักธรรมต่าง ๆ มาสนับสนุนและทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ได้อย่างเด็ดขาด เช่น หิริโอตตปปะยอมทำให้บุคคลไม่กล้าล่วงละเมิดศีล ต่อเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ หางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในคราวแรกหิริโอตตปปะยอมทำหน้าที่ได้อย่างดี ต่อเมื่อสิ่งเร้านั้นมากระทบมากเข้า ๆ ความอยากในสิ่งที่ต้องประสงค์ย่อมเกิดขึ้น เมื่อความอยากนั้นรุนแรงมากขึ้นความขึ้นความละอายเกรงกลัว

^{๑๔๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๓๖.

^{๑๔๗} พุทธทาส อินทปัญโญ, หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ, หน้า ๕๙.

ต่อบาปหายไปอาจล่วงละเมิดศีลได้ บุคคลต้องนำสติมาหยุดใจ และนำขันติมาอดใจอดความอยากนั้น นำสู่สัมปชัญญะเพื่อตระหนักรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น และแสดงออกอย่างเหมาะสมด้วยอาการแห่งโสรจจะ

ศีลที่ประกอบด้วยปัญญา ผู้รักษาศีลย่อมใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์แล้วเลือกประพฤตีสั่งที่ควร งดเว้นสิ่งที่ไม่ควร อาจต้องอาศัยขันติและวิริยะ เมื่อบางครั้งอาจประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ แม้ประกอบด้วยปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริงยังต้องนำขันติมาอดใจร่วมด้วย ซึ่งผู้มีปัญญาต้องรู้จักใช้ปัญญาที่ประกอบด้วยความอดทนและความเพียรพยายาม ปัญญาจึงจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ถึงแม้ว่า ทั้งหิริโอตตปปะ สติสัมปชัญญะ ขันติโสรจจะ และปัญญา ล้วนสกटกันการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยหน้าที่ที่แตกต่างกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกันแต่เพื่อความสงบเรียบร้อยสมบูรณ์สมดังนิยามของศีล ย่อมอาศัยขันติโสรจจะในการอดทนอดกลั้นไม่แสดงกิริยาที่ไม่เรียบร้อยทางกาย ทางวาจา ขันติจึงนับเป็นหลักธรรมสำคัญในการทำหน้าที่สกटกันการล่วงละเมิดศีล ๕

๒.๕.๓.๙ หลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล ๕ กรณีที่ ๒ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ซึ่งพิจารณาจากการทำหน้าที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถรักษาศีล ๕ ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นศีล ที่งดงามทั้งในทางของธรรมและวินัย สามารถแสดงได้ดังนี้

ก. ลักธรรมเพื่อส่งเสริมให้ศีล ๕ สมบูรณ์ ทั้งในแง่ของธรรมและวินัย คือ

๑. เบญจธรรม ๕

ธรรมาภิธาน พจนานุกรมคำสอนพระพุทธศาสนา ได้แสดงความหมายของ เบญจธรรมไว้ ดังนี้
เบญจธรรม แปลว่า ธรรม ๕ ประการ คำว่า ธรรม แปลว่าทรงไว้หรือดำรงรักษาไว้หมายถึง
เอาส่วนที่ดี เป็นธรรมที่คู่กับศีล ๕ เรียกว่า กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมงาม เป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้
งดงาม สร้างอภัยาศัย นิสัยที่ดี ดังนี้

- ก) เมตตากรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์
- ข) สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพในทางทุจริต
- ค) กามสังวร ความสำรวมในกาม ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง ในทาง
กามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส
- ง) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง
- จ) สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด
รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท^{๑๔๘}

^{๑๔๘} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน), ธรรมาภิธาน พจนานุกรมคำสอน
พระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓, หน้า ๒๙๘-๓๐๓.

นอกจากนี้ ในบางแห่งอาจพบการแสดงข้อธรรมที่แตกต่างกัน ดังแสดงใน พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ดังนี้

ข้อ ๒ บางแห่งเป็นทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ข้อ ๓ บางแห่งเป็นสทาร์สันโดษ ความพอใจด้วยภรรยาของตน

ข้อ ๕ บางแห่งเป็นอัปมาทะ ความไม่ประมาท”^{๑๔๙}

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้กล่าวว่า เบญจธรรมนับเป็นข้อธรรมที่ควรแก่การประพฤติเพื่อความดีงาม แม้ในบางแห่งจะพบการแสดงธรรมที่แตกต่างกัน แต่ข้อธรรมดังกล่าวยังคงความหมายและความมุ่งหมายเดิมไว้ครบถ้วน สามารถแสดงคู่กับเบญจศีลแต่ละข้อ ดังนี้

ศีลข้อ ๑ เว้นจากปาณาติบาต

คู่กับ เมตตากุณ

ศีลข้อ ๒ เว้นจากอกุศลนาทาน

คู่กับ สัมมาอาชีวะ หรือทาน

ศีลข้อ ๓ เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร

คู่กับ กามสังวร หรือสทาร์สันโดษ

ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากมุสาวาท

คู่กับ สัจจะ

ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย

คู่กับ สัตสัมปชัญญะ หรืออัปมาทะ

เมื่อพิจารณาทั้งเบญจศีลและเบญจธรรมพบว่า ธรรมที่คู่กับศีลในแต่ละคูนั้น นอกจากจะเป็นธรรมที่ส่งเสริมความดีงามแก่ผู้ประพฤติแล้วยังเป็นธรรมที่ทำให้สามารถรักษาศีล ๕ ได้มั่นคง เช่น เมื่อบุคคลมีเมตตากุณยอมเว้นจากปาณาติบาตได้โดยง่าย เพราะความรัก ความสงสารจึงไม่ทำร้ายเบียดเบียนบุคคลอื่น เบญจธรรมจึงเป็นธรรมที่ส่งเสริมผู้รักษาศีล ๕ หรือเบญจศีลให้สมบูรณ์ ดังที่ท่านปัญญานันทภิกขุกล่าวไว้ว่า “เมื่อมีศีลต้องมีธรรมคู่กับศีล เพราะ ศีลกับธรรมนั้นต่างกัน ศีลเป็นเรื่องละ ธรรมเป็นเรื่องเจริญ ซึ่งหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนามี ๒ ประการ คือ บทานกิจ การละเรื่องชั่วเรื่องร้าย และภาสนากิจ การทำความดีให้เจริญ เมื่อบุคคลละความชั่วแล้วยังไม่ทำความดีนับว่าไม่ก้าวหน้า”^{๑๕๐} ธรรมาภิธาน พจนานุกรม คำสอนพระพุทธศาสนา “เมื่อเดินไปพบคนนอนหลับอยู่ในทางรถไฟ กำลังมีรถไฟแล่นมาแต่ไกล ถ้าไม่ปลุกบอกว่าจะไม่ผิดศีล แต่ไม่สมบูรณ์ ถ้าปลุกบอกมีทั้งศีลและธรรม คือ เมตตา”^{๑๕๑} ดังที่ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงศีลคู่กับธรรมไว้หลายแห่ง เช่น ในขุททกนิกาย “ช่างหม้อ ชื่อ ขุททกนิกายเป็นผู้ถึงซึ่งพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เป็นผู้รักษาศีล ๕ มั่นคงมีศีล มีกัลป์ยธรรม”^{๑๕๒}

^{๑๔๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, ๒๕๔๖, หน้า ๑๗๖.

^{๑๕๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), เข้าถึงธรรม การรับศีลและการรักษาศีลที่ถูกต้อง, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป.), ๒๕๕๐, หน้า ๒๐.

^{๑๕๑} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน), ธรรมาภิธาน

^{๑๕๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๘๘/๓๔๕.

๒. ขรवासธรรม

แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมตรีของพนักกนป็น มุทกนดฺ ได้แสดงควมหมยของขรवासธรรมไว้ ดังนี้

คํว่ ขรवासธรรม แยกศัพทเป็น ๒ ศัพท คือ คํว่ ขรवास แปลว่ ผู้ครองเรื่อน กับ คํว่ ธรรม แปลว่ ข้อปฏิบัติ ฉะนั้น คํว่ ขรवासธรรม จึงแปลได้ควมหมยว่ ข้อปฏิบัติของผู้ครองเรื่อน ถ้บุคคลใดขาดธรรม ๔ อย่างนั้น การดำรงชีวิตจะไม่ร่าบรืน และไม่มความสุข แต่ถ้บุคคลยี้ดธรรมทั้ง ๔ อย่างนั้น เป็นข้อปฏิบัติ การครองเรื่อน จะร่าบรืน มมีความสุข ควมเจริญ

ในสารานุกรมพระพุทศศาสนา จำแนกขรवासธรรมเป็น ๔ อย่าง คือ

- ก) สัจจะ ควมซื่อสัตย์ต่อกัน
- ข) ทมะ ควมรู้จักข่มจิตใจของตนเอง
- ค) ขันติ ควมอดทน
- ง) จาคะ การสละให้ป็นสิ่งของตนเองแก่ผู้ที่ควรให้เป็น^{๑๕๓}

ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่า ขรवासธรรมเป็นธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ อันเป็นแนวทาง การดำเนินชีวิตของผู้ครองเรื่อน เนื่องด้วยผู้ครองเรื่อนล้วนต้องมเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จนก่อเกิดเป็นสังคม ขรवासธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่จะควบคุมคนในสังคมไม่ให้ล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน ด้วยอาศัยธรรม คือ ควมอดทน และควมรู้จักข่มจิตใจของตนเอง รวมถึงประกอบด้วยธรรม คือ ควมซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข และในขณะเดียวกันเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันจึงอาศัยธรรม คือ การแบ่งปันเพื่ออนุเคราะห์ แก่ผู้ที่ควรอนุเคราะห์ นอกจากนี้ในบางแห่งได้แสดงควมหมยขันติไว้ว่า วิริยะ แต่ทั้งวิริยะและควมอดทนล้วนสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ขรवासธรรมจึงเป็นข้อปฏิบัติของผู้ครองเรื่อน เพื่อให้ชีวิตมความสงบร่าบรืน อันส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เช่น บุคคลที่มีทมะยอมรู้จักข่มใจตนเองในขณะที่มีจิตคิดทำความชั่ว ทำให้สามารถเว้นจากการล่วงละเมิดศีล ๕ ได้ และขรवासธรรมยังเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติประกอบด้วยควมดีงาม เช่น เมื่อบุคคลเว้นจาก การละเมิดศีล ๕ คือ เว้นจากมุสวาท แล้วประกอบด้วยธรรม คือ สัจจะยอมส่งผลให้เป็นบุคคลที่พูดแต่ควมจริง และแสดงออกด้วยควมจริงใจ อันส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้เกิดควมสมบูรณ์ด้วยศีลทั้งดงามทั้งในแง่ของธรรมและวินัย

สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ และทำให้การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ คือ เบญจธรรม และ ขรवासธรรม ย่อมส่งผลให้เกิดเป็นศีล ๕ ที่สมบูรณ์ ดงามทั้งในแง่ของธรรมและวินัย ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองในระดับที่สูงยิ่งๆขึ้น จนถึงการบรรลุธรรมอย่างสูงสุดใน

^{๑๕๓} พนักกนป็น มุทกนดฺ, แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมตรี, ๒๕๑๔, หน้า ๔๕๗-๔๕๘.

พระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะศีลเป็นบาปฐานใหญ่ที่จะก่อให้เกิดความสุขในสังคม และทำให้สังคมไม่เกิดความวุ่นวาย เพราะทุกคนในสังคมเป็นผู้ที่มีศีลประจำตัวและจิตใจ

๒.๖ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

๒.๖.๑ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ความหมายและความสำคัญเกณฑ์ในการตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕ และหลักธรรมที่เกี่ยวพัน ดังนี้

(๑) ความหมายของศีล

ในพระสูตรตันตปิฎก “ปฎิสัมภิตามรรค” ได้ให้ความหมาย อันว่า ศีล คือ เจตนาเป็นศีล เจตสิกเป็นศีล ความสำรวมเป็นศีล ความไม่ล่วงละเมิดเป็นศีล^๑ ส่วนในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระอรรถกถาจารย์ ได้ให้ความหมายของ ศีล คือ ธรรมทั้งหลายมีเจตนา เป็นต้น ของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณิบาตร เป็นต้น ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตตปฏิบัติอยู่ก็๒ ศีล ยังหมายถึง ความปกติ คือ ความทรงอยู่อย่างเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนกัน และอันว่า ศีล คือ ความรองรับภาวะ หมายถึงสามารถเป็นฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลาย

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ให้ความหมายของ ศีล คือ ความประพฤดี ทางกาย และวาจาการรักษากายวาจาให้ เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาตามปกติ ตามวินัย, ปกติ, มารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการละเว้นความชั่ว, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางทางกาย วาจา อาชีวะ”^{๑๕๔}

จะเห็นได้ว่า ศีล ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีความหมายที่กินความกว้าง ครอบคลุมทั้งเรื่องของเหตุ คือ ทางใจ หรือเจตนา ที่จะไม่ทำความชั่ว หรือ ทำจิตให้เป็นอกุศล อันนำไปสู่ความตั้งใจความละเอียดใจ และการรู้จักที่จะควบคุมใจ ที่จะละเว้นการกระทำชั่ว ทั้งทางกาย และวาจา

ลักษณะสำคัญของศีล

๑) ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงาม โดยลำดับจนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต

๒) ทำให้สมาธิของสังคมหรือชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตน ๆ โดยสะดวก

๓) ฝึกหัดขัดเกลากายตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรักการ แสดงออกทางกาย ทางวาจาให้ออกแก่สภาพความเป็นอยู่เกื้อกูล และ การอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้น อันเป็น

^{๑๕๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : บ.สหธรรมิก, ๒๕๕๓), หน้า ๓๙๑.

ขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่ง คือ ศีลเป็นพื้นฐานของสมาธิ หรือ การฝึกปรีชคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป

ดังนั้น ศีล จึงหมายถึง ความประพฤติที่งดงาม สะอาด ทั้งกาย และวาจา อันมาจากใจที่ สะอาดเป็นกุศล เป็นวินัยหรือเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้มีความสุขเรียบร้อย ทำให้รู้จักยับยั้งชั่ง ใจในการที่จะควบคุมตนทั้ง กาย วาจา ใจ ไม่ให้เบียดเบียนกัน และรู้ละอาย ต่อความชั่วที่นำความ เดือดร้อนมาให้กับตนเอง และผู้อื่น อันนำไปสู่การทำให้สังคมมีความสันติสุข ศีลยังเป็นพื้นฐาน ก่อให้เกิดความเจริญด้วยปัญญาเป็นการพัฒนาตนทั้งด้านกาย และใจให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น จนไปสู่จุดหมาย สูงสุดในชีวิตคือหลุดพ้น ดังนั้น ศีลจึงมีความสำคัญครอบคลุมหลายหลายประเด็น ผู้วิจัยสรุป ความสำคัญของศีล ไว้เป็นสังเขป ดังนี้

(๒) ความสำคัญของศีล

ศีล : ปฏิบัติในการประพฤติพรหมจรรย์ ในสังคมอินเดียโบราณนั้นความเชื่อเรื่องของการประพฤติพรหมจรรย์ ของ ลิทธิต่าง ๆ มี ๒ แนวทางหลัก ๆ คือ สายที่เคร่งครัดบำเพ็ญตนให้ ลำบากเพื่อการบรรลุธรรม (อัสติกมถานูโยค) และอีกสายหนึ่ง คือ การข้องเกี่ยวอยู่ในกามสุข (กาม สุขัลลิกานูโยค) ศีล วัตรที่พราหมณ์ถือปฏิบัติอยู่นั้น ถือว่าเป็นความสุดโต่งทั้งสองด้าน พระพุทธเจ้า ทรงเห็นว่าเป็นมิถิยาวิญญูศีล เป็นศีลที่ไม่ประกอบด้วยปัญญาที่ทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ ในขณะที่ปุถุชน คนทั่วไปยกย่องสรรเสริญในศีลหรือวิถิพรหมจรรย์ของพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นว่าการยกย่องใน ศีลของพระองค์นั้นเป็นความต่ำต้อย และเป็นเรื่องเล็กน้อยนักเมื่อเทียบกับธรรมที่พระองค์ทรง ค้นพบ^{๑๕๕} หากจะกล่าวถึงศีลที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องสรรเสริญ ได้แก่ อริยศีลชั้น^{๑๕๖} เพราะเป็น การเพียรพยายามประพฤติปฏิบัติศีลที่ประกอบด้วยสัมมาวิญญู เพื่อขัดเกลาตน และสลัดตนออกจาก ความทุกข์จากอำนาจกิเลส ตัณหา พระพุทธเจ้าส่งเสริมทั้งหมู่สงฆ์สาวก และประชาชนควรสมาทาน ตั้งอยู่ในศีล คือ การประพฤติทางกาย วาจา และการประกอบอาชีพให้บริสุทธิ์ ให้สมบูรณ์ด้วย อริยศีล ชั้น^{๑๕๗} นอกจากนี้ พระองค์ได้ทรงแสดงถึงสิ่งที่ควรฝึกปฏิบัติให้ยิ่งขึ้นไปกว่าชั้นอริยศีลชั้น นั้นคือ การปฏิบัติในขั้นของอริยสมาธิชั้น^{๑๕๘} และ อริยปัญญาชั้น^{๑๕๙} ดังนั้น การสำรวมระวังรักษาไว้ซึ่งศีลเพื่อ มุ่งเน้นขัดเกลาจิตใจตน เพื่อเป็นรากฐานให้เกิดสมาธิที่มั่นคง และมีปัญญาเห็นสัจจะ หรือ ความ จริงในอริยสัจ ๔ ในที่สุด ศีลจึงเป็นปฏิบัติเพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ ทั้งของหมู่สงฆ์สาวก และ คฤหัสถ์ผู้ที่เป็นอุบาสก ในพระพุทธศาสนา

^{๑๕๕} ที.สี.(ไทย) ๙/๒๗/๑๐.

^{๑๕๖} ที.สี.(ไทย) ๙/๔๕๐-๕๕๓/๑๙๘-๒๐๐.

^{๑๕๗} ที.สี.(ไทย) ๙/๑๙๓-๒๑๒/๖๕-๗๒., ที.สี.(ไทย) ๙/๔๐๐-๔๐๑/๑๗๐-๑๗๑.

^{๑๕๘} ที.สี.(ไทย) ๙/๕๕๓-๕๗๒/๒๐๐-๒๐๕.

ศีล : เครื่องมือตรวจสอบตนเองของผู้เป็นอริยะ สำหรับผู้ที่ฝึกฝนปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเริ่มจากอริยศีลชั้นที่ ๑ อริยสมาธิชั้นที่ ๑ อริยปัญญาชั้นที่ ๑ แต่ก็เป็นการยากในการตรวจสอบการปฏิบัติของตนเอง และยากที่จะรู้ว่าใครเป็นผู้ที่จะสามารถเรียกตนได้ว่าเป็นอริยะ^{๑๕๙} พระพุทธเจ้าจึงแสดงหลักธรรมหนึ่งมีชื่อว่า “แวนธรรม” เพื่อให้อริยสาวก ได้ตรวจสอบและพยากรณ์ตนเองในการเป็นพระโสดาบันโดยมีเกณฑ์ตรวจสอบ ๒ หลักใหญ่ คือ เป็นผู้ที่มีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย และเป็นผู้ประกอบด้วยศีลที่พระอริยะชอบใจ ที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย ไม่ถูกตัดหา และทวิภูติครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิ ศีล เป็นทางให้พ้นจากอบายภูมิ และมีความน่านอนในอนาคตที่จะสำเร็จสัมโพธิญาณ^{๑๖๐} ผู้วิจัยเห็นว่า หลักธรรมนี้ เมื่อตรัสแก่คฤหัสถ์ น่าจะหมายถึงความถึง ศีล ๕ หรือศีลอุโบสถที่คฤหัสถ์พึงปฏิบัติ และเมื่อตรัสแก่หมู่สงฆ์ ก็จะหมายถึงศีลสำหรับพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้น ศีลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบตนเองของผู้เป็นอริยะบุคคล ทั้งที่เป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่ล่วงละเมิด และเจตนาของศีลในใจตนของผู้เป็นอริยะ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการรักษาศีล เป็นไปเพื่อสัมมาทิฐิ หรือความเห็นถูก สามารถเห็นได้ว่า ศีล นำพาซึ่งความสุข ความหลุดพ้นจากอำนาจ กิเลส ตัณหา อุปาทาน ทั้งปวง

ศีล : เป็นความประพฤติที่เป็นกุศล เบื้องหลังของการกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ นั้นมีเจตนา หรือใจ เป็นตัวสั่งการ ดังนั้น การประพฤติทางกาย วาจา และอาชีวะ ที่บริสุทธิ์ ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยจิตที่ ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ เป็นพื้นฐาน^{๑๖๑} จึงจะน้อมนำให้เกิดศีลที่บริสุทธิ์ และมีความเห็นตรง (สัมมาทิฐิ) อันเป็นเบื้องต้นของกุศลกรรมทั้งหลาย^{๑๖๒} อีกทั้งกุศลในศีลเหล่านี้เป็นไปก็เพื่อการเจริญสติ^{๑๖๓} ศีลที่ปฏิบัติดีแล้วย่อมเกิดกุศลธรรมให้เจริญสติมากยิ่งขึ้น การที่ศีลเป็นหลักของการฝึกให้ประพฤติสิ่งที่เป็นกุศลนั้น สืบเนื่องมาจากเมื่อเวลาที่พระภิกษุจะขออนุญาตพระพุทธเจ้า หลีกตัวไปฝึกฝนปฏิบัติด้วยตนเอง มักจะทำให้พระองค์แสดงธรรมโดยย่อ พระองค์จะทรงย่ำเรื่องของศีล ในแง่ของการสำรวมด้วยสังวรในพระปาฏิโมกข์ ควรหมั่นสมาทานและรักษาศีลเพื่อเป็นไปในการเจริญสติปัฏฐาน ๔^{๑๖๔} ศีลที่เป็นกุศล คือ การละจากกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต แล้วหันมาเจริญในการสุจริต วจิสุจริต และมโนสุจริต มุ่งหวังให้เกิดมกผล ดังนั้นศีลจึงเป็น

^{๑๕๙} อริยะ หมายถึง เจริญ ประเสริฐ ผู้ไกลจากข้าศึก คือ กิเลส, บุคคลผู้บรรลุนิพพาน มีโสดาปัตติมรรคเป็นต้น อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, หน้า ๕๑๖-๕๑๗.

^{๑๖๐} ที.ม.(ไทย) ๑๐/๑๕๘-๑๕๙/๑๐๓-๑๐๔.

^{๑๖๑} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๖๕/๓๑๒-๓๑๓.

^{๑๖๒} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๖๙/๒๑๒-๒๑๓, ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๘๑/๒๓๖.

^{๑๖๓} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๘๗/๒๔๕.

^{๑๖๔} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๔๑๒-๔๑๓/๒๖๙-๒๗๑.

การสำรวมระวังในแง่ของการประพฤติที่เป็นกุศล มุ่งขัดเกลาดน และยังเป็นฐานของการเจริญสมาธิ นำสู่เส้นทางแห่งมรรคา (มรรคมืองค์ ๘)

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของ ศิล มิใช่เป็นเพียงหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อผู้ที่พบเห็น แต่ต้องเป็นศิลปะที่มาจากเจตนาที่บริสุทธิ์ สามารถมุ่งสร้างประโยชน์เกื้อกูลตนเองและผู้อื่น และที่สำคัญศิลปะต้องเป็นไปเพื่อสร้างเสริมสมาธิสมาธิให้มั่น นำไปสู่ปลายทาง คือ ความหลุดพ้นด้วยปัญญา สามารถสลัดความเป็นพื้นฐานการศึกษา (อภิสลสิกขา) ในการก้าวสู่เส้นทางปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์ ดังพุทธดำรัสว่า “ ศิลเป็นที่พึง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธาน เพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล ”^{๑๖๕} พระสีลวเถระ ท่านได้ประพันธ์คาถาสรรเสริญศิลปะ ดังนี้ “ ศิลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้งเป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย เป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น พึงชำระศิลปะให้บริสุทธิ์ ”^{๑๖๖} นอกจากนี้พระพุทธศาสนา จัดประเภทของศิลปะได้ดังนี้

(๓) ประเภทของศิลปะตามนัยต่างๆ

ตามนัยของแนวทางปฏิบัติ : มี ๕ ประเภทคือ ๑) การละ ๒) การเว้น ๓) การเจตนาที่เป็นข้าศึกต่อการผิดศีล ๔) ความสำรวม และ ๕) ความไม่ล่วงละเมิด โดยจุดมุ่งหมายของศิลปะเพื่อความไม่เดือนร้อนใจ เพื่อปราโมทย์ เพื่อปิติ . . . เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน. . . ศิลจะบริสุทธิ์ด้วยการสำรวม เรียกอีกอย่างว่า อภิสล สำหรับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่เรียกว่า อภิสลสิกขา^{๑๖๗} สังเกตได้ว่าการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศิลปะเริ่มจากเจตนาที่จะละ นำไปสู่การตั้งใจที่จะเว้น ตั้งใจมั่นในการที่จะเอาชนะตนไม่ก้าวล่วงศิลปะ ทำให้พึงสำรวมระวังตลอดเวลาในการไม่ก้าวล่วงละเมิดเป็นเจตนาที่บริสุทธิ์ กล่าวคือ เจตนาเป็นศิลปะ เจตสิกเป็นศิลปะ ความสำรวมเป็นศิลปะ และความไม่ก้าวล่วงเป็นศิลปะ^{๑๖๘}

ความนัยของสถานะของบุคคล : การกำหนดชั้นของข้อฝึกการประพฤติปฏิบัติในศิลปะขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคล ซึ่งพระพุทธศาสนาแบ่งลักษณะสาวกออกเป็น พุทธบริษัท ๔ ได้แก่ อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี โดยมีข้อวัตรเพื่อทางแห่งความหลุดพ้นที่เข้มงวดขึ้นตามสถานะของบุคคลนั้น^{๑๖๙} อันได้แก่

๑) ภิกษุศิลปะ เป็นสิกขาบทสำหรับพระภิกษุ มี ๒๒๗ สิกขาบท

^{๑๖๕} ชุ.จุ.(ไทย) ๓๐/๗/๖๓.

^{๑๖๖} ชุ.เถร.(ไทย) ๓๖/๖๑๒/๔๔๕.

^{๑๖๗} ชุ.ป.(ไทย) ๓๑/๔๑/๖๒.

^{๑๖๘} ชุ.ป.(ไทย) ๓๑/๘๙/๓๔.

^{๑๖๙} พุทธโฆษาจารย์, **คัมภีร์สุทธนิมมรค**, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, หน้า ๒๓.

- ๒) ภิกษุณีศีล เป็นสิกขาบทสำหรับพระภิกษุณี มี ๓๓๑ สิกขาบท
 ๓) อนุปสัมปันนศีล เป็นสิกขาบทสำหรับสามเณร และสามเณรี มี ๑๐ สิกขาบท
 ๔) ศีล ๕ (สิกขาบท ๕) สำหรับคฤหัสถ์พึงปฏิบัติเป็นนิจศีล และหากมีอุตสาหะมากขึ้น พัฒนาเป็นศีล ๘ และศีล ๑๐ ซึ่งเป็นองค์แห่งอุโบสถสำหรับ อุบาสก อุบาสิกา

ตามนัยผลแห่งการกระทำ : มี ๒ ระดับ คือ

๑) ระดับธรรม หรือระดับที่ยังข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดง และบัญญัติไป ตามกฎธรรมแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีชั่ว ผู้รักษาศีล หรือละเมิด ศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม

๒) ระดับวินัย เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือ วาง หรือกำหนดขึ้นไว้กำกับพฤติกรรม ของ สมาชิกหมู่ชน หรือชุมชนหนึ่ง เพื่อสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะนั้น ผู้ละเมิด บทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้มีความผิดตามอาญาของหมู่ทำนองประมวลกฎหมาย^{๑๗๐}

ศีล นอกจากเป็นข้อฝึกฝนพัฒนาตนเองแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยเป็นข้อตกลง และเกราะ ป้องกันความเดือดร้อนในการอยู่ร่วมกันระหว่างตนเองกับผู้อื่น เป็นเหตุให้เกิดความสงบเอื้อประโยชน์ ต่อสมาธิ และพัฒนาไปสู่ปัญญาแห่งการหลุดพ้นในที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นศีลของคฤหัสถ์ (ศีล ๕) หรือ ของบรรพชิต การฝึกฝนปฏิบัติจึงหลอมรวมปลายทางโดยเดินตามหลักมรรคมืองค์ ๘ โดยย่อ คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญา หรือ เรียกว่า ไตรสิกขา ศีลของผู้ประพฤติปฏิบัติดีแล้วจึงมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อ ประโยชน์สุขแห่งตน และประโยชน์ต่อผู้อื่น

สำหรับศีล ๕ อันเป็นศีลขั้นต่ำสุดของชาวพุทธ แต่ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมในปัจจุบัน ที่ห้อมล้อมด้วยลัทธิกามนิยม จึงเป็นให้สังคมชาวพุทธไทยเป็นส่วนน้อยที่จะรักษาศีล ๕ ไว้ได้อย่าง ครบถ้วน หากสังคมใดสมาชิกต่างถูกล้ำสิทธิผู้อื่นจากการล่วงละเมิดศีล ๕ สังคมย่อมจะวุ่นวายดังที่ เห็นในปัจจุบัน มูลเหตุกำเนิดแห่งศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีคำสอนที่เป็นเรื่องเล่าระบือถึงที่มาและ พัฒนาทางสังคมของมนุษย์ ไว้ดังนี้

(๔) แนวคิดเรื่องศีล ๕ กับพัฒนาการทางสังคม

ศีล ๕ : กฎกติกาของการอยู่ร่วมกัน

ต้นเหตุของการเบียดเบียนกันในสังคมมนุษย์ก็เพราะการไม่มีศีล จากเรื่องเล่าใน อัครัญญสูตร แสดงให้เห็นถึง จุดกำเนิดของศีล กับพัฒนาการทางสังคม^{๑๗๑} และสะท้อนให้เห็นถึง ความสำคัญของศีล ในแง่ของหลักปฏิบัติที่พึงมีในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ พระพุทธเจ้าทรง ชี้ให้เห็นว่าวาระไม่ใช่เป็นสิ่งที่แสดงความบริสุทธิ์ของบุคคล แต่วาระเป็นเพียงสิ่งสิ่งที่แสดงให้เห็น

^{๑๗๐} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, หน้า ๔๓๑.

^{๑๗๑} ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๑๕-๑๓๗/๘๕-๑๐๑.

ถึงบทบาทหน้าต่าง ๆ กันออกไปของคนในสังคม เป็นระบบสังคมที่พึ่งอาศัยกัน คุณค่าของคนที่ควรแก่การสรรเสริญนั้นแท้ที่จริงแล้วขึ้นอยู่กับที่การกระทำที่ไม่ล่วงในบาปกรรมทั้งปวง ด้วยการประพฤติกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต เป็นสิ่งที่สังคมยกย่อง และสรรเสริญ ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น ไม่มีจิตพยาบาท ไม่เห็นผิด ทั้งหมดเรียกว่าธรรมชาด หรือริยธรรม^{๑๗๒} กล่าวได้ว่า ศิลในที่นี้ครอบคลุมหลักศีล ๕ เกือบทั้งหมด ยกเว้น ข้อการไม่ดื่มสุราเมรัย แสดงให้เห็นว่าสังคมมนุษย์ในอดีตให้ความสำคัญ และเห็นความสำคัญของศีล ในการที่ใช้เป็นระเบียบการอยู่อาศัยร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน ศิลจึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์เมื่อเริ่มสร้างสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้สังคมมนุษย์แตกต่างจากสังคมสัตว์ทั่วไป ดังนั้น กล่าวได้ว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติศีล ๕ เพราะนั่นเป็นเรื่องกันของมนุษย์มาสอนพร้อมทั้งชี้ให้เห็นความสำคัญ และสร้างจิตสำนึกให้อยากปฏิบัติตาม

แสดงให้เห็นว่า ศีล ๕ มิใช่แต่เป็นเพียงความประพฤติที่ดีงาม เป็นกุศลธรรมในระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์ไปถึงความประพฤติในระดับสังคมด้วย หากว่าสังคมหมู่ใดก็ตามมีผู้ที่ผิดศีล ไม่ว่าจะเป็นข้อใดก็ตาม ย่อมนำมาพาซึ่งความเบียดเบียนซึ่งกันและกันและกันในสังคมให้แผ่ขยายออกไปมากขึ้น ประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตคือ ศีล ๕ ในระดับบุคคลนั้น ข้ออทินนาทานเป็นจุดเริ่มต้นของมนุษย์ ประกอบกับเมื่อทรัพยากรในโลกมีอยู่จำกัด ไม่เพียงพอ หรือขาดแคลน การลักขโมยย่อมปรากฏให้เห็นจากการเห็นแก่ตัว และสัญชาตญาณในการเอาตัวรอดของมนุษย์ที่ยังตกอยู่ภายใต้กิเลสและตัณหา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำในสังคมที่ควรนำเรื่องนี้มาตระหนัก และวางแผนเพื่อให้ประชาชนสามารถกินดี อยู่ดี แก้ปัญหาปากท้องให้ได้เสียก่อน ศีล ๕ จึงนำมาซึ่งความสงบสันติสุขให้กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ และยังนำความสันติมาสู่สังคมนั้น ๆ ให้ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ว่าทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ แต่เป็นสังคมที่สามารถเป็นจริงได้หากว่าเริ่มต้นที่ผู้นำในสังคมพร้อมใจกันน้อมนำศีล ๕ มาใช้กับชีวิตตน และส่งเสริมคนรอบข้างให้มีศีล

ด้วยเหตุนี้ ศีล ๕ จึงมีความสำคัญในแง่มิติด้านสังคม การอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้มนุษย์รู้จักที่จะควบคุมตนเอง และมีการเคารพในสิทธิของตนเอง และผู้อื่น ศีลข้อที่ (๑) การไม่ฆ่า ทำร้าย ทำให้มนุษย์เคารพในสิทธิในชีวิตผู้อื่น ทำให้รู้จักอบรมตนให้มีเมตตา เอื้ออาทร เห็นชีวิตผู้อื่นเสมอกับชีวิตของตน (๒) การไม่ลักทรัพย์ ทำให้มนุษย์เคารพสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น ทำให้เว้นจากการเลี้ยงชิงที่ไม่สุจริต (๓) การไม่ประพฤติผิดในกาม ทำให้มนุษย์เคารพสิทธิในการดำรงชีวิตคู่ ทำให้ครอบครัวไม่แตกร้าง ไม่กระทำสำส่อนเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน (๔) การไม่พูดปด ทำให้รู้จักเคารพสิทธิในการรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ป้องกันไม่ให้เกิดการทำลายประโยชน์ของผู้อื่น และของตน เป็นคนมีสัจจะ

^{๑๗๒} ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๑๕/๘๕-๘๖.

(๕) การไม่ดื่มของมึนเมา ทำให้เคารพสิทธิในร่างกายของตน ที่จะไม่นำสิ่งที่ทำร้ายสุขภาพ และสติปัญญามาสู่ตน

ศีล ๕ : เครื่องมือที่ผู้นำในอดีตใช้ในการปกครอง

ผู้นำในอดีตได้นำศีล ๕ มาใช้เป็นหลักในการปกครองโดยธรรม ดังเรื่องเล่าในจกักรัตติสูตร แสดงเรื่องราวของ พระเจ้าจักรพรรดิผู้เรืองอำนาจ มีจักรแก้วอันเป็นเครื่องแสดงอำนาจของผู้มีบารมี และเป็นเครื่องแสดงแสนยานุภาพในการขยายเขตการปกครอง จักรพรรดิจะทรงใช้จักรแก้วหมุนโคจรไปในที่ต่าง ๆ เมื่อจักรแก้วโคจรไปหยุดที่เมืองใด ก็ถือว่าเมืองนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองและตกเป็นเมืองขึ้น จักรพรรดิในอดีตแทนที่จะยึดครองทรัพย์สินของเจ้าเมืองเหล่านั้น แต่กลับประทานคำสอนให้เจ้าเมืองเหล่านั้น รักษาศีล ๕ และให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำปกครองเหมือนเดิมทำให้เจ้าเมืองที่เป็นเมืองขึ้นไม่ต่อต้าน หรือแข็งข้อ ในการสืบทอดอำนาจ ผู้ที่จะเป็นจักรพรรดิต้องฟังคำสอนของจักรพรรดิในอดีต เป็นการสานต่อคำสอนจากรุ่นสู่รุ่นถึงหลักในการครองราชย์ด้วยธรรม และหลักในการประพฤติปฏิบัติตนในศีลทรงธรรมแล้ว ยังได้อาศัยศีลเป็นหลักในการบริหารปกครองบ้านเมือง มีข้อความปรากฏในพระสูตรดังกล่าว ดังนี้ “ พวกท่านไม่พึงฆ่าสัตว์ ไม่พึงถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ไม่พึงประพฤติผิดในกาม ไม่พึงคำเท็จ ไม่พึงดื่มน้ำเมา และจงครองราชย์สมบัติไปตามเดิมเถิด”^{๑๗๓} ด้วยเหตุที่ผู้นำ ปกครองด้วยศีล ๕ เจ้าเมืองที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองต่างก็รู้สึกนอบน้อมในธรรมที่กล่าว ไม่กระด้างกระเดื่องในการปกครองของพระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้น ศีล ๕ จึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิธีการปกครองของผู้นำส่งผลต่อระบบสังคม เป็นระบบการปกครองด้วยธรรม โดยปราศจากการใช้อาวุธทำร้ายห้ำหั่นกัน

(๕) คำสอนเรื่องศีล ๕ ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก

คำสอนเรื่องศีล ๕ ในสมัยพุทธกาลที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกนั้น แสดงไว้อย่างละเอียด หลากมุมมอง และ หลากบริบท เพื่อให้เห็นภาพแนวคิดที่ชัดเจนผู้วิจัยได้จัดแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการอธิบาย และผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องศีล ๕ ในพระไตรปิฎกเป็นตารางแผนภูมิภาพดังนี้^{๑๗๔}

^{๑๗๓} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๘๕/๖๓-๖๔.

^{๑๗๔} ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์, “พัฒนาการแนวคิดเรื่องเบญจศีลในพระไตรปิฎกและอรรถกถา”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๙๒-๙๔.

๒.๑ แสดงตารางแผนภูมิภาพเบญจศิลป์ในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก	
หุติยภาณวาร	เป็นการยกตัวอย่างสัตว์มีเบญจศิลป์ ทำให้เคารพกัน
ปาฏลิกามัตถุ	แสดงโทษของผู้ทุศีล และอานิสงส์ของศีล แต่ไม่ได้ระบุชื่อ เป็นพระ สูตรสอนกับชาวบ้าน อนุমানน่าจะเป็นเบญจศิลป์ (ตรงกับ โทษการ ละเมิดศีล และอานิสงส์ศีลใน มหาปรินิพพานสูตร)
พระสุตตันตปิฎก	
อัครัญสูตร	แสดงเหตุความต่างของวรรณะทั้ง ๔ อยู่ที่ความประพฤติ (ศีล) ระบุได้ ๑๐ ข้อ เรียกอริยธรรมครอบคลุมศีล ๔ ข้อในศีล ๕ แต่ไม่มีชื่อของ สุราเมรัย
จักรวรรดิสูตร	ระบุศีล ๕ ข้อที่พระเจ้าจักรพรรดิมอบให้เจ้าเมืองต่างๆ ฟังกระทำ แล้วไม่ ยึดเมืองและแสดงเหตุแห่งความเสื่อมถอยอายุของมนุษย์ เพราะ ละเมิด กุศลกรรมบถ
พรหมชาลสูตร สามัญญผลสูตร	ระบุศีล ๔ (ไม่รวมสุราเมรัย) มีปรากฏอยู่ในจูฬศีล นอกจากแสดงข้อที่ เว้นขาดแล้วยังแสดงถึงสิ่งที่พึงกระทำ
โสณทัณทสูตร	แสดงศีล ๕ ข้อ เป็นคุณสมบัติที่พราหมณ์ควรมี แสดง ศีลคู่กับปัญญา
กุกกัณฐสูตร	มี ๒ ประเด็นคือ ๑. คุณสมบัติของผู้รับทาน ต้องมี ศีล ๑๐ ข้อ ๒. แสดงผลบุญจากการสมาทาน สิกขาบท ๕ มีมากกว่าผลบุญ จากการให้ทานของพราหมณ์
อภิสันทสูตร	ใช้คำเรียกว่า มหาทาน ๕ ประการ เป็นศีลในฐานะ อริยวงศ์ แสดงศีล เป็นของเก่าในอดีต ไม่ถูกลบล้างแม้ในปัจจุบัน และอนาคตพราหมณ์
พระสุตตันตปิฎก	
ปัญจสิกขาบทสูตร	พระสูตรใช้คำว่าสัตว์ทั้งหลายผู้มีศีล ๕ เป็นเรื่องของการคบหา ผู้มี ธาตุข้อใดย่อมคบคนที่มีธาตุข้อนั้น (ใช้คำว่า ธาตุ แทนคำว่าศีล)
สิงคาลกสูตร	แสดงศีล ครบ ๕ ข้อแต่แยกประเด็นศีล ๔ ข้อแรกจัดเป็นกรรมกิเลส สำหรับศีลข้อที่ ๕ จัดเป็นอบายมุขทำให้เกิดความประมาท

๒.๑ แสดงตารางแผนภูมิภาพเบญจศีลในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก (ต่อ)

เวฬุทวารยสูตร	ใช้คำว่า ธรรมที่ควรน้อมมาใส่ตัว ๔ ข้อ (ไม่มีสุรา) สอนให้พิจารณาจากตัวเองนอกจากการเว้นในสิ่งที่เราไม่ต้องการแล้ว ยังต้องชักชวนผู้อื่น และกล่าวสรรเสริญ
สาเลยกสูตร/เวรัญชกสูตร	แสดงกุศลธรรมบถ ครบคลุมศีล ๔ ข้อ ไม่รวมสุรามีการอธิบายลักษณะของการล่วงละเมิดศีลไว้ทั้ง ๔ ข้อ
ทุจรีติวิปากสูตร	ระบุศีลครบทั้ง ๕ ข้อ แสดงให้เห็นว่าผิดศีลเป็นการทำทุจรีติ ผลที่ได้รับมี ๒ นัย ๑. ในโลกหน้าไปเกิดในอบายภูมิ นรกภูมิ เดรัจฉาน ๒. เกิดเป็นมนุษย์อายุสั้น...
คิหิสูตร	ใช้คำเรียกว่า สิกขาบท ๕ ประการ (อริยธรรม) ผลของศีลที่เป็นไปเพื่อสมาธิ และศรัทธาทำให้ได้โสดาบัน ไม่ตกในอบายภูมิ นรกภูมิ ในอนาคตสำเร็จสัมโพธิญาณ
นिरยสูตร	ใช้คำว่า ธรรม ๕ ประการแสดงผลของศีลทำให้เกิดในสวรรค์
ปฐมเวรสูตร และ ทุตติยเวรสูตร	เรียกศีล ๕ ว่า ภัยเวร ๕ ประการอาณิสสของศีลทำให้ไม่ตกในนรก อบายภูมิ ได้รับทุกข์ทางใจ สำเร็จเป็นโสดาบัน เนื้อความเหมือนคิหิสูตร
ปัญจกเวรภัยสูตร/ภัยสูตร และ ปฐมภยเวรุปสันตสูตร	เรียกศีล ๕ ว่า ภัยเวร ๕ ประการ ระบุแยกข้อและมีปัญญาเห็นอริยญาณธรรม ตามหลักวิจจสมุปปาธมาอธิบาย
มหานามสูตร / ชีวกสูตร	อุบาสกผู้มีศีล ระบุศีล ๕ ข้อ เป็นคุณสมบัติอุบาสกผู้มีศีลในพระพุทธศาสนา

พระอภิธรรมปิฎก

สิกขาปทวิภังค์	อธิบายสภาวะธรรมของ สิกขาบท ๕ ประการแสดงให้เห็นจิตแต่ละดวงที่ประกอบทำให้เกิดกุศลจิตในขณะที่เว้นจากการทำผิดศีล
----------------	--

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงภาพสรุปเบญจศีลในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก

ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ศีล ๕ ให้ความสำคัญในเรื่องเจตนาเป็นหลักการรักษาศีลมีจุดมุ่งหมายทั้งในแง่ของธรรมสำหรับขัดเกลาตนเอง และวินัยในสังคม เป็นเรื่องของการพัฒนาระดับบุคคล และการพัฒนาระดับสังคม ศีล ๕ จึงไม่ได้มีสติเดียวโดด ๆ แต่ต้องอาศัยหลักธรรมอื่นเป็นองค์ธรรมเกื้อหนุน ผู้วิจัยรวบรวมไว้ดังนี้

(๖) หลักธรรมที่เกื้อหนุนศีล ๕

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องศีล ๕ มาสอนบางครั้งก็ตรัสท่ามกลางคฤหัสถ์ บางครั้งก็ทรงนำมาสอนแก่พระภิกษุ ซึ่งจะมีหลักธรรมที่สอดแทรกเพื่อส่งเสริมและเกื้อหนุนให้ศีลนั้นเป็นศีลนั้นเป็นศีลที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ ผู้วินัยได้รวบรวมหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องหนุนในการรักษาศีล ๕ ไว้ดังนี้

ศีล ๕ กับ สัมมาทิฏฐิ ศีลที่บริสุทธิ์ดี เป็นเบื้องต้นในกุศลธรรมทั้งหลาย ต้องอาศัยความเห็นที่ตรง จึงจะเรียกว่าเป็นศีลบริสุทธิ์ ควรแก่การเจริญภาวนา (สติปัฏฐาน ๔)^{๑๗๕} ความเห็นที่ตรง ในที่นี้หมายถึง สัมมาทิฏฐิ ซึ่งแปลว่า ความเห็นชอบ หรือเห็นถูกต้อง และความเห็นชอบนี้มี ๒ แนวทาง คือ ความเห็นชอบในทางโลก (โลกียะ) หมายถึง ความเห็นถูกต้องตามคลองธรรม และความเห็นชอบในทางธรรม (โลกุตระ) หมายถึง เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง คือ เห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเป็นไปตามเหตุปัจจัย เห็นความจริงในอริยสัจ ๔^{๑๗๖} ดังนั้นจุดเริ่มต้นของการรักษาศีล หรือเจตนาที่จะเว้นจากบาป อกุศล ความเชื่อในเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วจะส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติดีตามมา

ศีล ๕ ถือว่าเป็นหลักพื้นฐานสำหรับปุถุชนผู้ที่จะเรียนรู้ฝึกหัดตนในเรื่องศีล โดยเริ่มจากการตั้งความเห็นให้ถูกต้อง การเชื่อผลของความดี และผลของความชั่วเป็นความเห็นถูกต้องในทางโลก ยังไม่ก้าวสู่ความเห็นถูกต้องทางธรรม การรู้เห็นตามความเป็นจริง ประจักษ์ได้ด้วยตนเอง สามารถฝึกหัดพัฒนาศีลให้เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจสตนก้าวสู่การเป็นอริยบุคคลขั้นต้นอย่างพระโสดาบัน แต่ไม่ว่าจะเป็นเห็นถูกต้องแบบทางโลก หรือทางธรรม การรักษาศีล ก็ยังต้องอาศัยการตั้งหลักคิดการตั้งความเห็นที่ตรงเสียก่อน สมดังพุทธภาษิตว่า “ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจ” ดังนั้นการรักษาศีล ๕ จึงต้องอาศัยความเห็นที่ถูกต้อง เห็นว่าคนเราทุกคนรักตนเอง คนอื่นเขารักตนเองเช่นกัน เรายุติความสุข เกลียดความทุกข์ ผู้อื่นก็ปรารถนาเช่นเดียวกัน เมื่อความเห็นเป็นได้ดังนี้ทำให้เราไม่อยากจะเบียดเบียนทำร้ายกันเพราะเราเองก็ไม่ปรารถนาซึ่งการเบียดเบียน

ศีล ๕ กับ อินทรีย์ ๕ : การจะชำระศีลให้บริสุทธิ์ (ศีลวิสุทธิ) ต้องอาศัยการน้อมใจเชื่อ (สัทธินทรีย์) ทำให้ต้องระวังความไม่มีศรัทธา, อาศัยความเพียร (วิริยอินทรีย์) ทำให้ระวังความเกียจคร้าน, อาศัยสติ หรือความตั้งใจมั่น (สตินทรีย์) ทำให้ไม่ประมาท, อาศัยสมาธิ (สมาธิอินทรีย์) ทำให้ไม่ฟุ้งซ่าน (อุทัจจะ), อาศัยปัญญา (ปัญญินทรีย์) ทำให้ปราศจากอวิชชา ทั้งหมดนี้เรียกว่อินทรีย์ ๕^{๑๗๗} สังเกตได้ว่า เมื่อกล่าวถึง ศรัทธา พระพุทธศาสนาไม่ได้นำมาเดี่ยว ๆ ต้องอาศัยหลักธรรมอื่น

^{๑๗๕} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๖๙/๒๑๒-๒๑๓., ส.ม.(ไทย) ๑๙/๓๘๑/๒๓๖-๒๓๗.

^{๑๗๖} ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, หน้า ๖๑๓-๖๑๔.

^{๑๗๗} พ.ป.(ไทย) ๓๑/๒๐๐/๓๒๕-๓๒๖.

ประกอบด้วย และที่สำคัญขาดไม่ได้ คือ เรื่องของปัญญา ทรงแสดงให้เห็นศรัทธาที่ประกอบด้วย เหตุผล (อาภรตัสัทธา)^{๑๗๘} โดยมีหลักคิดแบบกาลามสูตร สอนให้พิจารณาด้วยตนเองอะไรที่เป็นกุศล อกุศล หากเป็นไปเพื่อไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความทุกข์ ให้พึงละเสีย และให้พึงปฏิบัติในสิ่งที่เป็น กุศล อกุศล เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ในที่นี้ไม่เป็นเพียงตัวบุคคลแต่รวมถึงศรัทธาในธรรม โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (การคิดด้วยอุบายอันแยบคาย) เพื่อให้เกิดปัญญา

ศีล ๕ กับ ฉันทะ : หลักธรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นทำให้ศีลที่รักษาดีแล้วคงอยู่ต่อไปให้มาก ได้แก่ ฉันทะ พระพุทธเจ้าทรงเปรียบว่า “ภิกษุทั้งหลาย การงานที่พึงทำด้วย กำลังทั้งหมด บุคคลต้อง อาศัยแผ่นดิน ดำรงอยู่บนแผ่นดิน จึงทำได้ แม้ฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน อาศัยศีล ดำรงอยู่ในศีล แล้ว เจริญสัมมปปธาน ๔ ประการ”^{๑๗๙} ได้แก่

๑) สร้างฉันทะ พยายาม ปราบความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศล ธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น

๒) สร้างฉันทะ พยายาม ปราบความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

๓) สร้างฉันทะ พยายาม ปราบความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น

๔) สร้างฉันทะ พยายาม ปราบความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิญโญภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

ฉันทะ ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง กุศลธรรมฉันทะ^{๑๘๐} คือ ความพอใจ ความชอบ ความอยากสิ่งที่ดีงาม เป็นไปเพื่อความดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตจิตใจ เป็นสิ่งที่เปี่ยมผลดีเกื้อกูลแก่ความ เจริญองงามในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนและคนอื่น นอกจากนี้ ฉันทะยังนำไปสู่ความ อุตสาหะ^{๑๘๑} เหตุที่กุศลธรรมฉันทะจะมีได้นั้น ก็อาศัย สัทธินทรีย์ หรือศรัทธา^{๑๘๒} และฉันทะจะมีมากขึ้นเมื่อได้รับการเสริมแรงด้วยความเพียร, ความมีสติ, ความมีสมาธิ และการพิจารณาไตร่ตรองด้วย ปัญญา เรียกได้ว่ามี อิทธิบาท ๔ คือ ทางแห่งความสำเร็จ ทำให้การรักษาศีลนั้นเป็นไปด้วยดี มีความ บริสุทธิ์ บริบูรณ์มากขึ้น

ศีล ๕ กับ หิริโอตตปปะ ศีล เป็นเรื่องของการรักษา กาย วาจา ใจให้บริสุทธิ์ ทั้งนี้ไม่ใช่แต่ การแสดงออกภายนอกเท่านั้น แต่เน้นถึงสิ่งที่อยู่ภายใน คือ เรื่องของจิตใจ การระลึกรู้ความผิดบาปมี

^{๑๗๘} อ่างแล้ว

^{๑๗๙} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๖๗๓-๖๘๔/๖๙๓., ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๔๑.

^{๑๘๐} อ่างแล้ว

^{๑๘๑} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๑๘๓/๒๑๒., ม.ม.(ไทย) ๑๓/๔๓๔/๕๔๔.

^{๑๘๒} ขุ.ป.(ไทย) ๓๑/๒๐๑/๓๒๖.

ตัวเราเท่านั้นที่จะรู้ดี หลักธรรมหนึ่งที่เป็นเครื่องกำกั้นให้การรักษาศีลสามารถมีได้ตลอด คือ หิริโอตตปปะ หรือเรียกอีกอย่างว่า สกุกธรรม หมายถึง ธรรมที่คุ้มครองโลก เป็นธรรมที่ทำให้มนุษย์มีสามัญสำนึกที่สูงกว่าสัตว์ทั้งหลาย ไม่ประพฤตีสำนวนกันเยี่ยงสัตว์^{๑๘๓} หิริ คือ ความละอายต่อกาย ทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต หรือละลายต่อบาปอกุศลทั้งปวง และ โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาปอกุศลที่เกิดจาก กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต^{๑๘๔} ผู้ที่มีหิริโอตตปปะ ย่อมเป็นผู้มีศีล ๕ โดยอัตโนมัติ เหตุเพราะความละอาย และเกรงกลัวต่อบาปที่กระทำ แม้ว่าไม่มีใครรู้ใครเห็น แต่เพราะละอาย และเกรงกลัวผลกรรมจึงได้ไม่กระทำการสิ่งล่วงละเมิดศีล

ศีล ๕ กับ มิตร เรื่องของการคบค้าสมาคม พระพุทธเจ้าตรัสถึงธรรมดาของการคบหาสมาคม ผู้มีศีลย่อมคบค้ากับผู้ที่มีศีล ส่วนผู้ศีล ก็มักจะคบหากับผู้ศีล สำหรับผู้ที่เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ก็จะคบหาผู้ที่ไม่ฆ่าสัตว์ ผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ก็จะคบหากับผู้ที่ไม่ลักทรัพย์ ผู้ที่เว้นขาดจากการพูดเท็จ ก็จะคบหากับผู้ที่ไม่กล่าวเท็จ และผู้เว้นขาดจากการเสพของมึนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท ก็จะคบหากับผู้ที่ดื่มสุราเมรัย เช่นเดียวกัน^{๑๘๕} แสดงให้เห็นถึงหากจะรักษาศีลก็ต้องรู้จักเลือกคบหาสมาคมกับผู้รักษาศีลเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นแรงสนับสนุน และเอื้อต่อการรักษาศีล ผู้วิจัยเห็นว่าหากเราจะรักษาศีล ๕ แต่ยังคบค้าสมาคม สังสรรค์กับผู้ไม่มีศีล เป็นการเปิดโอกาส หรือมีความเป็นไปได้ที่มีเหตุทำให้เราผิดศีลได้ หากว่าอินทรีย์ ๕ ไม่แกร่งกล้าพอ ในทางตรงข้ามหากเราพาตัวเองไปคบหาสมาคมกับผู้ที่มีศีล แม้ศีลที่รักษาดีแล้วก็ยังแต่จะรักษาให้ดียิ่งขึ้นเพราะพลังแห่งกัลยาณมิตรเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติตนรักษาศีลได้ดียิ่งขึ้น

ศีล ๕ กับ กัลยาณธรรม เมื่อกล่าวถึงผู้มีศีลจะมีคำคำว่า ผู้มีกัลยาณธรรม ซึ่งมีให้เห็นในหลาย ๆ พระสูตร ส่วนใหญ่แล้วจะไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นศีล ๕ เท่านั้น แต่ในปฐมสังวาสสูตร^{๑๘๖} เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของสามเณร และภรรยาที่มีศีล และไม่มีศีล มี ๔ จำพวก แสดงให้เห็นศีล ๕ คู่กับว่า กัลยาณธรรม (ในพระสูตรไม่ได้ปรากฏคำว่าศีล ๕ แต่เนื้อหาที่นำมาแสดงเป็นแนวปฏิบัติในศีล ๕) ซึ่งกัลยาณธรรม นั้น พระอรุณกถาจารย์ ได้อธิบายไว้ว่าเป็นไวพจน์ของ เบญจธรรมหรือธรรม ๕ ประการ หมายถึง ธรรมดี หรือธรรมที่สะอาด เพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาด มีรากะเป็นต้นได้ ได้แก่ (๑) เมตตากฎณา (๒) สัมมาอาชีวะ (๓) กามสังวร (สำรวมในกาม) (๔) สัจจะ (๕) สติ-สัมปชัญญะ บางแห่งว่าแปลกไปบางข้อ คือ (๒) ทาน (๓) สทาร์สันโดช (พอใจเฉพาะภรรยา

^{๑๘๓} คุรยาละเอียดใน พ.ศ.(ไทย) ๑๗/๔๒/๓๙๐.

^{๑๘๔} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๕/๒๘.

^{๑๘๕} ส.น.(ไทย) ๑๖/๑๐๘-๑๐๙/๒๐๑-๒๐๒.

^{๑๘๖} อ.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๕๓/๘๘-๙๐.

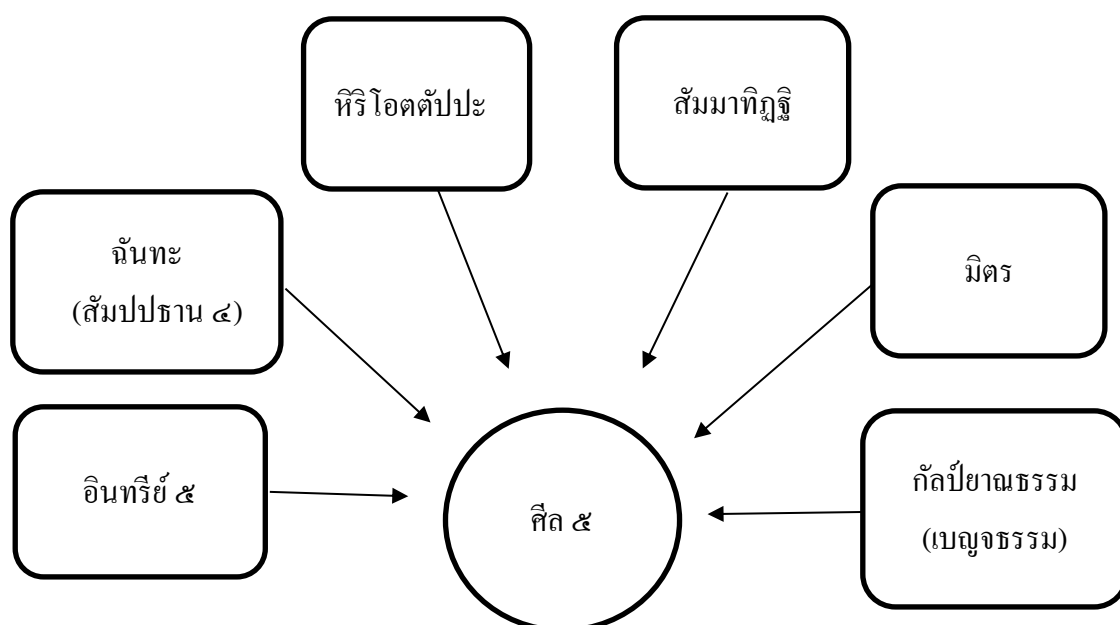
ของตน) (๕) อัปมาหะ (ความไม่ประมาท) และ ธรรม ๕ ประการนี้ควรประพาศคู่กันไปกับการรักษาเบญจศีล^{๑๘๗}

แม้ว่า หลักธรรมที่เกื้อหนุนการรักษาศีลที่ผู้วิจัยนำมาแสดง ในพระสูตรไม่ได้เจาะจงระบุว่าเป็น ศีลคฤหัสถ์ (ศีล ๕) หรือศีลบรรพชิต (ศีลภิกษุ, ภิกษุณี) แต่พอจะอนุมานเพื่อเป็นแนวทางให้เห็นในการรักษาศีล ๕ มีหลักธรรมใดบ้างที่จะเกื้อหนุนให้มีศีล องค์ธรรมที่สำคัญที่สุด คือ การมีสัมมาทิฐิ หรือความเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะศีลในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นเพื่อเป็นข้อปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลสตน เป็นแนวทางสู่สมาธิและเกิดปัญญา การที่สัมมาทิฐิจะเกิดได้นั้นสำหรับคนส่วนใหญ่ อาศัย ศรัทธา (อากรวดีศรัทธา) ที่มาจากการได้รับฟัง คำแนะนำสั่งสอนของผู้ที่เป็นกัลยาณมิตร โดยพิจารณาเนื้อหาคำสอน หรือคำแนะนำนั้น ด้วยเหตุผลประกอบกับการเห็นประจักษ์จริงด้วยตนเอง เมื่อเกิดศรัทธาที่เกิดจากปัญญา จึงทำให้เกิด ฉันทะ (กุศลธรรมฉันทะ) คือ ความพอใจชอบใจ มีความปรารถนาที่จะประพาศในสิ่งที่ดีงาม เป็นไปเพื่อแก้ชีวิตจิตใจ เป็นผลดีเกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตน และผู้อื่น ทำให้ไม่ย่อภาคกระทำการใด ๆ ที่เป็นการเบียดเบียนตนเอง และ ผู้อื่น เกิดความมุ่งมั่น บากบั่น ในการกระทำให้ศีลของตนดียิ่งขึ้น ละเอียดยิ่งขึ้น ด้วยความเพียรพยายาม และอาศัยความมีสติ ทำให้จิตดำรงมั่นอยู่ในศีลไม่อยู่บนความประมาท และหลักธรรมที่ช่วยสกัดกั้นไม่ให้ก้าวล่วงศีลก็คือ หิริโอตตปปะ คือ การรู้จักละอาย และเกรงกลัวต่อบาปอกุศลธรรม ของการเบียดเบียนด้วยกาย วาจา ใจให้ตน และผู้อื่นต้องเดือดร้อน ความละอาย และเกรงกลัวบาปเปรียบเสมือนเครื่องย่ำเตือนภายในใจตนเอง ตรวจสอบการรักษาศีลของเราบริสุทธิ์ หรือไม่นั้นมีตัวเราเท่านั้นที่จะรู้ หากรู้จักละอายมากก็ไม่อยากที่จะทำความชั่วใด หรือหากเกรงกลัวโทษของบาปกรรมนั้น อาจนำตนไปสู่ความเสื่อม ก็ไม่อยากทำตนให้เสียหายด้วยบาปกรรมนั้น สุดท้าย คือ เรื่องของการคบมิตรที่ตนนอกจากจะเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ศีลที่รักษายังคงอยู่และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ๆ ได้แล้ว การมีกัลยาณมิตรช่วยให้เกิดความเห็นถูกคิดเป็น มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกที่ดีงาม (กุศลธรรมฉันทะ) ทั้งหมดสรุปในพุทธพจน์ ดังนี้ “ศรัทธาเป็นพืช ความเพียรเป็นฝน ปัญญาของเราเป็นแอก และไถ หิริเป็นงอนไถ ใจเป็นเชือก สติของเราเป็นผาล และประดัก”^{๑๘๘}

^{๑๘๗} คุรยละเอียดใน อง.จตุกก.(ไทย) ๒/๔๙/๕๕., อง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๗๘/๓๖๑.

^{๑๘๘} ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑๙๗/๒๘๔.

สรุปหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๒ แสดงภาพหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องในการปฏิบัติศีล ๕

ในทัศนะของผู้วิจัย ศีล ๕ หรือ “สิกขา ๕” หรือ “ธรรม ๕ ประการ” หรือ “เวรภัย ๕ ประการ” สมมุติของชื่อเป็นเพียงส่วนประกอบเล็กน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักการที่เป็นเนื้อหาข้างใน ประเด็นใหญ่จึงอยู่ที่ข้อประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจา อันเริ่มมาจากใจที่กำหนดไว้ ทั้ง ๕ ข้อนั้น เป็นหลักการสำคัญที่สอนให้คนไม่เบียดเบียนตนเอง และเบียดเบียนผู้อื่น ด้วยเจตนาที่จะงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม การพูดเท็จ และการดื่มน้ำเมา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตาม นอกจากจะนำความสุขสงบบามาสู่ตนเองแล้วยังทำให้สังคมรอบข้างก็พลอยมีความสุข สงบเรียบร้อย เพราะต่างมีความเคารพในกัน และกัน หากประพฤติปฏิบัติด้วยความสังวรพึงระวังในการก้าวล่วงแห่ง ศีลก็จะทำให้พ้นจากภัยพิบัติทั้งปวง แม้ว่าการรักษาศีล ๕ พื้นฐานสำคัญที่ต้องรู้ คือ การไม่ล่วงละเมิดตามข้อสิกขาต่างๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ หลักการหรือเกณฑ์ของศีลแต่ละข้อ เพราะหากไม่ได้ศึกษาอาจทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจผิด คิดว่าไม่ผิดศีล จึงทำผิดศีลเพราะไม่รู้ ไม่ได้ศึกษา

(๗) หลักการและเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕

ศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการประพฤติทางกาย วาจา และทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นำพามนุษย์ไปสู่ความสุขที่แท้ คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ศีล ๕ จึงไม่ใช่แค่เพียงความประพฤติที่ดีงามของบุคคล แต่ยังเป็นการส่งเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่ดีงามในสังคมด้วย การดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ ได้ชื่อว่า การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ เพราะเป็นไปเพื่อทำตนเอง และสังคมให้สงบสุข^{๑๘๙} แต่ทั้งนี้ก็ยังพบว่าในสังคมมีผู้ล่วงละเมิดศีล ๕ ทั้งที่รู้และทั้งที่รู้ไม่เท่าถึงการณ์ ทำผิดศีลเพราะไม่เคยศึกษาว่าศีลแต่ละข้อนั้นมีเกณฑ์อย่างไรที่เรียกว่าละเมิดศีล ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงอธิบายหลักการสอนเรื่องศีลไว้ และในยุคต่อมาพระอรรถาจารย์ได้แสดงรายละเอียดเพิ่มเติม ในเรื่องของเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิด ศีล ๕ ระดับโทษมาก หรือน้อยในการกระทำต่าง ๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี (การเว้นจากการฆ่าสัตว์) คือ การไม่ทำร้ายชีวิตความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า : พระองค์ทรงสอนให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิต มนุษย์ทุกคนต่างก็รักชีวิตตน ปรรณาคความ สุข ปฏิเสธความทุกข์ที่จะเข้ามา เราไม่ปรารถนาที่จะถูกเบียดเบียนชีวิต หรือพบกับความทุกข์จากผู้อื่น ในทางตรงข้ามผู้อื่นก็ไม่ปรารถนาสิ่งเหล่านี้เช่นเดียวกับเรา เมื่อจะทำการสิ่งใดพึงนึกเสมอสิ่งใดที่ตัวเราไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ ถึงคนอื่นเขาก็ไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจเหมือนกัน หากพิจารณาได้ดังนี้ก็สามารถที่จะเว้นจากปาณาติบาต และอยากชักชวนให้ผู้อื่นงดเว้นกัน และพากันกล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นปาณาติบาต ทำให้ความประพฤติทางกายของผู้นั้นบริสุทธิ์^{๑๙๐}

เกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิด : พระอรรถกถาจารย์ได้วางเกณฑ์ไว้ ๕ ข้อ โดยมีหลักการจะพิจารณาว่าละเมิดจนศีลข้อนี้ขาด หรือไม่นั้น ต้องมีครบองค์ประกอบทั้ง ๕ จึงจะตัดสินได้ว่าล่วงละเมิดศีล องค์ ๕ ที่เป็นเกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิด ได้แก่^{๑๙๑}

(๑) ปาโณ คือ สัตว์มีชีวิต (๒) ปาณาสนยญิตา คือ รู้ว่าสัตว์มีชีวิต (๓) วรกจิตต์ คือ จิตคิดจะฆ่า (๔) อุปกัมโม คือ พยายามที่จะฆ่า (๕) เตน มรณ คือ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

จะเห็นได้ว่า แม้แต่จิตที่พยายามฆ่าก็ถือได้ก้าล่วงศีลแล้ว ถึงแม้ว่ายังไม่ได้ลงมือกระทำ ศีลยังไม่ขาด แต่ในแง่หลักธรรมแล้วจิตที่มีความอาฆาตพยาบาท คือ จิตที่ตกอยู่ใต้อำนาจตัณหาเป็นอกุศลมีแต่นำภัยมาให้กับผู้นั้น

^{๑๘๙} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), การพัฒนาจิต, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗.

^{๑๙๐} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๒.

^{๑๙๑} ส.น.อ.(ไทย), ๒๖/๒/๔๗๒.

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ : การทำปาณาติบาต อย่างไหนที่จัดว่ามีโทษมาก
อย่างไหนที่มีโทษน้อย โดยมีหลักให้พิจารณาดังนี้

๑) คุณ : สัตว์มีคุณมาก ฆ่าสัตว์ที่มีคุณน้อยก็โทษน้อย เช่น ฆ่าพระอรหันต์มีโทษมากกว่า
ฆ่าปुरुชน ฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ดุร้าย เป็นต้น

๒) ขนาดร่างกาย : สำหรับสัตว์จำพวกดิรัจฉานที่ไม่มีคุณก็เหมือนกัน ฆ่าสัตว์ใหญ่มีโทษ
มาก ฆ่าสัตว์เล็กมีโทษน้อย

๓) ความพยายาม : มีความพยายามมากในการฆ่า มีโทษมาก มีความพยายามช้าน้อยมี
โทษน้อย

๔) กิเลสหรือเจตนา : กิเลสหรือเจตนาแรงมีโทษมาก กิเลสหรือเจตนาอ่อนมีโทษน้อย
เช่น ฆ่าด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชัง มีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัว^{๑๒}

วิธีการ (หรือ ประโยค) ที่จัดเป็นปาณาติบาต : มีประโยค ๖^{๑๓} คือ (๑) สาทตถิกประ
โยค ฆ่าด้วยมือตนเอง (๒) อาณตตถิกประโยค สั่งให้คนอื่นฆ่า (๓) นิสสัคคียประโยคฆ่าด้วยอาวุธที่ซัด
ไป (๔) ถาวรประโยค ฆ่าด้วยอุปกรณ์ที่อยู่กับที่ (๕) วิชขามยประโยค ฆ่าด้วยวิชา (๖) อิทธิมยประโยค
ฆ่าด้วยฤทธิ์

สำหรับปาณาติบาต ประโยค ๖ นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการ หรือลักษณะในการฆ่า ไม่
ว่าจะฆ่าด้วยวิธีการใด จะลงมือเองหรือให้ผู้อื่นฆ่า แม้กระทั่งคุณไสยหรือยาพิษ ก็ถือว่าเป็นการละเมียด
ปาณาติบาตทั้งสิ้น

๒) อทินนาทานา เวรมณี (เจตนาเป็นเครื่องดเว้นจากการลักทรัพย์) คือ ไม่เอาของที่เขา
มิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย ถือเอาสาระว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น
ทางด้านทรัพย์ และกรรมสิทธิ์

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า : เรื่องอทินนาทาน มีพุทธพจน์ดังนี้ “...ถ้าใครจะถือเอา
สิ่งของที่มีได้ให้ด้วยอาการขโมย ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ก็ถ้าเราจะถือเอาของที่ผู้อื่น
มิได้ให้ด้วยอาการขโมยก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น...” ^{๑๔}

เกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิดศีล : อทินนาทาน นั้นมีองค์ ๕^{๑๕} เป็นเกณฑ์ละเมิดดังนี้
(๑) ปรปริคคหิต คือ ของอันคนอื่นหวงแหน (๒) ปรปริคคหิตสญญิตา คือ รู้ว่าคนอื่นหวงแหน
(๓) เถยยจิตต คือ จิตคิดจะลัก (๔) อุปกุกโม คือ การพยายามที่จะลัก (๕) เตน หรณ คือ การนำไป
ด้วยความพยายามนั้น

^{๑๒} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๔๔-๔๔๕.

^{๑๓} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๔๖.

^{๑๔} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๒-๕๐๓.

^{๑๕} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) เล่ม ๑/๔/๔๔๙.

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ : อทินนาทาน มีโทษมากหรือน้อย มีหลักวินิจฉัย ดังนี้ ๑) คุณค่าของสิ่งของ ๒) คุณความดีของเจ้าของ ๓) ความพยายามในการลัก^{๑๙๖} เช่น ถ้าสิ่งของมีค่ามากประกอบกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์มีมากย่อมมีโทษมาก ถ้าของเล็กน้อยมีโทษน้อย และถ้าผู้ลักขโมยมีความปรารถนาอย่างได้และความพยายามมากก็มีโทษมากแต่ถ้าของนั้นได้มาโดยง่ายมีความปรารถนาอยากได้น้อย ก็จะมีโทษน้อยเป็นต้น

วิธีการ (หรือ ประโยค) ที่จัดเป็นอทินนาทาน : มีประโยค ๖^{๑๙๗} อย่าง (๑) สาทติกประโยค คือ ลงมือกระทำด้วยตนเอง (๒) เถยยาวหาร การลักด้วยความขโมย (๓) ปสยยาวหาร ลักด้วยความข่มขู่ (๔) ปริกปาวหาร ลักตามที่กำหนดไว้ (๕) ปฏิจจนนาวหาร ลักด้วยกิริยาปกปิด (๖) กุสาวหาร ลักด้วยการสับเปลี่ยนสลาก

๓) กาเมสุมิฉาจารา เวมณี (เจตนาเป็นเครื่องตเว้นจากการประพฤติดในกาม)
คือ ไม่ประพฤติดในกามทั้งหลาย หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองตน

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า : พุทธพจน์เรื่องกาเมสุมิฉาจารา มีปรากฏดังนี้ “... พิจารณาว่า ถ้าใครจะประพฤติดในภรรยาของเราก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ก็ถ้าเราจะประพฤติดในภรรยาของคนอื่น ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น ...”^{๑๙๘}

ลักษณะของบุคคลที่ห้ามล่วงละเมิด : เรื่องกาเมสุมิฉาจารา พระอรธรรกถาจารย์ได้อธิบายเกี่ยวกับหญิงต้องห้ามสำหรับชายเรียกว่า อคมนียัญฐาน คือ ฐานะที่ชายไม่ควรล่วงละเมิด ประกอบด้วยหญิง ที่มีผู้คุ้มครอง ๑๐ และหญิงที่ได้มาด้วยทรัพย์ ๑๐^{๑๙๙} คือ หญิงผู้มีผู้คุ้มครอง ๑๐ จำพวก คือ มาตารคุมครอง, บิดาคุมครอง, มารดาบิดาคุมครอง, พี่ชายคุมครอง, พี่สาวคุมครอง, ญาติคุมครอง, โคตรคุมครอง, ธรรมคุมครอง, มีผู้อารักขา, มีโทษทัณฑ์ และหญิงที่ได้มาด้วยทรัพย์ เป็นต้น ๑๐ จำพวก คือ หญิงได้มาด้วยทรัพย์ อยู่ด้วยความพอใจ, อยู่ด้วยโภคะ, อยู่ด้วยให้ผ้า, หิวถึงน้ำ, เทินภาชนะบนศีรษะ, ภริยาที่เป็นทาสี, ภรรยาที่เป็นกรรมกร, นำมาด้วยธง, อยู่ด้วยชั่วคราว

เกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิดศีล : มิฉาจารา นั้นมีองค์ ๔ เป็นเกณฑ์ละเมิดดังนี้^{๒๐๐}
(๑) อคมนียัตถ คือ วัตถุที่ไม่ควรถึง หรือ สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด (๒) ตสมี เสวนจิตต คือ จิตคิดจะเสพในวัตถุที่ไม่ควรถึงนั้น (๓) เสวนบปโยโค คือ การพยายามที่จะเสพ (๔) มคคปฏิปัตตอิवासโน คือ มรรคจตมรรค อวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

^{๑๙๖} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) เล่ม ๑/๔/๔๔๘.

^{๑๙๗} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) เล่ม ๑/๔/๔๔๙.

^{๑๙๘} ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๓.

^{๑๙๙} วิ.ม.อ.(ไทย) ๑/๔๒๘-๔๒๙/๒๕๕-๒๕๖.

^{๒๐๐} ชุ.อิตติ.อ.(ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๕๐.

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ : มิฉฉาจารย์ จัดว่ามีโทษมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ (๑) คุณความดีของผู้ถูกละเมิด (๒) ความแรงของกิเลส และ (๓) ความพยายาม มิฉฉาจารย์นั้นมีโทษน้อยในหญิงที่เป็นอนคณนิยฐานผู้ไม่มีคุณธรรมมีศีล มีโทษมากในหญิงผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมมีศีล ผู้ถูกละเมิดมีคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมาก ประกอบด้วยคุณความดีน้อย ย่อมมีโทษน้อยกว่า และถ้ามีความพอใจด้วยกันมีความปรารถนา ความพยายามมากมีโทษมาก มีความปรารถนา และความพยายามน้อยย่อมมีโทษน้อย เป็นต้น

วิธีการ (หรือ ประโยค) ที่จัดเป็นกาเมสุมิฉาจารย์ : มีประโยคเดียวคือสาธกประโยค (ลงมือกระทำด้วยตนเอง)

(๔) **มุสาสาทา เวรมณี** (เจตนาเป็นเครื่องดเว้นจากการพูดเท็จ) คือ ไม่พูดเท็จความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตัดรอนประโยชน์ หรือแกล้งทำลาย

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า : พระองค์ทรงชี้ให้เห็นความสำคัญของศีลข้อนี้กล่าวคือ หากผู้ใดล่วงละเมิดกล่าวเท็จทั้งที่รู้ (สัมปชานมุสาวาท) บาปอื่น ๆ เขาย่อมกระทำ^{๒๐๑} นอกจากนี้ ยังทรงชี้ให้เห็นว่าตัวเราเองก็ไม่พอใจที่ใครมากล่าวเท็จเพื่อหวังทำลายประโยชน์ ผู้อื่นก็ไม่ชอบที่เราจะไปกล่าวเท็จ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้การพูดเท็จนั้นบางครั้งก็ทำเพราะเหตุเห็นแก่กำลังพูดก็รู้ว่าเรากำลังพูดเท็จ (๓) พูดแล้วก็รู้ว่า เราพูดเท็จแล้ว^{๒๐๒} และการกล่าวเท็จมีเหตุเพราะปิดบังทิฐิ, ปิดบังความพอใจ, ปิดบังความชอบใจปิดบังความสำคัญ, ปิดบังความจริง

เกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล : มุสาวาท นั้นมีองค์ ๔^{๒๐๓} เป็นเกณฑ์ละเมิด ดังนี้ (๑) อตถ วตถ คือ เรื่องไม่จริง (๒) วิสวาทนจิตต คือ จิตคิดจะพูดให้ผิด (๓) ตชโซ วายาโม คือ ความพยายามเกิดจากจิตคิดจะพูดให้ผิดนั้น (๔) ปรสส ตทตถวิชานน คือ ผู้อื่นรู้ความประสงค์ของคำพูดนั้น

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ : โทษของมุสาวาทมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ (๑) ประโยชน์ที่นำมาหักรอน หากประโยชน์มาก โทษย่อมมาก ประโยชน์น้อยโทษน้อย (๒) ประโยชน์ที่นำมาตัดรอนหากเป็นของ ๆ ตนที่ไม่ปรารถนาให้ผู้อื่นโทษน้อยกว่า (๓) การเป็นพยานหักล้างประโยชน์ซึ่งมีโทษมากกว่า ชื่อว่ามีโทษน้อย เพราะประโยชน์ที่ตนจะหักรอนนั้นมีน้อย ชื่อว่ามีโทษมาก นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับ (๔) บุคคลผู้ที่ตนหักรอนประโยชน์ว่าเป็นผู้มีคุณน้อยหรือมีคุณมาก และสุดท้ายขึ้นอยู่กับ (๕) ความตั้งใจมากหรือน้อยในการที่จะกล่าวมุสาวาท (กิเลสอ่อนหรือแรงกล้า)

^{๒๐๑} พ.อิตติ.(ไทย) ๒๕/๒๕/๓๖๔.

^{๒๐๒} พ.อิตติ.(ไทย) ๒๕/๒๕/๑๘๕-๑๘๖.

^{๒๐๓} พ.อิตติ.(ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๕๐.

(๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี (เจตนาเป็นเครื่องดเว้นจากการดื่มน้ำเมาสุรา และเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท) คือ ไม่เสพของมีนเมา ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลาตมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า : พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นว่า สุราและเมรย เป็นต้นเหตุให้ละเมิดศีลข้ออื่น ความว่า

“... เมื่อบุคคลดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แล้วฆ่าหญิงหรือชายตาย ลักทรัพย์เขามาจากบ้าน หรือจากป่า ละเมิดประเพณีในหญิงหรือบุตรของผู้อื่น ทำลายประโยชน์ของคฤหบดี หรือบุตรของคฤหบดีด้วยมุสาวาท พระราชาจับเขามาประหารจองจำ เนรเทศ กระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท”^{๒๐๔}

นอกจากเป็นที่ยึดแห่งความประมาทแล้วสุราเมรย ยังเป็นสิ่งเสพติดให้โทษทำให้เสียสติสัมปชัญญะ เป็นสิ่งที่ควรดเว้น ใน สัมพพลหสุสูตร^{๒๐๕} พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรย อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้วกระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย วิบาก แห่งการดื่มสุราและเมรยอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความเป็นบ้าให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

พระอรรถกถาจารย์ ได้แสดงถึงโทษ ๖ ประการของสุราและเมรย^{๒๐๖} คือ (๑) ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดโรค (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักกาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

ลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าสุราและเมรย : พระอรรถกถาจารย์ ได้ขยายความขงสุราและเมรย^{๒๐๗} ได้แก่ สุรา ๕ อย่าง คือ (๑) สุราแป้ง (๒) สุราขนม (๓) สุราข้าวสุก (๔) สุราใส่เชื้อ (๕) สุราผสมเครื่องปรุงเมรย ๕ อย่าง คือ (๑) เครื่องดองดอกไม้ (๒) เครื่องดองผลไม้ (๓) เครื่องดองน้ำอ้อย (๔) เครื่องดองน้ำผึ้ง (๕) เครื่องดองผสมเครื่องปรุง

เกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล : องค์ประกอบของสุราเมรย ๓ มีองค์ ๔ คือ^{๒๐๗} (๑) มัชชภาโว คือ ความเป็นของเมา (๒) ปาตุกมยตาจิตต คือ จิตคิดที่จะดื่ม (๓) ตชโชวายาโม คือ ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น (๔) อชโหมรณ คือ กลืนให้ล่วงลงในลำคอ

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ : สุราเมรย ๓ มีโทษมากน้อย (๑) ตามอกุศลจิตหรือกิเลสในการที่จะดื่ม (๒) ตามปริมาณที่ดื่ม (๓) ตามผลที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดพลาดชั่วร้าย

^{๒๐๔} อัง.ฉก.ก.(ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๑๑-๒๑๔.

^{๒๐๕} อัง.อฏฐก.อ.(ไทย) ๓๗/๔/๑๓๐/๔๖๕.

^{๒๐๖} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

^{๒๐๗} ขุ.อิติ.อ.(ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๕๒.

ถึงแม้ว่าศีล ๕ นั้นพระอรรถกถาจารย์ได้ให้รายละเอียดเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕ ในแต่ละข้อไว้อย่างแยบคายแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงหลักการที่ใช้ตัดสินการกระทำ สิ่งสำคัญที่ผู้ปฏิบัติต้องทำความเข้าใจให้มาก คือ จุฬามายของการรักษาศีล ๕ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นไว้อย่างชัดเจน ปราศญ์ทางศาสนาและนักวิชาการตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันท่านเหล่านี้ได้รวบรวมแจกแจงจุฬามายในการรักษาศีล ๕ ไว้อย่างน่าสนใจ มีรายละเอียด ดังนี้

(๘) จุฬามายของการรักษาศีล ๕

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้รวบรวมจุฬามายการรักษาศีล ๕ แยกเป็นรายข้อไว้ ดังนี้

ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี ความมุ่งหมายในการบัญญัติศีลข้อนี้ เพื่อให้มนุษย์อบรมจิตของตนเองให้คลายความเหี้ยมโหด มีความเมตตากรุณาต่อกันและแผ่แผ่ความรักความเอื้ออาทรแก่สัตว์ทั้งปวงด้วย เห็นชีวิตของผู้อื่นเสมือนกับชีวิตของตน และปลูกไมตรีจิตในสัตว์ทุกจำพวก

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี ความมุ่งหมายในการบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เว้นจากการทำมาหากินในทางทุจริต ประกอบอาชีพในทางมิฉฉาชีพ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในทางเลี้ยวชีพ

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือ ความมุ่งหมายในการบัญญัติศีลข้อนี้ เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่ว่าแก่ใคร่ร่วมกัน รักษาสายโลหิตวงศ์ตระกูลของตน ไม่ส่ำส่อนเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นผู้มีกามมากในกาม

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี ความมุ่งหมายในการบัญญัติศีลข้อนี้ เพื่อป้องกันทำลายประโยชน์ของตน และผู้อื่นด้วยการพูดเท็จ และให้เป็นคนมีสัจจวาจา

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี ความมุ่งหมายในการบัญญัติศีลข้อนี้ เพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้เผลอเผลอ^{๒๐๘} สำหรับสังคมมนุษย์ในวงกว้าง ระเบียบความประพฤติขั้นต้นอย่างน้อยที่สุด หรือศีลขั้นพื้นฐานที่จะสร้างสภาพเกื้อกูลให้เกิดขึ้น เรียกว่า ศีล ๕ มีสาระสำคัญ ได้แก่ การไม่ละเมิดต่อชีวิต ต่อทรัพย์สิน ต่อของรักกัน และกัน การไม่ใช้วาจาละเมิดความจริงเพราะเห็นแก่ตน มุ่งทำลายผู้อื่น และการไม่ยอมทำลายสติสัมปชัญญะด้วยสิ่งเสพ เป็นศีลในระดับวินัยของคฤหัสถ์ หรือศีลสำหรับชาวบ้าน มีเป้าหมายอยู่ ๒ อย่าง คือ

๑) การฝึกให้มีความประพฤติ และความเป็นอยู่อย่างเป็นระเบียบแบบแผน หรือการบังคับตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผน ร่วมทั้งการใช้ระเบียบแบบแผนต่างๆ เป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคน และกิจการของชุมชน

^{๒๐๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล เบญจธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๒๔.

๒) ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่วางให้เป็นหลัก หรือเป็นมาตรฐาน สำหรับใช้ฝึกคน หรือใช้บังคับควบคุมตน ตลอดจนเป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติความเป็นอยู่ของคน และกิจการของชุมชนให้เรียบร้อยดีงาม

ศีล ๕ เป็นหลักพื้นฐานของผู้ครองเรือน เป้าหมายเพื่อการเป็นมนุษย์ที่แท้จริง คือ การไม่เบียดเบียนกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะมีความหมายกว้าง รับรู้และเข้าใจกันอย่างนี้ ทำให้ศีล ๕ ซึ่งดูเหมือนเป็นเรื่องใกล้ตัว กลายเป็นเรื่องที่เข้าใจกันน้อย ความเข้าใจผิดในเรื่องศีล ๕ มีอยู่หลายประการ ส่วนใหญ่เป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนของชาวพุทธ ความเข้าใจผิดเหล่านี้ส่งผลให้ภูมิปัญญาแบบพุทธกลายเป็นส่วนเกินในสังคม ไม่ใช่ความรู้เรื่องการรักษาศีล ๕ แก่ปัญหาให้บุคคล (รวมทั้งสังคม) ไม่ได้ แต่เป็นเพราะที่ผ่านมามีคนเป็นจำนวนมากไม่เข้าใจแก่นแท้ของคำสอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจะทำให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก^{๒๐๙}

สรุปว่า คุณค่าของศีลในด้านสังคม คือ สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการปรับการแสดงออกทางกาย วาจาให้เรียบร้อยเกื้อกูลในความเป็นอยู่ร่วมกันด้วยดี ทำให้จิตใจของสมาชิกในสังคมประกอบด้วยเมตตาและกรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น จนนำไปถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิตเกื้อกูลในการปฏิบัติธรรม และศีล ๕ ที่ประพฤติอย่างถูกต้องก็จัดว่าเป็นผู้มีศีลอย่างบริบูรณ์สำหรับสมาชิกในสังคม

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว

ในการศึกษาเรื่องนี้จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวตามแนวทางพระพุทธศาสนา ความหมายของครอบครัว (Family) มีความหมายหลายมุมมอง นิยามอาจเปลี่ยนไปตามแง่มุมของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

ครอบครัวว่า หมายถึง “สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและหมายความรวมถึงลูกด้วย”^{๒๑๐}

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” หมายถึง กลุ่มบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน และโดยเฉพาะหมายถึงคู่สามีภรรยา และบุตร ความหมายกว้าง ๆ ครอบครัวมีลักษณะ ๑) โครงสร้าง ขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวขยาย หรือครอบครัวเดี่ยว ๒) หน้าที่ ในการสืบทอดสมาชิกใหม่ ให้ความรัก การเลี้ยงดูอบรม ให้การศึกษา เป็นหน่วยงานทางเศรษฐกิจ^{๒๑๑} หน้าที่ของมารดาบิดาในฐานะผู้เป็นผู้นำและผู้บริหารครอบครัวทำใน ๕ ประการ คือ การวางแผนครอบครัว การจัดองค์กรในครอบครัว การ

^{๒๐๙} ศีลปาโล, ศีลห้า ฉบับคู่มือรักษาศีลใจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^{๒๑๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพฯ : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๒๐.

^{๒๑๑} สุนทรี พรหมเมศและคณะ, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๙๑.

บริหารงานบุคคลในครอบครัว การสั่งการหรือ การประสานงานในครอบครัว และการกำกับดูแลและการบริหารความขัดแย้งในครอบครัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครอบครัวได้เข้าถึงประโยชน์ทั้ง ๓ ชั้น ได้แก่ ประโยชน์ปัจจุบันขั้นทันตาเห็น ประโยชน์เบื้องหน้าขั้นเลียดาเห็น และประโยชน์สูงสุด รวมถึงจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกแต่ละบุคคลได้บรรลุผลสำเร็จอีก ๓ ด้าน คือ ความสำเร็จด้านส่วนตัว ความสำเร็จด้านครอบครัว และ ความสำเร็จด้านสังคม คือ การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุขสงบ^{๒๑๒}

ผู้ครองเรือน/สามีภรรยา มีธรรม ผู้ครองเรือนได้แก่ สามีภรรยา ซึ่งได้สถานภาพเพิ่มเป็น บิดามารดาปฏิบัติธรรม มีศีล ๕ เป็นเบื้องต้น ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงผู้แก่วัยแล้วครองเรือน ดังนี้ “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ เป็นผู้มีความแก่แล้วครองเรือน ธรรม ๕ ประการเป็นไฉนคืออุบาสก/มาตุคามเป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ เป็นผู้งดเว้นจากการลักทรัพย์ ๑ เป็นผู้งดเว้นจากการประพฤตินิคมในกาม ๑ เป็นผู้งดเว้นจากการพูดเท็จ ๑ เป็นผู้งดเว้นจากสุราเมรัย และของมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑”^{๒๑๓}

ครอบครัวกับคุณภาพของสังคม ครอบครัวเป็นแบบหล่อสมาชิกใหม่ของสังคม ถ้าทั้งพ่อแม่มีคุณภาพ สังคมย่อมมีคุณภาพเพราะพ่อแม่จะเป็นแบบอย่างของลูก ๆ และของสมาชิกอื่นในครอบครัว

แบบหล่อที่ดี คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะช่วยให้เกิดความสุขความเจริญแก่สังคมและคุณสมบัติบางอย่างที่จะช่วยให้เกิดผลดี เช่น ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากแบบหล่อที่ดีแล้ว ถ้าจะให้ครอบครัว และสมาชิกใหม่เป็นคนมีคุณภาพย่อมต้องอาศัยการปลูกฝัง การขัดเกลา การให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทธิน ภัทธากพล เรื่อง บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก: ศึกษากรณีครอบครัว ชาวพุทธพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก เด็กจะเป็นคนดีหรือไม่ในส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองควรปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในตัวเด็ก ด้วยการทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี ควรส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาควบคู่ไปด้วย^{๒๑๔}

หน้าที่ของการเลี้ยงดูบุตร คือ ให้การศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ด้านศิลปวิทยาการและมีทักษะในการประกอบอาชีพการงานสุจริตสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวของตนเองได้เมื่อมีคู่ครองและบุตรของตนเองในอนาคตและหน้าที่ของบิดามารดาที่พึงมีต่อบุตร คือ

๑. หน้าที่เอาใจใส่และเข้าใจบุตร คือ ต้องรู้จักลักษณะและพฤติกรรมของบุตรตามหลักศาสนาพุทธ บุตรมี ๓ ประเภท คือ อภิชาติบุตร (บุตรที่ยิ่งกว่าบิดามารดา) อนุชาติบุตร (บุตรที่เสมอด้วยบิดามารดา) และอวชาติบุตร (บุตรที่ต่ำต้อยกว่าบิดามารดาทุกด้าน) โดยปกติทั่วไปบิดามารดา

^{๒๑๒} พระครูสุนทรพิพัฒน์โกศล (ประจวบ อาทโร), “การบริหารครอบครัวตามหลักทศ ๖”, *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑, หน้าบทคัดย่อ ข.

^{๒๑๓} อัง.ปณฺณก. ๒๒/๑๓๒/๒๓๓.

^{๒๑๔} ภาควิชาสังคมวิทยา, *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๙๓ - ๙๕.

ปรารถนาที่จะมีบุตรเป็นอภิชาตบุตรหรืออย่างน้อยก็เป็นอนุชาตบุตรแต่ไม่ปรารถนาบุตรที่เป็น
อวชาตบุตร ดังนั้นบิดามารดาจึงให้การศึกษาและฝึกอบรมให้เป็นบุตรชนิดที่ดีที่สุด

๒. หน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรทุกด้านจึงจะได้ชื่อว่าเป็นบิดามารดาอย่างแท้จริง

๓. หน้าที่ในการรักษาครอบครัวให้มั่นคงและเป็นสุขและสร้างครอบครัวให้เป็นสุข

จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันที่อยู่ในภาวะที่ต้องเผชิญกับความหลากหลายความ
ซับซ้อนทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในด้านข่าวสารข้อมูลต่างๆ รูปแบบของวัฒนธรรม
ประเพณี รวมถึงความเจริญทางด้านเทคโนโลยี สภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงใน
ชีวิตประจำวันอย่างรอบด้านส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนที่สับสนและยากมากยิ่งขึ้น
โดยเฉพาะกระทบต่อสถาบันครอบครัว ทำให้สมาชิกของครอบครัวไทยต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับ
กับการเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกสร้างความกดดันให้เรื่องของการดำรงอยู่แก่สมาชิกใน
ครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันสำคัญที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดความเข้มแข็งแก่ลูกหลานของ
ตนเองปัจจัยสำคัญของการปูพื้นฐานในเรื่องเหล่านี้คือ การศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม ทำให้ครอบครัวไทยเปลี่ยนจาก
ครอบครัวที่เคยมี ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ที่เคยช่วยดูแลเด็ก เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่อยู่
กับเฉพาะพ่อแม่ลูก หรือแม่กับพ่อกับลูกมากขึ้น ครอบครัวเป็นองค์ประกอบของสังคม ถ้าครอบครัว
ได้อบรมสั่งสอนปลูกฝัง และสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ให้เป็นคนมีระเบียบวินัย มีเหตุผล มีน้ำใจต่อกัน
 ฯลฯ เมื่อสังคมประกอบด้วยครอบครัวเหล่านั้น และสมาชิกของครอบครัวเหล่านั้น มีคุณลักษณะที่ดี
ย่อมจะช่วยให้สังคมนั้น เจริญก้าวหน้า ครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุด และเป็นรากฐานของระบบ
สังคมทั้งหลายครอบครัวแต่เดิมทำหน้าที่ของสถาบันอื่น ๆ เช่น สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา
ครอบครัวเป็นหน่วยผลิตเพื่อเลี้ยงชีวิตสมาชิก เป็นแหล่งที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการ และสร้างบุคลิกภาพ
มีแบบแผนที่ดีงาม และทำให้เกิดภาพของครอบครัวไทยที่อบอุ่นเอื้ออาทรระหว่างพ่อแม่ลูกทำให้เกิด
ความผูกพันอย่างยั่งยืนในสังคมไทยตลอดไป

๒.๖.๓ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

ในการศึกษาเรื่องนี้จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งได้แก่ แนวคิดด้านชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคมวิทยาได้ศึกษาและให้คำจำกัด
ความของคำว่า “ชุมชน” มากมายและเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามลักษณะสำคัญของชุมชนนั้น ๆ
ชุมชน คือ หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมี
ผลประโยชน์ร่วมกัน^{๒๑๕}

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ^{๒๑๖} ได้ให้ความหมายของ
ชุมชนเข้มแข็งไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็งหมายถึงการที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน
โดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิด

^{๒๑๕} ราชบัณฑิตยสถาน.๒๕๒๕. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.

^{๒๑๖} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๔๔, หน้า ๔๖)

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชน สำหรับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะต้องเป็นการดำเนินงานแบบร่วมคิดร่วมทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในระยะยาว

ชุมชน^{๒๑๗} (Community) ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ ๓ แนวดังนี้

๑) กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า

๒) เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสร้างสรรค์ใกล้ชิดกว่า และมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา และ

๓) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม คล้ายคลึงกับจำนง อติวิธานสิทธิ์และคณะที่กล่าวว่าชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณหนึ่ง โดยคนเหล่านี้ถือว่า ตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านด้วยกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัว หลาย ๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้านเป็นเมือง แต่กระนั้นก็ตามแม้ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านและสามารถ ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตของสมาชิกได้ แต่ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อย ของสังคมที่ต้องขึ้นอยู่กับอำนาจรัฐ^{๒๑๘} เช่นเดียวกับ สนธยา พลศรี ที่ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

“ชุมชน” หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

ชุมชน คือ สถานที่และกลุ่มคนที่บุคคลรู้จักเป็นอย่างดี รู้ทั้งข้อดีและข้อเสีย ของชุมชน เป็นทั้งส่วนหนึ่งของระบบรวมและระบบส่วนบุคคล^{๒๑๙} ในอุดมคติจะต้องมี การติดต่อสัมพันธ์อย่าง

^{๒๑๗} www.huso.buu.ac.th, (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐)

^{๒๑๘} จำนง อติวิธานสิทธิ์และคณะ, ๒๕๔๕. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), หน้า ๑๓๓.

^{๒๑๙} Peter Cook. 1996 An Ideal City. In R. Middleton (ed.) 1996. *The Idea of the City*. pp. 212-221. Massachusetts: MIT Press.

อิสระและเปิดเผยระหว่างสมาชิก และการติดต่อสัมพันธ์อย่างอิสระและเปิดเผยนี้คือตัวชี้วัดคุณภาพของชุมชน^{๒๒๐} ได้แบ่งรูปแบบชุมชนเมืองที่เหมาะสมไว้ ๕ ประเภท^{๒๒๑} ดังนี้

๑) ชุมชนละแวกบ้าน หรือ หมู่บ้าน Victor Gruen เสนอว่ารูปแบบชุมชนเมืองในระดับหมู่บ้านควรประกอบด้วยจำนวนครอบครัวประมาณ ๒๕๐ ครอบครัว และมีจำนวนประชากร ๓.๖ คน ต่อครอบครัว จำนวนประชากรทั้งหมดของชุมชนที่เหมาะสม ประมาณ ๙๐๐ คน

๒) ชุมชนขนาดเล็ก (Community) ระบบของชุมชนเมืองเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน ๔-๕ หมู่บ้าน จำนวนประชากรประมาณ ๔,๕๐๐ คน มีบริเวณที่เป็นศูนย์กลาง ทำหน้าที่ให้บริการและการค้าของชุมชน มีจำนวนประชากรประมาณ ๒๕๐ ครอบครัว หรือ ๙๐๐ คน รวมประชากรทั้งสิ้นของชุมชนประมาณ ๕,๔๐๐ คน

๓) เมือง (Town) เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้นโดยประกอบด้วยประชากร ๔ ชุมชน มีจำนวนประชากรประมาณ ๒๐,๖๐๐ คน และมีศูนย์กลางทำหน้าที่ให้บริการแก่เมือง ที่มีประชากรประมาณ ๕๔,๐๐๐ คน รวมประชากรของเมืองประมาณ ๗๕,๐๐๐ คน

๔) นคร (City) เป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วย ๑๐ เมือง มีบริเวณศูนย์กลางเมือง จำนวนประชากรบริเวณศูนย์กลางเมืองประมาณ ๑๐,๐๐๐ ครอบครัว หรือประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน และประชากรของเมืองรอบนอกศูนย์กลาง ๑๐ เมือง มีจำนวนประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน รวมพลเมืองของนคร (City) ทั้งสิ้นประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ คน

๕)มหานคร (Metropolis) เป็นรูปแบบของชุมชนเมืองที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งประกอบด้วยพลเมืองบริเวณชานเมือง จำนวน ๑๐,๐๐๐ ครอบครัว หรือประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน บริเวณศูนย์กลางมหานครมีจำนวนครอบครัว ๑๐๐,๐๐๐ ครอบครัว หรือประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ คน มีพลเมืองรวมทั้งสิ้นของมหานครประมาณ ๓,๓๐๐,๐๐๐ คน

การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกันมีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พื้นที่ที่มีกลุ่มที่พักอาศัยของประชาชนในลักษณะใดก็ได้อยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือ ชนบท โดยในด้านกายภาพมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการดำเนินชีวิตร่วมกัน เช่น ถนน หนทาง ไฟฟ้า ประปา วัด โรงเรียน เป็นต้น และคนกลุ่มนี้มีลักษณะทางสังคมตลอดจนกิจกรรมทางสังคม และเศรษฐกิจ บางอย่างร่วมกันชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นขอบเขตทางธรรมชาติ หรือขอบเขตที่สร้างขึ้นเองก็ตามจากหลากหลายแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เราสามารถสรุปใจความได้ว่า เมือง (Urban Area) คือ บริเวณที่มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น เป็นชุมชน (Community) และประชากรส่วนใหญ่มีได้มีอาชีพเกษตรกรรม มีศูนย์กลางทางด้านการบริหารและการปกครอง มีการติดต่อสื่อสาร มีสิ่งก่อสร้าง ถนนหนทาง ทั้งภายในและนอกเมืองและระหว่างเมือง เกิดเป็นลักษณะเฉพาะทางทางด้านกายภาพที่มีความแตกต่างจากชนบทนั่นเอง

^{๒๒๐} Andrew Edgar and Peter Sedgwick (ed.). 1999. Key Concepts in Cultural Theory. London and New York: Routledge.

^{๒๒๑} www.coursewares.mju.ac.th (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐)

๒.๗ ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ในการวิจัย

๒.๗.๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. พื้นที่ ๓๐๕.๖๔๘ ตารางกิโลเมตร จำนวนประชาชน ๓๖,๒๗๗ คน ๑๐,๖๑๐ ครัวเรือน
จำนวนประชาชน ชาย ๑๖,๑๐๔ คน หญิง ๑๘,๗๙๗ คน

๒.๗.๒ ประวัติความเป็นมาของอำเภอเขาย้อย

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเขาย้อยตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากท่อ (จังหวัดราชบุรี)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภออัมพวา (จังหวัดสมุทรสงคราม) และอำเภอบ้านแหลม

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเพชรบุรีและอำเภอบ้านลาด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ประวัติ

เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยมีหลวงพรหมสารเป็นนายอำเภอคนแรก เดิมที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยท่าช้าง จึงได้ชื่ออำเภอว่า อำเภอห้วยท่าช้าง ต่อมาได้ทำการย้ายที่ว่าการอำเภอห้วยท่าช้างไปตั้งอยู่ ณ ตำบลหัวสะพาน จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอหัวสะพาน ต่อมาได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านน้อย จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอบ้านน้อย และอำเภอตะวันตก (อำเภอตะวันตก)

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอห้วยหลวง แขวงเมืองเพชรบุรี เป็นอำเภอเขาย้อย แขวงเมืองเพชรบุรี

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเขาย้อยแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๑๐ ตำบล ๕๗ หมู่บ้าน ได้แก่

๑) เขาย้อย (Khao Yoi) ๗ หมู่บ้าน	๖) หนองปรัง (Nong Prong) ๖ หมู่บ้าน
๒) สระพัง (Sa Phang) ๔ หมู่บ้าน	๗) หนองชุมพล (Nong Chumphon) ๗ หมู่บ้าน
๓) บางเค็ม (Bang Khem) ๖ หมู่บ้าน	๘) ห้วยโรง (Huai Rong) ๔ หมู่บ้าน
๔) ทับค้าง (Thap Khang) ๕ หมู่บ้าน	๙) ห้วยท่าช้าง (Huai Tha Chang) ๖ หมู่บ้าน
๕) หนองปลาไหล (Nong Pla Lai) 5 หมู่บ้าน	๑๐) หนองชุมพลเหนือ (Nong Chumphon Nuea)

๗ หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเขาย้อยประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเขาย้อย บางส่วนของตำบลสระพัง ตำบลบางเค็มทั้งตำบล และบางส่วนของตำบลทับคา

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาย้อย ตำบลสระพัง และตำบลทับคา (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลเขาย้อย)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปลาไหลทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปรังทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองชุมพลทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโรง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยโรงทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยท่าช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยท่าช้างทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองชุมพลเหนือทั้งตำบล

๒.๗.๓ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

“หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทย มีศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด

๑. เป้าหมายการดำเนินงาน

ครอบคลุม จำนวน ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๔,๖๙๓ หมู่บ้าน และประชาชน ๖๑,๕๖๑,๙๓๓ คน (ภายในระยะเวลา ๔ ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๗-๒๕๖๐)

๒. เป้าหมายเชิงปริมาณ

ดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนทุกคนรักษาศีล ๕ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ จำนวน ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๔,๖๙๓ หมู่บ้าน และประชาชน ๖๑,๕๖๑,๙๓๓ คน โดยแบ่งระยะการดำเนินงานเป็นสองระยะดังนี้

๑. **ระยะเร่งด่วน** ตั้งแต่เดือนมิถุนายน – สิงหาคม ๒๕๕๗ จะต้องดำเนินการให้มีการลงนามข้อตกลงในการขับเคลื่อนการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. **ระยะปานกลาง** ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ – กันยายน ๒๕๕๘ จะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษาและหน่วยงาน สมัครเข้าร่วมโครงการและรักษาศีล ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน และสมัครร่วมเป็นอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕

๓. **ระยะยาว** ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ – กันยายน ๒๕๖๐ จะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงาน สมัครเข้าร่วมโครงการและรักษาศีล ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน และสมัครร่วมเป็นอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นทุกหมู่บ้าน/ชุมชน

๓. เป้าหมายการคุณภาพ

พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าที่ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยการปฏิบัติตาม หลักศีล ๕ เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และมีความอย่างยั่งยืน

๔. ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. ประชาชนมีจิตสำนึกและได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม ถิ่นกำเนิดของตนเอง ด้วยการสร้างความสามัคคี ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

๒. ประชาชนไทยทุกหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และสังคมมีความรักความเข้าใจ เคารพในความคิดเห็น ของกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อ เป็นสังคมเครือญาติ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓. ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๔. ประชาชนมีความตระหนัก รักปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

๒.๗.๔ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย
แบ่งออกตามความคิดเห็นของประชาชน ๕ ด้าน ได้แก่

๑) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนด้านหลักประกันชีวิต

การอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสถาบันหลักซึ่งประกอบกันเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มั่นคง มีสันติสุข การพัฒนาเด็กและครอบครัวการมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และ/หรือช่วยเหลือสังคม โดยไม่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือสร้างปัญหาสังคม การทำหน้าที่ของครอบครัวที่จะดูแลความต้องการ และพัฒนาคุณภาพของสมาชิกอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความเป็นอยู่ทั้ง ร่างกายและจิตใจ ด้านการพัฒนาปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นแหล่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม ธรรมะทำให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและขจัดความรุนแรงในครอบครัว

ใช้เครือข่ายชุมชนในการเฝ้าระวังการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้มีกลไกการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองโดยวิธีสหวิชาชีพอย่างครบวงจรแก่ผู้ถูกกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ และผู้กระทำ สร้างเสริมความรู้และทักษะการสื่อสารในครอบครัว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัว พร้อมทั้ง รู้จักจัดการกับปัญหา โดยหลีกเลี่ยงวิธีการรุนแรง แต่ใช้เหตุผลและวิธีเชิงสันติ และสนับสนุนการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของครอบครัวบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการทำมาหารายได้และจับจ่ายใช้สอยอย่างเหมาะสม รู้จักประหยัดและออมเพื่ออนาคต เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีคุณภาพ ไม่ตามกระแสบริโภคนิยม และช่วยให้ครอบครัวสามารถสร้างงาน และรายได้อย่างซื่อสัตย์และรับผิดชอบ โดยให้พ่อแม่และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กและเยาวชน

๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนด้านหลักประกันทรัพย์สิน

ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไข ปัญหาโดยเร่งด่วน การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดช่องว่างความยากจนมากขึ้น ทำให้เกิดความอ่อนแอในสังคม เป็นเหตุให้ปัญหาต่างๆตามมามากมาย รัฐบาลมองเห็นขีดความสามารถและทักษะการทำงานของชาวบ้าน จึงกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยกระบวนการชุมชนมุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และชุมชนที่เข้มแข็งให้ยั่งยืนต่อไป กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ให้มีขีดความสามารถจัดระบบบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน ชุมชนในด้านการเรียนรู้

การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหา เสริมสร้างขีดความสามารถ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต หากรัฐบาลต้องการพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้ไปสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้อย่างมั่นคง มีความจำเป็นที่รัฐบาลและสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแล จำต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในอีกหลายมิติ นโยบายเร่งด่วนที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนในระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง ส่งผลให้การกินดีอยู่ดีของประชาชนทั้งประเทศดีขึ้น นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาของตนเองจากนั้นรัฐบาลจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปฝึกอบรมความรู้ในด้านต่างๆให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารการจัดการกับกองทุนที่ได้รับมาน้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น ซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนนี้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนต่อไป ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้าน ๑.เสริมสร้างความรัก ห่วงเห่น ความรับผิดชอบของชุมชนและท้องถิ่น ๒.ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน ชุมชน จึงกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกระบวนการชุมชนมุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และชุมชนที่เข้มแข็งให้ยั่งยืนต่อไป

การจัดกิจกรรมสวัสดิการชุมชนนั้น สิ่งสำคัญ แต่การจัดสวัสดิการชุมชนเป็นกระบวนการของชุมชนที่สร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการจัดการตนเอง การให้ความช่วยเหลือกันและกันฉันท์ญาติมิตร ให้ความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ให้การดูแลเอาใจใส่กันและกัน ทำให้การจัดสวัสดิการชุมชนไม่ใช่เพียงแค่การช่วยเหลือทางการเงินเท่านั้น แต่สวัสดิการยังเป็นทั้ง กำลังใจ กำลังทรัพย์ และความรู้ เป็นกระบวนการของการให้อย่างมีคุณค่า เป็นธรรมและเท่าเทียม ดังนั้นการจัดการสวัสดิการชุมชนจึงมีความลึกซึ้ง ค่อยเป็นค่อยไปแต่มั่นคง กองทุนสวัสดิการชุมชนหลายกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ก็เรียนรู้ และใช้เวลาในการพัฒนามายาวนาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การสนับสนุนจากภาครัฐจึงไม่ใช่มุ่งหมายจะใช้เงินเพื่อจุดใจที่จะให้เกิดการจัดตั้งสวัสดิการชุมชนโดยไม่มีความพร้อมแต่อย่างใด แต่การสมทบนั้นๆ จะมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนกระบวนการที่ชุมชนได้ริเริ่มลงมือทำมาแล้ว เป็นการหนุนเสริมเติมเต็มกำลังใจสำหรับชุมชนผู้ริเริ่มก่อการดีทุกแห่งให้มีคุณภาพเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนและเพื่อขยายผลให้สวัสดิการชุมชนนั้นเป็นหลักในการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นด้วย

๓) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนด้านหลักประกันครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยเป็นรากฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิต สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมีความรักความเอื้ออาทรให้กันและกันอีกทั้งต้องหมั่นดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักและเป็นต้นทุน

ทางสังคมที่มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ต่าง ๆ เช่นปัญหาสุขภาพทางกาย ปัญหาสุขภาพทางจิต ปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นปัญหายาเสพติด เป็นต้นซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางร่างกายทางจิตใจและทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญรองมาจากสถาบันครอบครัวคือสถาบันทางการศึกษาซึ่งเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในสถาบันการศึกษาซึ่งสถาบันนี้ไม่เป็นเพียงแต่สถาบันที่ให้ความรู้เท่านั้นยังมีความรับผิดชอบดูแลสุขภาพของเด็กและเยาวชนอีกด้วยซึ่งสุขภาพมีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษาของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากหากเด็กมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีอยู่ในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่นเด็กและเยาวชนจะมีการพัฒนาทางการศึกษาที่ดีขึ้นหากมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ไม่ดีอยู่ในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ขาดความอบอุ่นคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนแย่ลง ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้มุ่งเน้นหลักพัฒนาให้นักเรียนทุกคนเป็นคนเก่งดี และมีความสุขโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนให้ตอบสนองกับหลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยการดูแลช่วยเหลือจากชุมชนเพื่อเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โรงเรียนบ้านควนฟ้าแลบได้ตระหนักถึงปัญหาข้างต้นซึ่งแนวทางการพัฒนาสุขภาพของเด็กควรควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชนทางโรงเรียนบ้านควนฟ้าแลบจึงได้ทำโครงการนี้ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนครูผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลละงูเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานการใช้ชีวิตนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เพราะว่าโดยพื้นฐานแล้วเรื่องราวต่าง ๆ นั้น พื้นฐานจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตของเราเอง แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลยก็คือเรื่องของการเงินนั่นเองครับ เพราะว่าเรื่องของการเงินนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เพราะว่าในเรื่องของการเงิน เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิต เพราะถ้าหากเราไม่สามารถเรียนรู้ในเรื่องราวของสิ่งเหล่านี้ได้ ก็จะทำให้เรานั้นกำหนดเป้าหมายชีวิตผิดวิธี เงินอาจจะไม่ใช่ทุกสิ่ง แต่ทุกสิ่งก็อาจจะต้องใช้เงินซื้อ ดังนั้น การพัฒนาชุมชน ถึงแม้ว่าจะดูเป็นเรื่องของการไม่ใช้เงินมากนัก สุดท้ายแล้วก็เสียไม่ได้ เพราะว่าไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องใช้เงินทองด้วยกันทั้งสินนั่นเอง ดังนั้นทางที่ดีที่สุด คือการปูพื้นฐานความรู้ด้านการเงินให้กับคนในชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก และเมื่อคนในชุมชนมีพื้นฐานในเรื่องของการการเงินแล้วการจัดการกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนนั้น ก็จะต้องมีความสำคัญตามมาด้วยนั่นเอง และหากเพื่อน ๆ สนใจรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับการเงิน

๔) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนด้านหลักประกันคำสัญญา

การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนโดยให้เกิดการพัฒนาในทุกๆด้านไปพร้อมกัน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครองและระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดขึ้น ซึ่งการพัฒนาชุมชนนั้นมีการบวนการขั้นตอนในการดำเนินการทั้งนี้

การพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริบทของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกันเช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ จึงส่งผลให้การพัฒนามีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน ในการที่เราจะพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องทำให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนจะต้องพัฒนาจากระดับรากฐาน เพื่อความมั่นคงและในการพัฒนาชุมชนเพื่อที่จะให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้น เราจำเป็นต้องพัฒนาชุมชนโดยอาศัยสินทรัพย์ชุมชนเป็นฐานโดยเริ่มจากการมองว่ามนุษย์ทุกคนมีพรสวรรค์อยู่ในตัวไม่อย่างใดอย่างหนึ่งและมีคุณค่าต่อผู้อื่นด้วย ในชุมชนที่เข้มแข็งมีความตระหนักถึงคุณค่าของศักยภาพเหล่านั้น จะสามารถนำศักยภาพและคุณค่าของสิ่งนั้นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในขณะที่ชุมชนอ่อนแอไม่ตระหนักว่าคนในชุมชนมีคุณค่า จึงสูญเสียโอกาสอย่างมหาศาล ดังนั้นความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ถ้ามีผู้คนจำนวนมากในชุมชนที่อุทิศตนเพื่อชุมชนเป็นสุข

การพัฒนาชุมชนที่อาศัยสินทรัพย์ของชุมชนเป็นรากฐานเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างยั่งยืนและความหมาย มาจากภายในชุมชนเองเสมอ ผู้เชี่ยวชาญก็มีใช้ใครที่ไหนหากแต่เป็นสมาชิกของที่นั่นร่วมกันจุดประกายขึ้นมา โดยเน้นที่ชุมพลังและความสามารถของชุมชนมากกว่า ปัญหาและความขาดแคลนของชุมชนจะต้องมองโลกในแง่ดีมองที่ตัวสมาชิกแต่ละคนว่ามีความสามารถและพรสวรรค์และใช้ความสามารถที่มีอย่างมีคุณค่า แล้วสร้างสัมพันธภาพระหว่างความสามารถของแต่ละคน สมาคม องค์กรและเครือข่าย ต้องเปลี่ยนความคิดแนวทางการพัฒนาชุมชนจากแบบดั้งเดิมที่คิดและทำจากบนลงล่าง ริเริ่มจากภายนอกสู่ภายในใช้ความอ่อนแอเป็นฐานคิดว่าคนในใช้การไม่ได้ต้องพึ่งภายนอกให้เปลี่ยนแนวทางการพัฒนาโดยคิดและทำจากล่างสู่บน ใช้ความเข้มแข็งเป็นฐาน คิดว่าคนในชุมชนมีสติปัญญาความสามารถงานสำเร็จโดยสมาชิกในชุมชน เราต้องเริ่มจากฐาน คือ สินทรัพย์ชุมชน ชุมพลังชุมชนต้องมองอย่างจริงจังก็คืออะไรอยู่ที่ไหนสำคัญอย่างไร มีเท่าไร จะเอามาใช้อย่างไรเพราะในชุมชนจะมีทุนชุมชน ซึ่งก็จะมีต้นทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งปลูกสร้าง ทุนด้านการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกรวมกันเป็นทุนชุมชนจะมีอยู่ในทุกชุมชนขึ้นอยู่กับว่าชุมชนนั้นๆ จะมองเห็นและค้นหาออกมาอย่างน้อยแค่ไหน ซึ่งหากแต่การพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนาที่มองข้ามทุนชุมชนจึงส่งผลให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากมองข้ามหรือค้นหาทุนที่มีอยู่ในชุมชน สนใจเพียงปัจจัยภายนอกละเลยศักยภาพชุมชนส่งผลในการดำเนินการพัฒนา

๕) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชนด้านหลักประกันสุขภาพ

สุรา ยาเสพติดเป็นของมีนเมาให้โทษ ดื่มหรือเสพเข้าไปแล้วทำให้คนดี ลดคุณค่าความดีของตนเองลงตามลำดับและการดื่มสุรา หรือเสพยา ก็จะเป็นเครื่องทำลายสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นการทำลายตนเองและผู้อื่น เมื่อพิจารณาเห็นโทษของสุรา ยาเสพติด และไม่ดื่ม ไม่เสพ ก็จะเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ตั้งอยู่ในการกระทำที่มีสติมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง ซึ่งข้อนี้

พุทธศาสนาถือเป็นหลักประกันสุขภาพ “ครอบครัว” เป็นสถาบันแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่บทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยมปลูกฝังความเชื่อสร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตนรวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่

ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ นอกจากนี้รวมครอบครัวยังเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือดูแลเยียวยาบำบัดฟื้นฟู ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหา วิกฤตที่กระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วยจากกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการพัฒนาคนและประเทศชาติให้เจริญมั่นคงอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องความเป็นครอบครัวที่เข้มแข็งที่มีระบบเครือญาติและสายใยผูกพันมาช้านาน อย่างไรก็ตามบทบาทของสถาบันครอบครัวเริ่มมีแนวโน้มอ่อนแอลง ไม่สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดปัญหาสังคมในรูปแบบต่างๆ เด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งจากครอบครัว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและสังคมเมืองมีมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมากถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง หรือต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานเพราะพ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ด้วยเหตุนี้ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทุ่งบุหลัง จึงได้จัดทำโครงการ “ครอบครัวสัมพันธ์” ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวทั้งสามช่วง คือ วัยเด็กถึงวัยคู่ครอง วัยกลางคนถึงวัยพ่อแม่ และวัยสูงอายุ ได้มีปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยของคนในครอบครัว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวแนบแน่น รักใคร่กลมเกลียวผูกพันกันมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุมีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการบูรณาการร่วมกันทั้งสามวัยมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้มากขึ้นภายในครอบครัวสร้างความรัก ความสามัคคีและเพิ่มสายใยรักที่ดีต่อกันภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้น

ถ้าคนในสังคมมีวิถีชีวิตตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา คือ ศีลเพียง ๕ ข้อ ผลก็คือคนในสังคมจะมีความเย็นกายสบายใจ จะไม่มีการคิดร้ายก่อเวรกับใคร เพราะไม่มีใครคิดที่จะฆ่าใคร ไม่คิดจะลักของของใคร ไม่คิดจะล่วงเกินของรักของชอบของใคร ไม่คิดจะโกหกพกลมใส่ร้ายป้ายสีใคร ไม่คิดจะเสพของมีนเมาอันเป็นต้นเหตุแห่งความประมาทและเสื่อมสุขภาพกายและสุขภาพใจ คนในสังคมก็จะมั่งมีกันแต่ความสุขจะนึ่งก็เป็นสุข จะนอนก็เป็นสุข จะไปที่ไหน ๆ ก็เป็นสุข ไม่ต้องกลัวอันตรายดังเช่นทุกวันนี้ เมื่อใกล้จะถึงเทศกาลปีใหม่นี้จะต้องมาคอยระวังว่าจะเกิดมีระเบิดที่ไหน ที่นั่น จะไปที่ไหน ๆ ก็ต้องคอยระวังแหวะระวัง เป็นการเที่ยวอย่างมีความสุขแต่ถ้าคนในสังคมพร้อมใจกันปฏิบัติตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา ๕ ข้อนี้ สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้ากัน

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พบว่า มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเหล่าหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเหล่า เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานวิจัยของผู้วิจัยเอง และงานที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆ ไว้ดังนี้

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทงานวิจัยต่างทั้งของนักวิจัยและนักวิชาการซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประกอบในส่วนนี้ โดยมีจัดเรียงไว้ดังต่อไปนี้คือ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัย สรุปว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้าน ศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ การศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการปกครอง พระภิกษุ สามเณร ให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่ พระภิกษุ สามเณร ให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนาให้พระภิกษุ สามเณร ดำเนินกิจกรรมบางอย่างภายในวัดอย่างมีระเบียบ^{๒๒๒} “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านเผยแผ่พระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในชุมชนมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนชาวมอญ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนชาวมอญ โดยเผยแผ่ผ่านกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน บทบาทด้านการเผยแผ่วิธีการเผยแผ่ที่นำมาใช้เพื่อการเผยแผ่ ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาธรรม บรรยายธรรมสัมมนาวิทยากร การให้อิโฆวาท เอกสารหนังสือ เทปธรรม และคิดคำคมตามต้นไม้ โดย

^{๒๒๒} พระธนตล นาคพิพัฒน์, การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

แบ่งการเผยแผ่ ๒ ด้าน คือ การเผยแผ่ในวัด โดยใช้ประเพณีเป็นสื่อกลาง และการเผยแผ่นอกวัด ส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ไปบรรยายธรรมตามสถานที่ต่างๆ

รูปแบบการนำเสนอโดยใช้สื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนชาวมอญ คือ การใช้สื่อในการเผยแผ่ ๓ วิธีการคือ การใช้สื่อบุคคลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การใช้สื่อมวลชน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในรูปแบบการใช้สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือคู่มือประกอบภาพ หนังสือสวดมนต์ การใช้สื่อเฉพาะกิจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นสื่อที่ช่วยวางรากฐานทางศีลธรรมได้เป็นอย่างดี แยกประเภทได้แก่ การสร้างวัตถุมงคล บทความ แถบบันทึกเสียง

แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ แยกออกเป็นแนวทางได้สองแนวทางด้วยกัน คือ แนวทางการเผยแผ่ในเชิงรุก และแนวทางเผยแผ่ในเชิงรับ^{๒๒๓} “บทบาทของพระวินยการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาบทบาทของพระวินยการตามทัศนะของ พระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาบทบาทของพระวินยการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของพระวินยการในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของพระวินยการในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}$ = ๓.๖๕ อันดับแรกได้แก่ ด้านกระบวนการทางยุติธรรม) กฎหมาย $\bar{x}$ = ๓.๘๑ รองลงมาด้านภาวะผู้นำและด้านการประสานงาน/ การมีส่วนร่วม $\bar{x}$ = ๓.๖๔ และสุดท้ายด้านหน้าที่ $\bar{x}$ = ๓.๔๙ ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพระวินยการ ส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพระวินยการบางรูป ไม่เข้าใจบทบาทตัวเองและไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดถึงจำนวนในการปฏิบัติหน้าที่ของพระวินยการยังไม่เพียงพอต่อภาระงาน ส่วนข้อเสนอแนะในบทบาท คือ พระวินยการการต้องเข้มแข็ง ตั้งใจทำงาน ให้สมกับคำ ว่าผู้นำมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ต่อหน้าที่ได้รับมอบหมายควรเลือกผู้ที่ชอบ และรักพร้อมทั้งเต็มใจที่จะเป็นพระวินยการ พระวินยการต้องมีจิตสำนึกต่อหน้าที่เสมอ ควรให้ผู้ที่จะเป็นพระวินยการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เข้าใจบทบาทความเป็นผู้นำที่จะต้องทำและพร้อมที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ^{๒๒๔}

^{๒๒๓} พระครูใบฎีกาสุชาติ ฐิตวโร (พิศาลพันธุ์), **บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อาเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๒๒๔} พระครูปลัดทะเล มหณณโว (ทั้งมอบหมาย), **บทบาทของพระวินยการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร**, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานเผยแผ่ของคณะสงฆ์ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ศึกษากิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ๒) ศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ในจังหวัดปทุมธานีและ ๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า การเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา แก่ ประชาชน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชน ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วนำมาไปประพฤติ ปฏิบัติใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต โดยวิธีที่ภิกษุสงฆ์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมในปัจจุบันมีหลายวิธี ได้แก่การเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สันทนาธรรม การสอนวิปัสสนากรรมฐานและการใช้สื่อประกอบการสอนธรรมจะเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับ โดยมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่มีความสำคัญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = ๓.๗๘) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ในจังหวัดปทุมธานี คือ มีการจัดอบรมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณรที่จะทำหน้าที่ในการการเผยแผ่ค่อนข้างน้อย ทำให้พระภิกษุสงฆ์และสามเณรขาดความรู้ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนขาดงบประมาณในการดำเนินการด้านเผยแผ่บุคลากรด้านการเผยแผ่มีไม่มากนักขาดทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อช่วยกันทำงานด้านเผยแผ่ อีกทั้งยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ยังบกพร่องในเรื่องอาจารย์หรือความประพฤติ การเผยแผ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและในการเผยแผ่พระ

“บทบาทการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) การศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการบริหารครั้งนั้น คือ พระธรรมวินัยพระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์โดยธรรมมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์และการพุทธศาสนา ปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ ข้อที่ ๕ ว่าด้วย เรื่อง การได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ฝ่าย คือ ๑) การเพื่อความ เรียบร้อยดีงาม ๒) การศาสนศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ ๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) การสาธารณูปการ และ ๖) การสาธารณสงเคราะห์การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองจังหวัดปทุมธานี พบว่า

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ระดับมากทุกข้อ ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พระสงฆ์บางรูปไม่เข้าใจพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ และผู้ปกครองขาดการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณร มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทาง การปกครองแนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควรอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณะสัญญาและอบรมในเรื่องพระธรรมวินัย จรรยา มารยาทการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างที่ดี และมีการดูแลพระสงฆ์ ภายใต้วัดอย่างทั่ว ถึงเท่าเทียมกันและเป็นธรรม รวมทั้งมีการยกย่องและชมเชยพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กิจวัตรอย่างสม่ำเสมอ^{๒๒๕}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจและด้านการส่งเสริมจริยธรรมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ บทบาทด้านอื่นนั้นมีน้อย สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ มากที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็ คือ การขาดแคลนทุนทรัพย์ นอกจากนี้ ยังพบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่ามีความสามารถ มีความพร้อมเหมาะสมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล กลุ่มหรือชุมชนก็ตามช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล กลุ่มหรือชุมชนก็ตาม

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักวิชาการได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ไว้ดังนี้

พระมหากำพล คุณงกโร ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อบทบาทของพระสงฆ์พบว่า ความพึงพอใจต่อบทบาทของพระสงฆ์พบว่าสามารถเรียงตามลำดับได้ดังนี้ (๑) ความพึงพอใจในด้านภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมพระสงฆ์มีความพึงพอใจในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.04$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\bar{x} = 0.629$ (๒) ความพึงพอใจในการให้การศึกษาศาสนาของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมพระสงฆ์มีความพึงพอใจในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.95$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\bar{x} = 0.674$ (๓) ความพึงพอใจในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมพระสงฆ์มีความพึงพอใจในระดับ

^{๒๒๕} พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร), บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

มากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.88$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\bar{x} = 0.876$ (๔) ความพึงพอใจในด้าน
 สาธารณูปโภคและระบบนิเวศของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมพระสงฆ์มีความพึง
 พอใจในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.79$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\bar{x} = 0.863$ (๕) ความพึงพอใจใน
 ด้านการให้ความรู้ด้านการปกครองของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมพระสงฆ์มี
 ความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.43$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\bar{x} = 0.863$ ^{๒๒๖}
 “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทบาทของ
 พระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชนทุกด้านอยู่ในระดับมากยกเว้นบทบาทด้านการสนับสนุน
 กิจกรรมซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พระสงฆ์มีอายุพรรษาและ
 ประสบการณ์สอนต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไม่แตกต่างกัน
 พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา
 คุณธรรมจริยธรรมเจตคติต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทักษะการสอนและรับรู้การสนับสนุน
 โรงเรียนของพระสงฆ์ต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต่างกัน ๓) ปัญหา
 และแนวทางแก้ไขด้านการอบรมสั่งสอนพบว่าขาดสื่อการสอนแนวทางการแก้ไขพระสงฆ์ต้องเรียนรู้ที่
 จะผลิตสื่อการสอนและจัดหานำไปใช้เองด้านการจัดกิจกรรมพบว่าขาดงบประมาณในการสนับสนุน
 กิจกรรมแนวทางแก้ไขหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อเป็นงบประมาณ
 ส่วนหนึ่ง เพื่อเป็นงบสำหรับการจัดกิจกรรมด้านการให้คำปรึกษาพบว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้าน
 จิตวิทยาในการแนะนำแนว

ทางแก้ไขควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการแนะนำส่วนด้านการปฏิบัติตนเป็น
 แบบอย่างที่ดีพบว่าพระสงฆ์บางรูปยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแนวทางแก้ไขควรมีการตรวจสอบ
 และประเมินพฤติกรรมของครูพระอย่างสม่ำเสมอ^{๒๒๗} “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาท ด้านการ
 เผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า
 ๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านการจัดบุคลากร
 เพื่อดำเนินการเผยแผ่ วิธีการเผยแผ่ ปัญหาและอุปสรรคในวิธีดำเนินการเผยแผ่ อยู่ในระดับมาก
 สำหรับกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการเผยแผ่และสื่อในการเผยแผ่อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ผลการ
 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

^{๒๒๖} พระมหากำพล คุณงกโร, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบาง
 กรวย จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๒๒๗} พระมหาบุญมี โทหา, “บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน” , **วิทยานิพนธ์
 รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑).

อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า คณะสงฆ์ที่อายุ ตำแหน่ง พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรมและวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ ๓. ผลการวิเคราะห์ในการพัฒนาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑) ด้านจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่ ควรอบรมถวายความรู้ในการเผยแผ่พระภิกษุเพื่อให้มีคุณภาพเพียงพอในการที่จะดำเนินการเผยแผ่ ๒) ด้านกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการเผยแผ่ คณะสงฆ์ควรเพิ่มการเผยแผ่ให้เด็กนักเรียนโรงเรียนรวมถึงกลุ่มผู้นำชุมชน โดยวัดจัดกิจกรรมเจริญภาวนาหรืออบรมคุณธรรมจริยธรรม ๓) ด้านวิธีดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ควรมีความพร้อมทุกๆด้าน มีเป้าหมายติดตามผลงานและปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ๔) ด้านสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ควรสร้างสื่อให้มากขึ้น อาราธนาพระภิกษุผู้มีความรู้ในสถานที่ต่างๆ มาบรรยาย ๕) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ คือ ไม่มีสถานที่ให้เผยแผ่ ขาดงบประมาณการสนับสนุนจากคณะสงฆ์^{๒๒๘}

“การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมทุกด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวางตนในสังคม และด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการพัฒนาตนเองตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๒๒๙}

“บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอ

^{๒๒๘} พระมหาสุวัฒน์ สุนนโท (จุฬารัตน์) , “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาท ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๒๒๙} พระครูวิมลศุภการ (สวนสุมาลี), “การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๗ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้านยกเว้นด้านการสาธารณสงเคราะห์ที่อยู่ในระดับปานกลาง ๑. ระดับความคิดเห็นทั้ง ๖ ด้าน สามารถจำแนกระดับความคิดเห็นทั้ง ๖ ด้าน ได้ดังนี้ (๑) ด้านการปกครองนั้นมีบทบาทในการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนด้านข้อวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยมีค่าสูงสุด และมีข้อที่ว่าการบริหารจัดการกิจการของวัดเช่น บัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดีเป็นอันดับสุดท้าย (๒) ด้านศาสนศึกษาที่มีบทบาทมนด้านการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมชั้นภายในวัดและมีการจัดหาทุกการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบธรรมบาลีเป็นระดับสุดท้าย (๓) ด้านศึกษาสงเคราะห์ที่มีบทบาทให้ด้านการเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆ อยู่ในระดับสูงสุด และมีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อยู่ในระดับสุดท้าย (๔) ด้านการเผยแผ่นั้นมีบทบาทในด้านตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน แต่มีการจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีโทรทัศน์เป็นลำดับสุดท้าย (๕) ด้านสาธารณูปการ มีการควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับสูงสุด และมีการจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัดเป็นลำดับสุดท้าย (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์มีการบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติเป็นอันดับสูงสุด และมีการจัดสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้งเป็นข้อสุดท้าย^{๒๓๐}

“บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๐๕$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับมากทุกข้อ ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา/วุฒิการศึกษา จำนวนครั้งที่ฟังธรรม สถานที่ในการฟังธรรมระยะเวลาในการฟังธรรม พบว่า ครู และนักเรียนที่มีเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา/วุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนครู และนักเรียนที่มี สถานภาพ จำนวนครั้งที่ฟังธรรม สถานที่ในการฟังธรรมระยะเวลาในการฟังธรรม มีความคิดเห็นบทบาทของพระ

^{๒๓๐} พระสมุห์ภาพร สุชาโต (พิเชฐสกุล), “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในอำเภทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” ,วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ไม่แตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๒๓๑}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจและด้านการส่งเสริมจริยธรรมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่บทบาทด้านอื่นนั้นมีน้อยสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์มากที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็คือการขาดแคลนทุนทรัพย์นอกจากนี้ยังพบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่ามีความสามารถมีความพร้อมเหมาะสมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลกลุ่มหรือชุมชนก็ตาม

๒.๘.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕

นางปรางทิพย์ วงศ์วรชาติ ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักเบญจศีลในการดำรงชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษาอำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลวิจัยพบว่า

๑) การใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}= ๒.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านสุราเมรัยชบมาทภูฐานา เวมณีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=๒.๙๓$) รองลงมาได้แก่ด้านกาเมสุมิฉฉาจาร เวมณี ($\bar{x}=๒.๖๙$) ด้านปาณาติบาต เวมณี ($\bar{x}= ๒.๔๔$) และด้านอนินนาทานเววมณี ($\bar{x}= ๒.๔๑$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

๒) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของนักเรียนที่มีเพศระดับชั้นปีต่างกัน รายได้ของบิดาหรือมารดาต่างกัน ที่อยู่อาศัยต่างกัน มีการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนนักเรียนที่มีอาชีพของบิดาหรือมารดาต่างกันมีการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาคือการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิต ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือนักเรียนดื่มสุรา สูบบุหรี่ ใ้บกระพ้อม สูบกัญชา และสิ่งเสพติดต่างๆ รองลงมาคือ นักเรียนชอบพูดคำหยาบ และด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือนักเรียนชอบแกล้งเพื่อนแนวทางส่งเสริมพบว่า ข้อที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีการจัดกิจกรรมบำบัดยาเสพติดสำหรับนักเรียนที่ติดยา รองลงมาคือ

^{๒๓๑} พระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ ฐานวโร), “บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์” ,วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ให้ทำบันทึกความดีและข้อเสนอแนะต่ำที่สุดคือ ควรมีการจัดกิจกรรมยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความขยัน เช่น มอบทุนการศึกษาหรือเกียรติบัตร^{๒๓๒} “การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคน ตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการดื่มสุราของชาวพุทธบ้านดอนแคนเกิดขึ้นจากพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมอันเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวข้องกันไปหมดแทบทุกเรื่อง ทั้งความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยกมีปัญหา ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่างๆ อุบัติเหตุ โรคภัยสารพัดรุมเร้า การสูญเสียทรัพยากรบุคคล และสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังที่เหตุจากแรงจูงใจจากสื่อโฆษณา จากคำชักชวนของเพื่อนและจากการสนทนา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสพติดสุราของชาวพุทธบ้านดอนแคนทำให้เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคตับแข็ง น้ำหนักเพิ่ม ไขมันเพิ่ม ธาตุพิการ โรคหัวใจบวม หรือโรคท้องมาร เป็นต้น บางคนกลายเป็นโรคจิตการพิษสุราเรื้อรัง เพราะพิษสุราทำลายเส้นประสาทและมันสมองให้พิการ กระทบต่อครอบครัว คือ ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัว บุตรธิดาไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร กระทบต่อสังคม คือ คนในชุมชนมีร่างกายอ่อนแอ มีการขโมย มีการทำร้ายร่างกาย ที่สำคัญ คือ สภาพจิตใจบางคนในชุมชนหดหู่ เบื่อหน่ายชีวิตและเศร้าซึม

ในการหาทางออกจากการแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคนตามหลักพุทธธรรม มี ๓ ประการคือ

๑. การหาทางออกจากการแก้ปัญหาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นใช้หลัก ๓ ประการ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล และ (๓) สติสัมปชัญญะ

๒. หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ (๑) หลักฆราวาสธรรม (๒) หลักสังคาลสูตร หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น

๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาลักษณะกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่มคือ (๑) ขันติโสรัจจะ (๒) เบญจธรรม และ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม

หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วย

^{๒๓๒} นางปรางทิพย์ วงศ์วรชาติ, “การใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษาอำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราวจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อ^{๒๓๓}
 “กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น”
 ผลการวิจัยพบว่า

กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคีการสอนศีลธรรมในโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคี กิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับชุมชน บ้าน วัดและโรงเรียน คือ กิจกรรมส่งเสริมการประพฤติ ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ ศีล ๕, พรหมวิหาร ๔, อิทธิบาท ๔ และฆราวาสธรรม ๔ เป็นการจรรโลงศาสนาให้คงอยู่ต่อไป นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญ และปลูกฝังจิตสำนึก ให้นักเรียนรู้จักการเข้าวัด ลำดับการทำบุญตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา มีอารมณ์ที่อ่อนแอ จิตใจสงบ มีสมาธิในการเรียน

พฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกุสุมาวาศามัคคีที่แสดงออกทางกาย และวาจาได้แก่ การไหว้พระ ปลงการฝึกสมาธิ แผ่เมตตา การเคารพบิดา มารดา และครูอาจารย์การไม่ทำร้ายสัตว์หรือรังแกเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พุดจาไพเราะ พุดคำสัตย์ การแนะนำสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนๆ การรู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ ความรู้ความเข้าใจและนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการดำรงชีวิต การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การทำบุญตักบาตร การเข้าค่ายอบรมจริตธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคี ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคีโรงเรียนที่ดำเนินการประเมินผล โดยใช้คณะครูผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน เป็นผู้ประเมินจากร่องรอย เอกสารการปฏิบัติงาน การสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ ตรวจวัดผลงาน มีผลการประเมิน อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อต้องการให้เยาวชนมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทและความคาดหวังของชุมชน โดยให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา

^{๒๓๓} พระครูสุตปัญญารมณ (ฉลาด สีหนาม), “การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคน ตำบลป่าสัก อำเภอดงหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินเป็นผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจในภาระงาน เข้าใจหน้าที่บทบาท กิจกรรมต่างๆ สามารถประสบผลสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่าหลักการ กิจกรรม แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนกู่สว่าง สามีคสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาได้^{๒๓๔}

นายอมร อำไพรุ่งเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักการและเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือเจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ที่จะครอบคลุมให้สามารถไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ทั้งหมดดังนั้นเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่เพียงแต่ละแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมานั้น แต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้างขึ้น ดังได้กล่าวข้างต้น

๒. ปัจจัยส่วนบุคคลของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๑-๒๕ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด เป็นพนักงานบริษัท อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมานานมากกว่า ๕ ปี เขตที่อยู่อาศัยกระจายทั่ว กรุงเทพมหานครและส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร และ อพาร์ทเมนต์

๓. ทศนคติที่มีต่อการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน และทศนคติไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การล้าสัต์ย์เป็นกีฬาที่น่าตื่นเต้น

๔. ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพรายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย และลักษณะสภาพแวดล้อมที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลต่อระดับทศนคติที่มีต่อศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ละเมิดศีล ๕ โดยการ ฆ่าสัตว์หีบเงินพ่อแม่ไปใช้โดยไม่ได้ออกกล่าว มีเพศสัมพันธ์กับคูรักของตนก่อนแต่งงาน โกหกพ่อแม่ และดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ดื่มสุรา และดื่มเบียร์, ไวน์ ส่วนพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ส่วนใหญ่รักษาศีลอย่าง

^{๒๓๔} พระครูวิธานนุยุค (นิพนธ์ ญาณวีโร), “กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกู่สว่างสามีค อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (สาขาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เข้มงวดในบางโอกาส (เช่น เมื่อเข้าอบรมกรรมฐาน) และส่วนใหญ่รักษาศีลข้อ ๒ รองลงมารักษาศีลข้อ ๓ ข้อ ๑ ข้อ ๕ และข้อ ๔ ตามลำดับ มีเป็นส่วนน้อยที่ไม่เคยรักษาศีล ๕ เลยและส่วนใหญ่เห็นว่าสถานที่ที่มีผลต่อการรักษาศีล ๕ และพบว่าสถานที่ที่มีผลต่อการรักษาศีล ๕ และพบว่าสถานที่ที่มีผลมากที่สุดคือที่วัดรองลงมาคือที่บ้าน ที่ทำงานตามลำดับ^{๒๓๕}

ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ ได้ทำการสำรวจ “พุทธศาสนิกชนกับการรักษาศีล ๕ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา” โดยเก็บข้อมูลจากพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลจำนวน ๑,๑๔๐ คน เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ สรุปผลได้^{๒๓๖} ดังนี้

ความคิดเห็นต่อการรักษาศีล ๕ ของพระพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันว่ามีความสำคัญเพียงใด

เห็นว่ามีความสำคัญมาก	ร้อยละ ๗๒.๔
เห็นว่ามีความสำคัญปานกลาง	ร้อยละ ๒๑.๓
เห็นว่ามีความสำคัญน้อย	ร้อยละ ๕.๒
ไม่แน่ใจ	ร้อยละ ๑.๑

เมื่อถามกลุ่มตัวอย่างถึงการประพาศิทธศีล ๕ ในรอบ ๓๐ วันที่ผ่านมาพบว่า

ประพาศิทธศีลข้อ ๑ ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต	ร้อยละ ๓๗.๐
ประพาศิทธศีลข้อ ๒ ลักทรัพย์	ร้อยละ ๑๑.๑
ประพาศิทธศีลข้อ ๓ ประพาศิทธในกาม	ร้อยละ ๑๑.๓
ประพาศิทธศีลข้อ ๔ พุดปด	ร้อยละ ๔๕.๔
ประพาศิทธศีลข้อ ๕ ดื่มสุราและของมึนเมา	ร้อยละ ๑๖.๓

ความเห็นต่อการประพาศิทธศีล ๕ ในข้อที่เห็นว่าจะเป็นการสร้างปัญหาให้สังคม

ประพาศิทธศีลข้อ ๕ ดื่มสุราและของมึนเมา	ร้อยละ ๓๒.๙
ประพาศิทธศีลข้อ ๓ ประพาศิทธในกาม	ร้อยละ ๒๘.๒
ประพาศิทธศีลข้อ ๒ ลักทรัพย์	ร้อยละ ๒๒.๒
ประพาศิทธศีลข้อ ๔ พุดปด	ร้อยละ ๑๒.๒
ประพาศิทธศีลข้อ ๑ ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต	ร้อยละ ๔.๕

^{๒๓๕} นายอมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๓๖} ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์, “พระพุทธศาสนิกชนกับการรักษาศีล ๕ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา”, www.research.bu.ac.th พุทธศาสนิกชนกับการรักษาศีลในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา [๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙]

จากผลสำเร็จข้างต้น โดยเฉพาะการสำรวจความเห็นต่อการประพุดิผิตศีล ๕ ในข้อที่เห็นว่าจะเป็นการสร้างปัญหาสังคมมากที่สุด ข้อที่พุทธศาสนิกชนให้ความเห็นว่าสร้างปัญหาให้กับสังคมน้อยที่สุดคือ การประพุดิผิตศีลข้อ ๑ หรือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต คือร้อยละ ๔.๕ เท่านั้น ซึ่งขัดกับปัญหาของสังคมในปัจจุบันที่มีแต่ความรุนแรง เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมไปถึงจำนวนคดีอาญาในกลุ่มที่มีเหตุจากการล่วงละเมิดศีลข้อ ๑ ก็มีจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเบินศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร ยังไม่มากนัก อาจเกิดจากการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อ ๑ ในขณะตอบแบบสอบถามไม่ชัดเจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างแบบสอบถามที่ควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับศีล ๕ ในแต่ละข้อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ในพุทธศาสนิกชน ถือว่าศีล ๕ สามารถจะอำนวยประโยชน์สังคมเกิดความผาสุก สงบร่มเย็นได้มากและมั่นคงถาวรด้วย ศีล ๕ เป็นพื้นที่สำคัญที่สุด เพราะผู้มีศีลยอมเป็นผู้มีเมตตากรุณาต่อกันไม่มีการเบียดเบียนกันในเรื่องสีผิว ชาติ เผ่าพันธุ์ เป็นต้นทุกๆ คนเสมอกันทุกๆ คนล้วนแต่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ และตายด้วยกันทั้งสิ้น นี่คือการจริงที่ทุกคนต้องยอมรับ ศีล ๕ ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น มีแต่จะนำความสุขความเจริญมาแก่ตนเองและผู้อื่น ถ้าทุกคนมีศีล ๕ โลกก็จะสงบสุขร่มเย็น คนในสังคมก็จะมีแต่ความผาสุกเพิ่มขึ้นอยู่ด้วยกันด้วยความรักใคร่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเหมือนญาติพี่น้อง รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อปราบปรามโจรผู้ร้าย เป็นต้น

๒.๔.๕ แนวคิดเกี่ยวกับศีล

“ศึกษาความสัมพันธ์ของขันติกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ขันติ หมายถึง ความอดทนอดกลั้น ทั้งทางกาย และทางใจ ต่อสิ่งที่มากระทบ จนกระทั่งอดทนต่อกิเลส ซึ่งในงานวิจัยแบ่งขันติออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ขันติ เป็นคุณธรรมที่สนับสนุนให้การดำรงชีวิตประจำวันบรรลุเป้าหมาย และขันติเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมความประพฤติเพื่อการพัฒนาตนไปสู่ความดีงาม ส่วนศีล ๕ นับเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งถึงระดับโลกุตระ ในเบื้องต้นการรักษาศีล ๕ เป็นวินัยหรือข้อบังคับ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเชิงปฏิเสธเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา จนกระทั่งยกระดับไปสู่ศีล ๕ ที่สมบูรณ์

การรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัย บุคคลสามารถนำขันติที่เป็นคุณธรรม สนับสนุนให้การดำรงชีวิตประจำวันบรรลุเป้าหมายมาสนับสนุนการรักษาศีล ๕ เพื่อเพียรระวังไม่ให้โลภะ โทสะ โมหะเกิดขึ้นภายในจิตใจ และขันติยอมสกดกันมิให้บุคคลล่วงละเมิดศีล ๕ อีกด้วย หลังจากนั้นบุคคลสามารถนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนเพื่อเว้นจากการล่วงละเมิด ศีล ๕ เช่น ปัญญา สติสัมปชัญญะ หิริโอตตปปะ ขันติโสรัจจะ อนึ่งการรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรม บุคคลสามารถนำขันติทั้งที่เป็นคุณธรรมสนับสนุนให้การดำรงชีวิตประจำวันบรรลุเป้าหมายและคุณธรรมส่งเสริมความประพฤติเพื่อ

การพัฒนาด้านไปสู่ความดีงามมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ทั้งทางวินัยและธรรม ยิ่งกว่านั้น บุคคลสามารถนำหลักธรรมอื่นมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ เช่น เบญจธรรม ขรवासธรรม จนกระทั่งบุคคลสามารถนำขั้นดีที่เป็นคุณธรรมส่งเสริมความประพฤติเพื่อการพัฒนาไปสู่ความดีงามมาส่งเสริมหลักธรรมอื่น เช่น ทศบารมี ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาศีล ๕ ไปสู่ความประพฤติอย่างสูง

สำหรับผู้รักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัยในสังคมไทย บุคคลสามารถนำขั้นดีมาประพฤติเพื่ออดทนอดกลั้นต่อกระแสแห่งโลภะ โทสะ โมหะ ที่เกิดขึ้นอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีล ๕ จากนั้นบุคคลจึงนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนเพื่อเว้นจากการล่วงละเมิดศีล ๕ และสำหรับผู้รักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรมในสังคมไทย บุคคลสามารถนำขั้นดีมาประพฤติเพื่ออดทนอดกลั้น ละทำลายโลภะ โทสะ โมหะ อันจะส่งผลให้บุคคลเว้นขาดจากการประพฤติกว้างละเมิด ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ พร้อมกับความดีงามของบุคคลที่เจริญขึ้นภายในจิตใจ ในที่สุดการรักษาศีล ๕ ย่อมสมบูรณ์ทั้งวินัยและธรรม^{๒๓๗} “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน : กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๓ ด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในเรื่องการเป็นพระสงฆ์ นักพัฒนา และใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของวัด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์ปรับปรุง พัฒนาวัดโดยให้ประชาชนในชุมชนมีความร่วมเสมอ และด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์สามารถเป็นผู้ประสานระหว่างประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้ ปัญหาและอุปสรรคของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์เอง ได้แก่ การขาดความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมของพระสงฆ์ ที่มีความสมถะน้อยลง และประชาชน เข้าวัดน้อยลง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ควรให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทาง

^{๒๓๗} นางศิริวรรณ คาบัว, “ศึกษาความสัมพันธ์ของขั้นดีกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากกระแสโลกาภิวัตน์และอิทธิพลของสื่อใหม่^{๒๓๘}

“บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลวิจัยพบว่า ๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐ และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐ ๒. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ อายุและระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ๑. ควรเพิ่มความช่วยเหลือ ความร่วมมือที่เพียงพอ และยังไม่เป็นรูปธรรม

๒. กำหนดระยะเวลาอย่างแน่นอน การในการสอนปฏิบัติ ๓. ของเวลาในการปฏิบัติงานมีความแตกต่างกันและไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เพราะการที่มีเวลาน้อยจะทำให้ได้รับความเข้าใจได้น้อย ๔. จัดเวลาเพื่ออบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องไปบรรยายให้ความเข้าใจแก่ประชาชน^{๒๓๙}

“บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” ผลวิจัยพบว่า ๑. บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นตัวแทนทางจริยธรรม ด้านการเป็นผู้อบรมสั่งสอน ด้านการเป็นผู้เตือนสติ ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม และด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ตามความเห็นของเยาวชน จำแนกสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานส่วนบุคคลของเยาวชนในด้านสังกัดโรงเรียน และระดับชั้น มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่าง

^{๒๓๘} พระครูสุจินธรรมนิวิฐ (สมจิตร อธิปถโย), “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน : กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๓๙} พระครูปลัดसारวย สิริสาโร (ช่างกระโทก), “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (การจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลของเยาวชนในด้านเพศ อายุ และผลการเรียน ไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง^{๒๔๐}

“ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลวิจัยพบว่า ๑.สภาพทั่วไปของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ อบต.จี้ว าย ร้อยละ ๑๓.๐๐ เป็นเพศชายร้อยละ ๘๓.๕๐ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ ๘๕.๐๐ ได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งมา ๑ วาระ ร้อยละ ๔๖.๐๐ มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี ร้อยละ ๔๘.๐๐ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ ๓๕.๐๐ มีสถานภาพแต่งงานแล้ว ร้อยละ ๘๙.๐๐ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๕๐.๐๐ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙.๐๐ เคยบวชเป็นพระภิกษุ สามเณรหรือบวชชีพรหมณ์ถือศีลอุโบสถ ในพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๖๘.๐๐ เคยบวชใช้เวลานาน ๑-๓ เดือน ร้อยละ ๓๔.๕๐ แต่ไม่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๘๐.๐๐ ส่วนที่เคยศึกษาโดยการอ่าน/ฟังเทปธรรมะ ร้อยละ ๔.๐๐ และเคยศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ใช้เวลานานมากกว่า ๑ ปี ร้อยละ ๒.๐๐ ๒. ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๓. ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่มีเพศ ตำแหน่ง อายุ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพรหมณ์ถือศีลอุโบสถในพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่ปฏิบัติอยู่สำนักงานอบต. ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ^{๒๔๑}

สรุปได้ว่า ศีลมีความหมายได้หลายอย่าง เช่น ศีล อาจหมายถึง ปกติ หรือหมายถึงกรอบของการปฏิบัติทางศาสนาที่บุคคลสามารถที่จะกระทำตามหรือไม่ก็ได้ เพราะศีลเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลที่ปฏิบัติมีความสุขเฉพาะตนและยังรวมทั้งบุคคลรอบข้างมีความสุข แต่การถือหรือปฏิบัติจะไม่มีการ

^{๒๔๐} พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล (ทองเจริญ), “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๒๔๑} นางวิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

บังคับให้กระทำตามและในทางตรงกันข้ามสังคมหรือบุคคลที่ขาดซึ่งศีลหรือกรอบของการปฏิบัติตน มักนำมาซึ่งความวุ่นวาย

๒.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีจากหนังสือ นักวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักศีล ๕^{๒๔๒} ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการประกันชีวิต ๒) ด้านการประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านการประกันชีวิตครอบครัว ๔) ด้านการประกันคำสัญญา ๕) ด้านการประกันสุขภาพ

หลักประกัน คือ หลักเพื่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตพระพุทธศาสนาได้ให้หลักประกันในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่ได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขความสามัคคี ความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นถ้าหากคนเราสามารถปฏิบัติตามหลักวินัยของพระพุทธศาสนาก็สามารถให้ประกันได้ว่าโลกของเราจะอยู่เย็นเป็นสุขหลักประกันในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง คือ ศีล เพราะศีลเป็นหลักเบื้องต้นของพระพุทธศาสนา เป็นแม่บท เป็นพื้นฐานแห่งความดีทั้งหลาย เป็นประมุขแห่งคุณธรรมทั้งปวงเพราะพระพุทธศาสนาเห็นถึงคุณค่าของชีวิตทุกชีวิต คือ

๑. ปาณาติปาตา สิ่งมีชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า สัตว์ทุกชนิดพยายามรักษาชีวิตตนเอง แม้เราก็กักชีวิตของเรา คนอื่นเขาก็ย่อมรักชีวิตของเขาเช่นกัน ดังนั้น คนเราจึงไม่ควรเบียดเบียนและทำลายคุณค่าแห่งชีวิตและความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นให้ตกไป ถ้ามนุษย์เราปฏิบัติตามข้อนี้สังคมก็จะมี **หลักประกันชีวิตในการอยู่ร่วมกัน**

๒. อทินนาทานา สิ่งของของใคร เขาก็รัก เขาก็เสียดายและอยากสงวนรักษาไว้ ไม่อยากให้ใครบุคคลใดทำลาย ฉก ฉิงลัก ปล้น จี้ ดังนั้น ถ้าใครทำเช่นนี้ ก็เป็นการทำลายหรือลักทรัพย์ของบุคคลอื่น เป็นการทำร้ายจิตใจกัน ถ้าสังคมมีการช่วยเหลือกันไม่ลักทรัพย์กัน ช่วยดูแลของกันและกัน สังคมนั้นก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ข้อนี้เชื่อว่าเป็น **หลักประกันทรัพย์สิน**

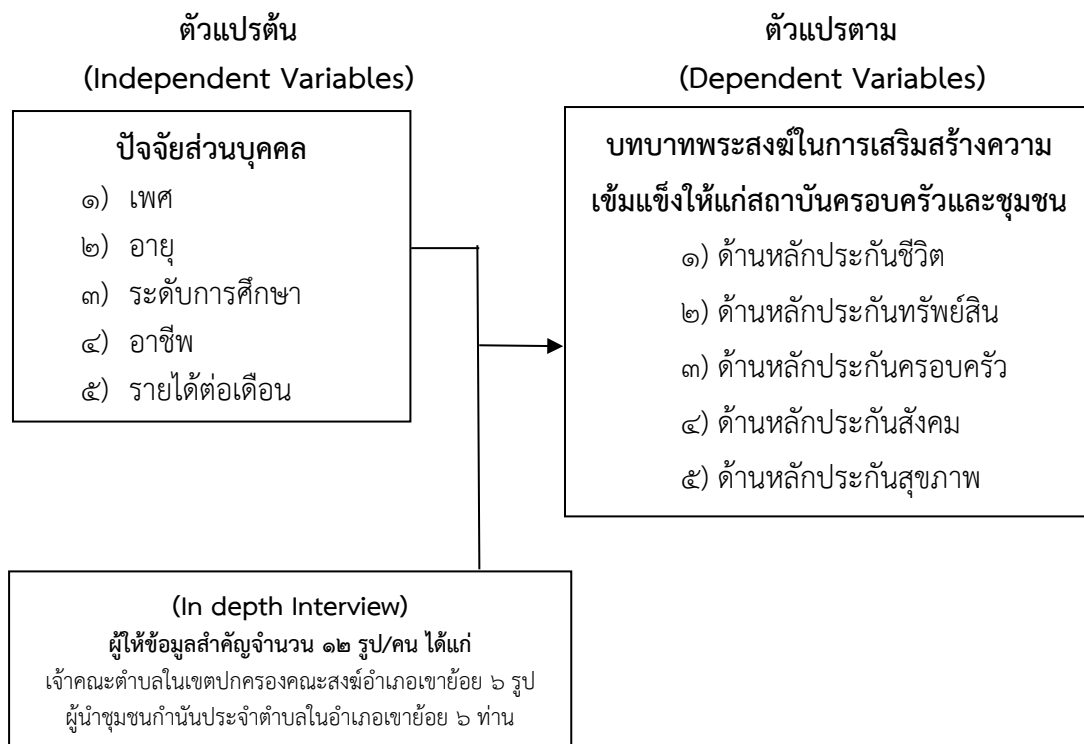
^{๒๔๒} เนื้อความพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๒ บรรทัดที่ ๕๙๐๑ - ๕๙๒๗. หน้าที่ ๒๕๘ - ๒๕๙.

๓. กาเมสุมิจฉาจารา ลูก หลาน สามี ภรรยา ของใครใคร่รักก็สงวนอย่างยิ่ง ไม่ประสงค์ให้ผู้หนึ่งผู้ใดมาล่วงเกินซึ่งก็ถือเป็นการทำลายจิตใจผู้อื่นอย่างหนัก เป็นบาปร้ายแรงถ้าคนในสังคมสามารถประพฤติปฏิบัติตามศีลในข้อนี้ได้ คือไม่ทำการล่วงเกินบุคคลอื่นที่มีผู้ดูแลอยู่ สังคมครอบครัวก็จะมีคามอยู่เย็นเป็นสุข ความแตกแยกร้างรานในครอบครัวก็จะไม่มี ซึ่งถือว่าเป็น **หลักประกันครอบครัว**

๔. มุสาวาทา การพูดเท็จ การกล่าวคำโกหกหลอกลวงเป็นสิ่งที่ทำลายความเชื่อถือของผู้อื่น ทำให้มีการกล่าวร้ายซึ่งกันและกัน ทำให้คนที่ได้รับข่าวสารเกิดความเข้าใจผิด ซึ่งมีการกล่าววว่า แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ไม่พอใจในคำหลอกลวง เช่นกรณีที่มีการฝึกสุนัขหรือสัตว์อื่น ๆ ผู้ฝึกมีรางวัลให้แก่สัตว์เหล่านั้น เมื่อทำตามสิ่งที่เขาได้สอนไป แต่ถ้าหากสัตว์เหล่านั้นปฏิบัติได้ แต่ผู้ฝึกไม่มีการให้รางวัลตามที่เคยได้รับ สัตว์นั้นก็จะไม่เชื่อฟังและไม่ปฏิบัติตามคำสอนของครูฝึกอีก ดังนั้นผู้ที่ต้องการสร้างความเชื่อมั่นสำหรับตนเองให้แก่บุคคลอื่น ก็อย่าได้กล่าวคำโกหกหลอกลวง ซึ่งวันหนึ่งสิ่งนั้นก็จะเป็นปรากฏความจริงแก่สังคม เขาก็จะได้รับความเดือดร้อน แต่ถ้าหากผู้ที่ได้รับข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง แล้วเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่วงกว้างก็จะทำให้สังคมได้รับความระส่ำระสาย เกิดความเดือดร้อนเพิ่มยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า เพราะน้ำผึ้งหยดเดียวเป็นเหตุแต่ถ้าเราได้กล่าวกันแต่ความจริง สังคมก็จะรับรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ข้อนี้ถือว่าเป็น **หลักประกันสังคม**

๕. สุราเมรยมิชชะปมาทัญฐานา สุรา ยาเสพติดเป็นของมีนเมาให้โทษ ดื่มหรือเสพเข้าไปแล้วทำให้คนตี ลดคุณค่าความดีของตนเองลงตามลำดับและการดื่มสุรา หรือเสพยา ก็จะเป็นเครื่องทำลายสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นการทำลายตนเองและผู้อื่น เมื่อพิจารณาเห็นโทษของสุรา ยาเสพติด และไม่ดื่ม ไม่เสพ ก็จะเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ตั้งอยู่ในการกระทำที่มีสติมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง ซึ่งข้อนี้พุทธศาสนาถือเป็น **หลักประกันสุขภาพ**

ถ้าคนในสังคมมีวิถีชีวิตตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา คือ ศีลเพียง ๕ ข้อ ผลก็คือคนในสังคมจะมีความเย็นกายสบายใจ จะไม่มีการคิดร้ายก่อเวรกับใคร เพราะไม่มีใครคิดที่จะฆ่าใคร ไม่คิดจะลักขโมยของใคร ไม่คิดจะล่วงเกินของรักของชอบของใคร ไม่คิดจะโกหกพกลมใส่ร้ายป้ายสีใคร ไม่คิดจะเสพของมีนเมาอันเป็นต้นเหตุแห่งความประมาทและเสื่อมสุขภาพกายและสุขภาพใจ คนในสังคมก็จะมั่งมีกันแต่ความสุขจะนั่งก็เป็นสุข จะนอนก็เป็นสุข จะไปที่ไหน ๆ ก็เป็นสุข ไม่ต้องกลัวอันตรายดังเช่นทุกวันนี้ เมื่อใกล้จะถึงเทศกาลปีใหม่จะต้องมาคอยระวังว่าจะเกิดมีระเบิดที่ไหน ที่นั่น ที่นั่น จะไปที่ไหน ๆ ก็ต้องคอยระวังแหวะระวัง เป็นการเที่ยวอย่างมีความสุขแต่ถ้าคนในสังคมพร้อมใจกันปฏิบัติตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา ๕ ข้อนี้ สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้ากัน

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านหลักประกันสังคม ๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก.เชิงปริมาณ

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง“บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” ครั้งนี้คือจากประชากรแต่ละตำบลในอำเภอเขาย้อยเป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓๖,๒๗๗ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน ๓๖,๒๗๗ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน ๓๙๖ คนโดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ ๓.๑

ประชากรใน อำเภอเขาย้อย	จำนวน ประชากรชาย (คน)	จำนวน ประชากรหญิง (คน)	จำนวน ประชากร รวม	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
ตำบลหนองชุมพลเหนือ	๒,๓๐๙	๒,๔๑๗	๔,๗๒๖	๕๒
ตำบลหนองชุมพล	๒,๔๒๕	๒,๕๑๖	๔,๙๔๑	๕๔
ตำบลห้วยโรง	๑,๒๕๖	๑,๓๕๖	๒,๖๑๒	๒๙
ตำบลห้วยท่าช้าง	๙๓๙	๑,๐๑๔	๑,๙๕๓	๒๑
ตำบลหนองปรัง	๑,๘๐๐	๑,๙๙๕	๓,๗๙๕	๔๑
ตำบลหนองปลาไหล	๑,๓๒๗	๑,๓๖๔	๒,๖๙๑	๒๙
ตำบลทับคาง	๑,๓๗๖	๑,๕๔๕	๒,๙๒๑	๓๒
ตำบลเขาย้อย	๒,๙๑๓	๓,๑๖๙	๖,๐๘๒	๖๖
ตำบลสระพัง	๑,๓๕๐	๑,๔๗๘	๒,๘๒๘	๓๑
ตำบลบางเค็ม	๑,๗๘๕	๑,๙๔๓	๓,๗๒๘	๔๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Information) จากผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัยโดยเลือกแบบเจาะจงจำแนกตามสภาพบุคคล จำนวน ๑๒ ท่าน ประกอบด้วย

เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเขาย้อย ๖ รูป

๑. พระครูญาณวัชรวิมล	เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง	เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย
๒. พระครูจันทวชิรคุณ	เจ้าอาวาสวัดดอนทราย	เจ้าคณะตำบลทับคาง-สระพัง
๓. พระครูวัชรวิรวงศ์	เจ้าอาวาสวัดพุ่มวง	เจ้าคณะตำบลห้วยโรง
๔. พระครูศรีวัชรารมณ์	เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม	เจ้าคณะตำบลบางเค็ม
๕. พระอธิการสรอย	จนท.โซโต	เจ้าอาวาสวัดบ้านบน
๖. พระครูสมุห์สมบัติ	ปภสสโร	เจ้าอาวาสวัดเขาพระ

ผู้นำชุมชนกำนันประจำตำบล ๖ ท่าน

๑. นางอรอนงค์	ศิริชัย	นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย
๒. นางนฤมล	สุภาแพ่ง	นายก อบต. หนองชุมพล
๓. นางสาวกรภัครณ์ชส์	ชมภูทอง	พัฒนาการอำเภอเขาย้อย
๔. นายสมจิตร์	บุตรเคียง	กำนันตำบลห้วยท่าช้าง
๕. นายไวพจน์	อวยชัย	กำนันตำบลเขาย้อย
๖. นายไวพจน์	อยู่เย็น	กำนันตำบลบางเค็ม

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-end Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๓ ตอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ๑. แบบสอบถาม ๒. แบบสัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ แบบสอบถาม

แบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยะยั้งจังหวัดเพชรบุรี มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๑.๒ แบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยะยั้งจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด จำแนกสถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านหลักประกันสังคม ๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ โดยคำถาม ในตอนที่ ๒ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ดังนี้

๕	หมายถึง	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มาก
๓	หมายถึง	ปานกลาง
๒	หมายถึง	น้อย
๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

การแปลผล^{๒๔๓}

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ แปลผลว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี เป็นปลายเปิด (Open-end Questionnaire)

ข.แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านหลักประกันสังคม ๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ

^{๒๔๓} ธีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, ๒๕๔๕),

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่สร้างไว้

๒.หาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้ทำการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการ จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่ผู้ช่วย

๑) พระครูวิสุทธาสนันท์คุณ,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหากังวาล อธิธมฺโม,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ผศ.ดร อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต,ดร อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence : IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC
อยู่ระหว่าง ๐.๖ ถึง ๑.๐

๓. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากข้อ แนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดสอบใช้ (try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ๓๐ คน
แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของความเชื่อมั่นตาม
วิธีการของครอนบาค Cronbach^{๒๔๔} โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามฉบับ เท่ากับ ๐.๙๕๔

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อ
ขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

^{๒๔๔}Cronback Lee J., *Essentials of psychological testing* 4th, (New York : Harper & Row, 1971), p. 67.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือเข้าเก็บข้อมูลผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผู้วิจัยส่งหนังสือเพื่อประสานงานให้เก็บข้อมูลกับทางสถานที่ที่ทำการวิจัย

๓) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเข้าเก็บข้อมูลจำนวนชุดด้วยตนเอง

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จ รูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติความถี่และค่าร้อยละ(%) และอธิบายระดับ ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒) สถิติอนุมานสำหรับการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ใช้สถิติทดสอบค่าที (T- test) ในกรณีที่ตัวแปรต้นมีสองกลุ่มและใช้สถิติทดสอบ (F – test) ในกรณีที่ตัวแปรต้นมีสามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Differential Pair) โดยใช้วิธีการ LSD

สำหรับข้อมูลคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะรวบรวมคำถามจากแบบสอบถามปลายเปิด แล้วจัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม แล้วจึงวิเคราะห์ด้วยสถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดจำแนกข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการสังเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับหัวข้อวิจัย แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากประชาชนในอำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรีจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๖ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยาย้อยจังหวัดเพชรบุรี แบ่งตามหลักการศึกษา ๕ ด้าน คือ

๔.๒.๑ ด้านหลักประกันชีวิต

๔.๒.๒ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

๔.๒.๓ ด้านหลักประกันครอบครัว

๔.๒.๔ ด้านหลักประกันสังคม

๔.๒.๕ ด้านหลักประกันสุขภาพ

๔.๓ ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยาย้อยจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอยาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และสถิติร้อยละ (Percentage) มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

(n=๓๙๖)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
เพศชาย	๑๖๘	๔๒.๔.๐
เพศหญิง	๒๒๘	๕๗.๖๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๑๕ – ๑๙ ปี	๒๔	๖.๑๐
๒๐ – ๒๙ ปี	๔๐	๑๐.๑๐
๓๐ – ๓๙ ปี	๘๔	๒๑.๒๐
๔๐ – ๔๙ ปี	๘๙	๒๒.๕๐
๕๐ – ๕๙ ปี	๗๑	๑๗.๙๐
๖๐ ปีขึ้นไป	๘๘	๒๒.๒๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๔๑	๖๐.๙๐
ปริญญาตรี	๑๓๔	๓๓.๘๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๑	๕.๓๐
๔. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๕๘	๑๔.๖๐
ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๘	๒๗.๓๐
เกษตรกรกรรม	๘๓	๒๑.๐๐
รับจ้างทั่วไป	๑๐๖	๒๖.๘๐
นักเรียน/นักศึกษา	๔๑	๑๐.๔๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

(n=๓๙๖)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน		
๑,๕๐๑ – ๓,๐๐๐ บาท	๗๑	๑๗.๙๐
๓,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ บาท	๑๗	๔.๓๐
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๕๕	๑๓.๙๐
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๘๘	๒๒.๒๐
๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๘๙	๒๒.๕๐
๒๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๗๖	๑๙.๒๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี” จำแนกได้ ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖ และน้อยที่สุดเป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้มีอายุระหว่าง ๔๐ – ๔๙ ปี จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ รองลงมาคือ ผู้มีอายุระหว่าง ๕๐ – ๕๙ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙ และน้อยที่สุด คือ ผู้มีอายุระหว่าง ๒๐ – ๒๙ ปี จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิทางต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๙ รองลงมาคือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ และน้อยที่สุดมีวุฒิทางการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๓

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ รองลงมาเป็นเกษตรกรรวม จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ และน้อยที่สุดเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๑,๕๐๑ – ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙ และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการประกันชีวิต ๒. ด้านการประกันทรัพย์สิน ๓. ด้านการประกันชีวิตครอบครัว ๔. ด้านการประกันคำสัญญา ๕. ด้านการประกันสุขภาพ

รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม

(n=๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการประกันชีวิต	๔.๑๑	๐.๖๖๔	มาก
๒. ด้านการประกันทรัพย์สิน	๔.๑๑	๐.๖๙๓	มาก
๓. ด้านการประกันชีวิตครอบครัว	๔.๑๐	๐.๖๙๙	มาก
๔. ด้านการประกันคำสัญญา	๔.๐๙	๐.๖๗๗	มาก
๕. ด้านการประกันสุขภาพ	๔.๑๓	๐.๗๐๕	มาก
รวม	๔.๑๑	๐.๖๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.11$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=.705$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.11$ รองลงมาคือ ด้านหลักประกันชีวิตครอบครัว มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.10$ และด้านน้อยที่สุด คือด้านหลักประกันคำสัญญา $\bar{x}=4.09$

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวมณี)

(n=๓๙๖)

ด้านการประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวมณี)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนเข้าร่วมโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล๕” โดยปฎิญาณตน	๔.๑๔	๐.๗๙๖	มาก
๒. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน	๔.๑๕	๐.๗๖๕	มาก
๓. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ สามัคคี	๔.๐๗	๐.๗๘๗	มาก
๔. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รักษาดังมั่นใน ศีล๕ โดยไม่มุงร้ายทำลายผู้อื่น	๔.๑๓	๐.๗๗๒	มาก
๕. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นและรักแกลสัตว์	๔.๑๓	๐.๗๗๘	มาก
๖. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพหรือหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์มาเป็นอาหาร	๔.๐๔	๐.๒๘๔	มาก
รวม	๔.๑๑	๐.๖๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ในด้านการประกันชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.11$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.664$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้น้อมนำหลักศีล๕มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.15$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นและรักแกลสัตว์มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.13$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพหรือหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์มาเป็นอาหาร มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.04$

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)

(n=๓๙๖)

ด้านการประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดยไม่ทุจริตกดโกง	๔.๑๑	๐.๘๑๐	มาก
๒. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษในการรับซื้อสิ่งของที่ไม่ได้มาโดยชอบธรรม	๔.๐๙	๐.๘๑๖	มาก
๓. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการค้าของผิดกฎหมาย,ลักลอบขนของหนีภาษี	๔.๐๘	๐.๘๒๗	มาก
๔. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	๔.๑๔	๐.๗๙๖	มาก
๕. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้ประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง เว้นจากมิฉฉาชีพ	๔.๑๓	๐.๗๗๕	มาก
๖. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนไม่ควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้อื่นโดย มิชอบ (การรับสินบน)	๔.๐๙	๐.๘๑๙	มาก
รวม	๔.๑๑	๐.๖๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ด้านการประกันทรัพย์สิน โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.11$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.693$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.14$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕โดยไม่ทุจริตกดโกง มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.11$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการค้าของผิดกฎหมาย,ลักลอบนำเข้าของหนีภาษี มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.08$

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิฉาจารย์า เวมณี)

(n=๓๙๖)

ด้านการประกันชีวิตครอบครัว (กาเมสุมิฉาจารย์า เวมณี)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนา งดเว้นการประพฤติดนองใจสามีหรือภรรยาของตนเอง	๔.๑๐	๐.๗๙๕	มาก
๒. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนา งดเว้นการประพฤติก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น	๔.๐๘	๐.๘๑๒	มาก
๓. พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนโดยการไม่ ประพฤติดนองใจคู่ครองของตนเอง	๔.๐๘	๐.๘๑๕	มาก
๔. พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการ ยับยั้งชั่งใจไม่ล่วงละเมิดกามคุณ	๔.๐๙	๐.๘๔๐	มาก
๕. พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักโทษ ของการยุ่งเกี่ยวกับสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด	๔.๑๔	๐.๘๑๕	มาก
๖. พระสงฆ์สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนหันมารักษาศีล ๕ จะ เป็นทางนำสันติสุขแก่ครอบครัว	๔.๑๓	๐.๗๙๒	มาก
รวม	๔.๑๐	๐.๖๙๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในด้านหลักประกันครอบครัว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.10$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.699$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักโทษของการยุ่งเกี่ยวกับสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.14$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพฤติดนองใจสามีหรือภรรยาของตนเอง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.10$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนโดยการไม่ประพฤติดนองใจคู่ครองของตนเอง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4$

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม (มุสาวทา เวมณี)

(n=๓๙๖)

ด้านการประกันคำสัญญา (มุสาวทา เวมณี)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดยไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ	๔.๐๑	๐.๘๔๔	มาก
๒. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง	๔.๑๓	๐.๗๘๑	มาก
๓. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นด้วยคำพูดผิดสัญญา	๔.๐๘	๐.๘๓๐	มาก
๔. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการพูดถึงผู้อื่นด้วยเจตนาร้าย เป็นการทับถมส่อเสียด นินทาว่าร้าย	๔.๐๙	๐.๗๖๑	มาก
๕. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพาดพิงด้วยการพูดเท็จเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อถือ	๔.๐๘	๐.๗๗๔	มาก
๖. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพาดพิงด้วยการพูดหมิ่นประมาท	๔.๐๗	๐.๗๘๕	มาก
รวม	๔.๐๙	๐.๖๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในด้านหลักประกันสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.09$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.677$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.13$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพาดพิงด้วยการพูดหมิ่นประมาท มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.07$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดยไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.01$

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ (สุราเมрымชปมาทัญฐานา เวมณิ)

(n=๓๙๖)

ด้านการประกันสุขภาพ (สุราเมрымชปมาทัญฐานา เวมณิ)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนาถว้นการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ	๔.๑๒	๐.๗๘๘	มาก
๒. พระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้หรือโทษของการดื่มสุราที่มีต่อด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน	๔.๑๔	๐.๗๖๗	มาก
๓. พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนาถว้นการดื่มแอลกอฮอล์ในวัดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๔.๑๗	๐.๗๘๑	มาก
๔. พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ของปัญหาเสพติดที่ส่งผลให้มีผู้ได้รับความเดือดร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม	๔.๑๑	๐.๘๑๙	มาก
๕. พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ให้กำลังใจและหาทางแก้ไขหากพบว่าสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนติดยาเสพติด	๔.๑๕	๐.๘๑๕	มาก
๖. พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของยาเสพติดและปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน	๔.๐๘	๐.๘๘๒	มาก
รวม	๔.๑๓	๐.๗๐๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีในด้านการประกันสุขภาพ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.13$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.705$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนาถว้นการดื่มแอลกอฮอล์ในวัดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.17$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้หรือโทษของการดื่มสุราที่มีต่อด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.14$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของยาเสพติดและปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.08$

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ตามสมมติฐานที่ ๑ – ๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามเพศ

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่สถาบัน ครอบครัวอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	เพศ				t	Sig.
	เพศชาย (๑๖๘)		เพศหญิง (๒๒๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	๔.๐๒	๐.๖๙๕	๔.๑๘	๐.๖๓๒	๐.๑๖๒	๐.๒๓๒
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	๔.๐๑	๐.๗๔๙	๔.๑๘	๐.๖๔๒	๐.๑๖๔	๐.๐๓๓*
๓. ด้านหลักประกันชีวิตครอบครัว	๔.๐๕	๐.๗๒๖	๔.๑๕	๐.๖๗๗	๐.๐๙๗	๐.๓๑๒
๔. ด้านหลักประกันคำสัญญา	๔.๐๐	๐.๗๓๐	๔.๑๖	๐.๖๓๐	๐.๑๕๔	๐.๐๕๒
๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ	๔.๐๔	๐.๗๖๓	๔.๑๙	๐.๖๕๓	๐.๑๕๑	๐.๐๑๓*
รวม	๔.๐๒	๐.๖๘๐	๔.๑๗	๐.๕๘๔	๐.๑๔๖	๐.๐๒๓*

จากตาราง ที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีจำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในด้านการประกันชีวิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ ส่วนบทบาทด้านการประกันทรัพย์สิน ด้านการประกันชีวิตครอบครัว ด้านการประกันคำสัญญา ด้านการประกันสุขภาพนั้น ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๒ ประชาชนมีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๒๔	๕	๐.๕๘๕	๑.๓๓๔	๐.๒๔๙
	ภายในกลุ่ม	๑๗๐.๙๘๓	๓๙๐	๐.๔๓๘		
	รวม	๑๗๓.๙๐๗	๓๙๕			
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๖๑	๕	๐.๖๕๒	๑.๓๖๔	๐.๒๓๗
	ภายในกลุ่ม	๑๘๖.๕๒๒	๓๙๐	๐.๔๗๘		
	รวม	๑๘๙.๗๘๔	๓๙๕			
๓. ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๔.๒๕๔	๕	๐.๘๕๑	๑.๗๖๐	๐.๑๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘๘.๕๙๘	๓๙๐	๐.๔๘๔		
	รวม	๑๙๒.๘๕๒	๓๙๕			
๔. ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๒๔	๕	๐.๖๔๕	๑.๔๑๓	๐.๒๑๙
	ภายในกลุ่ม	๑๗๘.๐๐๓	๓๙๐	๐.๔๕๖		
	รวม	๑๘๑.๒๒๗	๓๙๕			
๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๕๐	๕	๐.๖๗๐	๑.๓๕๓	๐.๒๔๑
	ภายในกลุ่ม	๑๙๓.๐๘๒	๓๙๐	๐.๔๙๕		
	รวม	๑๙๖.๔๓๒	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๗๘	๕	๐.๖๓๖	๑.๖๑๔	๐.๑๕๕
	ภายในกลุ่ม	๑๕๓.๖๐๑	๓๙๐	๐.๓๙๔		
	รวม	๑๕๖.๗๗๙	๓๙๕			

จากตาราง ที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับทางการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	.๓๘๗	๒	๐.๑๙๓	๐.๔๓๘	๐.๖๔๖
	ภายในกลุ่ม	๑๗๓.๕๒๐	๓๙๓	๐.๔๔๒		
	รวม	๑๗๓.๙๐๗	๓๙๕			
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	.๔๓๖	๒	๐.๒๑๘	๐.๔๕๓	๐.๖๓๖
	ภายในกลุ่ม	๑๘๙.๓๔๗	๓๙๓	๐.๔๘๒		
	รวม	๑๘๙.๗๘๔	๓๙๕			
๓. ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	.๕๒๓	๒	๐.๒๖๒	๐.๕๓๕	๐.๕๘๖
	ภายในกลุ่ม	๑๙๒.๓๒๙	๓๙๓	๐.๔๘๙		
	รวม	๑๙๒.๘๕๒	๓๙๕			
๔. ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.๖๔๘	๒	๐.๓๒๔	๐.๗๐๖	๐.๔๙๔
	ภายในกลุ่ม	๑๘๐.๕๗๙	๓๙๓	๐.๔๕๙		
	รวม	๑๘๑.๒๒๗	๓๙๕			

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย
จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

(n= ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ใน การเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๕. ด้านหลักประกัน สุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๘๘	๕	๐.๖๓๘	๑.๒๘๗	๐.๒๖๙
	ภายในกลุ่ม	๑๙๓.๒๔๔	๓๙๐	๐.๔๙๕		
	รวม	๑๙๖.๔๓๒	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.๖๕๓	๕	๐.๑๓๑	๐.๓๒๖	๐.๘๙๗
	ภายในกลุ่ม	๑๕๖.๑๒๖	๓๙๐	๐.๔๐๐		
	รวม	๑๕๖.๗๗๙	๓๙๕			

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับทางการศึกษาต่างกันมีความ
ความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนใน
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามระดับทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่ต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบัน
ครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่ต่างกัน

สมมุติฐานที่ ๔ ประชาชนมีอาชีพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอาชีพ ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ ตารางเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๕๐	๕	๐.๔๕๐	๑.๐๒๒	๐.๔๐๔
	ภายในกลุ่ม	๑๗๑.๖๕๗	๓๙๐	๐.๔๔๐		
	รวม	๑๗๓.๙๐๗	๓๙๕			
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๓๐	๕	๐.๒๘๖	๐.๕๙๒	๐.๗๐๖
	ภายในกลุ่ม	๑๘๘.๓๕๔	๓๙๐	๐.๔๘๓		
	รวม	๑๘๙.๗๘๔	๓๙๕			
๓. ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๗๑	๕	๐.๔๕๔	๐.๙๒๙	๐.๔๖๒
	ภายในกลุ่ม	๑๙๐.๕๘๒	๓๙๐	๐.๔๘๙		
	รวม	๑๙๒.๘๕๒	๓๙๕			
๔. ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.๗๒๗	๕	๐.๑๔๕	๐.๓๑๔	๐.๙๐๕
	ภายในกลุ่ม	๑๘๐.๕๐๑	๓๙๐	๐.๔๖๓		
	รวม	๑๘๑.๒๒๗	๓๙๕			
๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.๔๙๒	๕	๐.๐๙๘	๐.๑๙๖	๐.๙๖๔
	ภายในกลุ่ม	๑๙๕.๙๔๐	๓๙๐	๐.๕๐๒		
	รวม	๑๙๖.๔๓๒	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๙๐	๕	๐.๒๑๘	๐.๕๔๖	๐.๗๔๑
	ภายในกลุ่ม	๑๕๕.๖๘๙	๓๙๐	๐.๓๙๙		
	รวม	๑๕๖.๗๗๙	๓๙๕			

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๑. ด้านหลักประกันชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	.๘๑๘	๕	๐.๑๖๔	๐.๓๖๙	๐.๘๗๐
	ภายในกลุ่ม	๑๗๓.๐๘๙	๓๙๐	๐.๔๔๔		
	รวม	๑๗๓.๙๐๗	๓๙๕			
๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน	ระหว่างกลุ่ม	.๑๕๕	๕	๐.๐๓๑	๐.๐๖๔	๐.๙๙๗
	ภายในกลุ่ม	๑๘๙.๖๒๘	๓๙๐	๐.๔๘๖		
	รวม	๑๘๙.๗๘๔	๓๙๕			
๓. ด้านหลักประกันครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๐๗	๕	๐.๒๔๑	๐.๔๙๑	๐.๗๘๓
	ภายในกลุ่ม	๑๙๑.๖๔๕	๓๙๐	๐.๔๙๑		
	รวม	๑๙๒.๘๕๒	๓๙๕			
๔. ด้านหลักประกันสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๒๒	๕	๐.๓๐๔	๐.๖๖๑	๐.๖๕๔
	ภายในกลุ่ม	๑๗๙.๗๐๕	๓๙๐	๐.๔๖๑		
	รวม	๑๘๑.๒๒๗	๓๙๕			

ตารางที่ ๔.๑๑ ตารางเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ต่อ)

(n = ๓๙๖)

บทบาทพระสงฆ์ใน การเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
๕. ด้านหลักประกัน สุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๘๘	๕	๐.๖๓๘	๑.๒๘๗	๐.๒๖๙
	ภายในกลุ่ม	๑๙๓.๒๔๔	๓๙๐	๐.๔๙๕		
	รวม	๑๙๖.๔๓๒	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.๖๕๓	๕	๐.๑๓๑	๐.๓๒๖	๐.๘๙๗
	ภายในกลุ่ม	๑๕๖.๑๒๖	๓๙๐	๐.๔๐๐		
	รวม	๑๕๖.๗๗๙	๓๙๕			

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกปัจจัยบุคคลตามสมมุติฐานที่ ๑ – ๕

สมมุติฐานที่	ต้นแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมุติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	ด้านหลักประกันชีวิต	T-test	๐.๐๕		✓
		ด้านหลักประกันทรัพย์สิน				✓
		ด้านหลักประกันครอบครัว				✓
		ด้านหลักประกันสังคม				✓
		ด้านหลักประกันสุขภาพ				✓
		ภาพรวม				✓
๒	อายุ	ด้านหลักประกันชีวิต	F-test	๐.๐๕		✓
		ด้านหลักประกันทรัพย์สิน				✓
		ด้านหลักประกันครอบครัว				✓
		ด้านหลักประกันสังคม				✓
		ด้านหลักประกันสุขภาพ				✓
		ภาพรวม				✓
๓	วุฒิทางการศึกษา	ด้านหลักประกันชีวิต	F-test	๐.๐๕		✓
		ด้านหลักประกันทรัพย์สิน				✓
		ด้านหลักประกันครอบครัว				✓
		ด้านหลักประกันสังคม				✓
		ด้านหลักประกันสุขภาพ				✓
		ภาพรวม				✓

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกปัจจัยบุคคลตามสมมุติฐานที่ ๑ – ๕ (ต่อ)

สมมุติฐานที่	ต้นแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมุติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๔	อาชีพ	ด้านหลักประกันชีวิต	F-test	๐.๐๕		✓
		ด้านหลักประกันทรัพย์สิน				✓
		ด้านหลักประกันครอบครัว				✓
		ด้านหลักประกันสังคม				✓
		ด้านหลักประกันสุขภาพ				✓
		ภาพรวม				✓
๕	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ด้านหลักประกันชีวิต	F-test	๐.๐๕		✓
		ด้านหลักประกันทรัพย์สิน				✓
		ด้านหลักประกันครอบครัว				✓
		ด้านหลักประกันสังคม				✓
		ด้านหลักประกันสุขภาพ				✓
		ภาพรวม				✓

จากตารางที่ ๔.๑๒ สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี บทบาททั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันสังคม และด้านหลักประกันสุขภาพ ความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๐.๐๕

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน มีความต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่มีความต่างกัน

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่มีความต่างกัน

ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ไม่มีความต่างกัน

๔.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลแสดงเป็นตารางแจกแจงความถี่ และร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค
๑	ปัญหาด้านเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละวัดได้จัดขึ้นเนื่องจากมีการประกอบอาชีพที่มีหลากหลาย
๒	ขาดการประชาสัมพันธ์ว่า จะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร บางจุดเสียงตามสายไม่ทั่วถึง จึงไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเท่าที่ควร
๓	ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น ทำให้ไม่กล้า ที่จะตัดสินใจร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ ๔.๑๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ
๑	ควรจัดให้มีแหล่งให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น มีอาคารเอนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน
๒	ควรให้ความสำคัญและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ ให้หลากหลายขึ้น
๓	ควรให้ประชาชนทุกช่วงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน รวมถึงแสดงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพยากร

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค
๑	โครงการหรือกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมไม่มากจึงยังไม่เห็นปัญหาของชุมชนอย่างชัดเจน
๒	ประชาชนในชุมชน ส่วนมากขาดความเข้าใจในการมีส่วนร่วม และในรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการฯ
๓	ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตน เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เป็นแต่เพียงสนับสนุนความเห็น หรือแนวทางการดำเนินงาน ของผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน เช่น กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ ๔.๑๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพยากร

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ
๑	ควรเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน และควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกรักชุมชนร่วมกัน
๒	ควรมีการจัดกิจกรรมหรือเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีชุมชนออนไลน์ หรือควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการกล้าแสดงออกตลอดถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในระหว่างดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ มากกว่าที่เป็นอยู่
๒	ควรมีการสนับสนุน หรือส่งเสริม การรวมกลุ่มทำกิจกรรมโดยมีการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนได้แก่ เงิน คน ทรัพยากรธรรมชาติ วัสดุ อุปกรณ์ ที่อยู่ในหมู่บ้าน เพื่อดำเนินการโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๔.๑๗ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค
๑	ในการดำเนินงานบางกิจกรรม ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน มีไม่เพียงพอ ขาดวิทยากรหลัก ผู้รู้เฉพาะด้าน ในระดับพื้นที่
๒	ประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ ที่ตนจะได้รับเป็นผลตอบแทนมากกว่าสิ่งอื่น หรือประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน
๓	ประชาชนยังขาดความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

ตารางที่ ๔.๑๗ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ
๑	ควรให้ความยกย่องปราชญ์ชาวบ้าน และส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวและชุมชนให้ได้รับรู้และนำไปปฏิบัติ
๒	ควรมีการมอบหมายความรับผิดชอบให้กับเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
๓	ควรมีการกระตุ้นความสนใจ และแสดงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี โดยมีสื่อกลางประสานให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้รับผลสะท้อนจากกระทำของตนเอง หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค
๑	การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความไม่รับผิดชอบ โดยพยายามสร้างสิ่งที่ตรงกันข้ามมา ปกปิดธาตุแท้ของตนเองทั้งในด้านความรู้สึก และการกระทำ
๓	ปัญหาส่วนใหญ่มักแก้ได้ตั้งแต่ต้นๆ ถ้าเราพูด "ความจริง" แต่ที่ไม่ชอบพูดเพราะผู้คนส่วนใหญ่มักมีอุปาทาน คิดไปเองต่าง ๆ นานา ทั้งๆที่มันอาจไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้
๒	กิจกรรมที่ทำในแต่ละชุมชนส่วนมากจะทำในระยะสั้นๆจึงขาดความต่อเนื่องไม่ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น และไม่เห็นผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว

ตารางที่ ๔.๑๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ
๑	สร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ประชาชน เกิดความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อมีส่วนร่วม เช่น การยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้ที่ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน
๒	พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ในการดูแลตนเอง ครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน
๓	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะ ในกิจกรรมต่างๆ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ถึงผลที่เกิดขึ้นจากโครงการอย่างทั่วถึง

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค
๑	ขาดความเข้าใจ ความร่วมในการทำกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าช่วงเข้าพรรษาและกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ
๒	ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการดำรงชีวิตจึงทำให้เข้าวัดน้อยลงโดยเฉพาะเยาวชนหนุ่มสาว สนใจแต่เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ห่างไกลธรรมะ
๓	การดื่มเพื่อคลายความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์ใจ การดื่มสุราจะทำให้ผู้ดื่มมีความรู้สึกตัวน้อยลง มีความสนุกเพิ่มขึ้น อยากสนุกมากขึ้น จึงทำให้ลืมความทุกข์ใจได้ชั่วคราว

ตารางที่ ๔.๒๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ
๑	ส่งเสริมพันธกิจการสร้างเสริมสุขภาพของ สสส. คือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุน ให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี
๒	ควรหาวิธีการโน้มน้าวประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนโดยอาจขอความร่วมมือจากผู้สูงวัยที่เข้าวัดอยู่แล้ว
๓	ควรร่วมมือกันแก้ปัญหาเพื่อคนในสังคมก็จะได้มีสุขภาพที่ดี และในอนาคตก็คงจะมีการลดจำนวนของผู้คนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง เพราะสังคมเล็งเห็นปัญหาและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างแท้จริง

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

บทสัมภาษณ์เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ตามบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้านของการวิจัย

สรุปบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๒ ท่าน ดังนี้

เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเขาย้อย ๖ รูป

๑. พระครูญาณวัชรวิมล	เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง	เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย
๒. พระครูจันทวชิรคุณ	เจ้าอาวาสวัดดอนทราย	เจ้าคณะตำบลทับคาง-สระพัง
๓. พระครูวัชรวิรวงศ์	เจ้าอาวาสวัดพุ่มวง	เจ้าคณะตำบลห้วยโรง
๔. พระครูศรีวัชราราม	เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม	เจ้าคณะตำบลบางเค็ม
๕. พระอธิการสรอย	จนทโซโต	เจ้าอาวาสวัดบ้านบน
๖. พระครูสมุห์สมบัติ	ปภสสโร	เจ้าอาวาสวัดเขาพระ

ผู้นำชุมชนกำนันประจำตำบล ๖ ท่าน

๑. นางอรอนงค์	ศิริชัย	นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย
๒. นางนฤมล	สุภาแพ่ง	นายก อบต. หนองชุมพล
๓. นางสาวกรภัครณ์ชส์	ชมภูทอง	พัฒนาการอำเภอเขาย้อย
๔. นายสมจิตร	บุตรเคียง	กำนันตำบลห้วยท่าช้าง
๕. นายไวพจน์	อวยชัย	กำนันตำบลเขาย้อย
๖. นายไวพจน์	อยู่เย็น	กำนันตำบลบางเค็ม

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านหลักประกันชีวิต

พระสงฆ์ควรจัดทำอาคารสถานที่ ถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามหลักธรรมคำสอน เพื่อเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธานำไปปฏิบัติ^{๒๔๕} โดยพระสงฆ์ควรเยี่ยมเยียนญาติโยมในชุมชนที่เจ็บไข้พร้อมทั้งแสดงธรรมในการดำรงชีพ^{๒๔๖} อบรมสั่งสอนให้ประชาชนรู้จักสามัคคี เมื่อมีกิจกรรมของวัดหรือชุมชนให้รู้จักเสียสละกำลังกาย ความคิดและกำลัง

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคาง-สระพัง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ทรัพย์เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกัน^{๒๔๗} ซึ่งพระสงฆ์ควรจะต้องพัฒนาจิตของตนเองแล้ว
เพิ่มการพัฒนาต่างๆ ก็จะสัมฤทธิ์ผล เพราะพระสงฆ์เองก็เป็นละความโลภ โกรธ หลง ทุจริต และ
มิจฉาทิฐิ^{๒๔๘}

พระสงฆ์เป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีปลูกฝังให้มีความเสียสละ เอื้ออาทรต่อกัน
มีจิตอาสาช่วยกันรังสรรค์ความเจริญให้เกิดในชุมชน^{๒๔๙} และมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตาม
แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว^{๒๕๐} จึงเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการ
พัฒนาสภาพแวดล้อม อบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวยุคใหม่ ฝึกอาชีพ และ
ความเอื้ออาทรในชุมชน^{๒๕๑}

พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ใช้จ่ายอย่างสมควรแก่ฐานะานุรูป
และชี้แนะแนวทางในการประกอบสัมมาชีพ^{๒๕๒} ซึ่งโดยปกติของมนุษย์แล้วเราจะไม่ฆ่าแกงกันเอง
นั่นเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ อาทิ เสือ หรือสิงโต ที่เวลาหิวก็จะไล่ล่าสัตว์อื่นเพื่อ
นำมาเป็นอาหารทันที นั่นจึงทำให้เราสามารถแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างคนกับสัตว์ได้อย่าง
ชัดเจน^{๒๕๓} ชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร มักทำร้ายกันด้วย
อารมณ์ แนวทางการแก้ไข คือ ส่งเสริมให้กินเจ หรือมังสวิรัตเพื่อสุขภาพ ต้องอดทนอดกลั้นรู้จักยับยั้ง
ชั่งใจ^{๒๕๔}

ควรส่งเสริมให้กินเจ หรือมังสวิรัต เพื่อสุขภาพมากขึ้น สร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน
รับประทานอาหารร่วมกัน โดยทำอาหารประเภทพืชผัก ผลไม้ ที่ผลิตเองในชุมชนปลอดภัย
สุขภาพก็จะดีขึ้นแข็งแรงขึ้น ปลอดภัยจากโรคภัยที่มากับเนื้อสัตว์^{๒๕๕} จึงทำให้ไม่มีการเบียดเบียนกันและ
กัน และทุกคนมีจิตที่มีเมตตาต่อกันทำให้การใช้ชีวิต การดำเนินการเกิดสันติสุข นำมาถึงสันติภาพของ
การอยู่ร่วมกัน^{๒๕๖}

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าพระสงฆ์ควรมีการจัดทำอาคารสถานที่ ถาวรวัตถุต่างๆ
ภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามหลักธรรมคำสอนเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเกิดความ

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิรวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพุ่มวง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรภรณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จนทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์สมบัติ ปภสสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ นางนฤมล สุภาแพ่ง นายก อบต. หหนองชุมพล, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ นางสาวกรภัทรณัชช ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ นายไพบจน์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๖} สัมภาษณ์ นายไพบจน์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

ศรัทธานำไปปฏิบัติ เยี่ยมเยียนประชาชนในชุมชนที่กำลังเจ็บป่วย และควรทำตัวเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ใช้จ่ายพอสมควรแก่ฐานะานุรูป อบรมสั่งสอนให้ประชาชนรู้จักรักสามัคคี เมื่อมีกิจกรรมของวัดหรือชุมชนให้รู้จักเสียสละกำลังกายและกำลังทรัพย์เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกันและชี้แนะแนวทางในการประกอบสัมมาชีพแก่ประชาชนในชุมชน

๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน

พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการประพฤติตามพระธรรมวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด^{๒๕๗} ผู้มีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น^{๒๕๘}

พระสงฆ์มีจิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรีต่อกันเราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่ร่วม กันในครอบครัว^{๒๕๙} เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้^{๒๖๐} การเคารพให้กรรมสิทธิ์ในสิ่งของๆ บุคคลอื่น ไม่ถือเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่น ก็เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมีความเคารพต่อกันและกันการอยู่ร่วมกันก็เกิดสันภาพ^{๒๖๑}

การใช้ชีวิตประจำวันปัจจุบันต้องดิ้นรนเอาตัวรอดแนวทางการแก้ไข คือ ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตั้งแต่ยังเด็กๆ ใช้ธรรมมะขัดเกลาจิตใจ^{๒๖๒} มีปัญหาความยากจน ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตั้งแต่ยังเด็กๆ หน่วยงานราชการมีอำนาจหน้าที่ต้องส่งเสริมอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้พึ่งพาตนเองได้ ไม่รอแต่ให้ผู้อื่นนำมาแจก ให้รู้จักประหยัด อดออม และไม่นิยมตามแบบระบบทุนนิยม^{๒๖๓}

โดยปกติของคนทั่วไปแล้วจะไม่คิดขโมย หรือลักทรัพย์สินของใคร ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นรูปธรรมจับต้องได้ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ เพราะมนุษย์มีความรอบรู้ในเรื่องของ

^{๒๕๗} สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๘} สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคา-สระพัง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๕๙} สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพุ่มวง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรารามณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๑} สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จันทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

^{๒๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์สมบัติ ปภัสสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๓} สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

กรรมสิทธิ์ วนั้นของเรา วนี่ของเรา^{๒๖๔} แต่กับสัตว์เดียรัจฉานนั้นไม่รู้ ยกตัวอย่าง เวลาที่สุนัขกำลังเห็นแมวกินปลาอยู่ ถ้ามันมีความคิดที่อยากได้มันก็จะเข้าไปแย่งเลยทันที ฉะนั้น ถ้าใครลักขโมย หรือ จี้ปล้นทรัพย์สินของคนอื่นก็แสดงว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาได้สูญเสียไปแล้ว^{๒๖๕}

สิ่งของของใคร ใครก็รัก ใครก็สงวน ไม่ควรทำลาย ฉกฉก ปล้น จี้ อันจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติและทำลายซึ่งจิตใจกัน^{๒๖๖} ไม่ควรถือเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของตนเอง และไม่ละโมภในทรัพย์สินที่จะหาได้มาในทางทุจริต ไม่ประกอบมิฉฉาชีพที่เป็นการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ไม่ล่วงละเมิดโดยตรงอันเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย และทางวาจาไม่มีพฤติกรรมในทางโกง^{๒๖๗} ไม่ลักขโมย ไม่ขู่กรรโชกเพื่อให้คนอื่นกลัวแล้วเรียกร้องเอาทรัพย์สินไม่ปล้นเอาทรัพย์สิน ไม่ตู่ตีทักเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไม่หลอกลวงและยกยอกเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนในทางมิชอบ^{๒๖๘}

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าการทำให้เกิดความรักสัจจะว่า สัจจะมันงามอย่างไร และให้ เห็นว่ามันเกิดความรู้สึกที่ได้อย่างไร ให้เห็นว่าถ้าเราไม่ปิดบังอำพราง ถ้าเราไม่พยายามสร้างภาพตัวเอง อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้รับคำชมเชยหรือความรัก จะทำให้เราไม่แย่งอย่างที่เราคิด ตรงกันข้าม คนที่เกิดนิสัยที่จะต้องคิดว่าตัวเองต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดเวลา จึงจะเป็นที่รักของคนอื่น หรือว่า จะไม่ถูกทอดทิ้ง จะเป็นคนที่มีความทุกข์ มีความเก็บกดตลอดเวลา เราสอนให้เด็กพูดความจริง เราทำอะไรผิด เราก็ยอมรับไปเลย และตั้งใจจะไม่ทำอีกในครั้งต่อไป ทั้งหมดนี้อยู่ที่ว่า เด็กเชื่อว่าครูหรือผู้ใหญ่เป็นผู้ยุติธรรม มีความหวังดีต่อเขา ให้อภัยเขาได้ และอยู่ที่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๓) ด้านหลักประกันชีวิตครอบครัว

พระสงฆ์เป็นผู้แนะนำให้เห็นถึงโทษของความทุกข์ของการผิดลูกผิดเมียผู้อื่นและปลูกฝังให้มีความรักในครอบครัวมากขึ้นและการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวนั้นเป็นอีกวิธีในการกระชับความรักความอบอุ่น^{๒๖๙} ครอบครัวถือเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคมในการทำหน้าที่กล่อมเกล่า และปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้สมาชิกในครอบครัว รวมถึงการสร้างความรักความผูกพันและความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นมีวิธีการสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัว^{๒๗๐}

พื้นฐานของความรักและการรู้จักให้อภัยความรักกันและกัน เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ความรักกันและทำให้เราเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ ทำให้เราอยากใช้เวลากันและกัน ทำให้เราอยากพูดกัน

^{๒๖๔} สัมภาษณ์ นางนงนุช สุภาแพ่ง นายก อบต. หนองชุมพล, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

^{๒๖๕} สัมภาษณ์ นางสาวกรรณิการ์ ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๖} สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๗} สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๘} สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๖๙} สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗๐} สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคา-สระพัง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

รู้เรื่อง เข้าใจอารมณ์กันและกัน^{๒๗๑} สิ่งสำคัญคือจัดการเรื่องเงินทองโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว และช่วยเหลือกันและกันได้ ความรักทำให้เราให้อภัยกันและกันได้เช่นกัน เมื่อมีเรื่องที่ทำให้มีปัญหา และทำให้เรามีกำลังใจในการแก้ปัญหาต่างๆด้วย^{๒๗๒} ความรักทำให้เกิดความอดทน และความรักทำให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์^{๒๗๓} การงดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม การล่วงละเมิดที่แสดงออกทางกาย และทางวาจา ซึ่งจะส่งผลโดยตรงระหว่างผู้ล่วงละเมิดและผู้ที่ถูกล่วงละเมิด เช่น การข่มขืน การทำอนาจาร การสำส่อนทางเพศและการใช้ความรุนแรงทางเพศ^{๒๗๔}

การจะไม่ล่วงละเมิดทางเพศจะต้องไม่สนับสนุนสถานที่ต่างๆ ที่เอื้อต่อการละเมิดทางเพศ เช่น ซ่องโสเภณี สถานที่อาบอบนวดไนต์คลับ ห้องอาหารคาเฟ่ที่มีหญิงสาวและชายหนุ่มขายบริการ ไม่ผลิตสื่อลามกยั่วยวน^{๒๗๕} ควรปลูกจิตสำนึกให้ถึงปัญหาที่จะตามมาด้านครอบครัว สังคม และ วัฒนธรรมเรื่องการแต่งกายสุภาพแบบไทย รักษาอวัยวะของตัวเองต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชน และ วัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไทย^{๒๗๖}

การทำให้เกิดความอบอุ่น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^{๒๗๗} การงดเว้นจากการประพฤติกามนั้น ก็จะเป็นหลักป้องกันภัยใน ครอบครัวไม่ให้เกิดแยกหรือหย่าร้างกัน^{๒๗๘} ลูก หลาน สามี ภรรยาใคร ใครก็รัก ใครก็สงวนอย่างยั้ง ไม่ปรารถนาให้ใครมาอาจเอื้อม ล่วงเกิน อันจะเป็นการทำลายซึ่งจิตใจของผู้อื่นอย่างหนัก อีกทั้งยังเป็นบาปแบบไม่มีประมาณ^{๒๗๙}

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีสิ่งยั่วยุ ยั่วยวน ทั้งสถานบันเทิง ร้านค้าร้านอาหาร กลางคืน ผับบาร์ โรงเปียร์ ร้านอินเทอร์เน็ต ตู้เกมส์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนมอมเมาประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน และในกลุ่มคนทำงานหรือแรงงาน ซึ่งถ้าหากประชาชนโดยเฉพาะในชุมชนเมือง ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมถือศีล ซึ่งอาจเป็นเพียงศีลห้าก็จะทำให้สังคมสงบสุขได้^{๒๘๐}

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าครอบครัวไม่ว่าจะมั่งมีหรือยากจนต่างก็พบปัญหาเดียวกันนี้ ทั้งนั้น วิธีที่จะช่วยให้ครอบครัวคลายความเครียดก็คือ จะต้องปรึกษาหารือทำความเข้าใจกันให้

^{๒๗๑} สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดพุ่ม่วง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรภรณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๗๓} สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จนทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

^{๒๗๔} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์สมบัติ ปภสสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๗๕} สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๗๖} สัมภาษณ์ นางนฤมล สุภาแพ่ง นายก อบต. หนองชุมพล, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

^{๒๗๗} สัมภาษณ์ นางสาวกรภัทรณัชช ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๗๘} สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๗๙} สัมภาษณ์ นายไวพจน์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๘๐} สัมภาษณ์ นายไวพจน์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

ชัดเจน เรื่องเงินๆทองๆใครจะยอมใครในเรื่องใด เป็นต้น ในประเทศไทยยังมีการวิจัยที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องแบบแผนการตัดสินใจเรื่องเงินภายในครอบครัวแต่เท่าที่สังเกตดูเห็นว่าในประเทศเรา นี้ สามีและภรรยาต่างมีบัญชีของตัวเองเป็นส่วนใหญ่ และอาจมีบัญชีร่วมกันอีกอันหนึ่งต่างหาก การตัดสินใจเรื่องค่าใช้จ่ายดูจะคลุมเครือ ทำให้ครอบครัวมีปัญหาค่อนข้างมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม หลักการที่น่าจะยังใช้ได้อยู่ คือ การพูดจาตกลงกันในเรื่องการจัดการเรื่องเงิน อย่างน้อยสำหรับค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว

๔) ด้านหลักประกันสังคม

" ความซื่อสัตย์ " เป็นคุณธรรมที่จำเป็นต่อทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ในระดับไหนก็ตาม จะต้องมีการปลูกฝังหรือสอนเยาวชนรุ่นหลังให้ประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะ หากคนในสังคมขาดคุณธรรมข้อนี้เมื่อใด สังคมก็จะวุ่นวาย ไม่สงบ คนจะเอาไรต์เอาเปรียบกัน และเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย^{๒๘๑} การไม่ซื่อสัตย์ต่อมิตร นอกเหนือจากญาติแล้ว เป็นธรรมดาที่คนเราต้องมีการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เป็นมิตรต่อกัน และต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งความเป็นมิตรนั้นจะคงทนถาวรอยู่ได้ตลอดไปก็ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่คิดคดทรยศต่อกัน มิตรภาพจึงจะยาวนาน^{๒๘๒}

หากไม่ซื่อตรงต่อกันแล้ว ก็ย่อมจะแตกความสามัคคี ทำให้เราไม่มีเพื่อน หรืออยู่ในสังคมได้ยากเพราะกลัวคนอื่นจะหักหลังเราตลอดเวลา กระทำทุจริต หรือแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองหรือครอบครัว ก็จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและบ้านเมืองได้^{๒๘๓} ดังที่เราจะเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน หรือหากเป็นพ่อค้าแม่ขาย ชาวสวนชาวนาไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ขายของโกงเขา หรือใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย ฯลฯ ก็จะทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท โรคภัยไข้เจ็บจากสารพิษสะสมในร่างกาย เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้เกี่ยวข้องทั้งสิ้น^{๒๘๔}

การพูดเท็จการลวงละเมิดที่แสดงออกทางกาย และทางวาจาการมีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง การบิดเบือนความเป็นจริงเพื่อให้คนอื่นเข้าใจผิด การเขียนรายงานข้อมูลอันเป็นเท็จการแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งให้คนอื่นหลงเชื่อผิดไปจากความจริง^{๒๘๕} การใช้กลอุบายเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวง การที่จะไม่ให้มีการหลอกลวงนั้นจะต้องไม่ปกปิดข้อมูล

^{๒๘๑} สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘๒} สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคาง-สระพัง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘๓} สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิรวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพุ่มม่วง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรารามณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๘๕} สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จันทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

สาธารณะ มีความโปร่งใสด้านข้อมูล ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่ปรับแต่งข้อมูลอันเป็นเท็จ ไม่บิดเบือนข้อมูลทางประวัติศาสตร์^{๒๘๖}

การที่บุคคลที่ปฏิบัติในศีลข้อที่ ๔ คือ การงดเว้น จากการพูดเท็จหรือพูดโกหกหลอกลวง นั้น ก็จะเป็นหลักป้องกันภัยในสังคมไม่ให้เกิดวาทะเท็จหลอกลวงหรือล่อลวงกัน การงดเว้นจากการพูดเท็จไม่พูดให้ผู้อื่นเข้าใจผิดได้รับความเสียหายซึ่งการไม่ประพฤติดิตศีลข้อที่ ๔ ก็จะเป็นหลักป้องกันภัยในสังคมไม่ให้เกิดหลอกลวงหรือล่อลวงกัน^{๒๘๗} ควรส่งเสริมเข้มงวดเรื่องวัฒนธรรมภาษา และต้องปลูกฝังให้เป็นคนซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว ไม่พูดเท็จเพื่อเอาตัวรอด ในการประชุมสภา หรือการพูดกับประชาชน ควรพูดสุภาพสุกใส นุ่มนวล และพูดความจริง ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๒๘๘}

ถ้าเราไม่สามารถที่จะฟังอย่างลึกซึ้งและใช้วาจาแห่งความรัก เราจะไม่ สามารถแก้ไข ปัญหาในความสัมพันธ์ของเราได้ เราจะไม่สามารถจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้^{๒๘๙} แลงดเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง อันเป็นสาเหตุตรอน หรือทำลายประโยชน์ของผู้อื่น แต่มีความซื่อสัตย์ มีสัจจะรักษาสัจจะ พูดแต่คำจริงคำมีประโยชน์คำสมานฉันท์ สามัคคี^{๒๙๐}

สำหรับข้อนี้ยอมรับตามตรงว่า ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะในชีวิตประจำวันการทำงานของเรา บ่อยครั้งที่เราไม่สามารถบอกความจริงทั้งหมดได้แต่คุณพ่อก็บอกว่า การพูดไม่จริงนี้ในความหมายของพ่อคือ การตั้งใจโกหก หลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากผู้อื่น หรือแม้แต่ทำให้เค้าเสียทรัพย์ เสียชื่อเสียงหรือแม้แต่เสียความรู้สึก กรรมของข้อนี้จะส่งผลให้เราทำเราพูดอะไรก็จะมีใครเคารพและเชื่อถือ^{๒๙๑} ความสัตย์ความจริงก็เป็นสิ่งที่ทุกชีวิตต้องการเพราะการตัดสินใจในชีวิตจะทำได้ดีต้องมีทั้งความมั่นใจในการดำเนินชีวิตจะมีได้ต้องมาจากความจริงใจเชื่อตรงต่อกัน การโกหกหลอกลวงนั้นไม่เพียงแต่สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้แต่ยังสร้างความเสียหายในทรัพย์สินหรือแม้แต่ชีวิตทั้งชีวิตก็ถูกทำลายได้ด้วยการหลอกลวง ดังนั้นเมื่อเราไม่ต้องการถูกหลอกลวง ผู้อื่นก็ย่อมไม่ต้องการเช่นกัน^{๒๙๒}

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า สังคมคงยุ่งเหยิง เกิดความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดความโกลาหลไปทั่ว ไม่รู้สิ่งไหนจริง สิ่งไหนเท็จ ถ้าขาดในระดับบุคคลก็จะกลายเป็นคนไม่

^{๒๘๖} สัมภาษณ์ พระครูสมุทรสมบัติ ปภสสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๘๗} สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๘๘} สัมภาษณ์ นางนฤมล สุภาแพ่ง นายก อบต. หนองชุมพล, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

^{๒๘๙} สัมภาษณ์ นางสาวกรภัทรณัชช ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๐} สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๑} สัมภาษณ์ นายไพบจน์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๒} สัมภาษณ์ นายไพบจน์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

น่าเชื่อถือและมีปัญหาอยู่ตลอดเวลา ส่วนในระดับประเทศ ก็จะมีเรื่องเกียรติภูมิ เป็นที่ดูถูกของชาติอื่น ซึ่งความเชื่อสัจที่ว่านี้ รวมไปถึงการมี สัจจะ พูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล พูดคำไหนเป็นคำนั้นด้วย คนเช่นนี้ไปที่ใด ย่อมเป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นคนมีเกียรติ ที่สำคัญ ถ้าทุกคนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมจะทำให้สังคม และประเทศชาติมีความมั่นคง สงบสุข อันมีผลดีต่อประชาชนคือ ตัวเราทุกคนนั่นเอง

๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนชักนำให้เกิดผลกระทบต่อสังคม รวมทั้งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและปัญหาสังคมของสังคมไทย ได้แก่ ข้อมูลคดีอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดของเยาวชน ข้อมูลอุบัติเหตุจราจรที่เกิดจากการเมาของเยาวชน ข้อมูลการมีเพศสัมพันธ์แบบเสี่ยงของเยาวชนรวมทั้งการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร^{๒๙๓} ปัจจัยของเพื่อน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และสังคมวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และอิทธิพลของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ที่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อทัศนคติของเยาวชน^{๒๙๔}

การควบคุม การเฝ้าระวังติดตาม การอบรมเลี้ยงดู การกำหนดระเบียบวินัย รวมทั้งการสื่อสารเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและลูก การสื่อสารโดยอ้อมผ่านพฤติกรรมของพ่อแม่สำคัญกว่าการสอนด้วยวาจา พฤติกรรมการดื่มของพ่อแม่เป็นการขัดเกลาทางสังคมอย่างหนึ่งผ่านการรับรู้โดยอ้อม^{๒๙๕} ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน รวมทั้งพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนด้วยผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่ดี ครอบครัวอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัวดีส่งผลต่อการพฤติกรรมที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน^{๒๙๖}

การเสพของมีนเมาทุกชนิด การล่องละเมิดที่แสดงออกทางกาย และทางวาจา ในการเสพของมีนเมานั้นส่วนมากแล้วจะเสพด้วยตนเอง เช่น สุราเมรัยกัญชา ฝิ่น ยาบ้า การที่จะไม่มีการเสพของมีนเมานั้น จะต้องไม่เสพเอง ไม่ชักชวนให้ผู้อื่นเสพ^{๒๙๗} และไม่สนับสนุนผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสิ่งมีนเมาทุกชนิด เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายไม่ปล่อยปะละเลยให้มีการเสพและจำหน่ายอย่างเสรี^{๒๙๘}

^{๒๙๓} สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๔} สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคาง-สระพัง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๕} สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิรวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพุ่มม่วง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๖} สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรารามณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๒๙๗} สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จนทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

^{๒๙๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์สมบัติ ปภสฺสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

ในการเว้นจากการเสพของมีนเมานั้น ก็จะเป็นหลักความมั่นคงในสุขภาพกายไม่ให้เกิดโรคร้ายต่างๆ หรือมิให้เกิดอุบัติเหตุกับตนและผู้อื่น^{๒๙๙}

ส่วนความมั่นคงในสุขภาพจิตนั้นคือบุคคลไม่มีอาการผิดปกติทางจิตใจที่เกิดจากสุราหรือสารเสพติดอื่นๆ ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทซึ่งจะแสดงออกมาทางพฤติกรรมทั้งทางกายและทางวาจา โดยรวมแล้วมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ^{๓๐๐} งตเว้นจากการเสพของมีนเมา ก็จะเป็นหลักป้องกันภัยในสุขภาพไม่ทำให้เสียสุขภาพกายและสุขภาพจิต การไม่ประพฤติดิตเสียข้อที่ ๕ ก็จะเป็นหลักป้องกันภัยในสุขภาพไม่ให้เกิดโรคทางกายเช่นโรคตับและไม่ให้เกิดโรคทางจิตเช่น โรคประสาท ซึ่งเกิดจากการเสพของมีนเมาและสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ^{๓๐๑}

การดื่มสุราอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม การสูบ ฉีดยา สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือเป็นยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง เกิดความมัวเมาเสียสติสัมปชัญญะ และทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้นๆทั้งสามารถควบคุมจิตใจ ควบคุมอารมณ์ มิให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายด้วย^{๓๐๒}

ถึงแม้สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ แต่ก็มิจำเป็นจะต้องสังสรรค์ด้วยสุราควรส่งเสริม รมรงค์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรา ซึ่งปัจจุบันนี้การสร้างเสริมสุขภาพรณรงค์เมาไม่ขับ แต่ควรส่งเสริมรณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงพิษภัยของการดื่มสุรา ยาเสพติดทุกประเภท โดยทุกสถาบันเช่น วัด โรงเรียนหน่วยงานราชการ และ สื่อสารมวลชนทั้งระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ สร้างค่านิยมใหม่ในการต้อนรับแขก โดยไม่ใช้สุรา^{๓๐๓}

การนำศีลข้อ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ นิยมดื่มสุราในงานต่างๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ และมีวงจำหน่ายทั่วไปแนวทางการแก้ไข คือ รณรงค์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรา ปิดโรงงานสุรา และลงโทษอย่างหนัก ควบคุมสังคม ทำบุญไม่มีเหล้า ไม่ควรดื่มสุราขณะขับรถ เอาจริงในกฎหมายมากขึ้น^{๓๐๔}

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมพ่อแม่ หรือบทบาทของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนด้วย เช่น การรณรงค์สาธารณะเพื่อให้สังคมตระหนักว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพ่อแม่และพฤติกรรมที่

^{๒๙๙} สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๓๐๐} สัมภาษณ์ นางนฤมล สุภาแพ่ง นายก อบต. หนองชุมพล, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

^{๓๐๑} สัมภาษณ์ นางสาวกรภัครณัชช ษัมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๓๐๒} สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

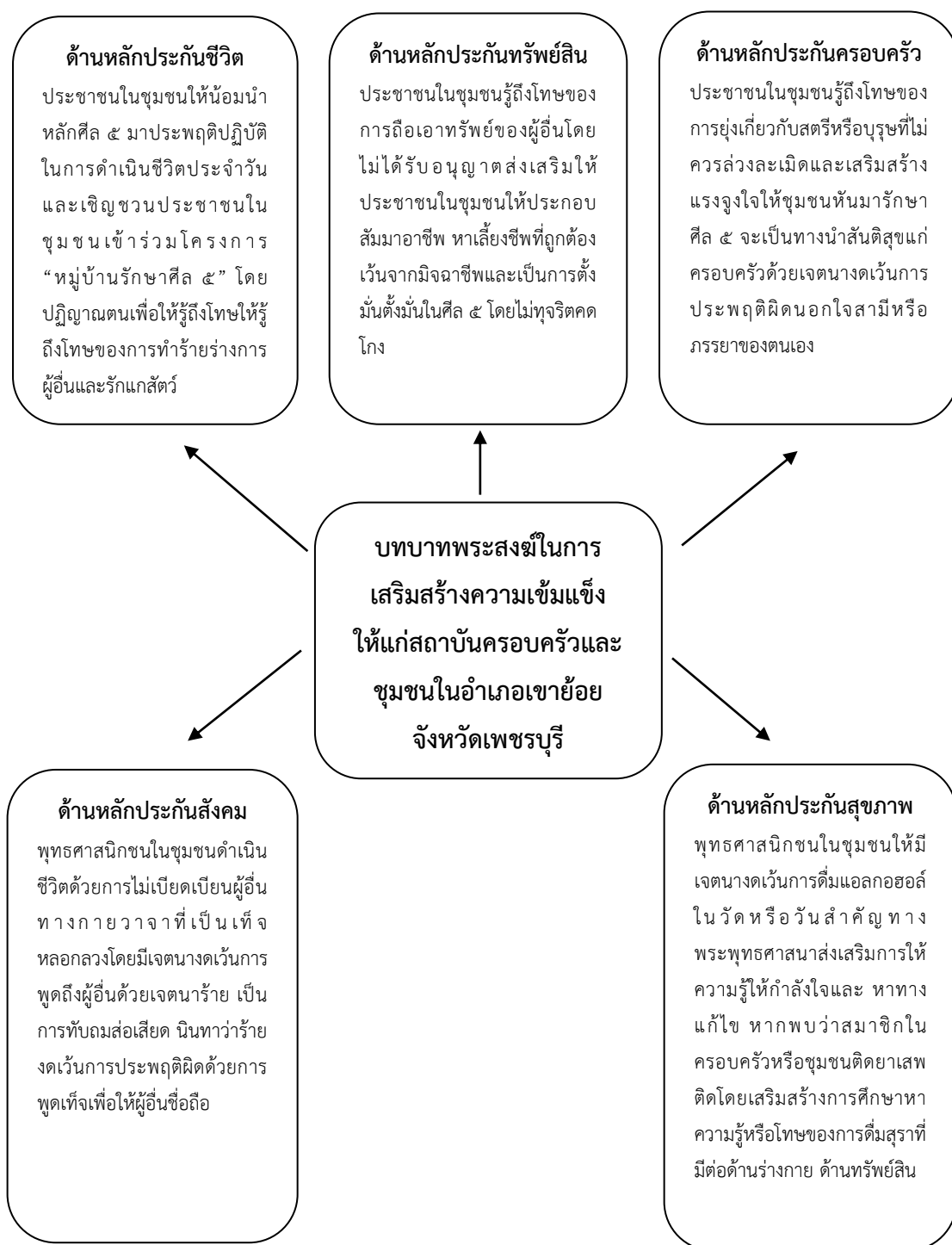
^{๓๐๓} สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

^{๓๐๔} สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบตามมาสู่เยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะผลต่อทัศนคติของเยาวชนที่ทำให้เยาวชนรับรู้ “พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติของสังคม” บทบาทของพ่อแม่และครอบครัวในการเลี้ยงดูเยาวชน เช่น การควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การติดตาม การสอนหรือการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง หรือการสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย (Body of knowledge)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ดังแสดงในแผนภูมิที่ ๔.๑

แผนภูมิที่ ๔.๑ แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภูมิที่ ๔.๑ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ในบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้คือ

ด้านหลักประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.11$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.664$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.15$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นและรักแกสตรมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.13$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพหรือหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์มาเป็นอาหาร มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.04$ เมื่อปรากฏเหตุแห่งปาณาติปาต คือบุคคลจะกระทำล่วงเกินต่อปาณาติปาตบุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปจะทำให้ปราศจากอาการหรือความคิดในการที่จะกระทำปาณาติปาต ในขณะเดียวกันควรนำเมตตากรุณามาตั้งความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญและมีความสงสารคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์เพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อมีความโกรธเกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปต่อการกระทำเพื่อไม่ล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๑ อันมีมูลเหตุจากโทสะจากนั้นควรพิจารณา สาเหตุที่บุคคลอื่นกระทำเช่นนั้นด้วยเมตตา เช่น อาจเกิดจากความเข้าใจผิด หรือเขาผู้นั้นอาจกำลังมีความทุกข์ มีโทษะมาก ย่อมไม่ควรโกรธตอบและควรเมตตาสงสารเขา

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)

โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.11$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.693$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการถือเอาทรัพย์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.14$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล ๕ โดยไม่ทุจริตคดโกง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.11$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการค้าของผิดกฎหมาย, ลักลอบนำเข้าของหนีภาษี มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=4.08$ เมื่อปรากฏเหตุแห่งอทินนาทาน คือ บุคคลจะกระทำล่วงเกินต่ออทินนาทานบุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาป สรรวมไม่แสดงความห้วนห้าวสันคลอนออกมาภายนอก ปราศจากอาการหรือความคิดในการที่จะกระทำอทินนาทาน ในขณะเดียวกันควรประกอบสัมมาอาชีวะหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต และทำทานตามกาลอันควร ด้วยการเสียสละสิ่งของของตนเองแก่ผู้ที่สมควรได้รับเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อบุคคลเห็นทรัพย์สิ่งของมีค่าของบุคคลอื่นแล้วบังเกิดความโลภอยากได้มาเป็นของตนเอง เมื่อมีความโลภเกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เพื่อการไม่ล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๒ อันมีเหตุจากโลภะ โดยบุคคลควรคิดประกอบสัมมาอาชีวะ ขยันหมั่นสะสมทรัพย์ อันจะทำให้ทรัพย์เพิ่มพูนขึ้น ดังตัวอย่างขั้นตอนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒

ด้านหลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิจณาจารา เวมณี)

โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๐$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=๐.๖๙๙$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักโทษของการยุ่งเกี่ยวกับสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๔$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพฤติดนองใจสามีหรือภรรยาของตนเอง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๐$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนโดยการไม่ประพฤติดนองใจคู่ครองของตนเอง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔$ เมื่อปรากฏเหตุแห่งกาเมสุมิจณาจาร คือ บุคคลจะกระทำล่วงเกินต่อกาเมสุมิจณาจารา บุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปคือ โลภะ โทสะ โมหะ บุคคลย่อมความละอายและเกรงกลัวต่อบาป ด้วยอาการอดทนอดกลั้นสำรวมไม่แสดงความหุนหันพลันคลอนออกมาภายนอกปราศจากอาการหรือความคิดในการที่จะกระทำกาเมสุมิจณาจาร ในขณะที่ควรประพฤติตามสังวร พึงพอใจในคู่ครองของตนเองรวมถึงประพฤติดิสหาสันโดษสำรวมในกาม เพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อบุคคลเห็นหญิงสาวอื่นสวยงามกว่าภรรยาของตนเองแล้วบังเกิดความโลภอยากได้มาเป็นภรรยาของตนเอง เมื่อมีความโลภเกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เพื่อการไม่ล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๓ อันมีเหตุจากโลภะ พิจารณาพอใจรักใคร่ในคู่ครองของตนเอง หมั่นระลึกถึงความรักความดีงามที่มีต่อกันมาแต่หนหลัง

ด้านหลักประกันสังคม (มฺสาวาทา เวมณี)

พบว่าอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๐๙$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=๐.๖๗๗$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๓$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพฤติดนองใจด้วยการพูดหมิ่นประมาท มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๐๗$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล ๕ โดยไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๐๑$ เมื่อปรากฏเหตุแห่งมฺสาวาทา คือบุคคลจะกระทำล่วงเกินต่อมฺสาวาทา บุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปด้วยความสำรวมปราศจากอาการหรือความคิดในการที่จะกระทำมฺสาวาทา ในขณะที่ควรรักษาสังกะ ความซื่อสัตย์เพื่อส่งเสริมการรักษา ศีล ๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อบุคคลได้รับมอบหมายให้ทำกิจอย่างใดแล้วเพิกเฉยมิได้ทำกิจนั้นให้สำเร็จจนล่วงเลยเวลาทำให้เกิดความเสียหาย ต่อเมื่อถูกสอบถามจึงคิดจกกล่าวคำโกหกเพื่อให้ตนเองพ้นจากความผิดนั้น เมื่อมีความกลัวภัยเกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลย่อมละอายและเกรงกลัวต่อบาปเพื่อการไม่ล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๔ อันมีเหตุจากโมหะ จากนั้นควรกล่าว ความจริงยอมรับความผิดในการกระทำของตนเอง เพื่อรักษาสังกะ ดังตัวอย่างขันติกับการส่งเสริมการรักษาศีล ๕

ด้านหลักประกันสุขภาพ (สุราเมรัยมัชฌิมาทฎฐานา เวรมณี)

ลำดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการดื่มแอลกอฮอล์ในวัดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๗$ รองลงมาในเรื่องพระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้หรือโทษของการดื่มสุราที่มีต่อด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๑๔$ และลำดับน้อยที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของยาเสพติดและปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}=๔.๐๘$ เมื่อปรากฏเหตุแห่งการดื่ม สุราเมรัย คือ บุคคลจะกระทำล่วงเกินต่อการดื่มสุราเมรัย บุคคลย่อมเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปสำรวมไม่แสดง ความห้วนไหวสั้นคลอนออกมาภายนอก ปราศจากอาการหรือความคิดในการที่จะดื่มสุราเมรัย ในขณะเดียวกันพยายามดำรงสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวอยู่เสมอ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมา ประมาท หรืออับปมาทะ ไม่ประมาทในกิจ ทั้งปวง เพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อบุคคลถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชา เกิดความไม่พอใจ จึงคิดดื่มสุราเพื่อคลายเครียด นับเป็นการหนีปัญหา ไม่ใช่การแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น เพราะเมื่อมีความโกรธเกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลควรมีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เพื่อให้ความโกรธนั้นเบาบางลง มิใช่ไปดื่มสุราเพราะจะกลายเป็นการล่วงละเมิดศีล ๕ ข้อที่ ๕ อันมีมูลเหตุมาจากโทสะ ความโกรธไปส่งเสริมให้โมหะเจริญขึ้น พิจารณาการดื่มสุราเป็นการคลายความเครียด ในกรณีนี้ควรเกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาป และมีสติสัมปชัญญะพิจารณาสิ่งที่ถูกตำหนิ อาจเกิดจากความเร่งรีบ หรือความเข้าใจผิด จนทำงานผิดพลาด จึงควรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มความสามารถ ย่อมจะทำให้รักษาศีล ๕ ไว้ได้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____พระไตรปิฎกภาษาไทย.เล่ม.๔ .ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรรัช ชีระกุล. **สังคมวิทยาเบื้องต้น**.นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๒.

กลมรัตน์ หล้าสูงษ์. **จิตวิทยาสังคม**.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ๒๕๔๐.

คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงช้าง, **หนังสือเรียกนักธรรมชั้นตรี ฉบับมาตรฐาน บูรณาการชีวิตวิชาธรรมวิภาค**.กรุงเทพมหานคร : เลี้ยงช้าง. ๒๕๔๙.

งามพิศ สัตย์สงวน.**หลักมานุษยวิทยา**.กรุงเทพมหานคร : บริษัทรามการพิมพ์.๒๕๔๓.

จำนง อติวัฒนสิทธิ์และคณะ. ๒๕๔๕.พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฐานวุฑโฒภิกขุ, **มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท**.หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจคุณแม่ อาเตียง แซ่จิว ๓ มิถุนายน ๒๕๓๓.

ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์. ป.อ.ปยุตโต. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕

ธนิต อยู่โพธิ์. **อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๕.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ธีรยุทธ พึ่งเทียร. **สถิติเบื้องต้นและการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, ๒๕๔๕.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์**,พิมพ์ครั้งที่ ๕.กรุงเทพมหานคร : หอไตรการพิมพ์, ๒๕๕๓.

บุญมี แท่นแก้ว. **พระพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ. เอ.พรินต์ติ้ง เฮ้า,๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ประเสริฐ แยมกสินธุ์ และคณะ. **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พ.สถิตวราณ .พิจิตร ฐิตวณโณ. **อนุพุทธศึกษาที่ป็นี ภาค ๒ การพรรณนาศีล**. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด. ๒๕๕๕

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๖.

พระครูปริยัติกิตติธำรง. ทองขาว กิตติธโร, ผศ.ดร., **บทบาทพุทธศาสนับัณฑิตสังคมพึงประสงค์**. พุทธจักร. ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ .พฤษภาคม ๒๕๕๓.

พระครูโสภณพิทยาภรณ์. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระเทพปริยัติเมธี. **หลักการพัฒนาดน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ม.ป.ป. ๒๕๔๕.

พระเทพวิสุทธิกวี. พิจิตร ฐิตวณโณ. **การพัฒนาจิต ภาคหนึ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา, ๒๕๕๓๘.

พระเทพเวที. ประยุตต์ ประยุตโต. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๑.

พระเทวินทร์ เทวินโท. **พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์ และจริยธรรม**. ผู้พิมพ์ คุณนงลักษณ์ คุรุทแก้ว, ๒๕๕๔.

พระธรรมโกศาจารย์. ปัญญานันทภิกขุ. **เข้าถึงธรรม การรับศีลและการรักษาศีลที่ถูกต้อง**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป., ๒๕๕๐,

พระธรรมปิฎก. ป.อ. ปยุตโต. **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก. ป.อ.ปยุตโต. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์. ป.อ.ปยุตโต. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์. ป.อ.ปยุตโต. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๙.

พระพรหมคุณาภรณ์. ป.อ.ปยุตโต. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, ๒๕๔๙

พระพรหมมุนี. วิชฌัย ปุณณาราม. **อธิบาธรรมในนวกาภาพ**. คู่มือสอนพระใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระพรหมโมลี. วิลาศ ญาณวโร. **กรรมที่ปณี เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมกาย, ๒๕๔๔
- พระพุทโธษาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์. อาจ อาสภมหาเถร.
พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.
- พระพุทโธสเถระ. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์. อาจ อาสภมหาเถร.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนาเพรส, ๒๕๔๘.
- พระใส มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียนนิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและ
ประชาชนผู้สนใจทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.
- พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญญา. **คู่มือชาวพุทธ**. อุดรธานี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ม.ป.ป.,
๒๕๔๙
- พันเอกปี มุทุกันต์. **แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมตรี**, ๒๕๑๔.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. **หลักและวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับ ทาน ศีล สมาธิ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
ม.ป.ป., ๒๕๔๕
- พุทธทาสภิกขุ. **พุทธศาสนากับความสำเร็จของสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๗.
- ภาควิชาสังคมวิทยา. **สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๔๐.
- ภิญโญ สาร. **การบริหารบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.
- ยนต์ ชุ่มจิต. **สังคมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐.
- รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤษจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๒.
- วสิน อินทสระ. **พุทธจริยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม, ๒๕๔๙.
- วสิน อินทสระ. **สาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บรรณาการ ,
๒๕๕๔.
- วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร. ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระพุทธิวงศามุนี. บุญมา ธีปถมโม. **คัมภีร์มิลิ
นทปัญหายุทธ-บาลี**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๐.
- ไวรัช เจียมบรรจง. **จิตสังคมวิทยา เล่ม ๒**. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, ๒๕๔๙.
- ศิลป์ปาโล. **ศีลห้า ฉบับคู่มือรักษาใจ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สงวนสุทธิ เลิศอรุณ. **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร
พัฒนพานิชย์, ๒๕๔๗.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. เจริญ สุวฑฒโน. **ธรรมภาณ พจนานุกรมคำสอนพระ
พุทธศาสนา**, ๒๕๕๓.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีล เบญจธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙ กรุงเทพฯ
มหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

สมศักดิ์ ศัลยการ. **ส่องสว่างทางชีวิต**. ห้างหุ้นส่วน จำกัด ป.สัมพันธ์พานิช, ๒๕๓๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๔.

สุนทรี พรหมเมศและคณะ. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และ
ประชาชนผู้สนใจทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.

อริยะ หมายถึง เจริญ ประเสริฐ ผู้ไกลจากข้าศึก คือ กิเลส. บุคคลผู้บรรลุนิพพานมี โสตาปัตติมรรค
เป็นต้น อ่างใน พระพรหมคุณาภรณ์.ป.อ.ปยุตโต. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับ
ประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕.

(๒) วิทยานิพนธ์

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์. **พัฒนาการแนวคิดเรื่องเบญจศีลในพระไตรปิฎกและอรรถกถา**. สาร
นิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นางปรางทิพย์ วงศ์วรชาติ. **การใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. **วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต**.สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นางวิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. **ศึกษาพฤติกรรมการณ์การนาศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตรประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร**. **วิทยานิพนธ์ปริญญา
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นางศิริวรรณ คาบัว.ศึกษาความสัมพันธ์ของชั้นตึกกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

นายอมร อำไพรุ่งเรือง.การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**.สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ประกอบมี โคตรกอง.บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต** สาขาไทยคดีศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑.

พระครูใบฎีกาสุชาติ จิตฺตโร.พิศาลพันธ์. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสมุทรปราการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูใบฎีกาสุชาติ จิตฺตโร.พิศาลพันธ์.บทบาทพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมอญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสมุทรปราการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๓.

พระครูปลัดทะเล มหณฺณโว.ทั้งมอญหมาย. บทบาทของพระวินยธิการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธบัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๓.

พระครูปลัดสำรวย สิริสาโร.ช่างกระโทก.บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.การจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕.

พระครูวิมลศุภการ.สวนมาลี.การส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูวิมลศุภการ.สวนสุมาลี.การส่งเสริมศิลปธรรมจริยธรรมโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ.**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูวิเวการาภรณ์.ประสิทธิ์ ฐานวโร.บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์.**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูวิญาณบุญ.นิพนธ์ ญาณวีโร.กิจกรรมส่งเสริมศิลปธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.**วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**.สาขาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล.ทองเจริญ.บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการ เชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูสุจิตธรรมนิวิฐ. สมจิตร อธิปญโญ. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน : กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอคลอง จังหวัดแพร่. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูสุตปัญญารณ. ฉลาด สีหนาม. การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิตพิกพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูสุนทรพิพัฒน์โกศล. ประจวบ อาทโร. การบริหารครอบครัวตามหลักทศ ๖. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระครูอาทรธัญญานุรักษ์. บุญทร ปุณณสิริ. บทบาทพระสงฆ์ในการบริหารเผยแผ่ของพระสงฆ์ :กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระคำพุด พุทธสโร. แก้วพรมมา. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระเทพปริยัติสุธี. วรวิทย์ คงคปญโญ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระเทพรัตนสุธี. สมศักดิ์ โชติธโร. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของจังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระเทิดศักดิ์ กตปุญโญ. สุภคร. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระธนดล นาคพิพัฒน์. การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระมหากำพล คุณงกโร. ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระมหาบุญมี โททา. บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.
- พระมหาสำรวย ญาณสวโร. การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหาสุรินทร์ สุนนฺโท. รุจิเวทย์. ความคิดเห็นบทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕.

พระสมพงษ์ ตีฆธมโม.ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมูสาวาทในพุทธปรัชญาเถรวาท.**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระสมุห์กาพร สุชาโต.พิเชฐสกุล. บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระสมุห์มงคล สิริมงคล.ทองเจริญ. บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕.

พระอุบล กตปุญโญ. การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตราชวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

สำราญ ต้นเรืองศรี. ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

เหลือ แกดตะคุ. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๔๗.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

WorkpointNews. ไทยติดอันดับ ๙๖ ได้ ๓๗ คะแนน ดัชนีคอร์รัปชันโลก. สืบค้นเมื่อ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐. จาก www.workpointnews.com

www.coursewares.mju.ac.th. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

www.huso.buu.ac.th, www.sil.5.net . เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ไทยรัฐ, ไทยฉาวสถิติ "ข่มขืน" พุ่งติดอันดับโลก. สืบค้นเมื่อ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐. จาก www.hilight.kapook.com

พระไพศาล วิสาโล. การเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมในสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙. จาก www.visalo.org

ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์. พระพุทธศาสนิกชนกับการรักษาศีล ๕ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา www.research.bu.ac.th พุทธศาสนิกชนกับการรักษาศีลในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เข้าถึงข้อมูลเมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙

(๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระครูจันทวชิรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เจ้าคณะตำบลทับคา-สระพัง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าอาวาสวัดห้วยหลวง เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูวัชรวิรวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพุ่มวง เจ้าคณะตำบลห้วยโรง ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูศรีวัชรภรณ์ เจ้าอาวาสวัดศีลคุณาราม เจ้าคณะตำบลบางเค็ม. ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูสมุห์สมบัติ ปภสฺสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ. ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระอธิการสรอย จันทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน. ๒๔ มกราคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางนฤมล สุภาพงษ์ นายก อบต. หนองชุมพล. ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสาวกรภัครณ์ชส์ ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย. ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย. ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายไวพจน์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม. ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายไวพจน์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง. ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๒.ภาษาอังกฤษ

Andrew Edgar and Peter Sedgwick (ed.). 1999. **Key Concepts in Cultural Theory.**

London and New York: Routledge.

Cronback Lee J., **Essentials of psychological testing 4th**, (New York :Harper & Row, 1971),

Mead, G.H., **Sociology :Themes and Perspectives**, 3rdden, (London :Unwin Hyman Limited, 1990),

Pervin, A. L., **Personality Theory and Research 1989**, (New York : John Wiley, 1989),

Peter Cook. 1996 An Ideal City. In R. Middleton (ed.) 1996. **The Idea of the City.** pp.

212-221. Massachusetts: MIT Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๔๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูวิสุทธาจารย์คุณ,ดร.

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาและศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท

โทรติดต่อนอ.๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำตวันนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ดร.ส.ส.ส.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.
๑๕/๙-๕๖

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดต่อ.๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำตวันนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ดร.ทศพร

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.
๑๕/๙-๕๖๐

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดตอ.๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๔๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

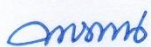
นมัสการ พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต,ดร.

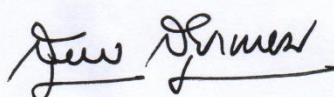
เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

(พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ดร.)
๒๖ / ก.ย. / ๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดตอ.๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินันโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุนทรพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินันโท
โทรติดต่อ.๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ภาคผนวก ข.

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน

ในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

ผู้วิจัย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนุโท (อินทร์ทรัพย์)

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระครูวิสุทธาณันทคุณ,ดร	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๑
๒. พระมหากังวาน อีธรรมโม,ดร	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๒
๓. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ผศ.ดร	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๓
๔. พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต,ดร	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๔
๕. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๕

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๑. ด้านการประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)								
๑	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนเข้าร่วมโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล๕” โดย ปฎิญาณตน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้น้อมนำหลักศีล๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ สามัคคี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๑. ด้านการประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวมณี)								
๔	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รักษาดั้งมั่นในศีล๕ โดย ไม่มุงร้ายทำลายผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รู้ถึงโทษให้รู้ถึงโทษของ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นและรังแก สัตว์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รับประทานอาหารเพื่อ สุขภาพหรือหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์ มาเป็นอาหาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒. ด้านการประกันทรัพย์สิน (อหินนาทานา เวมณี)								
๗	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดย ไม่ทุจริตคดโกง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รู้ถึงโทษในการรับซื้อ สิ่งของที่ไม่ได้มาโดยชอบธรรม	+๑	-๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รู้ถึงโทษของการค้าของ ผิดกฎหมาย,ลักลอบขนของหนี ภาษี	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้รู้ถึงโทษของการถือเอา ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๒. ด้านการประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)								
๑๑	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้ประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง เว้นจาก มิฉาชีพ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนไม่ควรรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้อื่น โดยมิชอบ (การรับสินบน)	+๑	+๑	-๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	๓. ด้านการประกัน ชีวิตครอบครัว (กาเมสุมิจฉาราวา เวรมณี)								
๑๓	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการ ประพฤติดินนอกใจสามีหรือ ภรรยาของตนเอง	+๑	+๑	+๑	-๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๔	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการ ประพฤติด่วงละเมิดบุคคลที่มี ผู้ดูแล	+๑	+๑	+๑	-๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๕	พระสงฆ์แนะนำประชาชนใน ชุมชนโดยการไม่ประพฤติ นอกใจคู่ครองของตนเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ ประชาชนในชุมชนรู้จักการ ยับยั้งชั่งใจไม่ล่วงละเมิดกาม คุณ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๓. ด้านการประกันชีวิตครอบครัว (กามสุมิฉาจารย์า เวมณี)								
๑๗	พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้ถึงโทษของการยุ่งเกี่ยวกับสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด	+๑	+๑	-๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๘	พระสงฆ์สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนหันมารักษาศีล๕ จะเป็นทางนำสันติสุขแก่ครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านการประกันสังคม (มุตาวาหา เวมณี)								
๑๙	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดยไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๐	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นด้วยคำพูดผิดสัญญา	+๑	+๑	-๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๔. ด้านการประกันสังคม (มฺสาวาทา เวมณี)								
๒๒	พ ร ะ ส ง ษ์ ชั ก ข ว น พุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มี เจตนางดเว้นการพูดถึงผู้อื่น ด้วยเจตนาร้าย เป็นการทักม ส่อเสียด นินทาวาร้าย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	พ ร ะ ส ง ษ์ ชั ก ข ว น พุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มี เจตนางดเว้นการประพุดติผิด ด้วยการพูดเท็จเพื่อให้ผู้อื่นชื้อ ถือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	พ ร ะ ส ง ษ์ ชั ก ข ว น พุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มี เจตนางดเว้นการประพุดติผิด ด้วยการพูดหมิ่นประมาท	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๕. ด้านการประกันสุขภาพ (สุราเมรมย์ชขปมาทภูฐานา เววมณี)								
๒๕	พ ร ะ ส ง ษ์ ชั ก ข ว น พุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มี เจตนางดเว้นการเกี่ยวข้องกับ สิ่งเสพติดให้โทษ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	พระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาหา ความรู้หรือโทษของการดื่ม สุราที่มีต่อด้านร่างกาย ด้าน ทรัพย์สิน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
	๕. ด้านการประกันสุขภาพ (สุราเมรัยมีขบปมาที่ภูฐานา เวรมณี)								
๒๗	พระสงฆ์ชักชวน พุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มี เจตนางดเว้นการดื่ม แอลกอฮอล์ในวัดหรือวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ ของปัญหายาเสพติดที่ส่งผล ให้มีผู้ได้รับความเดือดร้อนทั้ง ทางตรงและทางอ้อม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกใน ครอบครัวหรือชุมชนติดยา เสพติด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของ ยาเสพติดและปฏิเสธเมื่อถูก ชักชวน	+๑	+๑	-๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๖๙

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ภายใน : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอรับข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน นายอำเภอบ้านลาด
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาชัยวัน จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีผลจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของท่านจึงขออนุมัติขอรับข้อมูลเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน นายอำเภอบ้านลาด

- ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอแสดงความนับถือ

ให้พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ซึ่งเป็นนิสิต เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลการทำวิจัย ๑ ชิ้นวันที่ ๑. บ้านลาด

- เพื่อโปรดทราบ และ เห็นควรให้การอนุเคราะห์ (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

๑๐/๑๑/๒๐

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

0๗๙๒๓

 (นางสาวสุวิรัตน์ ภูษา)
 นายอำเภอบ้านลาด

ภาคผนวก ง.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.808	.954	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	104.9000	294.783	.392	.802
a2	104.9333	291.375	.497	.799
a3	105.0000	292.207	.531	.800
a4	105.1333	290.740	.560	.799
a5	105.3000	286.217	.624	.796
a6	105.2333	290.323	.541	.799
b1	105.2000	285.476	.706	.794
b2	105.3000	287.252	.644	.796
b3	105.4000	285.214	.690	.794
b4	105.1667	287.385	.676	.796
b5	105.3667	283.964	.728	.793
b6	105.4333	285.978	.594	.796
c1	105.3333	294.023	.399	.802
c2	105.2667	284.961	.691	.794
c3	105.0333	288.861	.683	.797
c4	105.1000	288.783	.604	.797
c5	105.3000	290.079	.687	.797
c6	105.1000	287.334	.554	.797
d1	105.0667	287.513	.653	.796
d2	105.2000	292.924	.455	.801
d3	105.1667	293.523	.459	.801
d4	105.0333	295.551	.427	.802
d5	105.1667	291.316	.566	.799
d6	105.2667	286.616	.735	.795
e1	105.2333	285.909	.660	.795
e2	104.0000	303.103	-.172	.959
e3	104.8667	287.430	.765	.795
e4	105.1667	284.971	.695	.794
e5	105.4000	288.938	.659	.797
e6	105.1667	290.213	.607	.798

ସାହାଯ୍ୟ
କରିବା

ସମସ୍ତ
କ୍ଷେତ୍ର

ภาคผนวก จ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๖-๒๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายอำเภอเขาย้อย
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รัชสประจักษ์วินิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ของท่าน เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน นายอำเภอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ขอแสดงความนับถือ
อภินนโท (ภักดิ์) ขอนทพพท. เก็บข้อมูลในการ
ทำวิจัยดังกล่าว เพื่อ “บทบาทพระสงฆ์ในการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว” ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
กัมปยังยงนิพัทธ์ อภินนโท ขอนทพพท. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
- เพื่อไม่ขัดขวาง/และ/หรือ
- เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล
เก็บข้อมูลต่อไป

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

(นายจางักดิ์ สมบูรณ์)
นายอำเภอเขาย้อย

ภาคผนวก จ.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและ
ชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ
ประชาชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูล
และแนวทาง สำหรับผู้วิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ใน
การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน

กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยโดยภาพรวมผู้วิจัย
จะเก็บข้อมูลรายฉบับนี้เป็นความลับและใช้เป็นประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้นไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน
แต่กระการใด จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามชุดนี้ให้ครบถ้วน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้น

๑. สถานภาพ/เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๑๕ - ๑๙

☐ ๒๐ - ๒๙

☐ ๓๐ - ๓๙

☐ ๔๐ - ๔๙

☐ ๕๐ - ๕๙

☐ ๖๐ ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ เกษตรกรรม

☐ รับจ้างทั่วไป

☐ นักเรียน/นักศึกษา

๕. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

☐ ๑,๕๐๑ - ๓,๐๐๐ บาท

☐ ๓,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท

☐ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

☐ ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		(๕) มาก ที่สุด	(๔) มาก	(๓) ปาน กลาง	(๒) น้อย	(๑) น้อย ที่สุด
๑. ด้านการประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)						
๑	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนเข้าร่วม โครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล๕” โดยปฎิญาณตน					
๒	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้น้อมนำ หลักศีล๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน					
๓	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนเสริมสร้างความ ปรองดอง สมานฉันท์ สามัคคี					
๔	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รักษาดั้งมั่น ในศีล๕ โดยไม่มุ่งร้ายทำลายผู้อื่น					
๕	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษให้รู้ ถึงโทษของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นและรักแกศัตรู					
๖	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รับประทาน อาหารเพื่อสุขภาพหรือหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์มาเป็น อาหาร					
๒. ด้านการประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวรมณี)						
๗	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่น ในศีล๕ โดยไม่ทุจริตคดโกง					
๘	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษใน การรับซื้อสิ่งของที่มิได้มาโดยชอบธรรม					
๙	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของ การค้าของผิดกฎหมาย,ลักลอบขนของหนีภาษี					

ข้อที่	บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		(๕) มากที่สุด	(๔) มาก	(๓) ปานกลาง	(๒) น้อย	(๑) น้อยที่สุด
๑๐	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงโทษของการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต					
๑๑	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้ประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง เว้นจากมิจฉาชีพ					
๑๒	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนไม่ควรรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้อื่นโดยมิชอบ (การรับสินบน)					
๓. ด้านการประกันชีวิตครอบครัว (เกมสมิธจากรา เวมณี)						
๑๓	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพฤติดินอกใจสามีหรือภรรยาของตนเอง					
๑๔	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพฤติก่อให้เกิดบุคคลที่มีผู้ดูแล					
๑๕	พระสงฆ์แนะนำประชาชนในชุมชนโดยการไม่ประพฤติดินอกใจคู่ครองของตนเอง					
๑๖	พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการยับยั้งชั่งใจไม่ล่วงละเมิดกามคุณ					
๑๗	พระสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชนรู้ถึงโทษของการยุ่งเกี่ยวกับสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด					
๑๘	พระสงฆ์สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนหันมารักษาศีล๕ จะเป็นทางนำสันติสุขแก่ครอบครัว					
๔. ด้านการประกันสังคม (มุสาวาทา เวมณี)						
๑๙	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนทุกท่านให้ตั้งมั่นในศีล๕ โดยไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ					
๒๐	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง					

ข้อที่	บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		(๕) มากที่สุด	(๔) มาก	(๓) ปานกลาง	(๒) น้อย	(๑) น้อยที่สุด
๒๑	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นด้วยคำพูดผิดสัญญา					
๒๒	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการพูดถึงผู้อื่นด้วยเจตนาร้าย เป็นการทักถมส่อเสียด นินทาว่าร้าย					
๒๓	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพาดผิดด้วยการพูดเท็จเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อถือ					
๒๔	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการประพาดผิดด้วยการพูดหมิ่นประมาท					
๕. ด้านการประกันสุขภาพ (สุราเมรัยฆบปาตัญฐานา เวมณี)						
๒๕	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ					
๒๖	พระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้หรือโทษของการดื่มสุราที่มีต่อด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน					
๒๗	พระสงฆ์ชักชวนพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้มีเจตนางดเว้นการดื่มแอลกอฮอล์ในวัดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๒๘	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ของปัญหาเสพติดที่ส่งผลให้มีผู้ได้รับความเดือดร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม					
๒๙	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนติดยาเสพติด					
๓๐	พระสงฆ์ส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของยาเสพติดและปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน					

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

๓.๑ ด้านการประกันชีวิต (ปาณาติปาตา เวมณี)

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการพัฒนา

.....
.....
.....

๓.๒ ด้านการประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา เวมณี)

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการพัฒนา

.....
.....
.....

๓.๓ ด้านการประกันชีวิตครอบครัว (กาเมสุมิจจาจารา เวมณี)

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการพัฒนา

.....
.....
.....

๓.๔ ด้านการประกันสังคม (มุสาวาทา เวมณี)

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

๓.๕ ด้านการประกันสุขภาพ (สุราเมрымัมขปมาทัญฐานา เวมณี)

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการพัฒนา

.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ภาคผนวก ช.

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ท่อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูญาณวัชรวิมล เจ้าคณะอำเภอเขาชัย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุกา
๑. หนังสือเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย
๒. พระครูญาณวัชรวิมล
๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ពិស័យ ៦១០៥.២/៤៤៦

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ	พระครูศรีวิสารภรณ์ เจ้าคณะตำบลบางเค็ม
สิ่งที่ส่งมาด้วย	แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนฺโท ที่สปรประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สันติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสถาพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนเคราะห

๑๔๓๓/๑๕๓๓
๑๕๓๓/๑๕๓๓
๑๕๓๓/๑๕๓๓
๑๕๓๓/๑๕๓๓

นมัสการมาด้วยความเคารพ

Joe Brown

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนาศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดต่อนอ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูจันทวิชิตคุณ เจ้าคณะตำบลทับคาง - สระพัง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชน ในอำเภอรังน้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

อนุญาตให้สัมภาษณ์
พระครูจันทวิชิตคุณ
เจต. ทับคาง - สระพัง
๒๐ ธันวาคม ๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นามัการ พระครูวัชรวิรังศ์ เจ้าคณะตำบลห้วยโรง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโ รหฺสประจําตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชน ในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนํามัการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อหุต
ให้สัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย
พระครูวัชรวิรังศ์
๘ ธ.ค. ๒๕๖๐.

นํามัการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระอธิการสร้อย จนทโชโต เจ้าอาวาสวัดบ้านบน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระอธิการสร้อย จนทโชโต
เจ้าอาวาสวัดบ้านบน
๒๔ พ.ค. ๒๕๖๑.

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นามัสการ พระครูสมุทรสมบัติ ปภสฺสโร เจ้าอาวาสวัดเขาพระ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโ รหฺสประจําตัวนิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสมามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนาถ
พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์
พระครูสมุทรสมบัติ ปภสฺสโร
๓. ธันวาคม ๒๕๖๐

นามัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางอรอนงค์ ศิริชัย นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ได้ลงนามไว้ให้แล้ว
นาง อรอนงค์ ศิริชัย
นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203

Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203

Website : gps.mcu.ac.t

E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เลขรับที่.....188.....
วันที่.....25 ม.ค. 2561.....
เวลา.....11.00.....

เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ให้อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน	นางนงนุช สุภาแพ่ง นายกองคังการบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล
สิ่งที่ส่งมาด้วย	แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินน โท ที่สประจำวันนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว และชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ติดต่อเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ผู้ขอ ๑๕/๒๕๖๓ อ.ป.ร.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นางศศิพิมพ์ หมีนชำนาญ)

หัวหน้าสำนักพิมพ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรพล สยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสุมหาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรติดต่o ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

นายอรุณวิทย์ ชัยบุรพาณิช
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล

2520.61

046057:25

more of -

(นางนฤมล สุภาแพง)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอมั่นน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวกรภัครณ์ชัช ชมพูทอง พัฒนาการอำเภอเขาย้อย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(นางสาวกรภัครณ์ชัช ชมพูทอง)
พัฒนาการอำเภอเขาย้อย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนุโธ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไพบจน์ อยู่เย็น กำนันตำบลบางเค็ม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.อุดมศักดิ์
ให้สัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย
๒๓/๑๑/๖๐

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสมจิตร บุตรเคียง กำนันตำบลห้วยท่าช้าง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๐๙๖๑๐๑
๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ (รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

๑๙ ๘๐.๖๐

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๓๓๗-๐๑๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไพบูลย์ อวยชัย กำนันตำบลเขาย้อย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว
และชุมชน ในอำเภอลำไย จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.พ.พ. ไร่สำราญ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท
โทรศัพท์ต่อ. ๐๔๖-๐๓๗-๐๑๘๔

ภาคผนวก ซ.
แบบสัมภาษณ์เพื่อนงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน
ในอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ- ฉายา

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เวลาที่สัมภาษณ์.....

สถานที่

ตอนที่ ๒ นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชน หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อให้เห็นความสำคัญของศีลธรรมซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตนเองและความสงบสุขของสังคมอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านหลักประกันชีวิต คือ การไม่ควรเบียดเบียน ช่มเหง และทำลายความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นให้ตกไป ถ้าเราทุกคนปฏิบัติตามข้อนี้สังคมก็จะมีหลักประกันชีวิตในการอยู่ร่วมกัน

๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน คือ ถ้าสังคมมีการช่วยเหลือกันไม่ลักทรัพย์กัน ช่วยดูแลของกันและกัน สังคมนั้นก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ข้อนี้ถือว่าเป็นหลักประกันทรัพย์สิน

๓) ด้านหลักประกันครอบครัว คือ ไม่ทำการล่วงเกินบุคคลอื่นที่มีผู้ดูแลอยู่ สังคมครอบครัวก็就会有ความอยู่เย็นเป็นสุข ความแตกแยกร้างฉานในครอบครัวก็จะมี ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันครอบครัว

๔) ด้านหลักประกันสังคม คือ หากผู้ที่ได้รับข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง แล้วเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่วงกว้าง ก็จะทำให้สังคมได้รับความระส่ำระสาย เกิดความเดือดร้อนเพิ่มยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า เพราะน้ำผึ้งหยดเดียวเป็นเหตุแต่ถ้าเราได้กล่าวกันแต่ความจริง สังคมก็จะรับรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ข้อนี้ถือว่าเป็นหลักประกันสังคม

๕) ด้านการประกันสุขภาพ เมื่อพิจารณาเห็นโทษของสุรา ยาเสพติด และไม่ดื่ม ไม่เสพ ก็จะเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ตั้งอยู่ในการกระทำที่มีสติมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง ซึ่งข้อนี้พุทธศาสนาถือเป็นหลักประกันสุขภาพ

ตอนที่ ๓ ขอคำถามแบบสัมภาษณ์

- ๑) ท่านเห็นว่า สภาพปัจจุบัน การพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร
- ๒) ท่านเห็นว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร
- ๓) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต ควรเป็นอย่างไร
- ๔) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ควรเป็นอย่างไร
- ๕) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว ควรเป็นอย่างไร
- ๖) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม ควรเป็นอย่างไร
- ๗) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ ควรเป็นอย่างไร

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ

พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ อภินนโท (อินทร์ทรัพย์)
 นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 (ผู้สัมภาษณ์)

๑) ท่านเห็นว่า สภาพปัจจุบัน การพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดย
การประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ท่านเห็นว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธ
ศาสนาโดยการประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการ
ประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต (ปาณาติปาตา
เวรมณี) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการ
ประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา
เวรมณี) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการ
 ประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิ
 มิฉฉาจารา เวมณี) ควรเป็นอย่างไร

๖) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการ
 ประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม (มูสาวาทา
 เวมณี)ควรเป็นอย่างไร

๗) ท่านเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคคลในสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการ
 ประยุกต์หลักศีล ๕ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ (สุราเมรมยัมชช
 ปมาทัญฐานา เวมณี) ควรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ณ.

ประมวลภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์งานวิจัย

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์งานวิจัย

๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์งานวิจัย

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์งานวิจัย

๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระครูใบฎีกาอุดมศักดิ์ ฉายา อภินนโท นามสกุล อินทร์ทรัพย์

เกิด : วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖

สังกัด : วัดหนองปลาไหล เลขที่ ๑๐๑ หมู่ ๒ ตำบลหนองปลาไหล

ตำบลทับคาง อำเภอบางบาล

พระครูปัญญาพัชรศาสน์ เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ณ วัดเทพประชุมมิตร

ตำบลทับคาง อำเภอบางบาล

- พ.ศ. ๒๕๕๙ พุทธศาสตรบัณฑิต, พธ.บ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๘ น.ธ. เอก วัดเทพประชุมมิตร ตำบลทับคาง อำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๕๒ จบการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต หน่วยวิทยบริการวัดพระรูป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ (รุ่นที่ ๖๒)

หน้าที่การงาน

- พ.ศ. ๒๕๕๘ - เป็นครูสอนพระพุทธศาสนา และ เป็นพระวิทยากร อบรมจริยธรรม แก่นักเรียน นักศึกษาประจำสำนักเรียนวัดหนองปลาไหล จังหวัดเพชรบุรี
- พ.ศ. ๒๕๕๙ - เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ประจำสำนักเรียน
- พ.ศ. ๒๕๖๐ - เป็นพระวินยาดิการอำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี